

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ЕПІЗООТОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ**

**НЕДОСЄКОВ В.В., ХАУНХОРСТ Е, СИТНИК В.А.,
ШЕВЧУК В.М., ЖУКОВСЬКИЙ М.О.**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА
ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ**

КИЇВ – 2019

УДК 636.09:338/339:351.779:352/354(477)(07)

Навчальне видання
з дисципліни «Організація та економіка ветеринарної справи»
Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

Навчальний посібник розроблений відповідно до робочої програми викладання навчальної дисципліни «Організація та економіка ветеринарної справи» на факультетах ветеринарної медицини якій відображає актуальні досягнення ветеринарної науки, правове регулювання ветеринарної діяльності на різних рівнях в сучасних умовах.

Даний посібник може бути корисним для студентів (як бакалаврату, так і магістратури), які вивчають організацію та економіку ветеринарної справи, епізоотологію і інфекційні хвороби, а також менеджмент та маркетинг у ветеринарній медицині.

Навчальний посібник може бути цікавим для аспірантів та здобувачів ветеринарного профілю, слухачів курсів післядипломної освіти, практичних фахівців ветеринарної медицини, власників та менеджерів ветеринарних організацій, технологів с.г. виробництва, які цікавляться питаннями організації та економіки у ветеринарній сфері.

Рекомендовано та затверджено Вченою радою НУБіП України (протокол № 11 від 22.05.2019 р.).

Автори: Недосєков В.В., доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи НУБіП України;

Хаунхорст Е., професор, президент Державного управління захисту прав споживачів і безпеки харчових продуктів Нижньої Саксонії (LAVES);

Ситнік В.А., кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи НУБіП України;

Шевчук В.М., кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи НУБіП України;

Жуковський М.О., магістр МВА, асистент кафедри епізоотології та організації ветеринарної справи НУБіП України.

Рецензенти: Скибіцький В.Г., доктор ветеринарних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України);

Галатюк О.Є., доктор ветеринарних наук, професор (Житомирський агроекологічний університет);

Кропивко М.Ф., доктор економічних наук, професор, академік НААН України (ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України).

Редактор: Каргіна О.В.

© В.В. Недосєков, Е. Хаунхорст,
В.А. Ситнік, В.М. Шевчук,
М.О. Жуковський, 2019 р.
© НУБіП України, 2019 р.

Дисклеймер

Даний посібник підготовлено за сприяння Проекту «Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)» із залученням німецького експерта та європейського досвіду. Будь-які точки зору та результати, висновки, пропозиції чи рекомендації, зазначені в підручнику, належать авторам та не обов'язково відповідають поглядам АПД.

Проект «Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)» реалізується за підтримки Федерального Міністерства продовольства та сільського господарства (BMEL) з 2006 року. Виконавцем проекту є ТОВ ГФА Консалтинг Груп, а також робоче співтовариство, яке складається з ТОВ ІАК Аграр консалтинг, Лейбніц-Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (ІАМО) та ТОВ АФЦ Консультантс Інтернешнл. Реципієнтом проекту виступає Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України «Дорада». Із земельних питань АПД працює у кооперації з ТОВ з управління та реалізації земель (BVVG). Бенефіціаром проекту виступає Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Беручи до уваги німецький та український досвід та Угоду про Асоціацію з ЄС, аграрна та лісова політики України роблять значний внесок у підвищення конкурентоспроможності аграрного та лісового господарства, а також у їхній сталий та соціально зважений розвиток і розвиток сільської місцевості.

www.apd-ukraine.de
info@apd-ukraine.de

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	7
РОЗДІЛ 1. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ».....	9
1.1. Зміст і значення навчальної дисципліни "Організація та економіка ветеринарної справи" для підготовки лікарів ветеринарної медицини.....	9
1.2. Коротка історія розвитку, становленні законодавчого забезпечення ветеринарної медицини України.....	10
РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ.....	17
2.1. Закон України «Про ветеринарну медицину».....	19
2.2. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».....	25
2.3. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження».....	29
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ В УКРАЇНІ.....	32
3.1. Структура та функції центрального апарату Державної служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.....	32
3.2. Організація ветеринарної справи в області.....	43
3.3. Організація ветеринарної справи в районі та місті.....	58
РОЗДІЛ 4. ОБЛІК, ЗВІТНІСТЬ, АКТИ ТА ПЛАНУВАННЯ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ.....	66
4.1. Загальні положення про облік у ветеринарній справі.....	66
4.2. Звітність у ветеринарній медицині.....	67
4.3. Акти у ветеринарній медицині.....	106
4.4. Планування ветеринарних заходів.....	106
4.5. Організація виконання загальних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб тварин.....	127
4.6. Організація виконання спеціальних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб.....	130
4.6.1. Вивчення та облік епізоотичної ситуації регіону та господарства.....	131
4.6.2. Організація діагностичних досліджень.....	132
4.6.3. Організація імунізації тварин та лікувально-профілактичних обробок.....	133

4.6.4. Організація виконання заходів щодо профілактики та боротьби з інвазійними хворобами тварин	134
4.7. Організація виконання заходів щодо ліквідації заразних хвороб тварин	138
4.8. Організація виконання ветеринарно-санітарних заходів	140
4.9. Організація заходів з профілактики та ліквідації незаразних хвороб тварин. Організація лікувальних заходів	144
РОЗДІЛ 5. ДЕРЖАВНИЙ ВЕТЕРИНАРНО — САНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД	148
5.1. Організація ветеринарно-санітарного контролю у тваринницьких господарствах	148
5.2. Організація ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті України	150
РОЗДІЛ 6. ЕКОНОМІКА ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ	164
6.1. Фінансування Державної служби ветеринарної медицини	168
6.2. Порядок формування тарифів на ветеринарні послуги.	173
6.3. Матеріально-технічне забезпечення ветеринарної медицини	182
6.4. Економічна ефективність ветеринарних заходів	187
6.5. Досвід фінансування протиепізоотичних заходів країн ЄС	203
6.6. Ринок ветеринарних товарів та послуг	208
РОЗДІЛ 7. БЕЗПЕЧНІСТЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ТА ВЕТЕРИНАРНА СПРАВА В ЄС	218
7.1. Внутрішній ринок ЄС, зовнішні кордони	218
7.2. Основи законодавства ЄС щодо продуктів харчування та ветеринарної медицини	220
7.3. Впровадження європейських положень щодо нагляду за продуктами харчування та ветеринарного нагляду в країні-члені ЄС на на прикладі Федеративної республіки Німеччина	229
7.3.1 Структура ветеринарного управління в Нижній Саксонії	231
7.3.2 Завдання Земельного відомства Нижньої Саксонії з питань захисту споживачів та безпеки продуктів харчування (LAVES)	233
7.4. Установи, відповідальні за безпеку продуктів харчування, захист споживачів та здоров'я тварин на європейському та міжнародному рівнях	262
7.4.1. Генеральна дирекція ЄС з питань здоров'я та безпеки продуктів харчування (DG Sante)	262
7.4.2. Європейське відомство з питань безпеки продуктів харчування (EFSA)	262
7.4.3. Міжнародне протиепізоотичне бюро	263
7.4.4. Міжнародні ветеринарні організації	271

7.5. Система практикуючих ветеринарних лікарів та самоуправління в Німеччині (палата ветеринарних лікарів).....	274
РОЗДІЛ 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ	276
8.1. Сутність підприємництва та основні організаційні форми підприємств	276
8.2. Правові основи та технологія здійснення підприємницької діяльності у ветеринарній медицині.....	289
8.2.1 Основні етапи створення власної справи	289
8.2.2 Ліцензування ветеринарної практики	293
8.2.3 Оподаткування підприємницької діяльності.....	302
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	307
Д О Д А Т К И.....	318

ПЕРЕДМОВА

Інфекційна патологія є однією з провідних проблем здоров'я тварин, а ефективність організації протиепізоотичних заходів безпосередньо та опосередковано має колосальний вплив не тільки на здоров'я та благополуччя тварин, а і на добробут та якість життя людей.

Ветеринарна наука і практика має перманентні виклики, які вимагають від ветеринарних фахівців адекватної зміни стратегії і тактики своєї діяльності. Починаючи з другої половини ХХ століття все частіше реєструються транскордонні емерджентні хвороби тварин, які виявляють тенденцію до безпрецедентної поширеності, мають незвичайні форми перебігу, високий рівень мобільності, що потребує розробки та застосування нових підходів їх контролю та управління на основі «організації та економіки ветеринарної справи».

Діяльність державного ветеринарного інспектора, власника ветеринарного підприємства, менеджера ветеринарної фірми, лікаря ветеринарної медицини, інших фахівців ветеринарної служби дуже часто пов'язана із питаннями організації та економіки ветеринарної справи, і насамперед з контролем інфекційних хвороб тварин.

Мета даного навчального посібника – допомогти студентам зрозуміти, поглибити та закріпити знання стосовно організації та економіки ветеринарної справи, основних підходів до управління у ветеринарній медицині, принципів обліку, звітності і плануванню у ветеринарній медицині та інших підходів життєвої необхідних для контролю заразної патології тварин в Україні.

Даний посібник складається з восьми розділів. Перший розділ торкається питань історії розвитку, становлення законодавчого забезпечення ветеринарної медицини України. Другий розділ розглядає питання, які пов'язані із законодавством України з питань ветеринарної медицини. Третій – присвячений організаційній структурі та управлінню у ветеринарній медицині України. У четвертому розділі викладені основи обліку, звітності, акти та планування у ветеринарній медицині. П'ятий розділ надає інформацію стосовно державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. У шостому – розповідається основи економіки ветеринарної справи.

У цьому розділі підняте питання щодо безпечності продуктів харчування та ветеринарна справа в ЄС. Восьмий розділ стосується організації та управління підприємницькою діяльністю у ветеринарній медицині.

В даному посібнику автори намагалися привернути увагу читачів до можливості і важливості поєднання базових знань, які стосуються епізоотології та інфекційних хвороб та менеджменту і маркетингу у ветеринарній медицині, а також економіки ветеринарної справи, яка вважаємо, сформується як окрема дисципліна «Економіка здоров'я тварин».

Сподіваємося, що даний посібник може бути корисним для студентів, які вивчають організацію та економіку ветеринарної справи, а також стане цікавим для аспірантів та здобувачів ветеринарного профілю, слухачів курсів післядипломної освіти, практичних фахівців ветеринарної медицини, власників та менеджерів ветеринарних організацій, технологів виробництва, які цікавляться питаннями організації та економіки у ветеринарній справі.

Автори будуть вдячні всім читачам за побажання та зауваження, конструктивну критику та пропозиції щодо удосконалення даного видання, які можна відправляти на електронну пошту: epizootology@nubip.edu.ua.

Авторський колектив.

РОЗДІЛ 1. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ»

1.1. Зміст і значення навчальної дисципліни "Організація та економіка ветеринарної справи" для підготовки лікарів ветеринарної медицини

Ветеринарна медицина (надалі - ветмедицина) - одна з провідних галузей народного господарства України. Вона охоплює систему наук і практичних знань про хвороби тварин, їх профілактику, діагностику та лікування, визначення ветеринарно-санітарної якості та безпеки продукції тваринного, а на ринках і рослинного походження. Її діяльність спрямована на збереження здоров'я і продуктивності тварин, запобігання поширенню хвороб і загалом на захист людей і тварин від зооантропонозних захворювань. Всі перераховані функції згідно Закону України про ветеринарну медицину зобов'язані виконувати спеціалісти ветеринарної медицини. Це - лікарі та фельдшери ветмедицини, які мають відповідний диплом і повинні забезпечувати належну епізоотичну та харчову безпеку в державі, здійснювати діагностичні профілактичні, оздоровчі та лікувальні заходи. Їх роль у сучасних умовах помітно зростає. Від фахівця ветмедицини вимагається відмінне володіння не тільки спеціальними знаннями з питань діагностики, лікування та профілактики захворювань, але й уміння успішно виконувати свої обов'язки щодо планування та організації лікувально-профілактичних заходів, забезпечення взаємозв'язку ветмедицини з іншими галузями народного господарства, в тому числі з органами охорони здоров'я та місцевого самоврядування. Важливим є економічне обґрунтування доцільності її ефективності проведення ветеринарних заходів, правильне ведення документів ветеринарного обліку, звітності та діловодства тощо.

Організація ветеринарної справи (на далі – оргветсправа), як навчальна дисципліна, була введена до навчальних планів підготовки лікарів ветеринарної медицини ще у 1939 — 1940 р.р. Спеціалісти повинні добре знати її зміст. Вона охоплює питання законодавства і державне управління в галузі ветеринарної медицини України, а також наукового, інформаційного,

фінансового та матеріально-технічного її забезпечення; висвітлює організаційні та методичні аспекти ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, питання економіки ветеринарної справи та ведення діловодства. Основною метою дисципліни є спеціальна підготовка фахівців крізь призму наукових знань, відповідальності та етики.

Практика засвідчує, що ефективність ветеринарних заходів вища там, де краще організована ветеринарна справа в цілому. Тому в кожній темі цієї комплексної навчальної дисципліни розглядаються питання організаційно - економічної діяльності спеціалістів ветмедицини, порядку ветеринарного обслуговування тваринництва господарств усіх форм власності відповідно до вимог Закону України „Про ветеринарну медицину”.

Отже, **ветеринарна справа** — це діяльність спеціальних фахівців, спрямована на створення та збереження здорових тварин і на охорону здоров'я людей. Вона тісно пов'язана з усіма спеціальними дисциплінами ветмедицини: «Епізоотологією», «Паразитологією», «Внутрішніми незаразними хворобами», «Акушерством», «Хірургією», «Ветсанекспертизою», «Зоогігієною», «Зоотехнією», «Патанатомією» тощо.

1.2. Коротка історія розвитку, становленні законодавчого забезпечення ветеринарної медицини України

Ветеринарна медицина — одна з найстародавніших і найгуманніших у світі наук. Вона сягає сивої давнини, а спеціальні ветеринарні знання тисячоліттями накопичувалися і передавалися людям з покоління в покоління. Наука виникла у далекі часи у зв'язку з потребами людства. На теренах нинішньої України ще за тисячу років до нової ери жили кімерійці, які уособлювали високу трипільську культуру і внесли значний вклад у лікувальну справу. Вагомий внесок у цю справу належить скіфам, особливо західним — орачам (оріям). Багато відомостей про медицину скіфів залишили Геродот (485 - 425 рр. до н.е.) та Гіппократ (460 -377 рр. до н.е., якого часто називають „батьком медицини”).

Основи наукової ветмедицини заклав давньогрецький філософ Арістотель (384 - 322 рр. до н.е.), який зробив перші спроби щодо класифікації хвороб тварин. Саме він описав сап, як заразну хворобу коней.

„Батьком ветмедицини" справедливо називають одного із старогрецьких гіппіятрів - Апсирта (350 - 290 рр. до н.е.). Його ветеринарний трактат - перша спеціальна книга, в якій описано відомі на той час хвороби тварин і способи їх лікування. Проте більшість історичних ветеринарних джерел зазначають, що першим ветеринарним фахівцем був Симон.

Саме слово „ветеринарія" походить від латинського *veterinarius* - той, хто доглядає за худобою, хто її лікує. Уперше цей термін використав Колумелла (40 р. н.е.). Його сучасником був Пліній, який особливу увагу приділяв хворобам тварин, їх кастрації.

Перші представники ветеринарної спеціальності — «Конєвіє лікарі», «кровопуски», «коновали» та інші, що займалися лікуванням тварин, з'явилися у XV столітті.

Хвороби тварин та людини, у т.ч. заразні, відомі з глибокої давнини і називалися тоді «морівими» чи «пошесними» (в давніх арабських рукописах сибірка іменувалася як «шоста єгипетська виразка» або як «персидський вогонь»).

Проте в ті часи не могло бути і мови про будь-які законодавчі акти, інструкції у зв'язку з низьким рівнем пізнань про суть хвороб. Для цього знадобилися тисячоліття.

У російських наукових джерелах термін „ветеринарія" з'явився тільки на початку XIX століття. Його ввів фундатор ветеринарної освіти в Росії — українець за походженням, доктор медицини І.С. Андрієвський замість тогочасного терміну „коновал". Правда, ще раніше (1786 р.) подібна праця вийшла друком у Львові, а її автором був Юрій Хмель - засновник кафедри ветеринарії медичного факультету Львівського університету. Він же — перший львівський професор ветеринарної медицини та доктор медицини.

На перших порах, до XIV століття, лікуванням хворих тварин займалися переважно власники тварин, пастухи, скотарі, конюхи, знахарі, народні цілителі. Проте на початку XIV століття відкриваються перші університети, в багатьох з яких розпочали підготовку лікарів, яких зобов'язували вивчати й скотолікувальну справу. Самостійні вищі ветеринарні заклади були створені тільки у XVIII столітті. Перший з них був відкритий у Ліоні 1762 року. До речі, у Львові підготовка фахівців

розпочалась із 1784, а в Будапешті - із 1787 року. На теренах України ветеринарний навчальний заклад спочатку було відкрито у Харкові — 1805, а потім у Києві — 1920.

Появу перших указів з питань ветеринарної медицини варто віднести до XV-XVI ст., що було обумовлено спустошливими епізоотіями сибірки і чуми великої рогатої худоби та інших інфекційних хвороб.

У 1711-1714 рр. у Європі загинуло від чуми 1,5 млн. голів великої рогатої худоба, в Голландії за ці роки від чуми загинула майже все поголів'я великої рогатої худоби.

У зв'язку з таким становищем у XVI ст. на Русі було запроваджено карантин по боротьбі з епідеміями та епізоотіями («морowymi повітряними»), який передбачив такі заходи:

- влаштування застав навколо заморних місць;
- ізоляція хворих тварин, закопування трупів;
- використання деяких засобів та способів дезінфекції.

У 1602 р. з'явилось розпорядження царя Бориса Годунова про влаштування прикордонних застав «по всьому Смоленському тракту з Литвою у зв'язку з виникненням там «морової хвороби», щоб ніхто з Литви та в Литву не ходив». Це був початок організації прикордонних застав та охорони кордонів держави.

У 1640 р. видається перший урядовий указ «Про попередження від загибелі тварин та людей від хвороб», у якому викладені перші організаційні, профілактичні, протиепізоотичні та протиепідемічні заходи по боротьбі із сибіркою в Росії.

У подальшому видається ще кілька указів Сенату з інфекційних хвороб. В указі від 1761 р. вимагалось, щоб мешканці Петербурга віддавали заразну худобу поліції, «яка б розстрілявши її, заривала у глибокі ями», а також «Про боротьбу з загибеллю худоби».

Перші законодавчі акти стосувалися окремих небезпечних хвороб, вони були віддані на відкуп поліції та волі приватних власників худоби. В ті часи ще не існувало посади «ветеринарний лікар».

Як самостійні науки — гуманна й ветеринарна медицина почали виділятися лише у XIX ст. Уперше посаду ветеринарного лікаря було

запроваджено при управлінні поліції в Москві (1811 р.) та Петербурзі (1814 р.). Після цього було зроблено перші кроки у створенні ветеринарного законодавства.

При виданні 2-ої книги XIII-го тому зведень законів Російської імперії (1832р.) був опублікований спеціальний розділ «Про заходи щодо попередження загибелі худоби», який пізніше доповнювався інструкціями та постановами.

Тривалий час урядовим органом, що займався ветеринарною справою, виступало МВС. Спочатку при ньому був створений тимчасовий Комітет у справах ветеринарії, а згодом — «Особливий комітет з покращення ветеринарної частини і з заходів припинення загибелі худоби», «Ветеринарний комітет» та "Ветеринарне відділення" у складі Медичного департаменту МВС. У 1889 р. процес створення ветеринарного органу, незалежного від Медичного департаменту, завершився перетворенням Ветеринарного відділення у Ветеринарне управління при МВС.

В Україні офіційна ветеринарна медицина з'явилася у 1836 р. у Херсонській губернії, а 1864 р. при місцевому Земстві створено департамент ветеринарії. При Земстві почали працювати ветеринарні бюро, а в повітах - повітові земські лікарі.

У 1901 р. при МВС на правах департаменту створене Ветеринарне Управління та Ветеринарний комітет, до складу яких входили представники різних міністерств і відомств.

Це був значний прогрес в організації ветеринарної справи. До складу губернських управлінь було включено посади ветеринарних інспекторів. МВС мало залізничні, ґрунтові та охоронно-карантинні пункти, ветбаклабораторії та протичумні станції.

У розвитку ветеринарної справи на селі позитивну роль відіграла земська ветеринарія, організована в 70-х роках XIX ст. Земства, які мали значні кошти, ввели дільничну систему ветеринарного обслуговування тваринництва, утримували дільничних лікарів і фельдшерів, фінансували заходи та будівництво лікарень і лабораторій.

При губернських земських управах було ветеринарне бюро, а в повітах - повітові земські лікарі. Навантаження на одного ветеринарного лікаря було надзвичайно високим (65тис. лише великої рогатої худоби), але постійно скорочувалося.

У 1912 р. всі діючі акти з ветеринарії були опубліковані у «Збірнику узаконень та урядових розпоряджень з ветеринарної частини МВС». Включений до нього «Статут лікарський» (1905р.) містив важливі положення: з попередження та припинення заразних хвороб; про порядок влаштування та утримання боень; реєстрацію заразних хвороб; про появу чуми і інших хвороб телеграфне повідомлення сусідів; Ветеринарне управління.

Організаційні та законодавчі заходи в деякій мірі покращили епізоотичний стан в країні (чуму відтіснили із центральних районів, зменшилася захворюваність сибіркою, цьому сприяло широке впровадження вакцини Л.С. Ценковського).

Проте про єдине для країни законодавство говорити було ще рано: воно не розповсюджувалося на всю територію, зокрема на власників худоби земських та неземських губерній; земства на місцях самі видавали обов'язкові постанови, часто з протиріччями та по захисту лише своїх місцевих інтересів.

Крім того, кадри спеціалістів були малочисельними, фінансова база дуже слабкою, деякі акти існували, але не виконувалися із-за відсутності надійних біопрепаратів тощо.

У 1919 р. ветеринарна справа, окрім ветеринарної частини армії, передається у підпорядкування Наркомзему, а у 1921 р. була об'єднана військова та цивільна ветеринарія. Керівним органом стало Центральне ветеринарне управління Наркомзему. в якому створили Центральне ветеринарне управління. З 1923 р. вся діяльність ветслужби почала регулюватися Ветеринарним Статутом РРФСР (в УРСР - з 1925-го р.), а з 1968 р. - Ветеринарним Статутом СРСР. Усі законодавчі та нормативні документи були зібрані у 4-томному виданні „Ветеринарное Законодательство". Цими нормативно-правовими документами визначалися основні завдання та функції служби ветеринарної медицини держави. Зокрема, державної ветеринарії в галузі як: охорони здоров'я населення від антропозоонозів; розвитку тваринництва і промисловості, яка переробляє продукти та сировину тваринного походження; охорони території країни від занесення заразних хвороб з іноземних держав та інші питання.

На підставі урядових декретів та постанов, ветеринарного статуту було розроблено і опубліковано перші інструкції щодо профілактики та боротьби з найбільш небезпечними інфекційними хворобами, а також правила з ветеринарно-санітарного нагляду та інших питань ветеринарії.

Для забезпечення ветеринарних установ та господарств зооветеринарними товарами у 1930 р. організовується Державний трест «Ветпостачпром», а у 1939 р. — Головне управління біологічної промисловості.

У зв'язку з такими суттєвими перетвореннями у тваринництві та ветеринарії в 1936 році був затверджений єдиний загальносоюзний Ветеринарний статут СРСР, що мав законодавчу силу для всіх союзних республік протягом 15 років.

На Наркомзем та його Головне ветеринарне управління були покладені завдання: планування ветеринарних заходів; розробка загальних положень ветеринарного законодавства; контроль ветеринарно-санітарних заходів; виробництво та розподіл предметів ветеринарного постачання; ведення ветеринарної статистики і обліку; підготовки та розподіл ветеринарних кадрів, керівництво наукою.

Державній службі ветеринарної медицини було доручено обслуговування рибних господарств та бджіл.

На базі існуючих ветеринарних дільниць та пунктів, а також зоодільниць у 1940 р. організовується єдина зооветеринарна мережа зооветеринарних дільниць та пунктів, яка існувала до 1953 р., коли ветеринарне обслуговування було покладене на машино-тракторні станції (МТС).

Унаслідок реорганізації машино-тракторних станцій ветеринарні дільниці та пункти передаються у підпорядкування районних ветеринарних лікарень. До штату утворених районних інспекцій із сільського господарства вводиться посада головного ветеринарного лікаря району.

Другий Ветеринарний Статут СРСР був затверджений у 1951 р. У ньому відображено зміни, що пройшли в розвитку сільськогосподарського виробництва та визначені завдання державної ветеринарії на наступний період. Із 01.01.1968 р. почав діяти Ветеринарний Статут СРСР, затверджений Постановою Ради Міністрів СРСР №1142 від 22.12.1967 р.

Україна керувалася Ветеринарним Статутом та Ветеринарним Законодавством СРСР до його розпаду. Після проголошення в 1991 році незалежності нашої держави виникла необхідність в удосконаленні структури державної служби ветмедицини і напрацювання національних законодавчих документів. Так, 25 червня 1992 року Верховна Рада України Постановою № 2499-ХІІ ввела в дію Закон України «Про ветеринарну медицину». Кабінету

Міністрів України було доручено підготувати і подати на розгляд Верховної Ради пропозиції щодо зміни і доповнення чинних законодавчих актів України.

Службу ветеринарної медицини очолило Головне управління ветеринарної медицини з державною ветеринарною інспекцією МСГ України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 р. №1277 було створено Державний департамент ветеринарної медицини Міністерства агропромислового комплексу як вищий орган ветеринарної медицини в державі. Однак, відповідно до постанови КМУ №1075 від 30.08.2007 року «Питання державного департаменту ветеринарної медицини», його було реорганізовано шляхом перетворення у центральний орган виконавчої влади — Державний комітет ветеринарної медицини України, а з часом перейменовано на Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України.

Постановою КМУ від 10 вересня 2014 року № 442 було створено Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба). Вона і досі є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства. Держпродспоживслужба здійснює державну політику в галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації і реєстрації тварин, санітарного законодавства, а також радіаційного контролю сільськогосподарської продукції і продуктів харчування.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення термінів „Ветеринарна медицина" та „Організація ветеринарної справи".
2. Яка роль оргветсправи у комплексі наук про ветмедицину?
3. В чому полягає суть ветеринарної справи?
4. Хто заклав основи наукової ветмедицини?
5. Що вам відомо про термін „ветеринарія"?
6. Коли в Україні з'явилася офіційна ветмедицина?
7. Якою є історія становлення ветеринарної освіти?

РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Характерною рисою, яка стверджує актуальність та життєву необхідність якнайшвидшого законодавчого врегулювання та збереження правових, організаційних і соціальних основ діяльності ветеринарної медицини, стало прийняття Закону України „Про ветеринарну медицину” (1992 р).

Становлення України як суверенної та незалежної держави зумовило напрацювання нових і врегулювання діючих нормативних і законодавчих актів, створення вітчизняного законодавства з питань ветеринарної медицини, забезпечення правових, організаційних і соціальних основ діяльності служби, оскільки до 1992 року спеціалісти ветеринарної медицини користувалися документами колишнього Радянського Союзу. Тому, перш за все, планувалося підготувати Законодавство та Закон України „Про ветеринарну медицину”.

Законодавство ветеринарної медицини, базується на Конституції України. У ньому зібрано Закони і постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, інші урядові акти, що регламентують організаційні питання ветеринарної медицини. До нього також включено документи, видані органами управління службою ветеринарної медицини, головним чином, Держпродспоживслужбою України. Це — інструкції, настанови, правила, методичні вказівки та інші документи. Вказані документи належать до так званих імперативних актів, що встановлюють будь-яку норму, правило. Однак, основним нормативним державним актом у галузі ветеринарної медицини є Закон України „Про ветеринарну медицину”.

Нормативно — правові документи є обов'язковими для виконання всіма державними органами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від відомчої підпорядкованості та форм власності, а також посадовими особами й громадянами України.

В основу законодавчої регламентації ветеринарної справи закладено багаторічні напрацювання і важелі науки та практики в галузі ветеринарної медицини. Ветеринарне законодавство є результатом творчої праці спеціалістів ветеринарної медицини. У законодавстві в хронологічному

порядку представлено Закони України, постанови Кабінету Міністрів, Положення про органи управління та установи ветеринарної медицини, інші чинні нормативні акти, прийняті у державі з 1991 року. Нормативні документи з питань ветеринарної медицини є складовою частиною Ветеринарного законодавства.

У цих документах висвітлено такі основні питання:

- організація служби ветеринарної медицини в Україні;
- порядок проведення ветеринарних профілактичних і протиепізоотичних заходів;
- оплата і стимулювання праці фахівців;
- права та обов'язки ветеринарних працівників;
- правила ветеринарно - санітарного контролю та нагляду,
- права та обов'язки юридичних і фізичних осіб, діяльність яких пов'язана з утриманням, транспортуванням і торгівлею тваринами, виробництвом, переробкою, зберіганням й реалізацією продуктів та сировини тваринного походження.

Контроль за виконанням законодавчих актів з питань ветеринарної медицини покладається на головних державних інспекторів та їх заступників. Вони зобов'язані координувати діяльність усіх служб ветеринарної медицини, підприємств, установ та організацій, юридичних і фізичних осіб, які здійснюють ветеринарну практику.

Законодавством передбачена відповідальність за правопорушення з питань ветеринарної медицини. Громадяни та посадові особи, винні у порушенні законів або нормативно-правових актів, притягуються до відповідальності переважно у вигляді накладання штрафів (Стаття 107 Кодексу України “Про адміністративні правопорушення”). До кримінальної відповідальності (стаття 251 ККУ) можуть притягуватися за порушення, які носять елемент злочину. Самих спеціалістів ветеринарної медицини за порушення законодавства, як правило, притягають до дисциплінарної відповідальності. Тому пунктуальне виконання правил та законів — важлива умова забезпечення високої ефективності проведених ветеринарних заходів.

2.1. Закон України «Про ветеринарну медицину»

Закон України „Про ветеринарну медицину” у першій редакції, прийнятий Верховною Радою України 25 червня 1992 року, регулює діяльність органів та спеціалістів ветеринарної медицини. Практично кожного року до цього Закону вносяться зміни, доповнення тощо.

Це державний закон, що визначає завдання служби ветеринарної медицини, права та обов’язки спеціалістів ветеринарної медицини державної мережі, колективних, сільськогосподарських, промислових підприємств, керівників господарств та індивідуальних власників тварин та птиці. Головною його задачею є збереження поголів’я тварин, попередження та ліквідація заразних хвороб, охорона населення від захворювань, що передаються людині від тварин.

Порушення вимог Закону „Про ветеринарну медицину” розглядається як порушення будь-якого закону України з певною відповідальністю винних.

У цьому нормативному акті викладено основи організації ветеринарної справи, що відповідають завданням розвитку тваринництва, а також висвітлено систему державної ветеринарної медицини, компетенції органів її управління, чітко окреслено завдання і правила державного ветеринарного контролю та нагляду, карантину тварин, міжнародного співробітництва тощо.

Згідно Закону України „Про ветеринарну медицину” керівництво службою ветеринарної медицини в країні покладено на Міністерство аграрної політики України, яке видає інструкції, положення, настанови та інші документи, обов’язкові для виконання усіма міністерствами, відомствами та іншими організаціями і громадянами. У цьому Законі накреслено організаційні принципи служби ветеринарної медицини в Україні, передбачено єдині загальнодержавні норми та правила з ветеринарної медицини.

Основу закону складають загальні правила охорони тварин від хвороб, а також найважливіші положення з організації ветеринарних заходів.

Спеціалісти ветеринарної медицини, де б вони не працювали, завжди зобов’язані керуватися положеннями закону. Практичні працівники ветеринарної медицини на місцях, проводячи ветеринарні заходи,

пред'являють керівникам господарства чи місцевим органам влади вимоги, що ґрунтуються також на положеннях Закону.

Все це свідчить про величезне значення Закону для практичної діяльності ветеринарних органів та спеціалістів. Там, де виконуються вимоги закону, неодмінно досягаються позитивні результати з профілактики і ліквідації захворювань худоби та птиці.

Закон України „Про ветеринарну медицину” включає 17 розділів та 109 статей.

У *першому розділі* викладено загальні положення про ветеринарну медицину в Україні, визначено основні терміни і поняття, надано перелік нормативних документів з якого складається ветеринарне законодавство та сформовано основні завдання держави в галузі ветеринарної медицини.

Основні завдання держави в галузі ветеринарної медицини:

- зменшення або усунення ризиків виникнення зоонозів та захворювання населення;
- охорона території України від проникнення хвороб тварин з території інших держав або карантинних зон;
- захист тварин та населення від збудників та хвороб тварин шляхом здійснення профілактичних, діагностичних та лікувальних заходів;
- здійснення запобіжних заходів щодо унеможливлення перенесення хвороб тварин через товари, засоби догляду за тваринами і супутні об'єкти;
- встановлення ефективних та дієвих засобів виявлення, локалізації та контролю, а за можливості - ліквідації ендемічних хвороб та ліквідації екзотичних хвороб тварин, занесених на територію України;
- забезпечення надійних та ефективних заходів ліквідації спалахів хвороб тварин з метою зменшення їх втрат, а в разі зоонозів — зменшення ризику для людей;
- моніторинг кормів та води для забезпечення їх придатності для вживання та неможливості перенесення хвороб тварин;
- забезпечення правильного, належного, ефективного і безпечного застосування ветеринарних препаратів;

- захист навколишнього природного середовища від негативних наслідків, що пов'язані з вирощуванням та обігом тварин;
- захист благополуччя тварин шляхом забезпечення гуманного ставлення до них протягом усього їхнього життя;
- здійснення передзабійного клінічного огляду тварин та проведення ветеринарно-санітарної експертизи продуктів тваринного походження, у т. ч. тварин, забитих на полюванні, включаючи бактеріологічні, радіологічні, паразитологічні та токсикологічні лабораторні дослідження;
- здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду:
 - a. у процесі виробництва і обігу продуктів тваринного, а на агропродовольчих ринках - і рослинного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів, кормів, штамів мікроорганізмів, репродуктивного і патологічного матеріалу;
 - b. під час обігу засобів ветеринарної медицини та засобів догляду за тваринами;
- моніторинг залишкових кількостей ветеринарних препаратів та інших забруднювальних речовин у тваринах, продуктах тваринного походження і кормах;
- здійснення стандартного прикордонного ветеринарно-санітарного контролю та/або розширеного ветеринарно-санітарного контролю за об'єктами державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду;
- контроль за переміщенням об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в межах України;
- сприяння впровадженню системи ідентифікації тварин;
- сприяння постійному навчанню та підвищенню кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини;
- сприяння впровадженню у практику та широкому застосуванню досягнень наукової і практичної ветеринарної медицини;
- розроблення, впровадження та застосування ветеринарно-санітарних заходів.

У розділі 2 розписано державне управління в галузі ветеринарної медицини з прописаними повноваженнями Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики в галузі ветеринарної медицини та визначено функції і завдання Державних органів ветеринарної медицини та їх посадових осіб.

У Розділ 3 регламентує державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на підконтрольних об'єктах з питань ветеринарної медицини. Розписано права, обов'язки, гарантії посадових осіб, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд.

У 4 розділі висвітлено принципи розроблення, затвердження та застосування ветеринарно-санітарних заходів, розкрито процедури проведення аналізу ризиків при захворюваннях, спрямовані на їх зменшення. Стосовно забезпечення захисту здоров'я тварин та людей наведені правила щодо видачі ветеринарних документів на тварин і тваринницьку продукцію, кормів тощо, як у межах держави, так і при імпорті та експорті.

У Розділ 5. Представлено перелік захворювань тварин, які при виникненні в обов'язковому порядку підлягають повідомленні Департаменту безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини (у відділ здоров'я тварин). Розписано правила проведення профілактичного карантину тварин, що надходять до стада з інших потужностей (об'єктів ветеринарного контролю). Зазначено права осіб щодо забезпечення ветеринарно-санітарного та епізоотичного благополуччя та обов'язки осіб, які утримують тварин чи беруть участь у їх обігу.

У Розділі 6 описано порядок регулювання обігу тварин та репродуктивного матеріалу, механізм моніторингу здоров'я племінної худоби.

У Розділ 7 викладено інформацію про Надзвичайні протиепізоотичні комісії та карантин тварин. Описано механізм їх створення, роль та функції Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії при Кабінеті Міністрів України та місцевих державних надзвичайних протиепізоотичних комісій, а також питання щодо запровадження карантину тварин, гарантій прав юридичних та фізичних осіб в його умовах.

У розділі 8 розглянуто питання регулювання виробництва та обігу

неїстівних продуктів тваринництва. Описаний механізм надання експлуатаційного дозволу на об'єктах: з переробки неїстівних продуктів тваринного походження; з виробництва, змішування та приготування кормових добавок, преміксів і кормів. Порядок отримання, призупинення, скасування та поновлення, форма та умови отримання експлуатаційного дозволу встановлюються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики та за погодженням із спеціально уповноваженим органом з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності.

У розділі 9 розглянуто питання наукового забезпечення ветмедицини, створення та діяльності державної фармакологічної комісії, ролі державних та уповноважених лабораторій у проведенні необхідних досліджень.

Визначено, що наукове забезпечення ветеринарної медицини здійснюють наукові установи НАН України, НААН, наукові установи та факультети ветеринарної медицини вищих навчальних закладів.

Державна фармакологічна комісія ветеринарної медицини діє при Держпродспоживслужбі України і є експертно-дорадчим органом з питань регламентації безпечного та ефективного застосування ветеринарних препаратів, субстанцій, готових кормів та кормових добавок, їх реєстрації; видає висновок щодо їх застосування.

Лабораторну діагностику хвороб тварин та оцінку ветеринарно-санітарного стану продуктів тваринного походження, неїстівних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, ґрунту, води для тварин, а також періодичний контроль за показниками їх якості та безпечності здійснюють:

- державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи і його філіали в областях;
- регіональні, міжобласні, міські, районні, міжрайонні державні лабораторії ветеринарної медицини та інші лабораторії, уповноважені на проведення необхідних досліджень.

Дослідження проводяться згідно з рекомендаціями, інструкціями та відповідних міжнародних та вітчизняних стандартами.

У розділі 10 йдеться про регулювання виробництва та обігу

ветеринарних препаратів, субстанцій і засобів ветеринарної медицини, визначення умов їх державної реєстрації, виробництва і обігу ветеринарних препаратів, оптової та роздрібною торгівлі ними. Зазначено, що ветеринарні препарати до початку їх обігу та використання в Україні проходять державну реєстрацію. Максимальний термін її дії становить п'ять років. Після прийняття рішення про державну реєстрацію ветеринарний препарат для його обігу та використання в Україні заноситься до реєстру ветеринарних препаратів.

У розділі 11 визначено вимоги до виробництва та реєстрації кормових добавок, преміксів та кормів для тварин. Обіг та використання в Україні кормових добавок, преміксів та готових кормів дозволяється тільки після їх державної реєстрації, яке підтверджується шляхом видачі реєстраційного посвідчення, термін дії якого не може перевищувати п'ять років. Усі корми, кормові добавки та премікси, що перебувають в обігу в Україні, підлягають контролю відповідно до плану моніторингу та спостереження, розробленого на засадах оцінки ризику.

У розділі 12 — вказано вимоги щодо здійснення міжнародної торгівлі, зокрема, щодо створення прикордонних інспекційних постів, надання дозволів на ввезення на територію України товарів, екзотичних тварин; наведено перелік товарів та інших продуктів, ввезення яких на територію України заборонено.

У розділі 13 висвітлено питання фінансування та матеріально-технічного забезпечення служби ветеринарної медицини; визначено, які ветеринарні заходи здійснюються за рахунок коштів загального та спеціального фондів Держбюджету України; зазначено, що оплата багатьох ветеринарних послуг здійснюється за рахунок власників тварин згідно з тарифами.

У розділі 14 розглянуто питання ветеринарної практики, професійної підготовки, підвищення кваліфікації, післядипломної освіти та атестації спеціалістів ветеринарної медицини. Вказано, що юридичні та фізичні особи можуть проводити ветеринарну практику на підставі ліцензії; наголошено, що професійна підготовка спеціалістів ветеринарної медицини проводиться лише за стаціонарною формою навчання. Підкреслено важливість

інформаційного і наукового забезпечення державної служби ветеринарної медицини.

У розділі 15 регламентовано відповідальність осіб за правопорушення в галузі ветеринарної медицини, визначено перелік органів, уповноважених розглядати справи про правопорушення.

У розділі 16 інформовано про міжнародне співробітництво в галузі ветеринарної медицини та про міжнародні договори.

У розділі 17 стосується прикінцевих положень. В ньому вказано, що Кабінет Міністрів України зобов'язаний у шестимісячний термін привести свої нормативно-правові акти у відповідність із Законом України «Про ветеринарну медицину».

На державні органи та посадових осіб служби ветеринарної медицини покладено обов'язок доводити до відома керівників і спеціалістів господарств усіх форм власності, працівників тваринництва і населення основні положення ветеринарного законодавства. Наголошено, що вони зобов'язані організувати виконання Закону та виданих у його розвиток підзаконних актів. Старанне виконання вимог цих документів - важлива умова забезпечення стабільної епізоотичної ситуації в Україні.

2.2. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»

Даний Закон був підписаний президентом України 23 грудня 1997 року та вступив в силу після опублікування в засобах масової інформації у 1998 році. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 19, ст. 98). Останні зміни, які вносилися в цей закон були у 2017 році.

Цей Закон регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та їх споживачами і визначає порядок забезпечення безпечності і окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.

У розділі 1 викладено загальні положення, терміни та їх значення, які в

подальшому будуть використовуватися в цьому Законі. Наведено перелік підзаконних актів, щодо дії Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

У розділі 2 розкрито питання щодо структури і повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів. Охарактеризовано особливості лабораторних досліджень.

У розділі 3 описано засади та порядок здійснення державного контролю. Сфера дії цього Закону поширюється на:

- об'єкти санітарних заходів;
- вимоги до певних показників якості харчових продуктів;
- вимоги щодо інформування споживачів про властивості харчових продуктів, включаючи їх рекламу;
- вимоги до операторів ринку та їхніх потужностей.

Дія цього Закону не поширюється на харчові продукти, призначені (вироблені) для особистого споживання, та на допоміжні матеріали для переробки та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, якщо інше прямо не встановлено в цьому Законі.

У розділі 4 розписаний механізм розроблення, перегляд, затвердження та застосування санітарних заходів та окремих показників якості харчових продуктів. Санітарні заходи не повинні обмежувати торгівлю більше, ніж це є необхідним для досягнення належного рівня захисту здоров'я людини, враховуючи технічну та економічну доцільність. Усі нові та змінені санітарні заходи негайно публікуються після їх прийняття у відповідному офіційному друкованому виданні та на офіційному сайті органу виконавчої влади, який розробив відповідні санітарні заходи, і набирають чинності не раніше ніж через шість місяців після дати відповідної публікації. В цьому розділі чітко прописуються права та обов'язки операторів ринку.

У розділі 5 надано інформацію про державну реєстрацію об'єктів санітарних заходів. Державній реєстрації підлягають:

- 1) новітні харчові продукти;
- 2) харчові добавки;

3) ароматизатори, за виключенням окремої групи ароматизаторів, визначено центральним органом виконавчої влади, та формує та забезпечує реалізацію державну політику у сфері охорони здоров'я;

4) ензими;

5) допоміжні матеріали для переробки, та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, які вперше вводяться в обіг та вперше використовуються на території України;

б) вода питна, яку планується віднести до категорії "вода природна мінеральна".

Державна реєстрація зазначених об'єктів санітарних заходів здійснюється безкоштовно.

У розділі 6 викладено інформацію щодо виробництва та обігу харчових продуктів. Описані вимоги до харчових продуктів, забою тварин, обігу харчових продуктів на агропродовольчих ринках, а також розписані вимоги до обігу об'єктів санітарних заходів та маркуванню харчових продуктів.

Зазначено, що із 1 січня 2025 року продукти, отримані в результаті забою не на бойні, що має експлуатаційний дозвіл, можуть використовуватися виключно для власного споживання або реалізації на агропромисловому ринку кінцевому споживачу в межах 50 кілометрів від місця забою або в області, в якій він здійснений.

У розділі 7 детально описано гігієнічні вимоги щодо поводження з харчовими продуктами, а саме вимоги щодо: потужностей, на яких здійснюється виробництво або обіг харчових продуктів; гігієнічні вимоги до приміщень, де обробляються або переробляються харчові продукти; транспортних засобів, які перевозять харчові продукти; обладнання та інвентарю; харчових відходів, тощо.

У Розділі 8 задекларовано правила міжнародної торгівлі.

Вказано, що забороняється ввезення на територію України громадянами України, іноземцями та особами без громадянства для власного споживання харчових продуктів тваринного походження без упаковки виробника. Міжнародні сертифікати видаються виключно за зверненням оператора ринку і заповнюються українською мовою та/або англійською мовою або мовою країни призначення. Якщо цього вимагає країна-імпортер, вантажі з

експортованими харчовими продуктами повинні супроводжуватися оригіналами міжнародних сертифікатів або інших документів, які вимагаються законодавством країни призначення, виданих компетентним органом. Міжнародні сертифікати на вантажі з окремими видами харчових продуктів нетваринного походження видаються за формою, погодженою компетентним органом України та компетентним органом країни призначення, або за формою, встановленою країною призначення.

У розділі 9 присвячений міжнародному співробітництву. Міжнародне співробітництво України у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів здійснюється шляхом:

- 1) участі в роботі відповідних міжнародних організацій;
- 2) укладання міжнародних угод, включаючи двосторонні угоди про взаємне визнання санітарних заходів;
- 3) гармонізації законодавства України щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів з документами відповідних міжнародних організацій;
- 4) адаптація законодавства України щодо безпечності та окремих показників якості харчових продуктів до відповідних законодавчих актів Європейського Союзу.

У розділі 10 наведено перелік адміністративних послуг та розмір плати за їх надання.

У розділі 11 вказано про відповідальність перед споживачами за завдані їм збитки. Вказано, що відшкодування операторами ринку заподіяної шкоди (завданих збитків) здійснюється в порядку, встановленому Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України "Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції", іншими законодавчими актами.

2.3. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження»

Цей Закон спрямований на захист тварин від страждань і загибелі внаслідок жорстокого поводження з ними, врахування їх природних прав, а також укріплення моральності й гуманності суспільства.

У першому розділі викладено загальні положення, визначення основних термінів і понять, описано основні принципи захисту тварин від жорстокого поводження:

- заборона жорстокого поводження з тваринами, яке є несумісним з вимогами моральності та гуманності і спричиняє біль тварині та моральну шкоду людині;
- забезпечення тварин комфортними умовами життя, які відповідають їх біологічним, видовим та індивідуальним властивостям;
- право власності та інші речові права на тварин у разі жорстокого поводження з ними можуть бути припинені відповідно до цього Закону;
- заборона жорстоких методів евтаназії тварин;
- відповідальність за жорстоке поводження з тваринами;
- утримання і поводження з домашніми тваринами без мети заподіяння шкоди як оточуючим, так і самій тварині.

У розділі 2 прописано правила утримання тварин, що виключають жорстокість, які зводяться до того, що умови утримання тварин повинні задовольняти їх природні потреби в їжі, воді, сні, рухах, контактах із собі подібними, у природній активності та інші потреби. Особа, яка утримує тварину, зобов'язана забезпечити своєчасне надання їй ветеринарної допомоги. У разі виникнення підозри на наявність у тварини захворювання власник, який її утримує, зобов'язана негайно ізолювати таку тварину і звернутися до ветеринарного лікаря.

У розділі 3 висвітлено правила поводження з тваринами, що виключають жорстокість. Вказано, що при поводженні з тваринами не допускається:

- використання оснащень, інвентарю, що травмують тварин;

- примушування тварин до виконання неприродних для них дій, що призводять до травмувань;
- нанесення побоїв, травм з метою примушування тварин до виконання будь-яких вимог;
- використання тварин в умовах надмірних фізіологічних навантажень тощо.
- Зазначено, що при проведенні больових процедур необхідне обов'язкове застосування знеболюючих препаратів.

Забороняється:

- розведення тварин з виявленими генетичними змінами, що спричиняють їм страждання;
- розведення тварин зі спадково закріпленою агресивністю;
- примушування до нападу одних тварин на інших, крім випадків використання собак мисливських порід, інших ловчих звірів та птахів для полювання;
- зумовлення генетичних змін у тварині;
- застосування до тварин фармакологічних та механічних засобів допінгу;
- інші дії чи бездіяльність, що суперечать принципам захисту тварин від жорстокого поводження.

Також у цьому розділі прописано правила поводження з дикими, сільськогосподарськими та мисливськими тваринами.

Використання тварин у наукових експериментах, біологічному тестуванні, навчальному процесі допускається лише в разі, якщо відсутня можливість заміни їх іншими альтернативними методами і об'єктами.

У Розділі 4 розкрито державне регулювання відносин у сфері захисту тварин від жорстокого поводження. Державна політика у сфері захисту тварин від жорстокого поводження здійснюється за такими основними напрямками:

- контроль за дотриманням законодавства про захист тварин від жорстокого поводження;
- установлення єдиних норм і правил у сфері захисту тварин від жорстокого поводження;

- пропаганда знань і виховання гуманного поводження з тваринами, розробка та впровадження освітніх програм з охорони та захисту тварин від жорстокого поводження;

- установлення відповідальності за порушення законодавства щодо захисту тварин від жорстокого поводження.

У цьому ж висвітлюється повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері ветеринарної медицини та захисту тварин від жорстокого поводження, а також механізм нагляду Національної поліції за дотриманням цього Закону.

Розділ 5 охарактеризовано громадський контроль у сфері захисту тварин від жорстокого поводження, який здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля. Зазначено, що вони мають право складати протоколи за фактами жорстокого поводження з тваринами. Ці протоколи розглядаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

У Розділі 6 описані прикінцеві положення.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття „Ветеринарне Законодавство України“.
2. Що включає Законодавство України про ветмедицини ?
3. Коли прийнято останню редакцію Закону України „Про ветеринарну медицину“?
4. Назвіть основні завдання ветмедицини.
5. Перерахуйте розділи та основні статті Закону України „Про ветеринарну медицину " і охарактеризуйте їх.
6. Перерахуйте розділи та основні статті Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» і охарактеризуйте їх.
7. Перерахуйте розділи та основні статті Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» і охарактеризуйте їх.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ В УКРАЇНІ

3.1. Структура та функції центрального апарату Державної служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства. Держпродспоживслужба реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства Також, до повноважень Держпродспоживслужба належить: попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, державного нагляду (контролю) у сферах охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері, за якістю зерна та продуктів його переробки, державного нагляду (контролю) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованого організму у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, здійснення радіаційного контролю за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування.

Держпродспоживслужба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

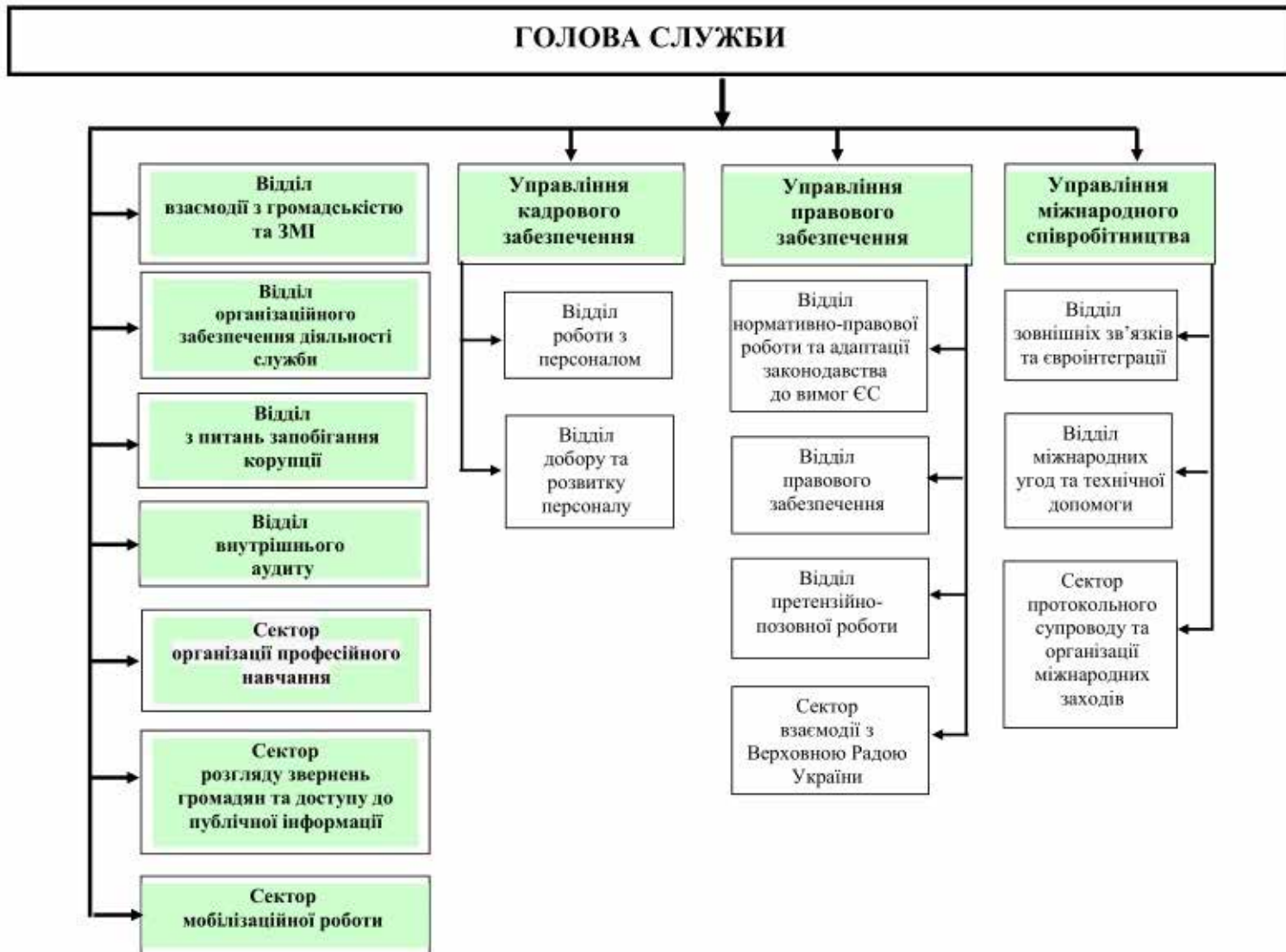
Держпродспоживслужба утворена відповідно до постанови КМУ від 10 вересня 2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». Цей центральний орган об'єднав Державну ветеринарну та фітосанітарну службу, Державну інспекцію з питань захисту прав споживачів, Державну санітарну епідеміологічну службу.

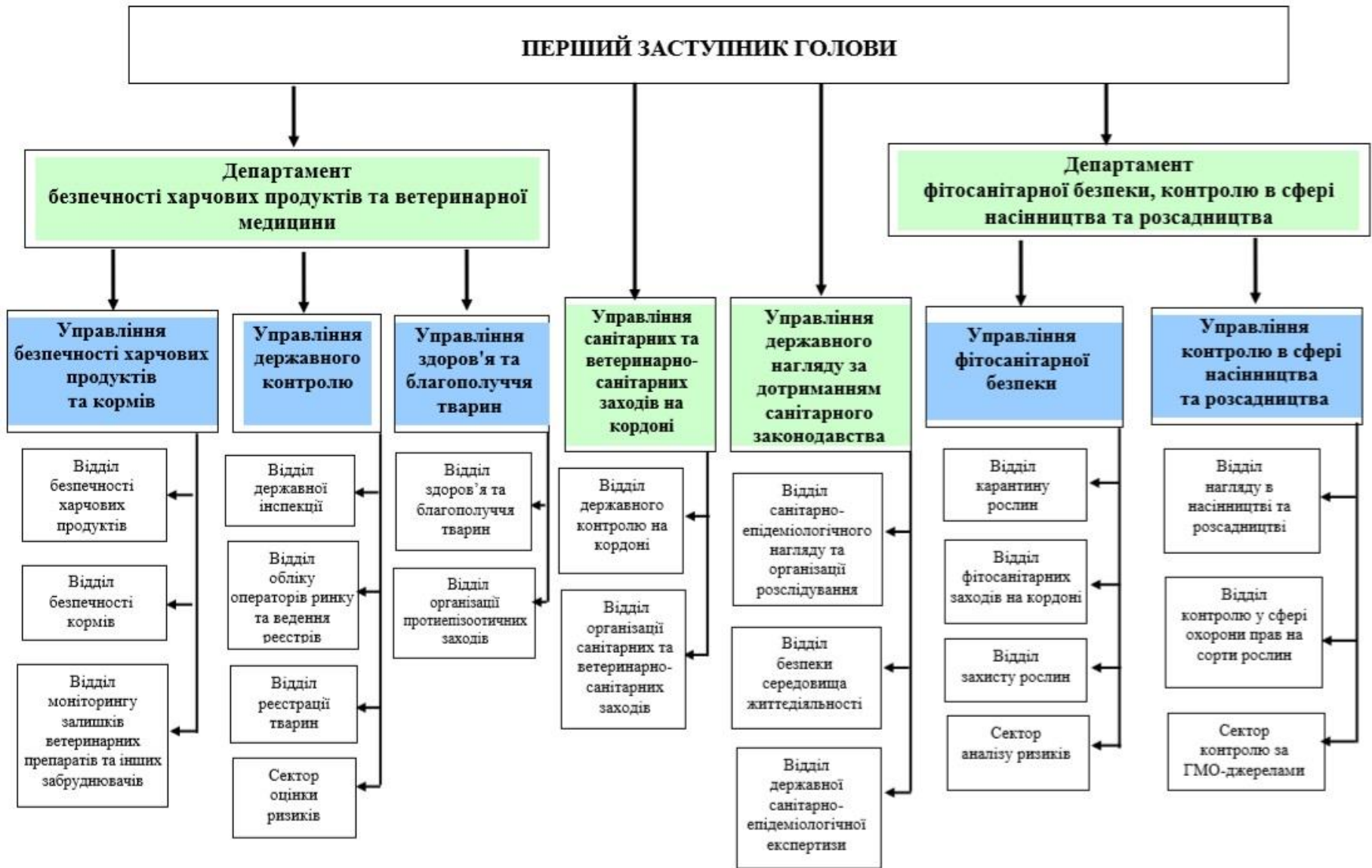
Постановою Кабінету Міністрів України від 02 вересня 2015 року № 667 затверджено Положення про Держпродспоживслужбу. Територіальні органи Держпродспоживслужби утворені постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1092.

З метою забезпечення фінансування Держпродспоживслужби прийнято розпорядження КМУ від 27 січня 2016 року № 76-р; затверджено структуру апарату Держпродспоживслужби та погоджено її з Міністром аграрної політики та продовольства України. Штатний розпис та кошторис апарату Держпродспоживслужби затверджено за погодженням з Мінфіном.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 106-р Головою Держпродспоживслужби призначено Володимира Лапу.

Відповідно до розпорядження Кабінету міністрів України від 6 квітня 2016 року № 260-р «Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» Держпродспоживслужба офіційно розпочала роботу і приступила до виконання своїх функцій.

Основними завданнями Держпродспоживслужби України є:

1) реалізація державної політики у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і реклами в цій сфері;

2) здійснення відповідно до закону державного ветеринарно-санітарного контролю, державного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, здоров'ям та благополуччям тварин, безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у тваринництві, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами, кормами та іншими об'єктами санітарних заходів, застосуванням санітарних та ветеринарно-санітарних заходів, профілактичних і протиепідемічних заходів щодо охорони в межах компетенції території України від проникнення хвороб людей, тварин та рослин з території інших держав або карантинних зон, вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва, дотриманням законодавства про захист прав споживачів, за дотриманням законодавства про рекламу в частині захисту прав споживачів реклами, законодавства щодо зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин, показників вмісту шкідливих для здоров'я людини речовин та інгредієнтів у тютюнових виробах, які реалізуються на території України, дотриманням вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони прав на сорти рослин, у сфері туризму та курортів, за якістю

зерна та продуктів його переробки, за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування, за діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції (сировини);

3) здійснення контролю за виконанням фітосанітарних заходів;

4) здійснення ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності;

5) здійснення метрологічного нагляду;

6) здійснення в межах компетенції контролю за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення.

До складу Департаменту безпечності харчових продуктів та ветеринарії входять: Управління безпечності харчових продуктів і кормів, Управління здоров'я і благополуччя тварин, Управління державного контролю.

Управління безпечності харчових продуктів та кормів здійснює реалізацію державної політики в галузі державного контролю та нагляду за безпечністю харчових продуктів та кормів. До його функцій належать:

- організація державного нагляду і контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів, у тому числі на агропродовольчих ринках, та кормів;

- участь у реалізації науково-технічної, технологічної та інноваційної політики; впровадження у виробництво науково-технічних досягнень та передового досвіду з питань ветеринарної медицини та в інших прикладних сферах визначених законодавством;

- участь у розробленні санітарних та фітосанітарних заходів, правил і вимог щодо окремих показників якості харчових продуктів, кормів, технічних регламентів та стандартів;

- затвердження планів щорічного державного контролю та плану державного моніторингу відповідно до закону;

- розробка (виконує та/або організовує виконання) загальнодержавних програм та/або планів у галузі ветеринарної медицини, у т. ч. державного моніторингу залишкових кількостей ветеринарних препаратів та забруднювальних речовин у живих тваринах, харчових продуктах тваринного та рослинного походження, кормах; контроль і запобігання виникненню небезпечних факторів та показників безпечності та окремих показників якості харчових продуктів у визначених сферах;

- участь у проведенні аналізу ризику для встановлення періодичності здійснення державного контролю кожної потужності, що є об'єктом державного контролю;

- уповноваження лабораторії та референс-лабораторії на проведення досліджень (випробувань) об'єктів санітарних заходів для цілей державного контролю;

- організація проведення в лабораторіях досліджень (випробувань) для цілей державного контролю;

- проведення оцінки результатів лабораторних досліджень (випробувань) зразків об'єктів санітарних заходів для цілей державного контролю;

- організація проведення відбору зразків об'єктів санітарних заходів;

- контроль за впровадженням постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи (НАССР), щодо аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках; організація та проведення державного аудиту;

- моніторинг кормів та води для забезпечення їх придатності для вживання та неможливості перенесення хвороб тварин;

- надання пропозицій щодо навчання, наукових досліджень та підвищення кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини.

Управління здоров'я та благополуччя тварин у межах повноважень, передбачених законодавством організовує і здійснює державний нагляд (контроль) щодо здоров'я та благополуччя тварин, зокрема:

- бере участь у реалізації науково-технічної, технологічної та інноваційної політики, впровадженні у виробництво науково-технічних досягнень та передового досвіду з питань ветеринарної медицини;
- затверджує плани щорічного державного контролю та плани державного моніторингу відповідно до закону;
- розробляє, виконує та/або організовує виконання загальнодержавних програм та/або планів у галузі ветеринарної медицини, у тому числі державного моніторингу здоров'я тварин;
- розробляє та здійснює у межах повноважень, передбачених законом, ветеринарно-санітарні заходи з метою охорони території України від занесення особливо небезпечних хвороб, включених до списку Міжнародного епізоотичного бюро, або інших хвороб, що підлягають повідомленню, з територій інших держав або карантинних зон;
- аналізує причини виникнення інфекційних та інших хвороб, недугів тварин і розробляє рекомендації щодо їх ліквідації та профілактики;
- забезпечує у випадках, передбачених законом, своєчасне встановлення карантину в разі виникнення особливо небезпечних хвороб, включених до списку Міжнародного епізоотичного бюро, або інших хвороб, що підлягають повідомленню, проведення карантинних та інших ветеринарно-санітарних заходів в інфікованій та буферній зонах, зоні спостереження;
- повідомляє Міжнародному епізоотичному бюро про встановлення, очікуваний період дії та дату скасування карантину тварин щодо особливо небезпечних хвороб, включених до списку Міжнародного епізоотичного бюро, або інших хвороб, що підлягають повідомленню;
- визначає ветеринарно-санітарний статус України та окремих зон у межах її території щодо ветеринарно-санітарного стану потужностей (об'єктів) в Україні;
- встановлює обмеження або заборону на імпорт, транзит та експорт об'єктів державного контролю, що можуть переносити особливо небезпечні хвороби, включені до списку Міжнародного епізоотичного бюро, або інші хвороби, що підлягають повідомленню, з окремих держав або карантинних зон у разі підтвердження факту спалаху таких хвороб;

- здійснює (у разі виникнення надзвичайної ситуації) державний контроль за проведенням операторами ринку харчових продуктів протиепізоотичних заходів, якщо необхідність такого контролю встановлена законом;

- підтверджує відкриття мисливського сезону на певній території після проведення обов'язкового епізоотичного обстеження мисливських угідь.

Управління державного контролю забезпечує реалізацію державної політики у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ідентифікації та реєстрації тварин, здійснення відповідно до законодавства державного нагляду (контролю) за об'єктами санітарних заходів, застосуванням ветеринарно-санітарних заходів, охорони в межах компетенції території України від проникнення хвороб тварин з території інших держав або карантинних зон.

Управління державного контролю у межах повноважень, передбачених законодавством, здійснює загальну організацію та управління державним контролем на центральному та інших рівнях, включаючи здійснення державного контролю окремих потужностей щодо:

- безпечності та окремих показників якості харчових продуктів;
- здоров'я та благополуччя тварин;
- субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів;
- дотримання вимог щодо ідентифікації та реєстрації тварин;
- неїстівних продуктів тваринного походження;
- ветеринарних препаратів;
- репродуктивного та патологічного матеріалу;
- племінною справою у тваринництві;
- потужностей, на яких здійснюється вирощування, утримування, виробництво, переробка, зберігання та обіг об'єктів державного контролю.

Управління державного контролю:

- подає в установленому порядку пропозиції щодо обмеження або заборони експорту, імпорту, транзиту вантажів і товарів з держав або регіонів у зв'язку з неблагополучною епізоотичною ситуацією на їх території;

- бере участь у розробленні санітарних заходів, вимог щодо окремих показників якості харчових продуктів, кормів, технічних регламентів та стандартів;
- розробляє та впроваджує довгостроковий план державного контролю у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, щороку звітує перед Кабінетом Міністрів України про стан його виконання та оприлюднює звіт на офіційному веб-сайті;
- розробляє для затвердження Кабінетом Міністрів України план щорічного державного контролю;
- встановлює на підставі результатів аналізу ризиків періодичність здійснення державного контролю кожної потужності, що є об'єктом державного контролю;
- проводить оцінку ефективності діям ветеринарної адміністрації іншої країни та інспектування потужностей, з яких здійснюється імпорт об'єктів санітарних заходів;
- затверджує експортні потужності, а також приймає рішення про виключення експортних потужностей або певних видів об'єктів санітарних заходів, вироблених/вирощених на таких потужностях, з реєстру затверджених експортних потужностей;
- надає пропозиції щодо делегування повноважень державного контролю за харчовими продуктами та/або іншими об'єктами санітарних заходів у встановлених законодавством випадках;
- організовує співпрацю між компетентними органами та особами, уповноваженими здійснювати державний контроль, в частині застосування процедур, необхідних для здійснення такого контролю;
- розробляє та здійснює у межах повноважень, передбачених законом, ветеринарно-санітарні заходи з метою охорони території України від занесення особливо небезпечних хвороб, включених до списку Міжнародного епізоотичного бюро, або інших хвороб, що підлягають повідомленню, з територій інших держав або карантинних зон;
- забезпечує відкритий та безоплатний доступ до реєстрів, ведення реєстрів передбачених наказами Мінагрополітики:

від 10 лютого 2016 р. № 38 "Про затвердження Порядку затвердження експортних потужностей, внесення та виключення їх з реєстру затверджених експортних потужностей", зареєстрований в Мін'юсті 12 березня 2016 року за № 381/28511;

від 10 лютого 2016 р. № 39 "Про затвердження Порядку проведення державної реєстрації потужностей, ведення державного реєстру потужностей операторів ринку та надання інформації з нього заінтересованим суб'єктам", зареєстрований в Мін'юсті 12 березня 2016 р. за № 382/28512;

від 10 лютого 2016 р. № 40 "Про затвердження Порядку ведення реєстру операторів ринку та потужностей, на які видано експлуатаційний дозвіл", зареєстрований в Мін'юсті 12 березня 2016 р. за № 383/28513.

Забезпечує відкритий та безоплатний доступ та веде реєстр передбачений наказом Держкомветмедицини від 22.11.2010 № 517 "Про затвердження Порядку ведення реєстрів потужностей (об'єктів)", зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2010 р. за № 1291/18586.

У межах законодавства Управління державного контролю здійснює ліцензування видів діяльності та реєстрацію ветеринарних препаратів і ГМО-джерел, а в межах повноважень, контролю за видачею територіальними органами документів дозвільного характеру, передбачених Законом України "Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності".

Питання для самоконтролю:

1. Що належить до повноважень Держпродспоживслужби України?
2. У своїй діяльності Держпродспоживслужба керується?
3. Коли було утворено Держпродспоживслужбу?
4. Основними завданнями Держпродспоживслужби України є?
5. Які управління входять до складу Департаменту безпечності харчових продуктів та ветеринарії?
6. Що належить до функцій Управління безпечності харчових продуктів та кормів?
7. Що належить до функцій Управління здоров'я та благополуччя тварин?
8. Що належить до функцій Управління державного контролю?

3.2. Організація ветеринарної справи в області

У даний час структура та повноваження служби ветеринарної медицини в області та місті Києві визначені «Положенням про Головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві», затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України № 209 від 12.04.2017.

Головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві є територіальним органом Держпродспоживслужби, який їй підпорядкований. У свою чергу, Головному управлінню підпорядковуються установи та організації, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби та розташовані на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Голова відповідної місцевої державної адміністрації координує діяльність Головного управління і сприяє йому у виконанні покладених на цей орган завдань.

Повноваження Головного управління поширюються на територію відповідної області, міста Києва.

Головне управління Держпродспоживслужби в області у своїй діяльності керується:

- Конституцією та законами України,
- указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України,
- актами Кабінету Міністрів і дорученнями Прем'єр-міністра України,
- наказами Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України,
- дорученнями Міністра аграрної політики та продовольства України, його першого заступника та заступників,
- наказами Держпродспоживслужби,

- дорученнями Голови Держпродспоживслужби та його заступників,
- актами місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, а також цим Положенням.

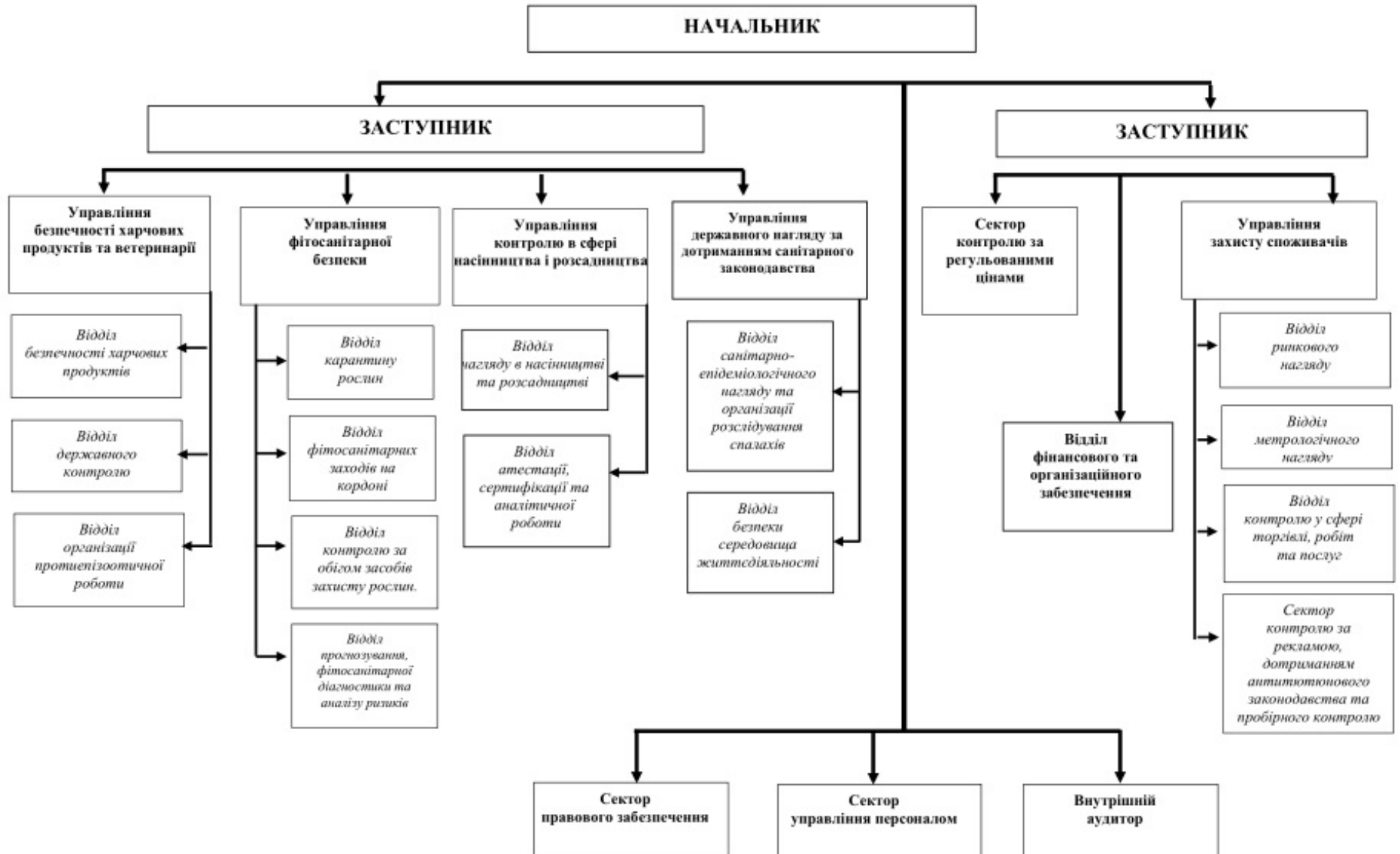
Головне управління очолює начальник, який призначається на посаду Головою Держпродспоживслужби відповідно до Закону України «Про державну службу». Начальник Головного управління має заступників, які призначаються на посаду Головою Держпродспоживслужби відповідно до Закону України «Про державну службу».

Працівники Головного управління, на яких покладено виконання функцій державного нагляду (контролю), є за посадами державними інспекторами у відповідних сферах згідно із законом.

Структура Головного управління затверджується Головою Держпродспоживслужби за погодженням з Міністром аграрної політики та продовольства України. Штатний розпис та кошторис затверджуються Головою Держпродспоживслужби. Чисельність працівників затверджує Голова Держпродспоживслужби в межах граничної чисельності працівників, визначеної Кабінетом Міністрів України для територіальних органів Держпродспоживслужби.

Головне управління є юридичною особою публічного права, має самостійний баланс, рахунки в установах Казначейства України, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

Примірна структура
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ В ОБЛАСТІ

Головне управління відповідно до покладених на нього завдань забезпечує реалізацію державної політики, а саме:

1). У галузі ветеринарної медицини та безпечності харчових продуктів:

а) забезпечує здійснення державного ветеринарно-санітарного нагляду (контролю) за здоров'ям та благополуччям тварин, безпечністю та окремими показниками якості харчових продуктів, неїстівних (побічних) продуктів тваринного походження, кормів та інших об'єктів санітарних заходів;

б) охороною території України від занесення збудників особливо небезпечних хвороб, включених до списку Міжнародного епізоотичного бюро (МЕБ), з територій інших держав або карантинних зон;

в) державний нагляд (контроль) за:

- тваринами, харчовими продуктами, іншими об'єктами санітарних заходів, пов'язаними з продуктами тваринного походження, репродуктивним матеріалом, племінною справою у тваринництві, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамми мікроорганізмів, а також потужностями, що використовуються для їх виробництва, переробки, зберігання та обігу;

- діяльністю суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, перевезення, зберігання, реалізацію органічної продукції (сировини);

- проведенням ветеринарно-санітарної експертизи на потужностях, які використовуються для виробництва та/або обігу тварин, харчових продуктів, а також на агропродовольчих ринках та за місцем проведення ярмарок;

- безпечністю харчових продуктів у процесі їх виробництва та/або обігу з метою їх експорту та імпорту, а також видачею міжнародних сертифікатів (ветеринарних, санітарних, сертифікатів здоров'я), а для держав СНД – ветеринарних свідоцтв у визначених законодавством випадках;

- переміщенням тварин, харчових продуктів, інших об'єктів санітарних заходів, пов'язаних з продуктами тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу,

ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, засобів ветеринарної медицини, засобів догляду за тваринами та супутніми об'єктами, а також штамів мікроорганізмів;

- організацією роботи зі збору, утилізації та знищення загиблих тварин і побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною;

- здійсненням протиепізоотичних заходів юридичними та фізичними особами, що провадять професійну діяльність у галузі ветеринарної медицини;

- дотриманням законодавства щодо ідентифікації та реєстрації тварин;

- впровадженням постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР);

- організує захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

- сприяє виконанню загальнодержавних програм у галузі ветеринарної медицини, у тому числі проведенню моніторингу залишкової кількості ветеринарних препаратів та забруднювальних речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах.

Окрім контролю і нагляду Головне Управління Держпродспоживслужби в області організує: здійснення заходів для проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації на потужностях, що використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу харчових продуктів, тварин, репродуктивного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, засобів ветеринарної медицини, засобів догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамів мікроорганізмів, а також засобів, що використовуються для їх транспортування, а також:

- аналізує причини й умови виникнення та поширення хвороб тварин, організує заходи щодо локалізації та ліквідації спалаху заразних хвороб, спільних для тварин і людей, готує пропозиції та рекомендації щодо профілактики, ліквідації та боротьби з такими хворобами;

- координує діяльність спеціалістів ветеринарної медицини незалежно від їх підпорядкування;
- здійснює державний контроль за розведенням та утриманням сільськогосподарських тварин з метою запобігання жорстокому поводженню з ними;
- видає органам страхування висновки щодо причин захворювання вимушено забитих, загиблих або знищених тварин;
- забезпечує у випадках, передбачених законом, своєчасне встановлення карантину в разі виникнення особливо небезпечних хвороб, включених до списку МЕБ, або інших хвороб, що підлягають повідомленню, проведення карантинних та інших ветеринарно-санітарних заходів в інфікованій та буферній зонах, зоні спостереження;
- координує діяльність установ ветеринарної медицини з організації та проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, кормових добавок, преміксів та кормів, забезпечує проведення ветеринарно-санітарних заходів щодо перевірки безпечності харчових продуктів;
- установлює обмеження або заборону на обіг об'єктів державного контролю, що можуть переносити особливо небезпечні хвороби, включені до списку МЕБ, або інші хвороби, що підлягають повідомленню, з окремих держав або карантинних зон у разі підтвердження факту спалаху таких хвороб;
- проводить експертизу та узгодження проектів планування і будівництва тваринницьких ферм, потужностей, що здійснюють забій тварин, переробних підприємств, підприємств з виробництва ветеринарних препаратів, а також ринків;
- бере участь у відведенні земельних ділянок для всіх видів зазначеного будівництва і забору води для тварин;
- організовує проведення моніторингу кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів, одержаних з використанням ГМО, за критерієм наявності в них зареєстрованих ГМО джерел;
- затверджує плани: щорічного державного контролю, державних моніторингів та протиепізоотичних заходів відповідно до закону;

- готує матеріали щодо внесення інформації до відповідних реєстрів потужностей (об'єктів);
- готує пропозиції про обсяг необхідних ветеринарних препаратів для виконання обов'язкових (планових) або вимушених протиепізоотичних заходів;
- здійснює ветеринарно-санітарний нагляд за роботою уповноважених лікарів щодо виконання ветеринарно-санітарних заходів.

2). У сфері державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства:

- реалізує державну політику у сфері санітарного законодавства спрямовану на: попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, дотримання показників вмісту шкідливих для здоров'я людини речовин та інгредієнтів у тютюнових виробах, які реалізуються на території України;

здійснює державний санітарно-епідеміологічний нагляд (контроль) за:

- біологічними продуктами, патологічним матеріалом;
- дотриманням санітарного законодавства підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами стосовно визначених законом норм і правил, гігієнічних нормативів і регламентів безпечного виробництва продукції і її транспортування та зберігання; а також щодо застосування пестицидів і агрохімікатів та їх залишкової кількості в імпортованих лікарських травах, водних об'єктах, воді, що використовується для господарського постачання, купання, спортивних занять, організованого відпочинку та з лікувальною метою, лікувальних грязях, ґрунтах, на землях населених пунктів, оздоровчого та рекреаційного призначення;
- забезпечує та здійснює проведення профілактичних і протиепідемічних заходів щодо охорони в межах компетенції території України від проникнення інфекційних хвороб людей;
- здійснює державний санітарно-епідеміологічний контроль товарів, що переміщуються через митний кордон України;
- здійснює в межах компетенції контроль за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення;

- організовує проведення відповідних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю;
- подає в установленому порядку пропозиції щодо обмеження або заборони в'їзду на територію України її громадян, іноземців та осіб без громадянства, експорту, імпорту, транзиту вантажів і товарів з держав або регіонів у зв'язку з неблагополучною епідемічною ситуацією на їх території;
- забезпечує проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи;
- здійснює у межах компетенції контроль за усуненням причин і умов виникнення та поширення інфекційних, масових неінфекційних захворювань, отруєнь та радіаційних уражень людей;
- розробляє та здійснює санітарні заходи, що стосуються обмеженого (визначеного) кола осіб чи випадків, передбачених законодавством, зокрема щодо обмеження, заборони, тимчасового припинення діяльності, вживання відповідно до закону інших заходів реагування, у тому числі обмеження або заборони ввезення (пересилання) на митну територію України, перевезення через митну територію України (транзит) біологічних продуктів, патологічного матеріалу;
- бере участь у реалізації науково-технічної, технологічної та інноваційної політики, впровадженні у виробництво науково-технічних досягнень та передового досвіду з питань профілактики захворювань людини, а також факторів середовища її життєдіяльності, реалізації державної політики в інших визначених сферах;
- бере участь у розробленні санітарних, протиепідемічних (профілактичних) заходів, вимог щодо окремих показників якості харчових продуктів і кормів, а також технічних регламентів та стандартів;
- бере участь у визначенні факторів, що можуть мати шкідливий вплив на здоров'я людини, у проведенні оцінки ризику та встановленні його ступеня;
- бере участь у санітарно-епідеміологічних розслідуваннях, спрямованих на виявлення причин та умов, що призводять до виникнення і поширення інфекційних хвороб (у т.ч. через харчові продукти), групових та індивідуальних харчових отруєнь, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень. У разі порушення норм радіаційної

безпеки, санітарних правил роботи з радіоактивними речовинами, іншими джерелами іонізуючих випромінювань вживає заходів щодо їх усунення відповідно до законодавства;

- здійснює відповідно до законодавства моніторинг причин і кількості звернень фізичних та юридичних осіб щодо виконання чи порушень санітарного законодавства. Виявляє випадки заподіяння шкоди здоров'ю людей унаслідок споживання неякісної продукції (користування нею), а також фактори впливу небезпечних явищ середовища життєдіяльності людини;

- бере участь та проводить заходи, спрямовані на підвищення рівня гігієнічних знань працівників, у т. ч., тих які підлягають обов'язковим медичним оглядам, а також тих, які зазнають вплив небезпечних факторів у виробництві, сфері послуг, інших галузях ризику.

3) У сфері здійснення державного ринкового нагляду Головне управління держпродспоживслужби в області:

- організовує розроблення проектів секторальних планів ринкового нагляду, затверджує секторальні плани ринкового нагляду, здійснює моніторинг виконання та перегляд таких планів;

- проводить перевірки характеристик продукції, в т. ч. відбирає зразки продукції та забезпечує проведення їх експертизи (випробування);

- перевіряє додержання вимог щодо представлення продукції за місцем проведення ярмарку, виставки, показу чи демонстрації її в інший спосіб. При порушеннях встановлених законом вимог видає приписи про негайне їх усунення та приймає рішення про термінове припинення представлення цієї продукції за місцем проведення відповідного ярмарку, виставки, показу чи демонстрації її в інший спосіб. Проводить перевірки виконання суб'єктами господарювання відповідних приписів та рішень;

- приймає у випадках та порядку, визначених законом, рішення про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів, здійснює контроль стану виконання суб'єктами господарювання цих рішень;

- здійснює моніторинг дій суб'єктів господарювання щодо вилучення з обігу та/або відкликання продукції стосовно якої прийнято рішення про вилучення з обігу та/або відкликання;

- вживає відповідних заходів щодо своєчасного попередження споживачів (користувачів) про виявлену небезпеку, яку становить неякісна продукція;

- узагальнює результати здійснення ринкового нагляду, аналізує причини виявлених порушень, розробляє і вносить у встановленому порядку пропозиції щодо перегляду встановлених вимог, якщо вони не забезпечують належного рівня захисту суспільних інтересів;

- інформує державні органи, органи місцевого самоврядування та громадськість про результати здійснення ринкового нагляду.

Головне управління має право:

- залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань учених і фахівців (за їх згодою), спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками), представників інститутів громадянського суспільства (за їх згодою);

- одержувати в установленому законодавством порядку інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності та їх посадових осіб;

- скликати наради, утворювати консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби (ради, комісії, колегії, робочі групи тощо) для сприяння здійсненню покладених завдань;

- користуватися інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами;

- організувати відбір зразків харчових продуктів, неїстівних продуктів тваринного походження, патологічного матеріалу, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів;

- забезпечувати дослідження інших об'єктів державного ветеринарно-санітарного, санітарно-епідеміологічного та фітосанітарного контролю та нагляду, а також відповідно до компетенції інших об'єктів регулювання;

- забезпечувати здійснення протиепізоотичних заходів юридичними та фізичними особами, що проводять професійну діяльність у галузі ветеринарної медицини;

- проводити дослідження у сферах, що належать до компетенції Держпродспоживслужби;
- вимагати відповідно до закону від суб'єктів господарювання усунення виявлених порушень;
- вживати у межах повноважень, передбачених законом, заходів щодо усунення порушень вимог закону і притягнення винних у таких порушеннях осіб до відповідальності згідно із законом;
- здійснювати державний контроль за вмістом залишкових кількостей пестицидів, агрохімікатів та важких металів у поверхневих водах, призначених для сільськогосподарських потреб, ґрунті на землях сільськогосподарського призначення, кормах, а також у сільськогосподарській продукції та сировині;
- залучати в установленому порядку незалежних експертів і спеціалізовані організації для проведення перевірок та підготовки висновків з питань, що належать до їх компетенції;
- фіксувати процес здійснення планового (позапланового) заходу чи кожен окрему дію за допомогою засобів аудіо- та відеотехніки.

Головному управлінню Держпродспоживслужби в області підпорядковуються:

- міжрайонні, районні, міськрайонні та міські управління Держпродспоживслужби;
- обласна державна лікарня ветеринарної медицини;
- обласна і регіональна державні лабораторії ветеринарної медицини;
- філії державного підприємства «Агенція з ідентифікації та реєстрації тварин»;
- інші державні установи ветеринарної медицини на території області.

Обласна державна лікарня ветеринарної медицини відповідно до Закону України «Про ветеринарну медицину» є державною установою ветеринарної медицини, яка підпорядковується Головному управлінню Держпродспоживслужби в областях і належить до сфери управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Структура та повноваження обласних державних лікарень ветеринарної медицини визначені Положенням про обласну державну лікарню ветеринарної медицини, затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №127 від 13.03.2017 р.

Обласну державну лікарню очолює начальник, який має повну вищу освіту відповідного напрямку підготовки та стаж роботи на посаді лікаря ветеринарної медицини не менше трьох років. Він призначається на посаду і звільняється з посади начальником Головного управління Держпродспоживслужби в областях.

Начальник обласної державної лікарні має заступника, якого він має право призначати та звільняти з посади. У структурі обласних лікарень є три відділи: відділ організації та проведення ветеринарно-санітарних робіт; відділ забезпечення протиепізоотичних робіт і незаразних хвороб; відділ профілактики неплідності тварин.

Основними завданнями обласної державної лікарні ветеринарної медицини є:

1) охорона території області від занесення з території інших держав, областей або з карантинних зон збудників інфекційних хвороб тварин, а також недопущення їх поширення за межі адміністративної території або карантинної зони;

2) ветеринарне обслуговування тварин сільськогосподарських підприємств різних форм власності та фізичних осіб на відповідній території;

3) реалізація заходів щодо додержання ветеринарно-санітарних та санітарних вимог, установлених законодавством;

4) профілактика, діагностика інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб тварин та їх лікування;

5) захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

6) організація проведення ідентифікації та реєстрації тварин;

7) сприяння: постійному навчанню та підвищенню кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини; впровадженню у практику широкого застосування досягнень наукової і практичної ветеринарної медицини.

Обласні, регіональні державні лабораторії ветеринарної медицини.
Регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини Державної

служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів створена відповідно до Законів України «Про ветеринарну медицину», «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів». Вона підпорядковується головному управлінню Держпродспоживслужби в області та належить до сфери управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Структура та повноваження регіональних державних лабораторій ветеринарної медицини визначені Положенням про регіональну державну лабораторію Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №120 від 13.03.2017 р.

Лабораторію очолює директор, який має повну вищу освіту відповідного фахового напрямку підготовки, стаж роботи на посаді лікаря ветеринарної медицини не менше п'яти років, досвід роботи на керівних посадах не менше трьох років, а також відповідну підготовку на курсах підвищення кваліфікації. Він призначається на посаду на умовах контракту Головою Держпродспоживслужби за поданням начальника Головного управління Держпродспоживслужби області на строк не більше ніж три роки.

Директор державної обласної лабораторії має двох заступників, яких він має право призначати та звільняти з посади. Заступники директора, завідувачі відділів, головний бухгалтер призначаються на посади і звільняються з посад директором лабораторії за погодженням з начальником Головного управління Держпродспоживслужби області.

У більшості обласних, регіональних державних лабораторіях ветеринарної медицини є десять відділів:

- вірусологічний;
- бактеріологічний та діагностики туберкульозу;
- імунологічний;
- патоморфологічний;
- ветеринарно-санітарної експертизи;
- хіміко-токсикологічний;
- радіологічний;

- паразитологічний;
- метрології та контролю системи якості;
- організації моніторингових досліджень, реєстрації зразків та оформлення документів.

До компетенції обласних і регіональних державних лабораторій ветеринарної медицини належить:

1) організація та проведення лабораторно-діагностичних (вірусологічних, бактеріологічних, мікробіологічних, хіміко-токсикологічних, патолого-анатомічних, гістологічних, паразитологічних, радіологічних) та інших досліджень з метою діагностики хвороб тварин; визначення безпечності та окремих показників харчових продуктів та інших об'єктів санітарних заходів, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин; дослідження засобів захисту рослин, факторів середовища життєдіяльності людини на виявлення шкідливого впливу на здоров'я населення; забезпечення умов для вивчення якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу, а також інших досліджень (випробувань) шляхом проведення повного комплексу досліджень;

2) мікробіологічний, радіологічний, паразитологічний, хіміко-токсикологічний контроль та інший лабораторний контроль на потужностях з виробництва та/або обігу об'єктів санітарних заходів;

3) участь у відборі зразків;

4) проведення клінічних досліджень тварин з метою профілактики, установлення причин захворювання або їх загибелі, проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках та ярмарках;

5) участь у проведенні державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

6) видача експертних висновків, звітів, протоколів досліджень (випробувань) з рекомендаціями відповідно до законодавства;

7) надання практичної, методичної, консультативної допомоги усім підпорядкованим органам системи Держпродспоживслужби: територіальним, районним, міським, міжрайонним державним лабораторіям,

державним лабораторіям ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках, спеціалістам державних установ, а також ліцензованим лікарям ветеринарної медицини у разі звернення фізичних та юридичних осіб області оперативна організація допомоги з питань профілактики, діагностики та боротьби з хворобами тварин, проведення відбору зразків та лабораторних досліджень (випробувань); прийняття участі у державній ветеринарно-санітарній експертизі харчових продуктів та їх оцінки;

8) підвищення кваліфікації фахівців, проведення семінарів, стажувань спеціалістів Лабораторії;

9) оперативне реагування і направлення на місця спалахів захворювань спеціалістів для уточнення діагнозу;

10) надання практичної допомоги в організації і проведенні протиепізоотичних, ветеринарно-санітарних та санітарних заходів у разі виникнення особливо небезпечних хвороб тварин, у тому числі спільних для тварин і людей;

11) участь в апробації лабораторного обладнання, діагностикумів, тест-систем тощо;

12) впровадження в практику роботи державних лабораторій Держпродспоживслужби області апробованих методик, настанов, нової лабораторної техніки, обладнання, новітніх технологій тощо;

13) аналіз та узагальнення звітів лабораторій ветеринарної медицини області та подання звітів у встановленому порядку;

14) проведення атестації працівників на робочих місцях щодо технічної компетентності та/або організація акредитації районних, міських, міжрайонних державних лабораторій Держпродспоживслужби, державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках;

15) виконання метрологічних вимог та забезпечення режиму роботи з мікроорганізмами II-IV груп патогенності;

16) у встановленому порядку участь у розслідуванні випадків виникнення та поширення інфекційних, у т. ч. спільних для людей і тварин, масових неінфекційних захворювань, отруєнь та радіаційних уражень людей;

17) здійснення інших повноважень, встановлених законодавством.

Питання для самоконтролю:

1. Що належить до повноважень Головного управління Держпродспоживслужби України в області, в місті Києві належить?
2. Головне управління Держпродспоживслужби в області у своїй діяльності керується?
3. Яку структуру має Головне управління Держпродспоживслужби в області?
4. Головне управління Держпродспоживслужби в області має право?
5. Головному управлінню Держпродспоживслужби в області підпорядковуються?
6. Основні завданнями обласної державної лікарні ветеринарної медицини?
7. Структура обласної лікарні ветеринарної медицини?
8. Основні завдання обласних, регіональних державних лабораторій ветеринарної медицини?
9. До компетенції обласних і регіональних державних лабораторій ветеринарної медицини належить?

3.3. Організація ветеринарної справи в районі та місті

Управління Держпродспоживслужби в місті і районі є територіальним органом Держпродспоживслужби нижчого рівня, який підпорядковується відповідно Головному управлінню Держпродспоживслужби в області. Наразі такі територіальні органи представлені: районними, міжрайонними, міськрайонними та управліннями Держспоживслужби у містах обласного значення. Структура та повноваження служби ветеринарної медицини в районі та місті визначені Положенням про Управління Держпродспоживслужби в місті, районі, затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №366/28496 від 11.03.2016 р.

Завданням Управління Держпродспоживслужби є реалізація повноважень Держпродспоживслужби на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. До основних завдань належать:

- 1) забезпечення охорони території міста обласного значення, району від занесення збудників особливо небезпечних хвороб з територій інших держав або карантинних зон;
- 2) здійснення державного нагляду (контролю) за:

- тваринами, харчовими продуктами, іншими об'єктами санітарних заходів, пов'язаними з продуктами тваринного походження, репродуктивним матеріалом, біологічними продуктами, патологічним матеріалом, ветеринарними препаратами, субстанціями, кормовими добавками, преміксами та кормами, засобами ветеринарної медицини, засобами догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамми мікроорганізмів, а також потужностями, що використовуються для їх виробництва, переробки, зберігання та обігу;

- проведенням ветеринарно-санітарної експертизи на потужностях, які використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу тварин, харчових продуктів, а також на агропродовольчих ринках;

- переміщенням тварин, харчових продуктів, інших об'єктів санітарних заходів, пов'язаних з продуктами тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, засобів ветеринарної медицини, засобів догляду за тваринами та супутніми об'єктами, штамів мікроорганізмів;

- організацією роботи зі збору, утилізації та знищення загиблих тварин і відходів тваринного походження;

- здійсненням протиепізоотичних заходів юридичними та фізичними особами, що проводять професійну діяльність у галузі ветеринарної медицини;

- дотриманням законодавства щодо ідентифікації та реєстрації тварин;

3) забезпечує захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

4) сприяє:

- постійному навчанню та підвищенню кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини;

- виконанню загальнодержавних програм у галузі ветеринарної медицини, у т. ч. проведенню моніторингу залишкової кількості ветеринарних препаратів та забруднювальних речовин у живих тваринах, продуктах тваринного походження і кормах;

5) на основі аналізу причин виникнення хвороб, недуг тварин, їх загибелі, розробка рекомендацій щодо їх профілактики та лікування;

6) аналізує причини і умови виникнення та поширення хвороб тварин, організовує заходи щодо локалізації та ліквідації спалаху заразних хвороб, спільних для тварин і людей, готує пропозиції та рекомендації щодо їх профілактики, ліквідації та боротьби з такими хворобами;

7) ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності;

8) своєчасне встановлення карантину в разі виникнення особливо небезпечних хвороб, включених до списку МЕБ, або інших хвороб, що підлягають повідомленню, проведення карантинних та інших ветеринарно-санітарних заходів в інфікованій та буферній зонах, зоні спостереження;

9) організація заходів для проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації на потужностях, що використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу тварин, харчових продуктів, репродуктивного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, а також засобів, що використовуються для їх транспортування;

10) проведення у межах компетенції експертизи і узгодження проектів планування та будівництва тваринницьких ферм, потужностей, що здійснюють забій тварин, а також на переробних підприємствах, підприємствах з виробництва ветеринарних препаратів і ринках; участь у відведенні земельних ділянок для всіх видів зазначеного будівництва і забору води для тварин;

11) підготовка органам страхування висновків щодо причин захворювання вимушено забитих, загиблих або знищених тварин;

12) санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням законодавства щодо санітарно-гігієнічних норм і правил та окремих показників якості харчових продуктів підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, а також громадянами; контроль і нагляд за виконанням регламентів безпечного виробництва, транспортування, зберігання, застосування пестицидів і агрохімікатів, а також за вмістом їх залишкової кількості у харчових продуктах та продовольчій сировині, зокрема, імпортованих лікарських травах, водних об'єктах, воді та ін.

Управління Держпродспоживслужби в місті або районі складається з двох відділів: Відділ безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини та Відділ державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства. Очолює службу начальник управління Держпродспоживслужби. Йому підпорядковуються два заступники, вони ж начальники вищезазначених відділів. Чисельність працівників Управління Держпродспоживслужби затверджує Голова Держпродспоживслужби в межах граничної чисельності працівників, визначеної Кабінетом Міністрів України для територіальних органів Держпродспоживслужби, за пропозицією начальника Головного управління Держпродспоживслужби.

Управлінням Держпродспоживслужби в місті, районі підпорядковуються наступні структури:

- міські державні лікарні ветеринарної медицини;
- районні державні лікарні ветеринарної медицини;
- районні державні лабораторії ветеринарної медицини з підпорядкованими їм лабораторіями ветеринарно-санітарної експертизи на ринках;
- інші державні установи ветеринарної медицини на території району.

Районні, міські державні лікарні ветеринарної медицини обслуговують тваринництво підприємств усіх форм власності, а також тварин, що знаходяться в особистій власності громадян, відповідно проводять роботу у масштабі всього району або міста. В їх підпорядкуванні можуть знаходитись інші ветеринарні установи, які вони фінансують. Районна або міська державна ветеринарна лікарня утримується за рахунок коштів місцевого бюджету та має власний рахунок.

Структура та повноваження міських, районних державних лікарень ветеринарної медицини визначені Положенням про районну, міську державні лікарні ветеринарної медицини, затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №127 від 13.03.2017 р.

Лікарню очолює начальник, який має повну вищу освіту відповідного напрямку підготовки та стаж роботи на посаді лікаря ветеринарної медицини не менше трьох років. Він призначається на посаду і звільняється з посади

начальником Головного управління. В структурі лікарень є три відділи: Відділ організації та проведення ветеринарно-санітарних робіт, Відділ забезпечення протиепізоотичних робіт і незаразних хвороб та Відділ профілактики неплідності тварин.

До складу лікарні входять структурні підрозділи у формі секторів та відділів, а також дільничні лікарні, дільниці, пункти ветеринарної медицини.

Районні, міські лікарні відповідно до покладених на них завдань організують і здійснюють наступне:

1. профілактичні, діагностичні та лікувальні заходи;
2. здійснюють заходи по проведенню дезінфекції, дезінсекції і дератизації на потужностях (об'єктах), які використовуються для виробництва, переробки, зберігання та обігу тварин, продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, а також засобів, що використовуються для їх транспортування;
3. ветеринарно-санітарні, та інші протиепізоотичні заходи в разі виникнення інфекційних хвороб;
4. досліджують та аналізують причини виникнення хвороб тварин та їх загибелі, розробляють рекомендації щодо їх профілактики і лікування;
5. організують спільно із закладами охорони здоров'я, структурними підрозділами МНС роботу із захисту населення від зоонозів та своєчасний обмін інформацією про хвороби тварин;
6. виявляють і отримують необхідну інформацію для встановлення епізоотичного стану, причин захворювання тварин та проведення оцінки безпечності продукції тваринного походження;
7. здійснюють ветеринарне обслуговування тварин сільськогосподарських підприємств різних форм власності та фізичних осіб;
8. ведуть облік хворих та загиблих тварин;
9. беруть участь у межах своєї компетенції у проведенні атестації спеціалістів ветеринарної медицини на робочих місцях;
10. видають органам страхування висновки щодо причин захворювання, вимушено забитих, загиблих або знищених тварин;
11. видають ветеринарні документи;

12. ведуть облік проведеної роботи та подають звіти Головному управлінню Державної служби України області з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в установленому порядку;

13. здійснюють інші функції, необхідні для виконання покладених на них завдань відповідно до законодавства.

Міські, районні, міжрайонні, державні лабораторії ветеринарної медицини. Міська, районна, міжрайонна державні лабораторії Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів є державними установами ветеринарної медицини, які створені відповідно до Законів України «Про ветеринарну медицину», «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів». Вони підпорядковуються головному управлінню Держпродспоживслужби в області та належать до сфери управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Структура та повноваження міських, районних, міжрайонних державних лабораторій ветеринарної медицини визначені Положенням про міську, районну, міжрайонну державні лабораторії Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженим Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України №120 від 13.03.2017р.

До складу Державних лабораторій можуть входити структурні підрозділи (сектори, відділи, філії), а також державні лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках.

У більшості міських, районних, міжрайонних державних лабораторіях ветеринарної медицини є чотири відділи: бактеріологічний, серологічний, патоморфологічний і хіміко-токсикологічний, які відповідно мають своїх лікарів ветеринарної медицини. В лабораторіях районів, постраждалих від аварії на Чорнобильській АЕС є додатково радіологічні відділи. Очолює кожну з лабораторій директор державної лабораторії ветеринарної медицини.

Лабораторії повинні мати матеріально-технічну базу (територію і будівлі, лабораторне обладнання та апаратуру, віварій з піддослідними лабораторними тваринами тощо), де у повному обсязі і на сучасному рівні фахівці мають здійснювати патолого-анатомічні, гістологічні, мікроскопічні,

мікробіологічні, бактеріологічні, біологічні, хіміко-токсикологічні, біохімічні, мікологічні, серологічні, імунологічні, вірусологічні, гельмінтологічні, гематологічні, радіологічні та інші лабораторні дослідження. Також вони зобов'язані і мають право на державну ветеринарно-санітарну експертизу на агропродовольчих ринках та ярмарках.

Лабораторію очолює директор, який має повну вищу освіту відповідного напрямку підготовки, стаж роботи на посаді лікаря ветеринарної медицини не менше трьох років, а також пройшов відповідну підготовку на курсах підвищення кваліфікації.

Директор лабораторії може бути завідувачем одного з відділів лабораторії, він призначається і звільняється з посади начальником Головного управління Держпродспоживслужби в області за погодженням з директором регіональної державної лабораторії Держпродспоживслужби. Інші працівники лабораторії та її структурних підрозділів призначаються на посади і звільняються з посад директором.

Основними завданнями лабораторій ветеринарної медицини усіх рівнів є:

1) проведення повного комплексу лабораторних досліджень (випробувань) щодо діагностики хвороб тварин, безпечності харчових продуктів та окремих їх показників, а також побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів та продуктів біотехнології, ґрунту, води питної та води для тварин. До комплексу цих досліджень належить і вивчення факторів середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, якості та незалежної експертизи товарів, якості насіння і садивного матеріалу, а також інших об'єктів і заходів, що потребують санітарних досліджень;

2) профілактика і діагностика інфекційних, інвазійних та незаразних хвороб тварин;

3) забезпечення організації та проведення планових і непланових діагностичних досліджень;

4) організація та проведення лабораторно-діагностичних (вірусологічних, бактеріологічних, гістологічних, мікробіологічних, хіміко-токсикологічних, патолого-анатомічних, паразитологічних, радіологічних) та

інших досліджень з метою діагностики хвороб тварин, визначення безпеки та окремих показників харчових продуктів

5) організація та проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках та ярмарках та організація заходів щодо попередження розповсюдження заразних хвороб тварин через харчові продукти;

6) надання в необхідних випадках консультативної і практичної допомоги державним установам Держпродспоживслужби у вирішенні питань, пов'язаних з установленням діагнозу і проведенням заходів профілактики та боротьби з хворобами тварин, у т.ч. спільних для тварин і людей, та ветеринарно-санітарної оцінки харчових продуктів;

8) підвищення кваліфікації фахівців, проведення семінарів, стажувань спеціалістів лабораторій;

9) впровадження у практику науково обґрунтованих рішень і досвіду з ветеринарної медицини.

Питання для самоконтролю:

1. Завдання Управління Держпродспоживслужби в місті та районі?
2. Структура міських, районних державних лікарень ветеринарної медицини?
3. Основні завдання районних і міських державних лікарень ветеринарної медицини?
4. Структура міських, районних, міжрайонних, державних лабораторій ветеринарної медицини?
5. Основні завдання лабораторій ветеринарної медицини усіх рівнів?

РОЗДІЛ 4. ОБЛІК, ЗВІТНІСТЬ, АКТИ ТА ПЛАНУВАННЯ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

4.1. Загальні положення про облік у ветеринарній справі

Ветеринарний облік - це система реєстрації та віддзеркалення процесів розвитку ветеринарної справи та явищ, що відбуваються у ветеринарній медицині. Дані обліку є відповідним матеріалом для ухвалення рішень щодо нових завдань служби, розробки планів і підвищення їх ефективності.

Первинна реєстрація захворювань і падежу тварин, діагностичних, профілактичних, ветеринарно-санітарних, лікувальних та ряду інших заходів ведуться в журналах чи картках єдиної форми, встановленої Держпродспоживслужбою України. Записи в журналах належить вести в процесі виконання відповідної роботи або безпосередньо після її закінчення, дотримуючись при цьому вимог інструкції з ветеринарного обліку та звітності, затвердженої Держпродспоживслужбою України Міністерства аграрної політики України.

Відповідальність за правильність записів і достовірність даних несуть керівники служб ветеринарної медицини.

Журнали обліку мають бути переплетеними, а сторінки пронумерованими. На титульному аркуші (обкладинці) пишеться назва журналу, назва установи (господарства), дати початку і закінчення записів. Записи необхідно вести в процесі виконання відповідних робіт або після їх закінчення.

Журнали обліку зберігаються в установах упродовж трьох років із часу припинення в них записів (за винятком журналу «Епізоотичного стану району (міста)», який не має терміну зберігання (документ безстрокового зберігання)).

Первинну реєстрацію хвороб, падежу тварин, а також лабораторно-діагностичних досліджень, протиепізоотичних, лікувально-профілактичних, ветеринарно-санітарних заходів та ветеринарно-санітарну експертизу проводять посадові особи служб ветеринарної медицини.

Розмір журналу обліку — стандартний — 20x30 см, у кожному журналі 100-200 сторінок.

Залежно від виробничих завдань і напряму ветеринарної діяльності ведуться відповідні форми ветеринарного обліку, яких загалом є понад 40. Спеціалістами державних установ ветеринарної медицини та господарств усіх форм власності переважно ведуться такі форми обліку:

- Журнал для реєстрації хворих тварин (форма № 1 -вет) (Додаток 1);
- Журнал для запису протиепізоотичних заходів (форма №2-вет) (Додаток 2).

Журнал для запису епізоотичного стану (форма №3-вет) ведеться районними (міськими) державними лікарнями ветеринарної медицини. Одночасно із записами в журналі дані про появу хвороби заносяться й на карту епізоотичного стану регіону (Додаток 3).

Для спеціалізованих птахофабрик і птахівничих господарств затверджено сім форм журналів (форми №4-10-вет) (Додаток 4), а для рибницьких - одна (форма №11-вет).

У державних лабораторіях ветеринарної медицини ведуться 11 форм журналів (форми № 12-22-вет), у яких реєструється весь спектр робіт, що виконуються в цих установах. У лабораторіях ветсанекспертизи на ринках ведуться журнали форми № 23-26-вет, до яких заносяться результати експертизи продукції тваринного та рослинного походження.

Для обліку роботи у ветеринарних установах державного прикордонного і транспортного ветеринарного контролю та нагляду' прийнято вести журнали форми № 27-31-вет. На м'ясопереробних підприємствах існують 12 форм (№ 32-43-вет). Але найпоширенішою є форма № 33-вет (Додаток 5), у якій обліковуються результати огляду забійних тварин і ветсанекспертизи м'яса та м'ясопродуктів на бойні (забійному пункті).

4.2. Звітність у ветеринарній медицині

Звітність з питань ветеринарної медицини введена для відображення фактичного стану захворюваності тварин (включаючи птицю, хутрових звірів, тварин дикої фауни, риб, бджіл, собак, котів та інші) їх падежу від хвороб та інші питання діяльності служби ветеринарної медицини.

Звітна документація у ветеринарній медицині складається з окремих форм. Вона є основним джерелом інформації про ветеринарно-санітарний та епізоотичний стан тваринництва, результатів роботи державних установ ветеринарної медицини, окремих її служб, тваринницьких господарств незалежно від форм власності, а також інших підприємств та організацій по діагностиці, профілактиці і ліквідації хвороб тварин, ветеринарно-санітарному контролю та нагляду при транспортуванні, переробці продукції та сировини тваринного походження, а також торгівлі ними.

Звітність з питань ветеринарної медицини готується на підставі первинної реєстрації, послідовним узагальненням даних про захворюваність та падіж тварин, лабораторно-діагностичні дослідження, профілактичні, лікувальні та ветеринарно-санітарні заходи, що виконуються спеціалістами державних установ ветеринарної медицини та господарств незалежно від форм власності, лікарями ветеринарної медицини, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою.

Первинну реєстрацію хвороб, падежу тварин, а також лабораторно-діагностичних досліджень, протиепізоотичних, лікувально-профілактичних, ветеринарно-санітарних заходів та ветеринарно-санітарну експертизу проводять посадові особи служб ветеринарної медицини і ведеться вона у журналах «єдиної форми» встановленої Головним управлінням Держпродспоживслужби України.

Звітність з питань ветеринарної медицини надається керівниками державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарної медицини господарств, м'ясопереробних підприємств, підприємств з виготовлення та реалізації ветеринарних препаратів, незалежно від форм власності, офіційними лікарями або тими, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою за єдиними формами звітності з питань ветеринарної медицини затвердженими наказом Міністерства аграрної політики України 30 грудня 2005 р. № 775 в строки передбачені відповідною формою звітності з питань ветеринарної медицини.

Окрім вказаної в пункті 2 звітності щодо заходів ветеринарної медицини при появі захворювань тварин: сибіркою, ящуром, свиней – чумою, птиці - чумою та іншими карантинними захворюваннями у разі виконання яких встановлюється карантин «Перелік яких затверджений

постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. № 448» подаються відповідні термінові донесення.

Таблиця 4.1 - Перелік форм звітності з питань ветеринарної медицини

Номер форми	Найменування форм звітності	Метод подання звітності	Періодичність
1-BET	Звіт про заразні хвороби тварин	Поштою	місячна
1-A BET	Звіт про ветеринарні протиепізоотичні заходи	-,-	Квартальна
2-BET	Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань інфекційної патології	-,-	Квартальна
2-A BET	Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань діагностики захворювань незаразної патології та досліджень сировини, продуктів тваринного походження ,кормів тощо	-,-	річна
3-BET	Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини про результати радіологічних досліджень об'єктів ветеринарного нагляду і з цивільної оборони	-,-	річна
4-BET	Звіт про наявність та рух патогенних та непатогенних культур , мікроорганізмів, токсинів та отрут тваринного та рослинного походження	-,-	річна
5-BET	Звіт про ветеринарно-санітарний контроль і нагляд на забійно-санітарних пунктах господарств та в державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках	-,-	піврічна
6-BET	Звіт про ветеринарно-санітарний нагляд та контроль на бойнях, м'ясоптахопереробних підприємствах	-,-	піврічна
7- BET	Звіт про роботу державних інспекторів ветеринарної медицини	-,-	квартальна
8- BET	Звіт про ветеринарно-санітарний нагляд при перевезеннях продуктів тваринництва та заразні хвороби тварин, виявлені при транспортуванні	-,-	річна
9- BET	Звіт про ветеринарно-санітарну обробку транспортних засобів	-,-	річна
10-BET	Звіт про роботу пункту державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті	-,-	річна
11-BET	Звіт про забезпечення кадрами ветеринарної медицини	-,-	річна

Кожна форма звітності з питань ветеринарної медицини складається з трьох основних частин: заголовної, змістової, оформлюючої.

У заголовній частині форми розміщено рамки і термін подання звітів, найменування організації – складач інформації, поштова адреса, коди організації — складача. У змістовній частині вказано назви звітних показників по рядкам та графам. В оформлюючій частині зазначається найменування посадової особи (посади), яка підписує звіт, її підпис, дата підпису документу, прізвище та номер телефону виконавця.

Бланки форм звітності виготовляються типографським методом за єдиними зразками для всіх рівнів керівництва службою ветеринарної медицини.

Загальні правила складання звітів.

Звіт складають керівники державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарної медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств незалежно від форм власності, а також ті, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою, або за їх дорученням — спеціалісти ветеринарної медицини, які працюють в указаних установах, організаціях.

Відповідність за повноту звіту, його точність та своєчасність подання покладається на керівників державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарної медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств та інших, а в області — на начальника Держпродспоживслужби.

Звіт складається у двох примірниках, один з яких надсилається вищестоящому державному органу ветеринарної медицини, другий залишається у справі даної установи або служби ветеринарної медицини господарства. До звіту обов'язково додається пояснювальна записка.

Звіт надсилається в строки, указані у відповідних формах звітності.

При складанні звітів слід обов'язково дотримуватися єдиного встановленого для кожної форми порядку заповнення усіх граф уніфікованими показниками та позначеннями і їх підсумуванням. Це повинно забезпечити точність статистики та дати можливість сучасним математичним методам обліку обробити та проаналізувати звітність.

У звіт включаються дані, що відповідають показникам журналів обліку. Дані повинні бути достовірними та арифметично вірними. Усі показники необхідно писати чітко, розбірливо та у суворій відповідальності з графами.

У відповідності із затвердженими формами при складанні звіту на кожному аркуші його заповнюють усі передбачені в них реквізити — кому надсилається, відправник та його адреса, хто підписує і тощо.

Звіт підписують керівники державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарної медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств незалежно від форм власності, а також той, хто займається підприємницькою ветеринарною практикою та інші.

Форми Звітності з питань ветеринарної медицини, порядок їх заповнення та подання.

Форма № 1-Вет “Звіт про заразні хвороби тварин”.

Звітна форма № 1-Вет призначена для подання у вищестоящі установи та органи управління службою ветеринарної медицини даних про виникнення, рух та ліквідацію заразних хвороб сільськогосподарських та інших у т.ч. тварин дикої фауни. (Додаток 12)

Форма № 1-Вет використовується на всіх рівнях служби ветеринарної медицини — від служб ветеринарної медицини господарств незалежно від форм власності до Держпродспоживслужби в районі.

Звіт по формі № 1-Вет подається щомісячно до Головного управління державного реєстру щодо всіх зареєстрованих та лабораторно підтверджених заразних хворобах тварин.

Головні державні управління Держпродспоживслужби в області надсилають звіти по списку хвороб № 1 – щомісячно, по списку хвороб № 2 — щоквартально та по всій заразній патології за підсумками року – список № 3.

Звітність надсилається за таким порядком: пункти ветеринарної медицини, керівники служб ветеринарної медицини господарств, інших підприємств, організацій незалежно від форм власності та ті, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою – дільничній лікарні, дільниці ветеринарної медицини – 4 числа після звітного періоду;

- лікарні, дільничні лікарні, дільниці ветеринарної медицини адміністративних районів або міст обласних центрів та міст республіканського, обласного значення – міській державній лікарні ветеринарної медицини до 4 числа після звітного періоду;

- дільничні лікарні, дільниці ветеринарної медицини - районній державній лікарні ветеринарної медицини 5 числа після звітнього періоду.

- районні, міські державні лікарні ветеринарної медицини – Головним управлінням Держпродспоживслужби в районі, місті до 8 числа після звітнього періоду;

Головні управління Держпродспоживслужби в областях, до 14 числа після звітнього періоду Головному управлінню Держпродспоживслужби України.

Звіт про заразні хвороби тварин складають усі господарства незалежно від форм власності що займаються розведенням, вирощуванням, відгодівлею та реалізацію тварин.

Якщо за звітній період не було виявлено заразних хвороб тварин, то звіт по формі № 1 – Вет. не складається, а про відсутність хвороб відповідальні особи повідомляють вищестоящий орган.

Вихідними даними для складання звіту по формі № 1-Вет є: записи в журналах первинного обліку хвороб тварин та лікувальної роботи, дані позитивних результатів лабораторно – діагностичних досліджень, а епізоотичного стану тваринництва району (міста).

Зведений звіт по району (місту) складає районна, міська державна лікарня ветеринарної медицини на підставі звітів поданих керівниками структурних підрозділів. У звіт не включаються дані не зареєстровані та не відображенні у відповідних журналах та документах.

Інформацію щодо неблагополучних пунктів та захворювань показують у звіті окремо по кожному виду тварин (велика рогата худоба, свині, вівці, кози, хутрові звірі, тварини дикої фауни, птиця, кролі, собаки, коти, бджоли, риба), а також по кожній хворобі (нозологічній одиниці).

У звіти, що надсилаються в районні, міські державні лікарні ветеринарної медицини керівниками служб ветеринарної медицини господарств і державних установ ветеринарної медицини потрібно включати всі хвороби, які були зареєстровані та лабораторно підтверджені за звітній період в т. ч. і ті, які відсутні у відповідних переліках. У таких випадках вказати “Інші хвороби” не дозволяється.

На одному бланку форми звіту (у графі А) не дозволяється вказувати хвороби та використовувати різні найменування однієї і тієї хвороби (наприклад – інфлюєнца і грип), а також місцеві назви хвороб.

Скорочувати найменування хвороб не дозволяється. Вид тварин та назви тварин слід писати з великої літери.

У графах 1.2.3.4 слід показувати кількість виявлених та лабораторно підтверджених неблагополучних пунктів з даної хвороби, кількість тварин, що захворіли та загинули (в господарствах незалежно від форм власності) за виключенням бруцельозу і туберкульозу великої рогатої худоби та бруцельозу овець та кіз. По цих хворобах окремим рядком показують дані: в т.ч. — в особистому користуванні населення. В графі 5 «Оздоровлено пунктів» слід показувати всі пункти, які оздоровлено, зокрема по видах тварин та назвах хвороб.

У графах 6.7 потрібно показувати кількість неблагополучних пунктів та хворих тварин у всіх категоріях господарств незалежно від форм власності, які перейшли на наступний звітний період (місяць, квартал), включаючи ті, що залишилися від попереднього періоду.

Дані по бруцельозу та туберкульозу показувати в цих графах у такому ж порядку, як в графах 1.2.3.4 (п. 4.1.12). Крім того, по бруцельозу та туберкульозу великої рогатої худоби окремою строчкою показувати в тому числі зі двійною інфекцією.

При заповненні граф 1, 5 необхідно враховувати наступне: неблагополучним пунктом із заразної хвороби тварин, вважати окремий населений пункт за адміністративним поділом (хутір, селище, село, місто), на території якого виявлена у встановленому порядку така хвороба. Якщо хвороба виявлена на окремому дворі або в декількох дворах на території одного населеного пункту (села, селища), то неблагополучним рахують один пункт, так як по адміністративному його поділу.

Хутір, у випадку виникнення в ньому заразної хвороби, також слід вважати самостійним населеним пунктом, і зараховувати його, як окремий неблагополучний пункт.

Якщо хвороба встановлена на декількох фермах (відділах, бригадах) одного й того ж господарства, розміщеного в різних населених пунктах,

необхідно вказувати по кількості ферм (відділків, бригад), у яких захворіли тварини.

При бруцельозі і туберкульозі великої рогатої худоби та бруцельозі овець і кіз в господарствах, що мають декілька ферм, і поєднанні собою єдиним технологічним та виробничим процесами, допускається рахувати за один неблагополучний пункт всі ферми даного господарства. Якщо на одній із ферм серед тварин, що находились на окремих випасах, встановлені вказані захворювання, то неблагополучним пунктом вважають ділянку пасовища (угіддя), де випасалися тварини, незалежно від кількості окремих гуртів, отар, стад та їх належності;

пункт вважається неблагополучним із часу виявлення в ньому заразної хвороби і до моменту її ліквідації. У випадках повторення хвороби в раніше неблагополучному пункті, його рахують, як новий неблагополучний пункт. При виникненні на фермі (населеному пункті) хвороби спільної для всіх або декількох видів тварин (сибірка, сказ, ящур та ін.), неблагополучним пунктом слід рахувати лише по одному із видів тварин, а по іншим видам вказувати тільки кількість тварин, що захворіли та кількість хворих тварин, що залишилися на останнє число звітного періоду;

за інфекційних та інвазійних хвороб тварин різних видів, які викликаються різними типами одного й того ж збудника, що не передається від одного виду тварин іншому, кількість виявлених неблагополучних пунктів слід показують окремо по кожному виду тварин.

Приклад: якщо в одному населеному пункті (на фермі) коні і вівці захворіли саркоптозом, то у звіті у графі 1 потрібно окремо показувати один пункт неблагополучний по саркоптозу коней, і в тій же графі - один пункт по саркоптозу овець. Неблагополучний по бруцельозу, туберкульозу, віспі, пастерельозу та іншим заразним хворобам один і той же населений пункт (ферма) може бути неблагополучним одночасно щодо заразної хвороби одного найменування декількох видів тварин;

у звітах, про хвороби бджіл, неблагополучним пунктом вважають неблагополучну пасіку, а хворою твариною - вулик (бджолосім'ю) у якому виявлено мертві бджоли.

У графі "Захворіло" треба показувати кількість тварин, що захворіли уперше за звітній період. В неї вносяться дані про тварин, визнаних хворими

в порядку, передбаченому відповідними інструкціями по боротьбі з заразними хворобами, настановами, вказівками по діагностиці цих хвороб.

Дані про кількість тварин, реагуючих при алергічних, серологічних та гематологічних дослідженнях (на бруцельоз, туберкульоз, паратуберкульоз, лейкоз, лептоспіроз, парагрип 3 великої рогатої худоби та трихінельоз, трансмісивний гастроентерит свиней та ін.) в неблагополучних по цих хворобам пунктах одночасно показують в звіті по формі № 1А-Вет "Звіт про ветеринарні протиепізоотичні заходи", розділ "Діагностичні дослідження".

У графу "Захворіло" – не включаються дані про кількість тварин, виявлених як носіями збудників заразних хвороб (вірусів, бактерій, гельмінтів, кровопаразитів і тощо), а також реагуючих на бруцельоз, туберкульоз в неблагополучних пунктах до встановлення діагнозу (їх необхідно враховувати в звіті по формі № 1А-Вет).

У графі "Загинуло" – показують кількість тварин, що загинули від заразних хвороб: як з кількості заново захворівших у звітному періоді, так і захворівших раніше, зокрема із кількості тих, які в попередньому звіті були, як ті, що залишилися на другий місяць, квартал. До "вибувших" у графі 3 – включають вимушено забитих тварин, м'ясо яких не було використано в їжу.

У графу 3 не вписують вимушено забитих у зв'язку з зараженням бруцельозом, туберкульозом або іншими хворобами, якщо м'ясо від них використано в їжу, зокрема з відповідними обмеженнями, а також тварин із числа реагуючих при дослідженні на бруцельоз та туберкульоз, загинувших та забитих з причин, пов'язаних із зараженнями їх цими хворобами.

У графі 6 "Залишилось неблагополучних" пунктів на кінець звітнього періоду всього показують кількість всіх неблагополучних пунктів, які залишилися не оздоровленими в т. ч. виявлених не тільки за звітний період, а і тих що були виявлені раніше, які були показані в попередньому звіті.

У графі 7 "Залишилось на кінець звітнього періоду хворих тварин" – вказують загальну кількість хворих, що залишились із числа захворівших в звітному періоді, а також тих які захворіли раніше, та були показані в попередньому звіті та находились на лікуванні. По птиці та бджолам залишок хворих не вказується.

На окремому аркуші (як додаток) складають та подають пояснювальну записку, у якій вказують більш конкретно найменування господарств

незалежно від форм власності, районів, де виявлені пункти неблагополучні щодо сибірці, бруцельозу, туберкульозу, сказу та іншим небезпечним хворобам, а також причини їх виникнення, число вимушено забитих тварин. Окрім того, розшифровують групу інших заразних хвороб, вказують число захворівших, загинувших та вимушено забитих тварин в господарствах індивідуального та приватного сектору і повідомляють про вжиті заходи.

Пояснювальну записку підписують начальники управлінь Держпродспоживслужби в області, районі, місці та директори обласної, міжрайонної, районної і міської державних лабораторій ветеринарної медицини.

До звіту також додається інформація про проведення лабораторно-діагностичних досліджень з питань інфекційної патології та одержання позитивних результатів за звітній період, яка підписується директором обласної державної лабораторії ветеринарної медицини. Зокрема вказують, дані про лейкоз великої рогатої худоби в господарствах області у розрізі районів”, згідно з таблицями.

Форма № 1 А-Вет „Звіт про ветеринарні протиепізоотичні заходи”

Звітна форма № 1А-Вет призначена для подання в вищестоящі установи та органи управління службою ветеринарної медицини даних про виконання заходів з профілактики заразних хвороб сільськогосподарських та інших тварин (Додаток 13).

Форма № 1А-Вет використовується на всіх рівнях служби ветеринарної медицини від господарства (незалежно від форм власності) до державних установ ветеринарної медицини.

Звіт по формі № 1А-Вет подається від господарства (незалежно від форм власності) і державних установ ветеринарної медицини та їх структурних підрозділів – щоквартально.

Звітність подається в наступному порядку:

- лікарі ветеринарної медицини господарств та інших підприємств і організацій, пункти ветеринарної медицини - дільниці, дільничній лікарні ветеринарної медицини - районній державній лікарні ветеринарної медицини до 4 числа після звітнього періоду;

спеціалісти ветеринарної медицини, що обслуговують господарства та підприємства інших відомств в містах – державним лікарням ветеринарної

медицини адміністративних районів міст, міські пункти - дільниці, дільничній лікарні ветеринарної медицини у містах - міській державній лікарні ветеринарної медицини до 4 числа після звітнього періоду;

дільниці, дільничні лікарні ветеринарної медицини районній державній лікарні ветеринарної медицини - до 5 числа після звітнього періоду;

районні, міські державні лікарні державної ветеринарної медицини управлінням Держпродспоживслужби в районах до 8 числа після звітнього періоду;

Головні управління Держпродспоживслужби в областях та містах Києві і Севастополі — Головному управлінню Держпродспоживслужби України - до 14 числа після звітнього періоду.

Звіт про ветеринарні протиепізоотичні заходи складають усі господарства незалежно від форм власності, які займаються розведенням, вирощуванням, відгодівлею та реалізацією тварин, що мають в штатах службу ветеринарної медицини або спеціаліста ветеринарної медицини.

По господарствах незалежно від форм власності в штатах яких немає служби або спеціаліста ветеринарної медицини, дані щодо протиепізоотичних заходів включаються у звіт, який подається державними установами ветеринарної медицини.

Вихідними даними для складання звіту по формі № 1А-Вет є журнал первинного обліку протиепізоотичних заходів та акти щодо їх виконання.

Зведений звіт по району складає районна державна лікарня ветеринарної медицини на підставі звітів структурних підрозділів лікарні, а також керівників служб ветеринарної медицини господарства та спеціалістів ветеринарної медицини господарств незалежно від форм власності. У звіт включаються лише дані, зареєстровані у відповідних облікових документах.

У розділі 1 "Діагностичні дослідження" у графі А спочатку вказують вид тварин, а потім найменування хвороби та вид дослідження.

У графі 1 вказують план звітнього кварталу, число досліджених тварин (всього), незалежно від того, скільки раз вони досліджувалися в поточному році.

При цьому вказують загальне число повністю досліджених тварин, включаючи тварин, що утримуються в особистих підсобних господарствах громадян.

У графі 2 вказують загальне число проведених досліджень - тисяч досліджень тварин. При цьому вказують загальне число повністю досліджених тварин, включаючи тварин, яких утримують в особистих підсобних господарствах громадян.

У графі 3 вказують загальне число проведених досліджень тварин, що дали позитивні реакції на ті або інші дослідження, незалежно від методів та кількості досліджень.

Щодо бруцельозу, туберкульозу, то дані по всім графам показують окремими рядками: "Всього", "В тому числі в громадському секторі", "Із них первинно всього" та "В тому числі громадському секторі".

У розділі II "Щеплення та лікувально-профілактичні заходи".

У графі А також спочатку вказують вид тварин, назву хвороби а потім найменування заходів (щеплення, обробки).

У графі Б "Головообробок" вказують число тих тварин, які були оброблені повністю в відповідності з діючими інструкціями за звітний період у господарствах (незалежно від форм власності), включаючи підсобні господарства населення.

Число тварин, підданих у звітному періоді тільки першому щепленню або першій обробці та підлягають повторній обробці, включають у звіт за наступний період. Тварин оброблених одноразово з профілактичною метою проти піроплазмозів (купка, обприскування) слід включати у звіт за даний звітний період. Види обробок та кількість їх показують окремо по кожному виду тварин.

Про всі здійсненні обробки слід обов'язково вказувати, проти якої хвороби проводилась та чи інша обробка, а методи та застосовані при цьому вакцини, сироватки, антигельмінтики та інші препарати. Цю інформацію потрібно конкретизувати у пояснювальній записці до звіту.

Окрім того тварин, підданих обробці з профілактичною метою або вимушено щеплених необхідно показувати також окремо.

За обробки одного й того ж поголів'я змішаними препаратами (вакцини, антигельмінтики) проти двох або більше хвороб у графі А вказувати назву хвороб, проти яких одночасно проводились обробки. У графі В при цьому вказувати число оброблених тварин кожним препаратом, а в пояснювальній записці відмічати, що ця робота проводилась одночасно.

У розділі III "Ветеринарно-санітарні обробки", а саме:

У графі А вказують вид робіт, графі В – коди робіт. У плані звітнього кварталу в графі 1 - вказують кількість об'єктів, а графі 2 – тис. кв. м. Такі ж дані висвітлюють у підрозділі: обробки тваринницьких приміщень, територій ферм, підприємств в тому числі в підсобних, фермерських господарствах населення, повторюють їх і при визначенні відсотків виконання планових робіт, який слід виконувати ретельно.

На окремих аркушах (як додаток) складають пояснювальну записку довільної форми (коротко), де вказують додаткові дані про методи та застосовані вакцини і інші препарати при всіх видах обробок тварин та всіх хворобах, проти яких проводилися комплексні обробки, а також про причини виникнення ускладнень після обробок (якщо вони мали місце). Окремо розшифровують значення цифрових показників про достовірність та недоліки застосованих методів досліджень та профілактики.

Форма № 2 – Вет. «Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань інфекційної патології» .

Звітна форма № 2-Вет "Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини призначена для подання у вищестоящі державні лабораторії та органи управління службою ветеринарної медицини даних про діагностичну роботу лабораторій ветеринарної медицини всіх профілів та рівнів з питань діагностики хвороб тварин інфекційної, інвазійної патології, у т. ч. тварин дикої фауни.

Форма № 2-Вет використовується в системі державних лабораторій ветеринарної медицини Головного управління Держпродспоживслужби України. (Додаток 14)

Звіт по формі 2-Вет подається щоквартально, крім пункту 4.3.11, який подається 1 раз на рік з усіх зареєстрованих лабораторно-діагностичних дослідженнях на інфекційні та паразитарні хвороби в такому порядку:

міжрайонними, районними, міськими, державними лабораторіями ветеринарної медицини, державними лабораторіями ветеринарної медицини, розташованими за місцем знаходження суб'єкта господарювання, щодо забою тварин, переробки, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного походження - Республіканській АР Крим, обласним державним лабораторіям ветеринарної медицини, а міжрайонні, районні —

одночасно начальнику головного управління Держпродспоживслужби в районі до 4 числа після звітнього періоду;

Республіканська, зональні, міжобласні (спеціалізовані) обласні, міські міст Києва і Севастополя державні лабораторії ветеринарної медицини — у Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи до 8 числа звітнього періоду.

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи звітує перед Головним управлінням Держпродспоживслужби України до 14 числа після звітнього періоду.

Звіт складається за даними журналів первинного обліку лабораторних досліджень.

Звіт заповнюється в такому порядку даними про:

- дослідження на бактеріальні хвороби в графах — 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14;
- дослідження на вірусні хвороби в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19;
- серологічні дослідження в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12;
- клінічне дослідження крові в графах—1, 2, 3, 4, 5;
- дослідження на лейкоз в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6;
- дослідження на паразитарні захворювання (з продовженням) — в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 та 1,2,3,4,5,6;
- патоморфологічні дослідження в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;

Дослідження бджіл та риб включаються у відповідні розділи звіту.

Дослідження шкір сировини на сибірку включається у розділ "Серологічні дослідження".

При заповненні графи 2 розділів: дослідження на бактеріальні хвороби, дослідження на вірусні хвороби, серологічні дослідження, дослідження на лейкоз вказують: назву хвороб, щодо яких проводились дослідження; види тварин; досліджувані матеріали.

У графі 3 розділів лабораторних досліджень вказують кількість матеріалів, які надійшли на дослідження. За 1 матеріал вважають матеріал, взятий від однієї тварини, один зразок, одну пробу і тощо.

Для складання зведеного звіту підсумовуються дані звітів, які надійшли від міжрайонних, районних, міських, обласних, Республіканської АР Крим, зональних, міжобласних (спеціалізованих) державних лабораторій ветеринарної медицини.

Цей звіт супроводжується пояснювальною запискою, у якій слід викласти таку інформацію:

- ✓ наявність дозволу для роботи з мікроорганізмами II-IV груп патогенності;
- ✓ акредитовано в єдиній системі вимірювань, в системі Укр. СЕПРО;
- ✓ зароблено коштів (у розрізі лабораторій ветеринарної медицини);
- ✓ наявність поголів'я по видах тварин у господарствах (в т. ч приватного, індивідуального секторів);
- ✓ забезпеченість державних лабораторій ветеринарної медицини :
- ✓ працівниками, у т. ч. фахівцями (вказати який ВУЗ закінчили, коли, дату останнього відвідування курсів післядипломного навчання — (рік, місце, учбовий заклад; стаж на займаній посаді);
- ✓ виробничими приміщеннями, обладнанням необхідними для роботи;
- ✓ спецавтомобілями;
- ✓ діагностикумами, живильними середовищами, реактивами;
- ✓ лабораторними тваринами;
- ✓ *епізоотичний та ветеринарно-санітарний стан тваринництва району, області, зони обслуговування;
- ✓ *виконання плану лабораторно-діагностичних досліджень та дотримання їх кратності при оздоровленні господарств від інфекційних хвороб;
- ✓ *кількість матеріалів, які надійшли, та проведених досліджень у порівнянні з минулим роком;
- ✓ *аналіз проведених лабораторно-діагностичних досліджень по розділах звіту з порівнянням їх з даними звітності форми № 1-ВЕТ;
- ✓ виїзди у відрядження, з яких питань, затрати часу;

- ✓ освоєння та впровадження нових методів лабораторних досліджень;
- ✓ надання методичної допомоги, з яких питань;
- ✓ організація та проведення стажувань спеціалістів лабораторій та підвищення кваліфікації з питань лабораторного профілю, комплексних обстежень діяльності державних лабораторій ветмедицини, ветеринарно-просвітної роботи (лекції, статті, бесіди і т.д.);
- ✓ організація та проведення семінарів-навчань, на які теми (окремо по розділах звіту);
- ✓ передовий досвід роботи;
- ✓ виробнича діяльність;
- ✓ **** - викладається в пояснювальній записці до квартального звіту – решта підпунктів викладається в пояснювальній записці до річного звіту.

Необхідно вказати висновки та пропозиції щодо поліпшення діагностичної роботи державних лабораторій ветмедицини.

Форма № 2-А-Вет „Звіт про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань діагностики захворювань незаразної патології та досліджень сировини, продуктів тваринного походження, кормів тощо”.

Звітна форма № 2-А-Вет призначена для подання у вищестоящі державні лабораторії ветеринарної медицини та органи управління службою ветеринарної медицини. У ній вказують дані про здійснену діагностичну роботу лабораторій ветеринарної медицини всіх профілів та рівнів з питань діагностики захворювань незаразної патології, а також мікологічних, хіміко-токсикологічних досліджень сировини кормів а також фізико-хімічних та біохімічних досліджень кормів, комбікормів, кормових добавок та харчової продукції. У ній висвітлюється результати мікробіологічних, токсикологічних, радіологічних, іхтіопатологічних досліджень при виготовленні, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування, а також при ветеринарно-санітарній експертизі сировини, продуктів харчування на ринках. (Додаток 15).

Звіт по формі 2-А-Вет подається один раз в рік у наступному порядку:

Так, свої звіти міжрайонні, районні, міські державні лабораторії ветеринарної медицини, розташованими за місцем знаходження суб'єкта господарювання щодо забою тварин, переробки, зберігання транспортування та реалізація продукції тваринного походження подають Республіканській АР Крим, обласним державним лабораторіям ветеринарної медицини, а міжрайонні, районні одночасно начальникам головних управлінь Держпродспоживслужби в районах до 7 січня поточного року.

Республіканська АР Крим, обласні державні лабораторії ветеринарної медицини, зональні, міжобласні (спеціалізовані) державні лабораторії ветеринарної медицини міст Києва та Севастополя подвюють свої звіти Державному науково-дослідному інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи – одночасно Головному управлінню Держпродспоживслужби в АР Крим, обласних, містах Києва, Севастополя — до 20 січня після звітнього періоду.

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи — Головному управлінню Держпродспоживслужби України до 5 лютого.

Звіт складається за даними журналів первинного обліку лабораторних досліджень.

Звіт заповнюється в такому порядку даними про:

- дослідження на мікози у графах—1, 2, 3, 4, 5, 6;
- санітарно-мікологічні дослідження кормів у графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8;
- хіміко-токсикологічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології у графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30;
- хіміко-токсикологічні та мікологічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології у графах – коні, ВРХ, свині, птиця, риба, бджоли;
- токсикологічні дослідження сировини, кормів у графах 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10;
- фізико-хімічні та біохімічні дослідження кормів, комбікормів, кормових добавок, води та харчової продукції у графах 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19;

- біохімічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології в графах 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14;

- мікробіологічні дослідження при виробництві сировини, продуктів харчування, та їх експорті й імпорті в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14;

- мікробіологічні дослідження сировини, кормів в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8;

- радіологічні дослідження при виробництві сировини, продуктів харчування, та їх імпорту й експорту в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14;

- ветеринарно-санітарна експертиза сировини, продуктів харчування на ринках (з продовженнями) в графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16,

- ветеринарно-санітарна експертиза сировини, продуктів харчування на ринках у графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16;

- ветеринарно-санітарна експертиза сировини та продуктів харчування у графах—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11;

При заповненні розділу хіміко-токсикологічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології у графі 2 вказують вид тварин найменування показників і на які проводили дослідження.

У розділах "Санітарно-мікробіологічні дослідження", "Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів харчування на ринках" у графі 2 вказують найменування досліджуваного матеріалу, виду тварин, показника.

При відображенні результатів біохімічних досліджень у графі 2 вказують вид тварин, від яких надійшли проби досліджуваного матеріалу і показники, на які проведено дослідження.

У графі 3 розділів лабораторних досліджень вказують кількість матеріалів, які надійшли для дослідження. За 1 матеріал вважають матеріал, взятий від однієї тварини, один зразок, одну пробу і т.п.

Для складання зведеного звіту дані звітів, які надійшли від районних, міжрайонних, міських, обласних, Республіканської АР Крим, зональних, міжобласних (спеціалізованих) державних лабораторій ветеринарної медицини розташованих за місцем знаходження суб'єктів господарювання щодо забою тварин, переробки, зберігання, транспортування та реалізації

продукції тваринного походження підсумовуються у відповідних лабораторіях в порядку подання звітів, вказаному в п. 4.2.

Звіт супроводжується пояснювальною запискою, в якій слід викласти такі питання:

- 1) акредитовано в єдиній системі вимірювань, у системі Укр. СЕПРО;
- 2) зароблено коштів (у розрізі лабораторій ветеринарної медицини);
- 3) забезпеченість державних лабораторій ветмедицини :
 - працівниками, у т. ч. фахівцями, який ВУЗ закінчили, рік закінчення, дату останнього відвідування курсів післядипломного навчання (рік, місце, учбовий заклад), стаж на займаній посаді;
 - виробничими приміщеннями, обладнанням необхідними для роботи;
 - діагностикумами, живильними середовищами, реактивами;
- 4) кількість матеріалів, які надійшли та проведених досліджень порівнянно з минулим роком;
- 5) аналіз проведених лабораторно-діагностичних досліджень по розділах звіту;
- 6) виїзди у відрядження, з яких питань, затрати часу;
- 7) освоєння та впровадження нових методів лабораторних досліджень;
- 8) надання методичної допомоги, з яких питань;
- 9) організація і проведення стажувань спеціалістів лабораторії та підвищення кваліфікації з питань лабораторного профілю, комплексних обстежень роботи державних лабораторій ветмедицини, ветеринарно-просвітної роботи (лекції, статті, бесіди і т.п.);
- 10) організація та проведення семінарів-навчань, на які теми (окремо по відділах);
- 11) впровадження передового досвіду роботи;
- 12) виробнича діяльність.

Висновки та пропозиції щодо поліпшення організаційної структури відділів лабораторій та лабораторно-діагностичної роботи державних лабораторій ветеринарної медицини.

Форма № 3-Вет "Звіт державної лабораторії ветеринарної медицини про результати радіологічних досліджень об'єктів ветеринарного нагляду і роботу із цивільної оборони".

Звітна форма № 3-Вет подається у вищестоящі державні лабораторії ветеринарної медицини та органи управління службою ветеринарної медицини з даними про результати радіологічних досліджень об'єктів ветеринарного нагляду і роботу щодо цивільної оборони (Додаток 16).

Форма № 3-Вет використовується в системі державних лабораторій ветеринарної медицини Головного управління Держпродспоживслужби України.

Звіт по формі 3-ВЕТ подається один раз на рік у такому порядку:

- міжрайонними, районними, міськими державними лабораторіями ветеринарної медицини розташованими за місцем знаходження суб'єкта господарювання щодо забою тварин, переробки, зберіганні транспортуванні та реалізації продукції тваринного походження - Республіканській АР Крим, обласній державній лабораторії ветеринарної медицини, а міжрайонні, одночасно начальникам Головного управління Держпродспоживслужби в районі до 7 січня після звітнього періоду.

Республіканська АР Крим, обласні державні лабораторії ветеринарної медицини, зональні, міжобласні (спеціалізовані), міські державні лабораторії ветеринарної медицини міст Києва та Севастополя Державному науково-дослідному інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи – одночасно Головному управлінню Держпродспоживслужби в області до 20 січня після звітнього періоду.

Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи - Головному управлінню Держпродспоживслужби України — до 5 лютого.

Вихідними даними для складання звіту по формі № 3-вет являються записи в журналах первинного обліку результатів радіологічних досліджень.

Звіт заповнюється в такому порядку даними про:

- потужність дози гамма випромінювання по контрольних пунктах в графах 1, 2, 3, 4;

- результати радіометричних, спектрометричних і радіохімічних досліджень заповнюються наявними даними. В усіх таблицях по всіх графах показати окремим рядком “Всього” загальне число:

- про дослідження кормів, молока, м'яса, кісток інших об'єктів у графах 6-17 вказують кількість досліджених об'єктів ветеринарного нагляду

і активність у них радіонуклідів, як по окремих контрольних пунктах (областей), так і загалом по області:

При дослідженні м'яса та кісток вказувати не тільки вид, а й вік тварини.

При дослідженні кормів у графі 3 показувати, звідки вони надійшли.

У звіті необхідно навести результати аналізу щодо:

- радіоактивного забруднення об'єктів ветеринарного нагляду;
- рівнів радіоактивності по кожному радіоізотопу окремих видів кормів і продуктів харчування в залежності від ґрунтово-кліматичних та інших особливостей районів, які знаходяться під контролем;
- динаміки накопичення біологічно-активних радіонуклідів в об'єктах ветеринарного нагляду, їх співвідношення (цезію-137, стронцію-90).

На основі аналізу підготувати висновок щодо доцільності біобезпеки використання кормів для тварин і продуктів харчування (згідно з допустимими нормами).

Відомості про наявність приладів для радіологічних досліджень та майна в державних лабораторіях ветеринарної медицини та державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках заповнюються окремо з урахуванням потреби їх наявності та придатності для роботи.

В пояснювальній записці необхідно висвітлити наступне:

- забезпеченість радіологічного відділу виробничим приміщеннями, кадрами, обладнанням, приладами, а також обсяг і результати методичної роботи, пропозиції щодо поліпшення роботи радіологічного відділу та лікарів - радіологів в установах державної ветеринарної медицини;

- кількість державних лабораторій ветеринарної медицини, які входять до МСЛК, їх оснащеність основними приладами, обладнанням, засобами захисту;

- участь працівників радіологічного відділу в заходах ЦО, які проводилися місцевими штабами ЦО в підготовці і проведенні навчань; підвищенні кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини – радіологів та інженерів на курсах підвищення кваліфікації в інститутах після дипломного навчання;

- організація та проведення семінарів-навчань, конференцій тощо.

В стислій формі слід викласти основні досягнення в області ЦО і результати роботи по контролю за радіоактивним забрудненням об'єктів ветеринарного нагляду.

Форма № 4-вет «Звіт про наявність та рух патогенних і непатогенних культур мікроорганізмів, токсинів та отрут тваринного і рослинного походження».

Звітна форма № 4-вет призначена для подання у вищестоящі установи та органи управління службою ветеринарної медицини даних про наявність і рух патогенних та непатогенних культур мікроорганізмів, токсинів, а також отрут тваринного і рослинного походження.

Форма № 4-вет використовується державними лабораторіями ветеринарної медицини, Головними управліннями Держпродспоживслужби, науково-дослідними інститутами ветеринарної медицини, факультетами ветеринарної медицини учбових закладів (Додаток 17)

Звіт по формі № 4-вет подається один раз на рік у такому порядку:

— зональні, міжобласні спеціалізовані, Республіканська АР Крим, обласні державні лабораторії ветеринарної медицини — Державному науково-дослідному інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи до 4 січня поточного року після звітнього періоду;

науково-дослідні інститути з питань ветеринарної медицини, факультети ветеринарної медицини учбових закладів, Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи надсилають звіти Державному науково-дослідному контрольному інституту біотехнологій і штамів мікроорганізмів — до 10 січня поточного року після звітнього періоду.

Державний науково-дослідний контрольний інститут біотехнологій і штамів мікроорганізмів надсилає зведений звіт до 1 лютого Головному управлінню Держпродспоживслужби України ("Інформація про наявність та рух патогенних та непатогенних культур мікроорганізмів, токсинів та отрут тваринного і рослинного походження").

Вихідними даними для складання звіту по формі № 4-ВЕТ є записи в журналах про наявність та рух патогенних та непатогенних культур мікроорганізмів, токсинів та отрут тваринного і рослинного походження.

На окремих аркушах готують пояснювальну записку довільної форми, у якій подають відомості, не передбачені формою звіту, а також пояснення до цифрових показників, якщо в цьому випадку є необхідність.

Форма 5-Вет “Звіт про ветеринарно-санітарний контроль і нагляд на забійно-санітарних пунктах господарств і подвірні та в державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках”.

Звітна форма 5-Вет призначена для подання у вищестоящі органи та установи державної служби ветеринарної медицини даних про кількість тварин, забитих на забійно-санітарних пунктах господарств і подвірні та результатів передзабійного огляду і післязабійної ветсанекспертизи, зокрема, даних про ветеринарно-санітарну експертизу м'яса та інших харчових продуктів у державних лабораторіях ветсанекспертизи на ринках.

За Формою 5-Вет звітують на всіх рівнях служби ветеринарної медицини: — від служби ветеринарної медицини господарств (незалежно від форми власності) до Головного управління Держпродспоживслужби районів, областей тощо.

Звіт по цій формі складається спеціалістами ветеринарної медицини, у т.ч. господарств, та спеціалістами державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на ринках. (Додаток 18).

Звіт по формі 5-вет подається 2 рази на рік (за кожне півріччя) у наступному порядку:

а) спеціалістами ветеринарної медицини, які обслуговують забійно-санітарні пункти господарств або здійснюють контроль за подвірним забоєм тварин, а також спеціалістами ветеринарної медицини державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на ринках подають звіти – Головним управлінням Держпродспоживслужби в районі та містах до 3 липня і 3 січня;

б) Головні управління Держпродспоживслужби в районі та містах – Головним управлінням Держпродспоживслужби в областях до 5 липня і 5 січня;

в) Головним управлінням Держпродспоживслужби в областях, містах Києві та Севастополі необхідно подати зведені звіти – Головному управлінню Держпродспоживслужби України до 12 липня та 12 січня.

Вихідними даними для складання звіту за формою 5-вет є записи в журналах обліку результатів передзабійного огляду тварин та післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи.

Забороняється вносити до звіту дані не зареєстровані та не вказані в журналах, а також вписувати у звіт дані не передбачені даною формою, замінювати найменування хвороб іншими, доповнювати іншими показниками.

Зазначений у деяких графах звіту знак “Х” означає, що ці графи не заповнюються.

Перший розділ звіту “Кількість тварин забитих на забійно-санітарних пунктах господарств і подвірно та результати передзабійного огляду і післязабійної ветсанекспертизи оглянутих тварин” складається спеціалістами ветеринарної медицини, що обслуговують забійно-санітарні пункти господарств або здійснюють контроль за подвірним забоєм худоби в населених пунктах.

У пункті 1 “Оглянуто – всього” необхідно вказати загальну кількість тварин, оглянутих і допущених до забою, у підпункті “на забійно-санітарних пунктах” – кількість тварин, оглянутих і допущених до забою на забійно-санітарних пунктах, а в підпункті “подвірно” – при подвірному забої. Кількість тварин, забій яких за певних причин не був дозволений, у цих графах не враховують.

У пункті 2 “Виявлені хвороби, випадків” показують загальну кількість випадків інфекційних та інвазійних хвороб, встановлених у результаті післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи, але не кількість хворих тварин у головах, тому що при післязабійній ветсанекспертизі в однієї тварини можуть бути зареєстровані декілька хвороб, наприклад, туберкульоз і ехінококоз або туберкульоз, ехінококоз і цистицеркоз тощо.

Наприклад: за звітний період на забійно-санітарному пункті було забито 100 голів великої рогатої худоби, у т. ч. 15 хворих бруцельозом (з клінічними ознаками хвороби) і 12 хворих туберкульозом (з клінічними ознаками хвороби). Після забою із цих же 27 голів худоби, крім того, було

виявлено: у 5 голів – ехінококоз, у 4 – цистицеркоз. З інших 73 голів у 6 виявлений туберкульоз, у 8 – ехінококоз, у 9 – інші інфекційні та інвазійні хвороби. Отже, у 49 тварин із 100 досліджених встановлено 58 випадків захворювання з різними хворобами, а саме: бруцельоз – 15, туберкульоз – 18 (12 клінічно хворих і 6 на підставі післязабійної експертизи), ехінококоз – 12, цистицеркоз – 4, інші інфекційні хвороби – 5, інші інвазійні хвороби – 4.

Таким чином, число випадків виявлення зареєстрованих хвороб може не збігатися з кількістю тварин, у яких ці хвороби виявлені.

У тих випадках, коли на забій були направлені тварини з клінічними ознаками захворювання бруцельозом, туберкульозом або лейкозом, усі ці тварини повинні бути показані в цьому розділі звіту незалежно від того, чи були виявлені у них після забою патологічні зміни, характерні для цих хвороб, чи ні.

Якщо на забій були направлені тварини, які позитивно реагують на бруцельоз або туберкульоз, а після їх забою не було виявлено патологічних змін, що спостерігаються при цих хворобах, то кількість таких тварин у пункті 2 не зазначають. У цьому випадку в пояснювальній записці до звіту вказують, яка кількість тварин, позитивно реагуючих на туберкульоз або бруцельоз, надійшла на забій.

У випадку встановлення після забою у тварин інфекційних або інвазійних хвороб, не передбачених формою звіту, їх показують під загальною назвою “інші інфекційні хвороби” та “інші інвазійні хвороби”. У пояснювальній записці вказують, які саме хвороби були зареєстровані.

У пункті 3 “Направлено м’яса на: знезараження, утилізацію” вказують показники в цілих тушах, а також у вагових одиницях (тоннах). При цьому вагові одиниці вказують наступним чином: наприклад, 1 тонна 125 кг зазначається цифрою 1,125, а 313 тонн – цифрою 313,000.

У пункті 4 “Направлено субпродуктів на: знезараження, утилізацію” показники вказують у вагових одиницях (тоннах).

Розділ II звіту “Ветеринарно-санітарна експертиза м’яса та інших харчових продуктів у державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках” заповнюється спеціалістами державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринках.

У пункті 1 “Оглянуто (проведено експертиз), всього” кількість м’яса, що надійшло для продажу й оглянуто в державній лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи, враховують і показують у цілих тушах.

Якщо для продажу доставлені половина або четвертина туші, як це допускається “Правилами передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м’яса та м’ясних продуктів”, то їх теж враховують, як цілі туші (одиниці експертизи).

Кількість підданих ветеринарно-санітарній експертизі молока, молочних продуктів, риби, овочів, фруктів, яєць, меду та інших харчових продуктів враховують у одиницях експертиз.

У графу 10 “Готові харчові продукти промислового виготовлення” вносять, у кількісному відображенні (одиницях експертиз) проведені експертизи готових м’ясних виробів та м’ясних напівфабрикатів – ковбаси, сосиски, сардельки, копченості, м’ясний фарш у промисловій упаковці, шпик тощо; молочні продукти, рибопродукти тощо, за наявності посвідчення про якість, ветеринарного свідоцтво або довідки.

Інші м’ясні продукти, що підлягають експертизі (сало, субпродукти тощо), показують в графі 11 “Інші харчові продукти” у одиницях експертиз.

У пункті 2 “Проведено лабораторних досліджень, всього” показують загальну кількість проведених лабораторних досліджень з метою визначення якості та безпеки продуктів.

Наприклад, за звітний період на сибірку досліджено мікроскопічно 15 проб м’яса, бактеріологічно (незалежно від того, що ці проби досліджені мікроскопічно) – 8 проб; проведено досліджень на трихінельоз – 19, на сальмонельоз – 12; молока на бруцельоз (або інші інфекції) – 10; меду на доброякісність – 7; м’яса на свіжість (або інші біохімічні показники) – 9 проб.

Усього проведено 80 досліджень. Цю кількість і показують у звіті. При цьому повинні бути показані усі види лабораторних досліджень, що були проведені, як безпосередньо державними лабораторіями ветеринарно-санітарної експертизи, так і в державних лабораторіях ветеринарної медицини.

У пункті 3 “Виявлені хвороби, випадків:” показують число випадків заразних хвороб, виявлених при ветеринарно-санітарній експертизі м’яса.

У пункті 4 “Не допущено в реалізацію, всього” показують кількість продуктів, не допущених в реалізацію в тушах і тоннах, відповідно рядків “у т.ч. направлено на: знешкодження” і “у т.ч. направлено на: утилізацію” (м’ясо – в цілих тушах та тонах; а субпродукти, молоко, риба, овочі, фрукти, мед й інші продукти – за вагою (у тоннах); яйця – у тис. шт.). При цьому вагові одиниці вказуються, як зазначено у пункті 1.12 цієї Інструкції.

До звіту додається пояснювальна записка, у якій подають відомості, не передбачені формою звіту, у т. ч. пояснення до цифрових показників (за необхідністю або коли потрібно уточнити той чи інший цифровий показник), про загальний санітарний стан ринків та вжитих заходах щодо поліпшення їх ветеринарного обслуговування, про проведення лабораторіями інших заходів, нових прийомів роботи та іншу інформацію, яка може мати практичне значення при оцінці роботи державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на ринках.

Форма 6-Вет “Звіт про ветеринарно-санітарний нагляд та контроль на бойнях, м’ясоптахопереробних підприємствах”.

Звітна форма 6-Вет призначена для подання у вищестоящі органи та установи державної служби ветеринарної медицини даних про кількість і стан тварин, які поступили на забій, а також про результати післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи.

Форма 6-Вет використовується на всіх рівнях служби ветеринарної медицини: від служб ветеринарної медицини господарств (незалежно від форми власності) до Головного управління Держпродспоживслужби України.

Звіт за цією формою складається лікарями ветеринарної медицини босень, м’ясоптахопереробних підприємств незалежно від форми власності та підпорядкованості або спеціалістами державних установ ветмедицини, які здійснюють державний нагляд та ветеринарно-санітарний контроль на зазначених підприємствах. (Додаток 19).

Звіт за формою 6-Вет подається 2 рази на рік (за кожне півріччя) у наступному порядку:

а) лікарі ветеринарної медицини або інші спеціалісти державної служби ветмедицини, які здійснюють державний нагляд та ветеринарно-

санітарний контроль надсилають звіти до Головного управління Держпродспоживслужби в районах, містах до 3 липня і до 3 січня;

б) Головними управліннями Держпродспоживслужби в районах, містах надсилають зведений звіт до Головного управління Держпродспоживслужби в областях, містах Києва та Севастополя до 5 липня і до 5 січня;

в) головними управліннями Держпродспоживслужби в областях, містах Києві та Севастополі надсилають зведений звіт Головному управлінню Держпродспоживслужби України до 12 липня і до 12 січня.

Вихідними даними для складання звіту за формою 6-Вет є записи в журналах первинного обліку щодо результатів передзабійного огляду тварин та післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи, передбачені для боєнь та м'ясоптахопереробних підприємств.

Забороняється вносити у звіт хвороби, не передбачені формою звіту або доповнювати звіт іншими показниками.

Поставлений у деяких графах звіту знак “Х” означає, що ці графи не заповнюються.

Не передбачені формою заразні хвороби, виявлені при надходженні худоби (птиці) або після їх забою, показують відповідно у графі “Інші заразні хвороби” (I розділ звіту) та “Інші інфекційні (інвазійні) хвороби” (II розділ звіту).

Незаразні хвороби, виявлені у тварин при надходженні на м'ясопереробні підприємства або після забою, відносять до відповідних розділів звіту і показують їх загальну кількість у рядку “незаразні хвороби”. При цьому враховують тільки ті хвороби, при яких м'ясо або внутрішні органи тварин підлягають спеціальній обробці або вибракуванню.

У розділі I “Кількість і стан тварин, які надійшли на забій” у пунктах “Надійшло і оглянуто тварин”, “Зареєстровано хвороб, випадків:” відповідно показують загальну кількість тварин та кількість хворих тварин, що надійшли на базу підприємства, у відповідності з ветеринарним свідоцтвом (ветеринарною довідкою), або число хворих, виявлених при ветеринарному огляді під час прийому, а також захворілих після прийому на підприємстві (у період передзабійного утримання).

У цьому ж розділі звіту перераховані заразні хвороби, при яких чинними інструкціями про заходи щодо боротьби із заразними хворобами тварин і “Правилами передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м’яса та м’ясних продуктів” забій хворих тварин на м’ясо дозволяється. Такі тварини підлягають відправленню на забій окремими партіями, тобто окремо від здорових.

Якщо з господарств, в одній партії з хворими заразними хворобами тваринами були відправлені і здорові, то всі тварини цієї партії приймаються і показуються у звіті, як хворі даною хворобою. Про такі випадки порушення правил необхідно зазначити у поясненні до звіту.

Кількість тварин, що захворіли заразними хворобами в період перетримування на базах забійного підприємства, повинна бути також зазначена у пояснювальній записці.

Якщо в групу “Інші інфекційні хвороби” включена значна кількість хворих, то в пояснювальній записці до звіту необхідно вказувати, які саме хвороби були зареєстровані і скільки виявлено хворих тварин кожною хворобою.

У розділі II звіту “Наслідки післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи” у пункті 1 “Виявлені хвороби, випадки” у рядках проти кожної назви хвороби показують загальне число випадків цих хвороб, виявлених після забою тварин і ветеринарно-санітарної експертизи туш та органів.

Крім того, у цей розділ у рядках “бруцельоз”, “ящур” і “чума свиней” включають (з I розділу звіту) тварин, прийнятих як хворі цими хворобами, у яких після забою патологічні зміни можуть не виявитися, але м’ясо або інші продукти їх забою, відповідно до Правил ветсанекспертизи, направляють на знешкодження.

При упорядкуванні й аналізі звіту необхідно враховувати, що, наприклад, у тварин, які позитивно реагують на туберкульоз, після забою їх туберкульозні ураження будуть виявлені не у всіх із них. У водночас час у цих же тварин можуть бути виявлені й інші хвороби (крім туберкульозу), наприклад цистицеркоз, ехінококоз тощо. Так само інші хвороби можуть бути виявлені й у тварин, хворих ящуром, лейкозом та іншими хворобами, тобто у однієї тварини виявляють одночасно 2, 3 або більше хвороб, при

яких проводиться відповідна повна або часткова вибраковка туш або внутрішніх органів, з направленням їх на знешкодження або утилізацію.

Так, наприклад, усього надійшло на забій великої рогатої худоби 100 голів, у тому числі 12 реагуючих позитивно на бруцельоз і 15 хворих ящуром. Після забою з цих 27 голів у 5 було виявлено туберкульоз, у 4 – ехінококоз і в однієї голови – цистицеркоз. У результаті виявляється, що в 27 голів худоби було: 12 випадків бруцельозу, 15 – ящуру, 5 – туберкульозу, 4 – ехінококозу і один випадок цистицеркозу, тобто усього 37 випадків заразних хвороб.

Окрім того, з інших 73 голів худоби у 6 було виявлено ехінококоз, у 8 – фасціольоз і у 3 – цистицеркоз. У результаті в 44 тварин із 100 було зареєстровано 54 випадки захворювання заразними хворобами.

Ці дані, тобто інформацію про те, що 54 випадки заразних хвороб встановлені не в 54 голів худоби, а тільки у 44, у звіті показати неможливо.

Тому, зазначаємо не кількість хворих тварин, а число випадків заразних і незаразних хвороб, зареєстрованих у тварин, що надійшли на забій. Цю кількість випадків хвороб не можна сумувати і вважати, що така кількість хворих тварин надійшла на забій.

У розділі II враховуються лише ті незаразні хвороби, при яких туші, їх частини або внутрішні органи вибракувані з наступною утилізацією.

У пунктах 2 та 3 “Направлено м’яса, тонн:”, “Направлено субпродуктів, тонн:”, враховують тільки кількість м’яса або субпродуктів, направлених на знезараження та утилізацію у вагових одиницях (тоннах). При цьому вагові одиниці вказуються наступним чинном: наприклад 10 тонн 105 кг зазначається цифрою 10,105, а 516 тонн – цифрою 516,000.

У пунктах 4 та 5 “Прийнято м’яса на переробку, всього тонн” та “Прийнято субпродуктів на переробку, всього тонн” зазначається сировина, яка надійшла на переробне підприємство від тварин забитих на санітарно-забійних пунктах господарств, подвірно або закупленої іншим шляхом, у тому числі за імпортом. У пояснювальній записці зазначається кількість м’яса, субпродуктів, що надійшли від тварин, забитих на санітарно-забійних пунктах господарств, подвірно, за імпортом тощо на підставі ветеринарного свідоцтва. Вагові одиниці вказуються, як зазначено у пункті 2.14.

При забої коней, верблюдів і оленів окремі інфекційні та інвазійні хвороби не враховують. За необхідністю спеціаліст ветеринарної медицини бойні або м'ясоптахопереробного підприємства перераховує їх назви в пояснювальній записці. Крім того, при забою цих видів тварин, а також птиці і кролів, не враховують кількість забракованих субпродуктів (внутрішніх органів, потрухів), а враховують лише кількість забракованого м'яса в цілих тушах (тушках) або частинах туш.

До звіту додається пояснювальна записка, в якій подаються відомості, зазначені в чинній Інструкції, а також інші, що додатково характеризують роботу спеціалістів ветеринарної медицини, ветеринарно-санітарний стан боєнь, м'ясоптахопереробних підприємств. Також подають зауваження і пропозиції з питань організації та ветеринарного обслуговування тощо.

Форма № 7 – Вет. "Звіт про роботу державних інспекторів ветеринарної медицини"

Звітна форма № 7 - Вет. "Звіт про роботу державних інспекторів ветеринарної медицини" призначена для подання даних про обстеження об'єктів та заходи вжиті за результатами обстеження об'єктів підконтрольних Головному управлінню Держпродспоживслужби України.

Форма № 7 - Вет. використовується в системі державного ветеринарного нагляду та контролю зони обслуговування державних інспекторів ветеринарної медицини на всіх рівнях державної служби ветеринарної медицини — від району, міста, області до Головного управління Держпродспоживслужби України.

Звіт по формі № 7 - Вет. подається щоквартально в наступному порядку:

головні державні інспектори Держпродспоживслужби районів, міст подають свої звіти головним державним інспекторам ветеринарної медицини областей до 5 числа, а головні державні інспектори Держпродспоживслужби областей, міст — Головному управлінню Держпродспоживслужби України до 8 числа після звітнього періоду;

Звіт за формою № 7 складається на підставі даних з актів про проведення обстежень об'єктів, а також журналів первинного обліку, накладених стягнень до порушення, вимог та інших нормативно-правових актів з питань ветеринарної медицини.

У графах 2,3,4,5,6,7 вказують кількість проведених обстежень, яка повинна відповідати наявності актів про обстеження, а у графах 15,16 — вказують кількість справ переданих правоохоронним органам, заслухано на ПНК.

До звіту додається пояснювальна записка, у якій висвітлюється аналіз проведеної роботи, розшифровуються показники щодо вжитих заходів за результатами обстежень, конкретизуються приклади проведеної роботи та інші питання.

Форма № 8" - Вет. Звіт про ветеринарно-санітарний нагляд при перевезеннях продуктів тваринництва та заразні хвороби, виявлені при транспортуванні"

Звітна форма № 8 — Вет. "Звіт про ветеринарно-санітарний нагляд при перевезеннях продуктів тваринництва та заразні хвороб тварин виявлені при транспортуванні" призначена для подання даних про результати ветеринарного огляду тварин та ветеринарно-санітарного огляду продуктів і сировини тваринного походження при їх транспортуванні.

Форма № 8 - Вет. використовується в системі державного ветеринарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, регіональними службами державного ветеринарного контролю та Головними управліннями Держпродспоживслужби України. (Додаток 20).

Звіт за формою №8 - Вет. подається один раз у рік у такому порядку:

- відповідальні особи пунктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті подають звіти керівникам регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті до 7 числа після звітного періоду;

- керівники регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті звітують перед Головним управлінням Держпродспоживслужби України до 17 січня після звітного періоду.

Звіт складається на підставі даних обліку на пунктах державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті по журналу обліку огляду тварин, продуктів і сировини тваринного походження.

У звіті показують дані про результати огляду тварин, продуктів і сировини тваринного походження при їхньому навантаженні, вивантаженні та при транзиті у таких вимірах, а саме: вагонів, суден, літаків, автомашин, тонн.

У графі 8 показують кількість партій, в яких виявлені хворі заразними хворобами тварини, а в графі 9 - загальну кількість хворих тварин, в графі — 10 указують назва виявлених хвороб.

До звіту додається пояснювальна записка в якій описують причини затримки кожного транспортного засобу, партії, місце завантаження, а також проведені заходи.

Форма № 9 — Вет. "Звіт про ветеринарно-санітарну обробку транспортних засобів"

Звітна форма № 9 — Вет. "Звіт про ветеринарно-санітарну обробку транспортних засобів" призначена для подання даних щодо ветеринарно - санітарну обробку на дезінфекційно-промивних станціях (ДПС), дезінфекційно-промивних пунктах (ДПП) та промивних пунктах (ПП) вагонів, суден і барж після перевезення в них тварин, продуктів і сировини тваринного походження.

Форма № 9 - Вет. використовується відповідальними особами для звітності в системі державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, пунктами, регіональними службами державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, Держродспоживслужбою України, відповідними структурними підрозділами Міністерства транспорту України, Державним комітетом у справах охорони державного кордону України, Державною митною службою України. (Додаток 21)

Звіт за формою № 9 - Вет. подається один раз у рік у такому порядку:

- фахівці на пунктах державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, які направляють вагони, судна, баржі на ветеринарно-санітарну обробку на ДПС, під контролем яких проводиться їх обробка - регіональним службам державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті до 7 січня після звітного періоду;

- регіональні служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті – Головному управлінню Держпродспоживслужби України – до 17 січня після звітнього періоду;

Звіт складається за даними журналів первинного обліку реєстрації направлення, надходження та обробки вагонів, суден, барж на ДПС, ДПП, а регіональні служби - на підставі звітів отриманих від структурних підрозділів;

У графах 1,2,3 показують тільки ті вагони, з яких були вивантажені в зоні діяльності пункту вантажі тваринництва і на них було видано ветеринарні призначення.

Графи 7,8,9 заповнюються при направленні вагонів для ветеринарно-санітарної обробки на інші дороги.

Якщо пункт державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті здійснює контроль за ветеринарно-санітарною обробкою вагонів 1 категорії, необхідно вказувати кількість вагонів, вивантажених у зоні своєї діяльності окремо, то про ці вагони слід вказувати у графах 1 і 10 з перерахуванням з під якого вони вантажу. У кінці звіту підводиться підсумок.

Окремим рядком у графах 10 та 11 вказують кількість вагонів, підготовлених під навантаження тварин та м'яса.

Пункти держветконтролю на ДПС, ДПП, ПП, у графі 1 вказують найменування своєї дороги, а далі в алфавітному порядку перелічують найменування пунктів звідки надійшли вагони на ветеринарно-санітарну обробку.

У графі 1 після найменування пункту вказують, який вантаж перевозився у вагонах, що надійшли на ветеринарну обробку (живність, сировина тваринного походження, м'ясо).

У графах 10,11,12 вказують скільки і за якою категорією оброблено вагонів, що надійшли за ветеринарним призначенням.

По кожному пункту підводиться по вертикалі підсумок.

Після перерахування усіх пунктів, з яких надійшли вагони на ветсанобробку, підводиться підсумок оброблених вагонів, що надійшли зі своєї дороги по видах перевезених у них вантажів.

Далі у графі 1 перераховують в алфавітному порядку назви інших залізниць, з яких надійшли на ДПС, ДПП, ПП вагони з зазначенням, з під якого вони вантажу.

У графах 4,5,6 вказують категорію і кількість вагонів, які надійшли з інших доріг на ДПС, ДПП,ПП. У графах 10,11,12 вказують про їх обробку.

Якщо в поточному році з ДПС, ДПП і ПП були переадресовані вагони на інші дороги, про це вказують у графах 7,8,9.

Після перерахування назви залізниць по всіх графах звіту підбивають підсумок і окремим рядком вказують, скільки оброблено вагонів з під іншого вантажу, тобто надійшли на ДПС, ДПП і ПП без ветеринарного призначення, оброблених під контролем ветсаннагляду, а також скільки оброблено вагонів під навантаження тварин і м'яса.

Регіональні служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті у звітах, що подаються Державному департаменту ветеринарної медицини у графі 1 вказують назву своєї дороги, а нижче з під якого вантажу вагони (тварини, сировина тваринного походження, м'ясо).

У графах 1,2,3 (підлягало обробці) регіональні служби вказують кількість вивантажених на своїй дорозі вагонів, на які були виписані ветеринарні призначення, їх категорія, із під якого вони вантажу.

У графах 4,5,6 вказують по видах вантажів кількість вагонів, що надійшли на ветсанобробку з інших доріг по категоріях їх обробки.

У графах 7,8,9 вказують також по видах вантажу кількість вагонів, відправлених для ветсанобробки зі своїх на інші дороги:

У графах 10,11,12 вказують дані про кількість вагонів, оброблених на своїй дорозі, що надійшли по ветпризначеннях.

Цифрові дані ветеринарно-санітарної обробки суден і барж відображають у вигляді дробу, де у чисельнику показують кількість суден або барж, а у знаменнику - оброблену площу в квадратних метрах.

Після перерахування у графі 1 усіх видів вантажу по кожній залізниці підводиться підсумок. По закінченні перерахування назв підводиться загальний підсумок усіх граф по вертикалі, у результаті повинно вийти, що сума вагонів, що підлягають обробці (графи 1,2,3) і графи, що надійшли з

інших доріг (графи 4,5,6) повинні відповідати сумі вагонів, оброблених на своїй дорозі (графи 10,11,12) і направлених на інші дороги (графи 7,8,9).

В кінці звіту дається пояснення скільки на дорозі оброблено вагонів невідомого походження з під іншого вантажу і скільки підготовлено під навантаження племінних тварин і м'яса.

У пояснювальній записці до звіту, крім даних про ветеринарно-санітарну обробку вагонів, вказують випадки їх угону без ветсанобробки, результат розшуку та вжиті заходи до винних.

Окрім того, необхідно вказати площу складів, площадок та інших об'єктів, підданих вимушеній та профілактичній дезінфекції силами або під контролем пунктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, а також кількість використаних дезінфекційних засобів для дезінфекції вагонів і окремо інших об'єктів.

Регіональні служби та пункти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті на ДНС (ДПП і ПП) тут також вказують виконання плану ветсанобробок вагонів.

Форма № 10 "Звіт про роботу пункту державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті".

Звітна форма № 10 - Вет. "Звіт про роботу пункту державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті" призначена для подання даних про результати державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду при експорті та імпорті тварин, продуктів і сировини тваринного походження.

Форма № 10 - Вет. використовується регіональними службами державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, Головними управліннями Держпродспоживслужби України (Додаток 22).

Звіт по формі № 10 - Вет. подається один раз в півріччя в наступному порядку:

- відповідальні особи пунктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті надають свої звіти регіональним службам державного ветеринарно-санітарного контролю

та нагляду на державному кордоні та транспорті до 7 липня і до 7 січня поточного року;

- керівники регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті звітують перед Головним управлінням Держпродспоживслужби України - до 17 липня та 17 січня після звітнього періоду.

Звіт складається на підставі даних обліку результатів ветеринарного обліку тварин, продуктів, фуражу і сировини тваринного походження на пункті державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті при їх експорті та імпорті.

У графі 1 першого розділу звіту вказують назву видів тварин, які надійшли і були оглянуті на кордоні для експорту або імпорту в наступному порядку: велика рогата худоба, коні, свині, вівці, кози, птиця, хутрові звірі, собаки, коти, зоопаркові, циркові звірі, та інші види тварин.

У графі 2 вказують кількість партій за видами тварин, що надійшли на кордон і піддані огляду. При цьому під партією розуміють одну або групу тварин незалежно від їх кількості, що надійшли по одному ветеринарному свідоцтву.

У графі 3 вказують загальну кількість тварин за кожним видом, що надійшли і оглянуті за призначенням.

Після перерахування видів тварин, кількість оглянутих партій і голів у кінці розділу підводять підсумки у кожній графі і записують загальне число тварин, допущених до подальшого проходження за призначенням.

У другому розділі звіту у графі 1 вказують назву продуктів і сировини за видами тварин.

У графі 2 вказують одиницю виміру (тонн, кілограмів, штук). При цьому м'ясо і м'ясопродукти відображаються в тоннах або кілограмах, шкірсировина в штуках, у тис. штук, вовна - в тонах, інші види продуктів і сировини в тоннах.

У графі 3 вказують кількість (по одиницях виміру) продуктів або сировини, що надійшли і оглянуті на пункті державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті при імпорті або експорті.

У графі 4 відображають кількість продуктів і сировини тваринного походження, допущених до подальшого проходження за призначенням без будь-яких ветеринарно-санітарних обмежень.

До звіту додається пояснювальна записка, у якій висвітлюється аналітичний огляд проведеної пунктом державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті роботи, а також вказують, звідки надійшли тварини, продукти та сировина тваринного походження:

при імпорті найменування країн - імпортерів, областей, (республік), куди направлені вантажі, а при експорті - області, краї, республіки звідки вантажі вивезені і назви країн, у які їх експортують; які хвороби були виявлені у тварин, скільки тварин, продуктів і сировини було затримано або знищено і з якої причини.

Форма № 11-Вет "Звіт про забезпеченість кадрами ветеринарної медицини"

Звітна форма № 11-Вет "Звіт про забезпеченість кадрами ветеринарної медицини" призначена для подання у вищестоящі установи та органи управління службою ветеринарної медицини даних про потребу та наявність спеціалістів ветеринарної медицини.

Форма № 11-Вет використовується на всіх рівнях служби державної ветеринарної медицини.

У звіт по формі № 11-Вет вносять інформацію щодо забезпеченості спеціалістами ветеринарної медицини в установах державної ветеринарної медицини, службах ветеринарної медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств незалежно від форм власності, підприємств по виготовленню та реалізації ветеринарних препаратів та тих, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою. (Додаток 23)

Звіт за формою № 11-Вет подається один раз в рік у такому порядку: керівники служб ветеринарної медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств, підприємств по виробництву та реалізації ветеринарних препаратів та інших незалежно від форм власності, та ті, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою, надсилають свої звіти керівникам Головних управлінь Держпродспоживслужби в районах, містах обласного значення, до 7 січня після звітнього періоду;

начальникам управлінь Держпродспоживслужби в районах, містах обласного значення - управлінням Держпродспоживслужби в областях до 12 січня після звітнього періоду;

підприємства установи і організації, що належать до сфери управління Держпродспоживслужби звітують до 20 січня після звітнього періоду.

У графі 2 показують найменування державних організацій, державних установ ветеринарної медицини та служб ветеринарної медицини в порядку, викладеному в “Організаційній структурі мережі державних установ ветеринарної медицини”.

Окрім того, у цій графі показують найменування державних установ ветеринарної медицини, які безпосередньо підпорядковані йому чи іншому територіальному органу державного управління ветеринарної медицини та їх структурні підрозділи.

У графу 3 вписують кількість установ та організацій, які передбаченні в затвердженій організаційній структурі.

Начальники управлінь Держпродспоживслужби в районах, містах повинні включати у звіт кількість державних установ, організацій державної ветеринарної медицини та служб ветеринарної медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств незалежно від форм власності та інші, які розміщені на території району, міст.

Управління Держпродспоживслужби в районах, містах узагальнюють дані, які надійшли від керівників служб ветеринарної медицини і направляють їх Головним управлінням Держпродспоживслужби в областях.

До графі 6,7 включають лише посади фельдшерів ветеринарної медицини, а у графі 8 тільки тих, які мають закінчену ветеринарну освіту.

У кінці звіту по всім графам підводиться підсумок.

До звіту додається пояснювальна записка в якій слід вказати потребу та наявність лікарів, фельдшерів ветеринарної медицини та кількість посад лікарів, на яких працюють фельдшери ветеринарної медицини, а також кількість лікарів ветеринарної медицини за профілем, які пройшли підвищення кваліфікації у звітньому році на факультетах, інститутах після дипломної освіти.

4.3. Акти у ветеринарній медицині

Акт – це офіційний юридичний документ, який підтверджує виконану роботу, подію чи факт. Акти складаються посадовими особами або комісією у складі не менше трьох осіб у двох і більше примірниках і набувають юридичної чинності при наявності не менше трьох підписів.

Акти у ветеринарній справі складаються при:

- ✓ проведенні профілактичних заходів проти незаразних хвороб (диспансеризація (додаток 24), ректальне дослідження (додаток 25) тощо);
- ✓ проведенні протиепізоотичних чи протипаразитарних заходів (діагностичні дослідження, щеплення, дегельмінтизація тощо) (додатки 26,27,28);
- ✓ проведенні ветеринарно-санітарних заходів (дезінфекція, дезінсекція, дератизація) (додатки 33);
- ✓ прийманні – здачі ветеринарної установи або служби ветеринарної медицини (додатки 35);
- ✓ епізоотологічному обстеженні господарства, встановленні і скасуванні карантинних обмежень, перевірці плану оздоровлення господарства, вивченні ветеринарно-санітарного стану господарства (додатки 34);
- ✓ списанні медикаментів та інших матеріальних цінностей (додатки 32);
- ✓ порушенні вимог чинного законодавства з питань ветеринарної медицини;
- ✓ при вибутті тварин (падіж, вимушений забій, вибракування) (додатки 29,30,31)

4.4. Планування ветеринарних заходів

Ветеринарно-санітарне благополуччя сільськогосподарських підприємств залежить від повноти і своєчасності проведення комплексу організаційно-господарських, зоогігієнічних, ветеринарно-санітарних та

профілактичних заходів. Ці заходи мають ґрунтуватися на відповідальності і високій фаховій підготовці спеціалістів ветмедицини, які чітко і своєчасно виконують свої завдання із заздальгідь складеного плану робіт. План має відобразити конкретні заходи, дату і умови щодо їх виконання, а також відповідальних осіб.

Плановість — одна з найважливіших особливостей ветеринарної медицини України. Вона сприяє удосконаленню ветеринарної справи відповідно до виробничих завдань у галузі тваринництва, допоможе одержувати більше продукції тваринного походження при менших витратах праці та коштів.

Планування є однією з функцій управління ветеринарною медициною, важливим елементом наукової організації праці, який є обов'язковим як для державної, так і відомчої та приватної ветеринарної медицини.

Плани ветеринарних заходів спрямовані на кращу організацію праці спеціалістів ветеринарної медицини, раціональне використання матеріальних та фінансових ресурсів, підвищення економічної ефективності роботи.

Роботу щодо захисту тварин від захворювань у господарстві очолює головний лікар ветмедицини. Разом з іншими спеціалістами він опрацьовує детальний план роботи служби ветмедицини господарства. При цьому головний ветлікар керується вказівками начальника управління Держпродспоживслужби району, завідувача державної лікарні, а також планом ветеринарно-профілактичних та протиепізootичних заходів району.

План роботи погоджується з начальником районної державної лікарні ветмедицини і затверджується керівником господарства.

У ветмедицині відпрацьовано такі принципи планування: єдність, комплексність, демократичність і визначення ведучої ланки у роботі.

Об'єктами планування є заходи: з профілактики та ліквідації заразних хвороб; з профілактики незаразних хвороб; забезпечення та фінансування служби; пропаганди ветеринарних знань, підвищення кваліфікації тощо.

До планів ставляться такі вимоги: максимальне сприяння виконанню планів розвитку тваринництва; базування на даних ветеринарної статистики; реальність планів тощо. Витрати на їх виконання включаються до виробничо-фінансового плану господарства. Всі заплановані заходи повинні бути: конкретними, мати кількісне вираження і календарні терміни

виконання. Планувати роботу потрібно на підставі ветеринарно-санітарного стану та епізоотичної ситуації в господарстві. Окрім того слід визначати економічну доцільність запланованих лікувально-профілактичних та оздоровчих заходів.

Розрізняють перспективне, поточне та оперативне планування.

Перспективні плани розраховані на кілька років. Це такі:

- оздоровлення господарств або регіонів від хронічних інфекційних (туберкульоз, бруцельоз, лейкоз) або паразитарних (фасціольоз, піроплазмідози тощо) хвороб;
- підготовка кадрів і підвищення їх кваліфікації;
- розвиток мережі ветеринарних установ;
- матеріально-технічне забезпечення і фінансування ветеринарних заходів;
- розвиток ветеринарної науки, впровадження її досягнень і передового досвіду у виробництво.

Поточні (річні) плани ветеринарних заходів складаються керівниками ветеринарної медицини державних установ і господарств. Вони такі:

- з профілактики незаразних хвороб;
- профілактичних і протиепізоотичних заходів;
- ветеринарно-санітарних заходів;
- заходів з ліквідації гострих заразних або незаразних хвороб тварин;
- пропаганди ветеринарних знань;
- фінансування ветеринарних заходів;
- підвищення кваліфікації ветеринарних спеціалістів.

Оперативні плани складаються керівниками ветеринарної медицини на певний календарний термін (ліквідація епізоотичного вогнища, план роботи на квартал, місяць).

ВИМОГИ ДО ПЛАНІВ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ

При розробці планів ветеринарних заходів враховують такі вимоги:

- ветеринарні заходи повинні максимально сприяти виконанню державних замовлень і внутрішньогосподарських планів (програм) розвитку тваринництва;
- при їх обґрунтуванні враховуються дані ветеринарної статистики за кілька років;

- критичну оцінку стану ветеринарного обслуговування тваринництва і ефективність заходів за минулі роки з економічним обґрунтуванням подальшого планування затрат праці і засобів на проведення ветеринарних заходів;
- види робіт повинні бути конкретними, мати кількісний вираз і термін виконання;
- забезпеченість кадрами, матеріально-технічними і фінансовими ресурсами;
- плани ветеринарних заходів з профілактики або ліквідації зооантропонозів необхідно погоджувати із санітарно-епідеміологічною службою органів охорони здоров'я;
- використовувати досягнення науки і передового досвіду, домагатися при найменших затратах сил і коштів максимального економічного ефекту.

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ВЕТЕРИНАРНОЇ СТАТИСТИКИ ПРИ ПЛАНУВАННІ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ

Ветеринарна статистика ґрунтується на даних звітності про заразні і незаразні хвороби тварин, діагностичних досліджень, ветеринарно-санітарних і профілактичних заходів, результатах ветеринарно-санітарної експертизи.

Облік і аналіз даних ветеринарної статистики є важливою вимогою при плануванні ветеринарних заходів.

Ветеринарна статистика дає можливість аналізувати рух захворюваності і летальності на відповідній території (в господарствах) за визначений проміжок часу, виявити чинники, які впливають на зазначені показники.

Статистичні дані про захворюваність і загибель тварин, ефективність проведених заходів, дають можливість науково обґрунтувати і спланувати ефективні профілактичні чи оздоровчі заходи. Без обліку і аналізу цих даних практично неможливо розробляти і планувати роботу з профілактики хвороб тварин.

ОБГРУНТУВАННЯ ПЛАНІВ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ

Перспективні, поточні і оперативні плани ветеринарних заходів потребують спеціального наукового обґрунтування. Тому їх розробляють з урахуванням епізоотичної ситуації в регіоні і ветеринарно-санітарного стану господарства, особливостей хвороб, біології їх збудників, умов зовнішнього середовища та інших факторів.

Обов'язково планується проведення протиепізоотичних заходів у стаціонарно неблагополучних пунктах щодо сибірки, емфізематозного карбункулу у великої рогатої худоби, бешихи свиней, лептоспірозу, піроплазмідозів та інших хвороб. При деяких інфекційних та інвазійних хворобах профілактичні заходи планують тільки при наявності захворювань тварин або при умові безпосередньої загрози заносу збудника в цю місцевість чи в господарство (ящур великої рогатої худоби, чума свиней, Ньюкаслська хвороба).

Планування і термін проведення ветеринарних заходів мають відповідати об'єктивним закономірностям перебігу хвороби в тій чи іншій природно-кліматичній зоні. Тому органи ветеринарної медицини зобов'язані ретельно вивчати крайову епізоотологію, враховуючи місцеві особливості і визначати найбільш відповідні заходи та оптимальні терміни їх виконання. У благополучних господарствах планові заходи мають переважно профілактичний характер, а в неблагополучних — вимушені, оздоровчі, та ті які спрямовані на ліквідацію хвороби.

Пристаюючи до розробки плану ветеринарних заходів на черговий календарний термін, керівники ветеринарної медицини аналізують результати виконання плану за минулий період, ефективність заходів профілактики або ліквідації захворювань, виявляють недоліки в цій роботі. Ветеринарні фахівці повинні знати досягнення науково-технічного прогресу в епізоотології та паразитології, володіти ветеринарною статистикою та обирати найбільш економічні і якісні методи, які за невеликих затрат дають високий ефект.

ПЛАН ВЕТЕРИНАРНО — ПРОФІЛАКТИЧНИХ ТА ПРОТИЕПІЗОТИЧНИХ ЗАХОДІВ

План ветеринарно-профілактичних і протиєпізоотичних заходів щороку розробляється в сільськогосподарських підприємствах і комплексах, у районах, містах, областях і в цілому по Україні.

Основне завдання плану — попередження виникнення різних заразних (інфекційних та інвазійних) хвороб тварин і птиці, забезпечення стійкого благополуччя стад і охорона населення від зооантропонозів.

Відповідальність за розробку плану протиєпізоотичних заходів покладається на керівника ветеринарної медицини державної установи чи господарства.

План ветеринарно-профілактичних і протиєпізоотичних заходів складається з двох частин: текстової і власне плану.

У текстовій частині передбачається проведення загальних протиєпізоотичних заходів:

- огорожа господарства;
- будівництво санпропускника, дезбар'єра, шлагбаума, ізолятора та біотермічної ями;
- профілактичне карантинування упродовж 30 днів для завезених у господарство тварин;
- контроль за годівлею, доглядом та утриманням тварин;
- проведення інших санітарних заходів (санітарних дів, кип'ятіння молочних відвійок, які надходять з молокозаводів, профілактичної дезінфекції тощо).

Власне план складається за спеціальною формою, в якій передбачаються такі графи:

- види заходів;
- обсяг робіт на рік, у тому числі **поквартально**;
- кількість обробок;
- вартість обробки однієї голови;
- загальна вартість обробок.

План має три основні розділи:

- а) діагностичні дослідження;
- б) профілактичні щеплення (вакцинації);

в) лікувально-профілактичні обробки.

План профілактичних і протиепізоотичних заходів розробляють відповідно до принципів планування та вимог, які передбачаються при плануванні ветеринарних заходів.

Для складання плану необхідно:

— добре вивчити епізоотичну обстановку в господарстві, населених пунктах району по епізоотичному журналу та карті, журналу реєстрації протиепізоотичних заходів, по формах звітності 1-Вет, 1-Вет А та результатами експертиз ветеринарних лабораторій;

— детально проаналізувати план розвитку громадського тваринництва на майбутній рік з урахуванням обігу стада і кількості поголів'я в особистій власності громадян;

— фахово володіти методикою планування діагностичних досліджень, профілактичних щеплень і лікувально-профілактичних обробок, для чого необхідно регулярно вивчати чинні інструкції з боротьби із заразними хворобами та настанови щодо застосування біопрепаратів, антигельмінтиків, інсектицидів, акарицидів та інших препаратів;

— визначити хвороби, для профілактики яких необхідно передбачати діагностичні дослідження, профілактичні щеплення, лікувально-профілактичні обробки;

— з'ясувати неблагополучні пункти щодо заразних хвороб тварин.

Діагностичні дослідження

Згідно з діючими інструкціями щодо профілактики та боротьби з заразними хворобами залежно від епізоотичної ситуації передбачається проведення відповідних масових профілактичних діагностичних досліджень на: туберкульоз і бруцельоз тварин; сап і парувальну неміч коней; лейкоз, трихомоноз і вібріоз великої рогатої худоби, туберкульоз і пулороз птиці, гельмінтози тварин, хвороби бджіл та деякі інші хвороби.

Профілактичним алергічним дослідженням на туберкульоз підлягають тварини в благополучних по цій хворобі господарствах у такому порядку.

на усіх державних племінних підприємствах, племінних фермах, у приватних племінних господарствах незалежно від строків благополуччя маточне поголів'я (корів, бугаїв, нетелів, телиць парувального віку) два рази на рік, а весь молодняк - з 40-добового віку один раз на рік;

при благополуччі адміністративного регіону (району, області) впродовж чотирьох і більше років та за відсутності реагуючих на туберкулін тварин все поголів'я худоби в регіоні, починаючи з 40-добового віку, один раз на рік;

після оздоровлення всіх господарств району перші чотири роки маточне поголів'я (корови, нетелі, телиці парувального віку, бугаї) двічі на рік (весною та восени), а молодняк - з 40-добового віку один раз на рік;

у благополучних господарствах неблагополучних районів все поголів'я худоби, починаючи з 40-добового віку, двічі на рік.

Обов'язковому дослідженню підлягає поголів'я тварин, що реалізуються в інші господарства, за 30 діб до завезення та на 25 добу профілактичного карантинування в господарстві після завезення, при цьому жодна тварина, яка показує збільшення товщини кожної складки більше за 2 мм або за наявності клінічних проявів, не може бути введена в основне стадо;

у господарствах, які постачають молоко в дитячі та медичні заклади, санаторії, будинки відпочинку або для виробництва продукції, що потім експортується, все стадо з 40-денного віку алергічним методом двічі на рік.

В неблагополучних господарствах щодо туберкульозу ВРХ діагностичні алергічні дослідження починають проводити на тваринах віком від 30 діб та інтервал між туберкулізаціями складає 30-45 днів.

Свиней товарних господарств, а також коней, кіз, овець і собак досліджують на туберкульоз залежно від епізоотичної ситуації.

Велика рогата худоба (старше 1 року) досліджується на **бруцельоз** серологічно один раз на рік у I—II кварталах, згідно з графіком доставки крові в лабораторію ветеринарної медицини. Обов'язково досліджуються на бруцельоз корови, телиці, вівцематки (які залишились без ягнят),

основні свиноматки, а також бугаї, кнурі і барани-плідники (останніх і баранів-пробників досліджують також на інфекційний епідидиміт).

Корів племінних господарств, а також господарств, які поставляють молоко в дитячі і лікувальні медичні заклади, санаторії, будинки відпочинку та торгову мережу по прямих зв'язках рекомендується два рази на рік (I і IV кв.) перевіряти по кільцевій реакції з молоком.

Два рази на рік необхідно серологічно досліджувати на бруцельоз велику рогату худобу в господарствах, які розташовані в неблагополучних зонах і відгінному тваринництві.

На **сап** досліджують коней і лошат віком старше 6 місяців алергічно 1 раз на рік у II кварталі.

На **лейкоз** велику рогату, худобу досліджують серологічно (РІД) старше 6-місячного віку один раз на рік; бугаїв, а також корів-продуцентів крові біофабрик та біоцехів — через кожні шість місяців.

У неблагополучних щодо лейкозу господарствах поголів'я великої рогатої худоби з 6-місячного віку підлягає серологічному (РІД) дослідженню через кожні 10-30 днів.

На **трихомоноз** досліджують бугаїв, корів, телиць парувального віку, які надходять у господарство (племстанцію), не менше трьох разів з інтервалом 10 днів, а бугаїв — щоквартально.

Дослідженню на **вібріоз** підлягають бугаї у племінних господарствах один раз на 6 місяців триразово з інтервалом у 10 днів (I і IV кв.).

На **алеутську хворобу** м'ясоїдних досліджують тварин за підозри на захворювання.

Гельмінтологічні дослідження на **фасціольоз, аскарроз, монієзіоз** та інші хвороби проводять у I кварталі шляхом відбору і відправки в лабораторію ветеринарної медицини проб фекалій від 20 % поголів'я тварин господарства і 5—10 % у тваринницьких комплексах.

На **пулороз** проводять дослідження всієї птиці маточного поголів'я шляхом постановки кров'яно-крапельної реакції аглютинації за схемою: при комплектуванні стада, за місяць до збирання яєць для інкубації, а надалі не рідше одного разу у квартал.

Діагностичні дослідження на **хвороби бджіл** (гнильцеві, акарапідоз, вароатоз, браульоз тощо) планують у кінці I та на початку II кварталу.

Тварин, що прибувають у господарство (велика рогата худоба, свині, вівці та ін.), в період профілактичного карантинування обов'язково досліджують на туберкульоз і бруцельоз, а корів і телиць — на лейкоз, трихомоноз та інші хвороби, залежно від епізоотичної ситуації.

Профілактичні щеплення

Профілактичні щеплення плануються тільки в неблагополучних та загрозливих щодо заразних хвороб тварин пунктах.

Неблагополучними пунктами щодо заразних хвороб вважають по:

— сибірки, емкару, бешихи свиней (грунтові інфекції) незалежно від терміну давності реєстрації захворювання;

— чумі свиней — протягом трьох років після останнього вогнища;

— ящуру і сальмонельозу — протягом останніх двох років після реєстрації хвороби;

— брадзоту овець, лептоспірозу тварин, хворобі Ауескі і гельмінтозах — якщо хвороби тварин реєстрували в минулому році;

— піроплазмідозах — всі пункти і території пасовищ, де спостерігали випадки захворювання тварин і є кліщі-переносники;

— інших інфекційних та інвазійних хворобах тварин ті пункти, де ці хвороби реєструються в період складання плану.

До загрозливих щодо заразних хвороб належать пункти, які територіально прилягають до неблагополучних або мають з ними зв'язки, а також ті, де є постійна загроза занесення збудника (ферми, які використовують для годівлі тварин харчові відходи їдалень, м'ясокомбінатів, молокозаводів).

Профілактичні щеплення планують проти таких захворювань:

— сибірки в стаціонарно неблагополучних і загрозливих пунктах. Вакцинують все сприйнятливє поголів'я великої рогатої худоби, коней, свиней, овець — один раз на рік (IV кв.). Молодняк великої рогатої худоби по досягненню 3-місячного віку; повторне щеплення здійснюється через 6 місяців. Ягнят — первинно у 3-місячному віці, ревакцинацію проводять через 3 місяці. Щепленню підлягають всі тварини, які прибувають для комплектування ферм;

— емфізематозного карбункулу великої рогатої худоби в

стаціонарно неблагополучних пунктах у віці від 3-х місяців до 4-х років, а овець — старше 6 місяців у першому кварталі (не пізніше, як за два тижні до вигону на пасовище). Якщо пасовищний період продовжується більше 6 місяців, передбачається повторне щеплення сприйнятливих тварин (у кінці III або на початку IV кварталу);

—лептоспірозу великої рогатої худоби і свиней в стаціонарно неблагополучних, загрозливих, а також у племінних господарствах. Тварин щеплюють з 2-місячного віку двічі в II кварталі, велику рогату худобу повторно щеплюють через 12 місяців; свиней — у віці старше 4 місяців, повторно — через 6 місяців, а поросят щеплюють у місячному віці і повторно через 3 місяці;

—сальмонельозу та колибактеріозу телят і поросят в неблагополучних пунктах: тільних корів і супоросних свиноматок щеплюють за 1,5—2 місяці до отелу чи опоросу 3 рази з інтервалом між щепленнями 10 днів: новонароджених телят — на 2—8-й день, поросят на 7—15 день після народження;

—диплококозів телят, ягнят і поросят — у неблагополучних пунктах протягом року з 8-добового віку (телят до 2—3-місячного, поросят і ягнят — до 2-місячного віку);

—бешихи свиней у всіх господарствах, включаючи тварин особистої власності громадян. У цьому разі керуються такими принципами: все поголів'я свиней старше 2,5 місяця повинно бути в імунному стані протягом року. Періодичність щеплень визначається вакциною, яка застосовується;

- від чуми свиней у таких свинарських господарствах:

а) після зняття карантину протягом трьох років, а також у навколишніх населених пунктах;

б) у свинарських комплексах, спецгоспах і навколо них;

в) розташованих у зонах, де реєстрували випадки захворювання на чуму;

г) які комплектуються збірним поголів'ям;

д) що використовують для годівлі свиней харчові залишки і відходи боєнь;

є) розташованих поблизу державних кордонів, промислових центрів, м'ясокомбінатів, утильзаводів, залізничних станцій, різних морських і повітряних портів, автошляхів. Принцип планування щеплень такий самий, як і за бешихи. Доросле поголів'я щеплюють вірусвакциною АСВ із штаму К один раз на рік (I—II кв.), а молодняк — по мірі підростання протягом року;

—хворобі Ауескі свиней у неблагополучних і загрозованих господарствах, а також у спецгоспах і комплексах щеплення проводять у I або II кв.; доросле поголів'я вдруге щеплюють протягом року, молодняк як правило, з 2-тижневого віку (а в епізоотичному вогнищі — з 2-денного);

— за сказу вакцинують всіх собак старше 3-6 місяців (в залежності від вакцини (I—II кв));

—трихофітії — у неблагополучних пунктах щеплюють з місячного віку двічі з інтервалом 10—14 днів:

—за ящуру великої рогатої худоби і Ньюкаслської хвороби — вакцинацію проводять з урахуванням епізоотичної ситуації і вказівок головного інспектора Держпродспоживслужби району. В областях і районах, в яких щорічно реєструється ящур, планують профілактичні щеплення всього сприйнятливого поголів'я великої рогатої худоби і свиней (I-III кв.).

На птахофабриках і в навколишніх населених пунктах обов'язково планують щеплення птиці проти Ньюкаслської хвороби. Щеплення птиці проти інфекційного ларинготрахеїту, колібактеріозу, пастерельозу, віспидифтериту, спірохетозу, хвороби Марека проводять з урахуванням епізоотичної обстановки.

Щеплення кролів проти міксоматозу та гемсептицемії планують в благополучних, загрозованих і неблагополучних пунктах у II кварталі (до появи основних переносників збудника хвороби — комарів).

Лікувально-профілактичні обробки

Дегельмінтизація проти більшості гельмінтозів планується, в основному, в I кварталі, коли більшість гельмінтів закінчують цикл розвитку і досягають статевої зрілості, а для яєць або личинок у зовнішньому середовищі відсутні необхідні умови для розвитку до інвазійної стадії.

Терміни дегельмінтизації пропонуються ветеринарними органами залежно від зони. Так, для зони Лісостепу та Полісся України вони такі:

—проти фасціюльозу великої рогатої худоби і овець — березень (I кв.) і грудень (IV кв.);

—проти диктіокаульозу великої рогатої худоби і овець — березень (I кв.) і жовтень — листопад (IV кв.);

I — проти монієзіозу овець — через 25—30 днів після вигону тварин на пасовище (преімагінальна), повторно — через 15 днів, і третій раз через 20—25 днів після другої обробки, тобто в травні, червні, липні (II і III кв.), а потім через 30 днів після переведення овець на зимове утримання в листопаді-грудні (IV кв.);

—проти аскарозу свиней — квітень (II кв.), липень (III кв.) і грудень (IV кв.);

—проти метастронгілюзу свиней — березень (I кв.), жовтень (IV кв.) і грудень (IV кв.);

—проти параскарозу коней — березень (I кв.) і жовтень (IV кв.);

—проти стронгілятозів коней — травень (II кв.) і жовтень (IV кв.);

—проти цестодозів собак — березень (I кв.), червень (II кв.), вересень (III кв.) і грудень (IV кв.).

Лікувально-профілактичні обробки тварин проводять:

—проти корости і ектопаразитів овець після стрижки — травень-червень (II кв.) і вересень (III кв.);

—проти ектопаразитів свиней — щоквартально;

—проти піроплазмідозів — протягом часу можливого паразитування кліщів на тваринах (II-III кв.);

—проти підшкірного оводу великої рогатої худоби — I—II і III—IV кв.

Планування інших лікувально-профілактичних обробок визначається конкретною епізоотичною ситуацією, діючими інструкціями і настановами.

Річний і кварталний обсяги робіт у плані подаються у вигляді цифрових показників. Цифри повторних обробок тварин беруться в дужки. Поголів'я тварин сільськогосподарських підприємств показується в чисельнику, а тварини особистого користування — у знаменнику.

Розроблений в господарстві план погоджується з головним інспектором держпродспоживслужби району і затверджується керівником сільськогосподарського підприємства. Затверджений план є обов'язковим для виконання.

Протягом року в план можуть вноситись зміни і доповнення, обумовлені динамікою епізоотичної обстановки в господарстві, районі чи області.

Плани господарств включають у загальний план ветеринарно-профілактичних і протиепізоотичних заходів району, який затверджується державною адміністрацією.

Показники плану протиепізоотичних заходів є основою для розрахунків матеріально-технічного забезпечення запланованих заходів і їх фінансування.

При визначенні потреби у біопрепаратах керуються настановами щодо їх застосування, а відносно їх вартості — закупівельними цінами. До вирахованої потреби біопрепаратів додається 5—10 % надбавка (на залишки у флаконі, шприці, голках).

До плану протиепізоотичних заходів складається **пояснювальна записка**. У ній обґрунтовують необхідність проведення передбачених у плані заходів, вказують поголів'я тварин громадського і особистого користування, що підлягатиме обробкам, наводяться діагностичні препарати, вакцини і лікувально-профілактичні засоби, які плануються для застосування. Ці дані необхідні для складання річних заявок на біопрепарати і лікувально-профілактичні засоби, а також впровадження технічних засобів для групових обробок тварин, наводяться календарні терміни окремих обробок, направлення крові в лабораторію та інша інформація на вимогу головного інспектора держпродспоживслужби району.

ПЛАН ЗАХОДІВ З ПРОФІЛАКТИКИ НЕЗАРАЗНИХ ХВОРОБ ТВАРИН

План профілактики незаразних хвороб тварин включає систему заходів, спрямованих на попередження або усунення причин захворювання та загибелі тварин.

Захворюваність і падіж сільськогосподарських тварин від незаразних хвороб завдають значних економічних збитків тваринницьким господарствам. Матеріали ветеринарної статистики свідчать, що найчастіше реєструються захворювання органів травлення та дихання. Наразі втрати у тваринництві в Україні від незаразних хвороб у декілька разів перевищують втрати від заразних хвороб.

У зв'язку з цим попередження захворювань тварин незаразної етіології і втрат від них ветеринарні спеціалісти зобов'язані проводити планово.

Планування ветеринарних заходів проти незаразних хвороб повинно ґрунтуватися на біологічному законі відповідності факторів зовнішнього середовища особливостям обміну речовин і рівню продуктивності тварин. Рівень перетравного протеїну повинен складати не менше 100—110 г. в 1 к. од. при цукрово-протеїновому співвідношенні 0,8:1,2.

В основу боротьби з незаразними хворобами тварин мають бути покладені заходи господарств щодо забезпечення повноцінної годівлі та оптимальних зоогігієнічних умов утримання поголів'я.

Приступаючи до розробки плану профілактики незаразних хвороб тварин ветеринарним спеціалістам необхідно вивчити:

—стан тваринництва (кормову базу, умови утримання тварин і догляд за ними);

—захворюваність і загибель тварин від незаразних хвороб шляхом аналізу документів первинного ветеринарного обліку, форми звітності 2-вет.;

—причини захворюваності тварин шляхом аналізу раціонів годівлі, експертиз лабораторних досліджень сироватки крові, кормів, води, ґрунту;

—повноцінність годівлі і утримання глибоко тільних корів;

—гігієну випоювання і утримання новонароджених телят;

—наявність рекомендованих засобів для профілактики незаразних хвороб і можливості їх придбання.

План профілактики незаразних хвороб тварин передбачає організаційно-господарські, зоотехнічні і ветеринарні заходи і складається із двох частин: текстової і власне плану.

Організаційно-господарські і зоотехнічні заходи викладаються в текстовій частині, а ветеринарні — у власне плані.

У текстовій частині плану викладаються такі питання:

- потреба і забезпечення тварин кормами;
- суворе дотримання технології утримання тварин, особливо тільних;
- забезпечення постійними кадрами тваринників;
- своєчасний ремонт приміщень (згідно з окремим планом);
- літньо-табірне утримання тварин, особливо маточного поголів'я і молодняку;
- суворе дотримання розпорядку робочого дня на фермі;
- охорона тварин від стресових впливів;
- будівництво родильних відділень і профілакторіїв, літніх таборів, ветеринарно-санітарних об'єктів.

Власне план ветеринарних заходів складається за спеціальною формою, у якій передбачаються такі графи: назва заходів, обсяг робіт на рік, у т. ч. по кварталах, його виконання.

При розробці плану необхідно керуватися такими принципами і рекомендаціями.

Одним із основних методів групової профілактики незаразних хвороб є диспансеризація маточного поголів'я і молодняку. Диспансеризація являє собою клінічне дослідження тварин, вивчення умов їх утримання, годівлі, лабораторне дослідження крові, сечі, молока (від 10—15 % клінічно здорових корів і нетелів). Сироватку крові досліджують на вміст каротину, кальцію, неорганічного фосфору, кетонів, цукру і на кислотну ємкість; сечу — на наявність кетонів, уробіліну, білка, визначають її питому вагу і рН. Молоко перевіряють на кислотність, вміст кетонів. Одночасно корів досліджують на прихований мастит.

Якщо при лабораторних дослідженнях встановлено відхилення фізіологічних показників, то вживають заходів щодо нормалізації годівлі тварин, вводять кормові добавки, вітаміни, макро- і мікроелементи, необхідні для нормальної життєдіяльності.

В основу профілактики незаразних хвороб і забезпечення високої продуктивності тварин покладена біологічно повноцінна і нормована

годівля тварин доброякісними кормами. Тому ветеринарні працівники повинні постійно контролювати якість кормів і підготовку їх до згодовування.

При проведенні аналізу утримання різних вікових груп тварин потрібно звертати увагу на дотримання параметрів мікроклімату в приміщеннях.

Успіх профілактики в тваринництві значною мірою визначається наявністю постійних кадрів тваринників, їх професійною майстерністю. Особливу увагу необхідно звертати на отримання здорового приплоду. Основними причинами народження кволого приплоду, підвищення його сприйнятливості до різних хвороб є порушення правил відтворення поголів'я, неповноцінна і одноманітна годівля вагітних маток, неправильна підготовка до родів.

Проведення заходів щодо профілактики травматизму, отруєнь токсичними грибами чи їх токсинами, отрутохімікатами, пестицидами є обов'язковим і передбачається планом.

У профілактиці незаразних хвороб дуже важливе значення має проведення ветеринарно-просвітньої роботи серед працівників тваринництва і населення.

Для проведення запланованих заходів потрібно мати необхідну кількість медикаментів, вітамінів, мікроелементів та інших засобів. Тому після складання плану визначають потребу для тварин препаратів на рік і розподіляють поквартально, визначають вартість препаратів і включають її в план фінансування ветзаходів на наступний рік.

Головні лікарі ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств розробляють план профілактики незаразних хвороб тварин у межах господарства, завідувачі лікарнями, дільницями ветеринарної медицини — для зони обслуговування. Начальники державних ветеринарних районних лікарень на підставі планів, які подаються господарствами, лікарнями і дільницями, розробляють план по району.

План профілактики незаразних хвороб після погодження з керівником державної установи ветеринарної медицини затверджується наказом сільськогосподарського підприємства, а план по району — розпорядженням державної адміністрації району. Після затвердження

план обов'язковий для виконання всіма спеціалістами і працівниками тваринництва.

Начальник загону з незаразних хвороб та неплідності маточного поголів'я відповідальний за виконання цього плану в районі, надає практичну допомогу спеціалістам сільськогосподарських підприємств і дільничних лікарень, контролює їх роботу. Підсумки виконання плану по господарству слід проводити поквартально, а по району — за півріччя.

ПЛАН ЗАХОДІВ З ЛІКВІДАЦІЇ ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ

Ліквідація заразних хвороб — справа великої державної ваги. При виникненні заразної хвороби розробляється план заходів з її локалізації та ліквідації. Ветеринарні спеціалісти при складанні плану керуються ветеринарним законодавством і діючими інструкціями по заходах боротьби та профілактики з інфекційними захворюваннями. Тільки планове проведення оздоровчих заходів дозволить в короткий термін з найменшими економічними втратами ліквідувати захворювання.

Плани заходів з ліквідації заразних хвороб розробляються спеціалістами ветеринарної медицини комісійно (спільно з фахівцями державною ветеринарною службою та лікарями ветеринарної медицини господарств).

До складу комісії, як правило, входять головний інспектор Держпродспоживслужби району та головний лікар господарств, головний зоотехнік і керівник господарства. У деяких випадках до складу комісії включають представника управління ветеринарної медицини області, провідних вчених науково-дослідних або навчальних інститутів. Перед складанням плану ліквідації інфекційної хвороби тварин, комісія ретельно проводить епізоотологічне обстеження господарства і складає акт.

При встановленні діагнозу на заразне захворювання (підтвердженого експертизою лабораторії ветеринарної медицини або актом епізоотологічного обстеження господарства) розпорядженням державної адміністрації району господарство оголошується неблагополучним і вводяться ветеринарно-санітарні обмеження або встановлюється карантин.

У неблагополучному господарстві головним лікарем ветеринарної медицини разом з лікарем-епізоотологом державної районної лікарні ветеринарної медицини (або із завідуючим дільничною лікарнею, дільницею

ветеринарної медицини) розробляється план організаційно-господарських, ветеринарно-санітарних і спеціальних заходів з ліквідації хвороби. План затверджується головним державним інспектором Держпродспоживслужби району або області і додається до розпорядження районної державної адміністрації.

План заходів (який також називається календарним планом заходів оздоровлення господарства від заразного захворювання) складається із вступу і власне плану. Вступ (або текстова частина плану) відображає:

—коротку характеристику господарства, його спеціалізацію і природно-кліматичні умови;

—поголів'я тварин (за видами і віковими групами), технологію утримання, стан приміщень, забезпеченість кадрами тваринництва;

—кормову базу (потреба і забезпеченість за видами кормів), повноцінність раціонів, водопостачання;

—ветеринарно-санітарний стан ферм, пасовищ і природних водоймищ;

—порядок комплектування господарства тваринами;

—епізоотичний стан господарства і регіону;

—обґрунтованість діагнозу;

—динаміку захворювання і загибелі тварин;

—які оздоровчі заходи проводились у господарстві;

—на основі якого документа розроблено план.

У власне плані передбачаються такі графи: назва заходів, терміни виконання, відповідальні за виконання і замітки.

Розділи плану:

1. Організаційно-господарські заходи.

2. Ветеринарно-санітарні заходи.

В останньому розділі вказується прізвище спеціаліста, на якого покладено контроль за виконанням плану, приблизний термін (квартал) оздоровлення господарства і підписи осіб, які брали участь в його складанні.

З метою підвищення відповідальності посадових осіб за виконання плану оздоровчих заходів у сільськогосподарських підприємствах різної форми власності приймається рішення, де вказуються основні положення плану і відповідальні виконавці за кожний захід.

Основний організатор і виконавець плану — головний лікар ветеринарної медицини господарства.

Періодично головним державним інспектором Держпродспоживслужби району здійснюється контроль виконання плану оздоровлення господарства з обов'язковим складанням акта (при хронічних інфекціях — не рідше двох раз на рік) і розглядом його керівництвом господарства.

При виконанні плану заходів з оздоровлення господарства від заразного захворювання, головний лікар державної ветеринарної медицини району створює комісію, яка проводить ретельне епізоотологічне обстеження господарства на предмет зняття карантину. На підставі акта епізоотологічного обстеження він розробляє проект розпорядження державної адміністрації району про зняття обмежень (карантину) з господарства і оголошення його благополучним щодо заразного захворювання. Після прийняття розпорядження державною адміністрацією району господарство вважається оздоровленим.

ПЛАН ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИХ ЗАХОДІВ

План ветеринарно-санітарних заходів у господарствах і регіонах, благополучних щодо інфекційних хвороб, має профілактичний характер, спрямований на знищення умовно-патогенних збудників заразних хвороб і їх носіїв, тобто на розрив епізоотичного ланцюга. Він складається з трьох розділів: заходи з дезінфекції, дератизації та дезінсекції.

Приступаючи до планування ветеринарно-санітарних заходів на наступний календарний рік, лікар ветеринарної медицини уточнює поголів'я тварин за видами і віковими групами, їх розміщення на відділеннях і фермах; епізоотичний стан кожної ферми або населеного пункту, наявність гризунів і шкідливих комах; об'єкти дезінфекції, дератизації і дезінсекції (кількість тваринницьких приміщень, вигульних майданчиків, літніх таборів, складів, збереження продуктів і сировини тваринного походження, гноєсховищ і рідинозбірних колодязів); визначає технічні засоби для проведення ветеринарно-санітарних заходів та їх стан.

При складанні розділів плану необхідно знати:

а) щодо *дезінфекції*:

— об'єкти дезінфекції, в т. ч. кількість корівників, телятників, родильних приміщень, профілакторіїв, свинарників, конюшень та ін.;

— дезречовини, які використовуються;

— спосіб дезінфекції (при зрошуванні необхідно визначити площу об'єктів, при аерозольній дезінфекції — кубатуру);

— концентрацію розчину або аерозолю;

— норму використання дезречовини на 1 м^2 або на 1 м^3 ;

— потребу в натуральних дезречовинах (в кг, л) на одну дезінфекцію;

— періодичність дезінфекції;

— потребу в дезречовинах на рік (їдкого натру, формаліну тощо), а також їх вартість;

б) щодо *дератизації*:

— об'єкти дератизації і їх площу;

— наявність гризунів на об'єктах (їх чисельність);

— норму витрачання дератизаційних речовин на 100 м^2 на одну дератизацію;

— періодичність дератизації;

— потребу в дератизаційних речовинах на рік та їх вартість;

в) щодо *дезінсекції*:

— об'єкти дезінсекції і їх площу (або кубатуру);

— концентрацію розчину (газу);

— норму витрати на 1 м^2 або на 1 м^3 ;

— періодичність обробок;

— потребу в інсектицидах на рік та їх вартість.

У формі плану передбачено такі графи: види робіт і найменування тваринницьких приміщень, їх кількість, площа або кубатура, річні або кварталні обсяги робіт з дезінфекції, дератизації, дезінсекції.

Плани ветеринарно-санітарних заходів розробляються лікарями ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств різної форми власності на календарний рік, погоджуються з начальником управління ветеринарної медицини району або області і затверджуються керівниками господарств.

4.5. Організація виконання загальних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб тварин

У системі ветеринарних заходів органи та спеціалісти ветеринарної медицини завжди для першочергового вирішення виносять заходи щодо профілактики та ліквідації заразних хвороб тварин, незважаючи на те, що питома вага останніх значно менша, ніж незаразних хвороб. І це цілком закономірно, тому що заразні хвороби можуть спричинити надзвичайно великі економічні збитки.

Відомо, що за біологічними особливостями збудники багатьох інфекційних та інвазійних хвороб тварин здатні постійно чи тривалий час зберігатися у зовнішньому середовищі і за відповідних умов викликати захворювання, епізоотію. Звідси виходить, що зміст протиепізоотичних заходів в тому і полягає, щоб не допустити виникнення заразних хвороб, розвитку епізоотій, а якщо це не вдається - забезпечити найшвидшу їх ліквідацію.

Протиепізоотичні заходи зводяться до:

- загальних заходів профілактики заразних хвороб, включаючи зоогігієнічні та санітарні заходи;
- заходів спеціальної профілактики, у тому числі діагностичних досліджень та імунізації тварин;
- заходів щодо ліквідації заразних хвороб, включаючи карантинні та ветеринарно-санітарні заходи.

Організація та проведення всіх цих заходів покладається на обов'язок працівників ветеринарної медицини господарств, спеціалістів установ ветеринарної медицини - лікарень, дільниць, пунктів, лабораторій ветеринарної медицини, науково-дослідних установ.

Важливого значення набуває участь у цій справі керівників господарств, працівників сільськогосподарських підприємств, всього населення, а також місцевих органів влади.

Досягнення ветеринарної науки та передовий досвід дозволяють всебічно покращувати заходи по боротьбі з заразними хворобами

тварин, знаходити нові, більш досконалі форми та методи загальної і специфічної профілактики цих хвороб та їх запланованої ліквідації.

Організація загальних заходів попередження заразних хвороб тварин

До загальних заходів профілактики інфекційних та інвазійних хвороб належать:

- заходи, спрямовані на підвищення резистентності організму тварин, тобто їх природної стійкості до збудників інфекційних та інвазійних захворювань;
- заходи щодо охорони господарств від занесення інфекцій із зовні;
- вивчення епізоотичного стану місцевості (господарства, району тощо);
- систематична ветеринарно-просвітницька робота.

Важливою організаційною вимогою при проведенні цих заходів є їх комплексність. Неможливо здійснити охорону тварин від гельмінтозів шляхом однієї лише дегельмінтизації, без одночасного знезараження приміщень, зміну пасовищ тощо.

Лікар ветеринарної медицини, розробляючи та організовуючи попереджувальні заходи в господарстві, зобов'язаний дотримуватися відповідних затверджених вимог та правил.

Організація виконання планів ветеринарних заходів покладається на керівника ветеринарної медицини держустанови або господарства.

З метою оперативного керівництва і контролю виконання поточних планів у держустановах і в господарствах розробляються календарні (місячні) плани, де вказуються найменування заходів, місце роботи, дата виконання і прізвище виконавця. Календарний план ветеринарних заходів є керівництвом до дії. Безумовно, важко все передбачити у плані, тому ветеринарним спеціалістам доводиться виконувати інші види робіт (надання лікувальної допомоги тваринам, проведення вимушених заходів тощо).

На початку місяця головні лікарі ветеринарної медицини господарств підбивають підсумки виконання календарного плану за минулий місяць, складають відповідні звіти, викривають недоліки та невикористані резерви з тим, щоб усунути або реалізувати їх у наступному місяці.

Підсумки виконання планових заходів за минулий місяць також щомісячно розглядаються на нарадах у державних установах ветеринарної медицини і визначаються завдання на наступний місяць.

Загальні заходи профілактики заразних хвороб спрямовані на підвищення резистентності організму тварин, стійкості проти збудників усіх хвороб. Вони спрямовані не проти якоїсь однієї, а проти будь-якої інфекції. В їх основі лежить чітке виконання організаційно-господарських та санітарно-гігієнічних заходів. До загальних заходів профілактики належать:

- охорона кордонів держави або території конкретного господарства від занесення збудників інфекції;
- запобігання поширенню заразних захворювань всередині країни чи господарства; нагляд служб ветмедицини за місцями тимчасової концентрації тварин;
- своєчасне прибирання та утилізація трупів тварин, гною тощо; організація заходів щодо боротьби з комахами та гризунами, дезінфекція приміщень;
- поліпшення умов годівлі, утримання і використання тварин;
- підвищення стійкості (резистентності) організму тварин;
- систематична пропаганда знань із ветмедицини серед населення та низька інших питань.

У планах щодо захисту тваринницьких господарств від проникнення інфекції передбачається недопущення вільного доступу на територію ферми бродячих тварин, стороннього транспорту та осіб, які там не працюють. Цього можна досягти шляхом огороження ферми, обладнання санпропускника з душовими кімнатами і параформаліновими камерами, встановлення цілодобового чергування тощо.

У санпропускнику (будинку тваринника) працівники ферми повинні одягнути спецодяг і взути спецвзуття, а при виході з неї - залишити його, де добре помитися під душем і одягнути свій одяг і взуття, у якому прийшли на роботу.

При в'їзді на територію ферми слід на всю ширину воріт обладнати цементований кювет - дезбар'єр, а біля проходу санпропускника - дезкилимки, заповнені дезрозчином.

Фахівці ветмедицини зобов'язані здійснювати постійний контроль за завезенням кормів, особливо тваринного походження та харчових відходів, слідкувати за переміщенням тварин. На територію дозволяється завозити лише клінічно здорових тварин із благополучних щодо інфекційних захворювань господарств або населених пунктів. Їхнє благополуччя повинно бути підтвержене ветеринарним свідоцтвом або довідкою. Без цих документів заборонено завозити тварин у господарство.

До обов'язкових заходів відноситься й профілактичне карантинування протягом 30 днів усіх тварин, які завезені в господарство, що оформляється відповідним актом. За час карантинування тварин піддають клінічному огляду і щоденній термометрії. Також проводять діагностичні дослідження на наявність латентних інфекцій (бруцельоз, лейкоз, сап, туберкульоз тощо) та необхідні щеплення. Хворих тварин переводять в ізолятор, уточнюють діагноз і діють відповідно до вимог чинних інструкцій та настанов.

Після закінчення терміну профілактичного карантинування проводиться заключний клінічний огляд тварин і за позитивних результатів дається дозвіл на переведення тварин в основне стадо. Цей захід також стверджується відповідним актом.

Важливою є активна участь у виконанні загальних заходів керівників господарств, підприємств, місцевих органів влади та всього населення. Саме тому великого значення набуває систематична ветеринарно-просвітницька робота. Методи цієї роботи серед населення різноманітні - це доповіді, лекції, бесіди, видання книг, брошур, плакатів, публікація статей у періодиці, організація спеціальних занять з питань ветмедицини для працівників тваринництва та власників тварин.

Отже, чим краща ветеринарно-санітарна підготовка людей, тим вища культура ведення тваринництва, тим легше фахівцю організувати ветеринарні заходи.

4.6. Організація виконання спеціальних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб

Спеціальними заходами профілактики заразних хвороб передбачено вивчення епізоотичної ситуації, проведення діагностичних досліджень, імунізацій та лікувально-профілактичних обробок тварин. Заходи

специфічної профілактики у поєднанні із загально-профілактичними роботами дають змогу вести активну боротьбу із заразними хворобами. Цим і визначається наступальний характер протиепізоотичних заходів.

4.6.1. Вивчення та облік епізоотичної ситуації регіону та господарства

Детальне вивчення епізоотичного стану місцевості - один з найважливіших моментів у діяльності працівників ветмедицини, незалежно на якій ділянці вони б не працювали. Вивчати цей стан потрібно регулярно, систематично. Без цього важко вірно спланувати роботу та організувати профілактику заразних захворювань, розробити заходи щодо їх ліквідації.

Фахівець ветмедицини зразу ж після прибуття в нову для нього місцевість (господарство) повинен ознайомитися з епізоотичною ситуацією. Дані про це можна отримати від працюючих спеціалістів, а також після вивчення наявних документів. Важливо детально ознайомитися з епізоотичним станом у сусідніх господарствах, населених пунктах, районах. Необхідно враховувати результати експертиз державних районних та обласних лабораторій ветмедицини.

Основними документами, в яких відображено епізоотичну ситуацію, є журнал для запису епізоотичного стану району (міста) і епізоотична карта, а також ветеринарні звіти. За їх збереженість несе відповідальність начальник районної державної лікарні ветеринарної медицини, керівник служби ветмедицини господарства або установи.

Журнал для запису епізоотичного стану району (міста) ведеться за єдиною формою (№3-Вет). Паралельно із журналом начальник районної державної лікарні ветмедицини повинен вести карту епізоотичного стану. За її основу береться схематична карта району, на яку умовними позначками наносять всі дані, що характеризують епізоотичний та санітарний стан, розміщення скотомогильників, біотермічних ям, забійних пунктів, складів, установ ветмедицини тощо. На карті перед назвою населеного пункту записується дата і кількість тварин що захворіли.

Для більш детального вивчення епізоотичного стану можна використати й звіти про заразні хвороби тварин (форма № 1-Вет), спогади старожилів про випадки виникнення епізоотій у попередні роки та інші

джерела інформації. На основі зібраної інформації фахівець повинен зробити певні висновки і використати їх у своїй діяльності.

4.6.2. Організація діагностичних досліджень

Діагностичні дослідження проводяться у плановому порядку в комплексі з іншими профілактичними протиепізоотичними заходами. Згідно з чинними інструкціями планується проведення досліджень на: туберкульоз, бруцельоз, лептоспіроз тварин; сап і парувальну неміч коней; лейкоз, трихомоноз та вібриоз ВРХ; туберкульоз і пулороз – тиф птиці; гельмінтози тварин; хвороби бджіл тощо.

Необхідність тих чи інших досліджень, їх кратність і час проведення, види і групи тварин, які підлягають дослідженню, визначає керівник Держпродспоживслужби або начальник державної лікарні ветмедицини. У своїй роботі вони керуються відповідними нормативно-правовими документами щодо організації ветеринарної справи в Україні.

Діагностичні дослідження потрібно відображати в плані роботи, що доводиться до відома усіх фахівців ветмедицини установ та господарств району. Деякі види досліджень (на бруцельоз, сап, туберкульоз тощо) проводяться на фермах, тобто в місцях перебування тварин. Кров та інший біоматеріал, взятий для гематологічного, мікроскопічного, серологічного та інших досліджень, направляється в державні лабораторії ветмедицини.

При проведенні планових діагностичних досліджень фахівці зобов'язані охопити ними все поголів'я відповідного виду тварин колективного господарства та індивідуального сектору. До початку роботи уточнюється загальна чисельність тварин, а фахівець одержує списки тварин або їх власників. Це важливо для розрахунку потреби в діагностикумах, інструментах, деззасобах тощо. Списки зберігаються як документи, що характеризують стан тварин з тієї чи іншої хвороби в певний період часу.

Про заплановані заходи, місце і терміни їх виконання завчасно повідомляють органи місцевого самоврядування, керівників господарств, фермерів, приватних власників тварин. Масові діагностичні дослідження проводять переважно навесні - перед вигоном тварин у літні табори та восени перед постановкою худоби на зимово-стійлове утримання.

Від кожного спеціаліста, який буде проводити дослідження, вимагається знання методів дослідження, їх обліку, та вміння робити правильні висновки. Для цього важливо уважно вивчити настанови та інструкції щодо проведення тих чи інших досліджень. Під час виконання робіт спеціалісти та їхні помічники повинні дотримуватися правил особистої гігієни та техніки безпеки.

По закінченню дослідження на проведені роботи складаються акти, до яких додаються описи тварин, підданих обробкам, або хворих. В акті зазначається місце та дата проведення дослідження, назва використаного препарату, номер його серії та держконтролю, термін придатності. Акт оформляється в трьох примірниках і підписується всіма членами комісії.

4.6.3. Організація імунізації тварин та лікувально-профілактичних обробок

У комплексі протиепізоотичних заходів вакцинація розглядається як один із найбільш ефективних методів активної профілактики заразних хвороб за допомогою вакцин і сироваток. У господарствах і населених пунктах їх організують та проводять спеціалісти ветмедицини господарств і державних установ. На тваринницьких комплексах ці роботи виконують оператори ветеринарної обробки тварин, які мають підготовку на рівні молодшого спеціаліста (фельдшера).

Проведення масових профілактичних щеплень передбачається планом протиепізоотичних заходів, частіше у весняно-літній період. Зрозуміло, що у господарстві можлива й позапланова імунізація тварин в інші пори року. Це, передусім, стосується новонародженого молодняку і тварин, які завезені в господарство. На тваринницьких комплексах час імунізації часто ув'язується з виробничим циклом вирощування тварин, а щеплення проводяться переважно за допомогою методів групової імунізації, наприклад аерозольної, випоювання вакцин з водою тощо.

Профілактичні щеплення здійснюють згідно з діючими інструкціями у неблагополучних і загрозованих щодо заразних хвороб пунктах проти: сибірки - ВРХ, коней, свиней; лептоспірозу - ВРХ і свиней; сальмонельозу та колібактеріозу - телят, поросят; бешихи, чуми і хвороби Ауески - свиней; трихофітії - телят; сказу - собак; хвороби Ньюкасла, Гамборо і Марека -

птиці; вірусної геморагічної хвороби та міksomатозу - кролів та низки інших хвороб, що залежить від епізоотичної ситуації в регіоні.

Лікар або фельдшер ветмедицини, який проводить щеплення, повинен забезпечити високу ефективність імунізації та виключити можливі ускладнення. З цією метою він зобов'язаний користуватися якісними біопрепаратами, що зберігалися за відповідних умов. Невикористана вакцина знешкоджується шляхом кип'ятіння або заливання її дезрозчином.

Перед імунізацією проводять клінічний огляд усього поголів'я і вибіркочу термометрію тварин. Маток у кінці вагітності та в перші два тижні після родів не імунізують. Щеплення таких тварин, зрештою як й імунізацію хворих тварин, проводять після їх одужання.

За щепленими тваринами на певний термін, визначений інструкцією з застосування вакцини, встановлюють клінічне спостереження, звертаючи увагу на те, чи не виникнуть ускладнення. У випадку виявлення ускладнень тварині надають необхідну лікувальну допомогу.

Щепленням потрібно охопити всіх тварин господарства та приватного сектору. Додатково слід провести щеплення не імунізованих тварин. Також потрібно слідкувати за строками ревакцинації та обов'язковим її проведенням.

Результати щеплення треба фіксувати в акті, що складається після завершення роботи. У ньому зазначається хто і коли провів імунізацію, кількість тварин, які підлягали щепленню, кількість імунізованих і неімунізованих особин, назва препарату, дата його виготовлення і термін придатності, номер серії та держконтролю, метод проведення щеплення, виявлені ускладнення тощо. До акту додається опис (облікова карта) на імунізованих тварин. Окремо робиться опис тварин, які не були піддані щепленню. При виявленому ускладненні складають окремий акт.

4.6.4. Організація виконання заходів щодо профілактики та боротьби з інвазійними хворобами тварин

Лікувально-профілактичні обробки частіше застосовують для боротьби з кровопаразитарними хворобами, гельмінтозами, ектопаразитами, кровосисними та іншими комахами.

Інвазійні хвороби виникають тоді, коли є відповідний комплекс взаємопов'язаних факторів: сприйнятливий живий організм, хвороботворний збудник, переносник паразита або його проміжний живитель, відповідні умови навколишнього середовища. Завдання фахівців ветмедицини - руйнування цього комплексу. Це досягається проведенням планових заходів щодо профілактики і боротьби з інвазійними хворобами відповідно до вимог законодавства з ветмедицини.

Новим принципом радикального знищення збудників інвазійних захворювань є **девастація** - комплекс заходів, спрямованих на знищення збудників хвороб на всіх фазах їхнього життєвого циклу і всіма доступними засобами впливу (механічний, фізичний, хімічний та біологічний). Девастація - активний наступ на паразитів, а не оборона від них. Методом захисту, що передбачає недопускання контакту тварин з інвазійним началом та запобігання зараженню їх паразитарними хворобами, є **профілактика**.

Комплекс протипаразитарних заходів включає організаційні, загальні та спеціальні профілактичні заходи. До **організаційних заходів** належать такі: щорічне планування протипаразитарних (оздоровчих і профілактичних) заходів, а також облік і контроль за їх виконанням; профілактичне карантинування завезених у господарство тварин (ізольоване утримання протягом 30 днів з одночасним клініко-паразитологічним дослідженням і відповідною обробкою); проведення щомісячних санітарних днів; пропаганда знань з паразитології серед тваринників і населення.

До **загальних заходів** профілактики належать: дотримання правил утримання, годівлі та напування тварин; ізольоване утримання молодняку; знезаражування гною; утилізація трупів і уражених органів; зміна пасовищ тощо. протипаразитарної обробки) і заключною (після видужання всіх тварин).

Для дезінвазій можна застосовувати 4...5-процентний розчин їдкового натру, 3-процентний розчин однохлористого йоду та ін. На 1 м² площі витрачають 1 л розчину.

Під час організації протигельмінтозних заходів основна увага звертається на суворе дотримання строків дегельмінтизації, а також на правильну організацію пасовищного утримання та водонапування.

Для полегшення організації протигельмінтозних робіт розробляється орієнтовний план проведення гельмінтологічних обстежень та профілактичної дегельмінтизації тварин і птиці. Ці заходи передбачається проводити, переважно, в першому кварталі, коли більшість паразитів закінчують цикл розвитку, а для яєць або личинок у зовнішньому середовищі відсутні сприятливі умови для їх розвитку до інвазійної стадії.

Обробки тварин планують проти: фасцільозу і диктіокаульозу ВРХ та овець; монієзіозу овець; аскаридозу свиней; парааскаридозу і сгронгілоїдозів коней; нематодозів і цестодозів собак; ектопаразитів свиней і овець; піроплазмідозів різних видів тварин; гіподерматозу ВРХ та інших паразитарних хвороб.

Потрібно пам'ятати, що перед масовою дегельмінтизацією та при використанні сильнодіючих або маловідомих препаратів, їх слід попередньо випробувати на невеликій групі (10...20 голів) малоцінних тварин. Якщо протягом кількох днів не буде виявлено ускладнень, то дегельмінтизації піддають все поголів'я. Молодняк потрібно відокремити від дорослих тварин і погруппувати з урахуванням живої маси.

Спеціальні заходи передбачають:

- уточнення паразитологічної ситуації в господарстві та довкіллі;
- вивчення стану пасовищ і водойм;
- гельмінтокопрологічні, гематологічні та інші лабораторні дослідження;
- хіміопротифілактика інвазійних захворювань - застосування протипаразитарних засобів здоровим тваринам;
- проведення терапевтичних заходів;
- дезінвазія об'єктів навколишнього середовища - знищення в довкіллі збудників інвазійних хвороб.

Ця робота є плановою (навесні і восени), поточною (після відправки тварин на забій або після Перед дегельмінтизацією тварин потрібно протягом доби витримати на голодній дієті, а препарат краще згодувати вранці. Дегельмінтизацію потрібно проводити в приміщенні або на подвір'ї (у загонах), щоб тварини не стали причиною масового забруднення довкілля. Зібраний на цій території гній слід знезаразити, а територію піддати дезінфекції.

Дегельмінтизації не підлягають самки за два тижні до і після родів, а також хворі та виснажені тварини. Ефективність проведеної дегельмінтизації потрібно перевірити за допомогою лабораторних досліджень.

Занепокоєння фахівців повинно викликати можливе збільшення неблагополучних пунктів на трихінельоз, що має природно-вогнищевий характер. Це спричинено тим, що майже всі випадки захворювання людей на трихінельоз виникають після споживання ними м'яса та м'ясопродуктів, одержаних при подвірному забої тварин, у т.ч. й диких, та без проведення ветсанекспертизи. Цьому сприяє й торгівля м'ясом на неконтрольованих ринках, а також використання імпортованих продуктів, незаконно ввезених в Україну.

Під час боротьби з кровопаразитарними (протозойними) хворобами особливу увагу потрібно надавати організації заходів щодо знищення кліщів-переносників паразитів, хіміопротекції та хіміотерапії гемоспоридіозів.

Деякі особливості мають заходи щодо боротьби проти хвороб, які спричинюють комахи (ентомози) та павукоподібні (арахнози). Негативна роль комах у тому, що одні з них спричинюють небезпечні інвазійні хвороби (оводи, воші), а інші є ектопаразитами та переносниками збудників заразних захворювань (гедзі, комарі, мухи) або відіграють роль проміжних живителів (мошки, мурашки).

Представники класу павукоподібних, а це в основному кліщі, є збудниками захворювань (короста, варооз бджіл тощо), ектопаразитами, а також переносниками збудників заразних захворювань, наприклад, іксодові та гамазоїдні.

Спеціалісти ветмедицини особливу увагу повинні звертати на профілактику таких захворювань як короста у різних видів тварин, гіподерматоз ВРХ, гастрофільоз і естроз овець, а також на боротьбу з мухами, компонентами гнусу, пухкоїдами, блохами, вошами, які створюють значну небезпеку для тварин і людей. Для знищення кліщів і комах слід ширше використовувати акарицидні та інсектицидні препарати (ектосан, акродекс, бутокс, ветпол, гіподермінхлорофос, дерматозоль, естразол, неоцидол, псороптол тощо). Велику увагу потрібно приділяти суворому дотриманню ветеринарно-санітарних вимог до приміщень і предметів догляду, а також боротьбі з паразитами в навколишньому середовищі тощо.

Після проведення протипаразитарних заходів також потрібно скласти акт, в якому детально зазначити мету, час і місце обробки тварин, номер серії препарату та назву біофабрики, кількість використаного препарату.

Нині значна кількість худоби утримується в приватному секторі. Різко скоротилася площа випасів для худоби. Продуктивність випасів низька, оскільки значна частина їх розміщена в непридатних для обробки перезвожених та заболочених урочищах. Тобто, створюються сприятливі умови для розвитку паразитів. Фахівці ветмедицини не можуть організовано провести гельмінтологічну оцінку пасовищ, а за потреби - виключити з користування неблагополучні ділянки. Це ускладнює паразитологічну ситуацію та вимагає посиленої уваги спеціалістів стосовно планування та організації проведення заходів щодо профілактики й боротьби з цією групою захворювань.

4.7. Організація виконання заходів щодо ліквідації заразних хвороб тварин

Багаторічною плідною працею спеціалістів ветмедицини в Україні створено систему заходів, чітке виконання яких забезпечує стійке контрольоване благополуччя щодо багатьох заразних захворювань. В окремих господарствах, де не повністю виконуються профілактичні та протиепізоотичні заходи, також можливі спорадичні випадки появи хвороб, рідше - ензоотії. А це вже розглядається як надзвичайна подія, яка вимагає вжиття невідкладних, термінових заходів для їх локалізації та ліквідації.

Заходи щодо ліквідації заразних хвороб тварин потребують оперативного обмеження поширення та швидкої ліквідації хвороби, що виникла. Комплекс організаційно-господарських і спеціальних заходів щодо ліквідації заразних хвороб передбачає наступне:

- термінове повідомлення керівників служби ветмедицини району про виникнення захворювання;
- оперативне встановлення діагнозу та реєстрація усіх випадків захворювання;
- встановлення і ліквідація джерел збудника захворювання, шляхів його поширення;

- визначення епізоотичного вогнища та його ліквідація;
- клінічний огляд тварин, виявлення та ізоляція хворих і підозрілих на захворювання тварин;
- лікування і забій хворих тварин, утилізація трупів;
- проведення запобіжних або вимушених щеплень, діагностичних досліджень, підвищення резистентності тварин, які перебувають під загрозою зараження;
- оголошення населених пунктів, господарств неблагополучними та загрозованими щодо заразних захворювань;
- встановлення карантину із введенням певних обмежень;
- ветеринарне спостереження за тваринами в неблагополучних чи загрозованих пунктах;
- зміну пасовищ і місць напування;
- дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію, прибирання та утилізацію трупів;
- проведення масової роз'яснювальної роботи серед населення і тваринників.

Появу інфекційних хвороб, особливо гостро перебігаючих, потрібно розглядати як надзвичайний стан, що потребує прийняття невідкладних заходів для їх локалізації та ліквідації. Відповідно до Закону власник (утримувач) тварин, оператори потужностей (об'єктів), ліцензовані, державні та уповноважені лікарі ветмедицини зобов'язані негайно повідомити керівництво Держпродспоживслужби про виникнення підозри або виявлення хвороби, що підлягає повідомленню. Окрім того, згідно Закону серйозна відповідальність за виконання розроблених планових заходів покладається й на керівників господарств, а також громадян. Протиепізоотичні заходи будуть більш ефективними за активної участі в їх проведенні всього населення та місцевих органів влади, а при антропозоонозах – й органів охорони здоров'я.

Отже, заходи щодо боротьби з інфекційними хворобами повинні бути спрямовані на руйнування трьох рушійних сил епізоотичного процесу: знищення джерела інфекції, створення несприятливого до збудника інфекції погोलів'я худоби, ліквідація шляхів передачі збудника від джерела інфекції до організму тварин.

При всіх інфекційних хворобах зазначені заходи треба проводити своєчасно, організовано й ретельно. Фахівці ветмедицини повинні бути вимогливішими як до себе, так і до інших осіб, які працюють у неблагополучному пункті. Якщо хвороба зооантропоозна, то кожен фахівець мусить думати й про збереження свого власного здоров'я та здоров'я працюючих із хворими тваринами, дотримуватися правил безпечної праці та особистої гігієни.

Відповідно до чинного законодавства всі випадки захворювання тварин на інфекційні хвороби підлягають реєстрації в установах ветмедицини. Первинні записи ведуться в «Журналі для реєстрації хворих тварин» (форма №1-Вет). Ці записи є вихідними даними для звіту про заразні хвороби. Облік усіх випадків появи заразних захворювань, всіх неблагополучних пунктів, кількості захворівших тварин та інших даних ведуть районні й міські державні лікарні ветмедицини в спеціально встановленому для цього «Журналі для запису епізоотичного стану» (форма №3-Вет).

До журналу заносяться дані про те, де і коли виникла хвороба, скільки захворіло, загинуло або вимушено забито тварин, джерела інфекції, рішення органів місцевої влади щодо встановлення та скасування карантину, кількість тварин, які були піддані вимушеним щепленням і діагностичним дослідженням.

Цей журнал зберігається постійно. Він є основою для з'ясування епізоотичної ситуації в минулому та в даний час. У господарствах (за виключенням птахофабрик) такий журнал не ведеться. У всіх господарствах та в державних установах ветмедицини (дільнична лікарня, дільниця, пункт) обов'язково ведеться «Журнал для запису протиепізоотичних заходів» (форма №2-Вет). Його потрібно заповнювати після виконання робіт або на наступний день. Записи слід вести окремо для різних видів тварин. У журналі реєструють всі проведені діагностичні дослідження, профілактичні та вимушені щеплення, протипаразитарні обробки тощо.

4.8. Організація виконання ветеринарно-санітарних заходів

Ветеринарно-санітарні заходи - будь-які спеціальні заходи, у тому числі на виконання Законів, постанов, інших нормативно-правових актів

включаючи, зокрема, протиепізоотичні заходи. Вони здійснюються з метою захисту життя або здоров'я тварин від ризиків, що виникають у результаті занесення і поширення хвороб тварин, від добавок забруднюючих речовин, токсинів або хвороботворних речовин, які містяться у продуктах тваринного походження чи кормах, а також життя або здоров'я людини від ризиків, що виникають в результаті хвороб, що переносяться тваринами або тваринницькою продукцією.

У загальному комплексі ветеринарно-санітарних заходів невід'ємними є дезінфекція, дезінсекція, дезакаризація, дератизація, прибирання трупів тощо. Ці заходи спрямовані, головним чином, на розрив епізоотичного ланцюга.

Дезінфекція - система заходів, спрямованих на знищення збудників заразних хвороб у навколишньому середовищі. Залежно від благополуччя господарства щодо інфекційних захворювань дезінфекція поділяється на профілактичну і вимушену, а остання - на поточну і заключну.

Профілактичну дезінфекцію проводять у господарстві за відсутності інфекційних хвороб тварин. Завдання її полягає в тому, щоб знищити в довкіллі заразне начало. Дезінфекцію проводять два рази на рік: навесні та восени, а також після закінчення будівництва, перед розміщенням у приміщенні тварин. Перед дезінфекцією проводять санітарний ремонт і очищення приміщення. Після цього наносять розчин дезінфікуючої речовини методом зрошення за допомогою гідропультів та спеціальних установок. Ефективним є аерозольний метод, що застосовується в герметизованих приміщеннях за температури повітря вище 15°C та при відносній вологості не менше 60 відсотків. Експозиція знезараження – 1-2 години.

Для дезінфекції застосовують 20 % суспензію свіжогашеного вапна, 5- % розчин кальцинованої соди, 1...2% розчин каустичної соди, 2 % розчин формальдегіду, освітлений розчин хлорного вапна, що містить два відсотки активного хлору, або дезінфікуючі препарати, які зареєстровані в Україні. Експозиція знезараження при використанні каустичної соди (їдкого натру) - 2 години, в інших випадках - 1 година.

Дезрозчином спочатку обробляється підлога, а потім стіни, стеля та обладнання приміщень. На закінчення вдруге обробляється підлога. Для

дезінфекції типових приміщень на 1 м² площі витрачається 1 л дезрозчину. Для підвищення активності дезрозчину доцільно використовувати його в гарячому вигляді — понад 70 °С.

Перед дезінфекцією фахівець ветмедицини контролює звільнення приміщення від тварин. Після дезінфекції приміщення добре провітрюють, а годівниці та автонапувалки промивають водою. Також важливо провести лабораторний контроль за якістю проведеної дезінфекції. Для цього досліджують змиви з продезінфікованих поверхонь.

Поточна дезінфекція проводиться відразу після виявлення інфекційної хвороби. Знезараженню підлягає все те, з чим контактували хворі тварини. Надалі поточну дезінфекцію залежно від збудника хвороби здійснюють періодично в установлені терміни та ефективними засобами.

Заключну дезінфекцію проводять після ліквідації інфекційної хвороби, перед скасуванням карантину або обмежуючих заходів. Вона виконується ретельно, з охопленням усіх приміщень та прилеглої до них території. За необхідності проводиться санітарний ремонт приміщень із заміною підлоги, видаленням ґрунту на глибину до 25 см або його перекопуванням і змішуванням із дезрозчином.

Дезінсекція і дезакаризація – це знищення в зовнішньому середовищі комах або кліщів, що є збудниками, переносниками захворювань та які псують продукцію. За призначенням ці заходи бувають профілактичними і вимушеними (поточними).

Профілактичну дезінсекцію проводять навесні (квітень-травень), як правило, одночасно із плановою дезінфекцією. Наступні обробки повторюють через кожні 20...30 днів протягом усього теплого періоду року. В цей час потрібно боротися з комахами і на пасовищах.

У боротьбі з комахами також можна використати високу і низьку температуру, висушування. Важливим є дотримання чистоти у приміщеннях та навколо них, видалення гною та залишків кормів.

Дератизація - комплекс заходів, спрямованих на знищення щурів та мишоподібних гризунів, які небезпечні в епізоотичному та епідеміологічному відношенні, і які завдають великих економічних збитків. Боротьба з гризунами включає профілактичні та винищувальні заходи.

Особливо зростає роль цих заходів у зв'язку з погіршенням ситуації з лептоспірозом. Наразі, незадовільно вирішується проблема, проведення дератизаційних заходів на полях. Це одна з причин загострення ситуації щодо сказу, оскільки циркуляція вірусу йде серед мишоподібних гризунів. Тобто склався цикл - миша, лисиця, собака, продуктивні тварин.

Профілактичні заходи спрямовують на створення умов, які позбавляють гризунів корму, води, сховищ, здатності до відтворення. Винищувальні заходи включають хімічні, біологічні та механічні способи.

При проведенні дезінфекції, дезінсекції та дератизації необхідно бути обережним самому, а також звертати увагу, щоб до дезрозчинів і отрут не мали доступу тварини. Працювати потрібно в спецодязі, рукавицях і масках. Не можна допускати до цих робіт осіб молодших за 18 років і вагітних жінок.

У комплексі заходів щодо загальної профілактики важливе значення має своєчасне прибирання трупів тварин незалежно від причини загибелі. Одним із найбільш раціональних способів знищення трупів, боєнських відходів та конфіскатів нехарчової тваринницької сировини є їх утилізація на заводах з виготовлення м'ясо-кісткового борошна.

Гній, залежно від стійкості збудників хвороб, знезаражують біотермічним способом, використовують хімічні речовини, фізичні фактори, а інколи спалюють.

Ветеринарно-санітарні заходи у господарствах і регіонах, благополучних щодо заразних хвороб, мають профілактичне спрямування. Це - знищення умовно-патогенних збудників хвороб і їх носіїв. План складається з трьох розділів: заходи по дезінфекції, дезінсекції та дератизації. Приступаючи до планування ветеринарно-санітарних заходів на наступний календарний рік, фахівець ветмедицини повинен: уточнити чисельність поголів'я тварин та їх розміщення на фермах; вивчити епізоотичний стан господарства або населеного пункту; визначити наявність шкідливих комах і гризунів, об'єктів дезінфекції, дезінсекції та дератизації, встановити стан технічних засобів для проведення цих заходів.

Всі роботи, спрямовані на винищення в середовищі патогенних мікроорганізмів, комах чи гризунів, потрібно тримати на постійному контролі. На виконанні ветеринарно-санітарні роботи спеціалісти

ветмедини у присутності керівника та працівників ферми складають акти. Обсяг виконаних робіт відображається у звітах, які складаються щоквартально.

4.9. Організація заходів з профілактики та ліквідації незаразних хвороб тварин. Організація лікувальних заходів

Незаразні хвороби тварин діагностуються значно частіше, ніж заразні. На їх частку за статистикою припадає 98-99% загальної захворюваності. Тому дуже важливою у діяльності фахівців ветеринарної медицини є боротьба із втратами у тваринництві саме від незаразних хвороб, а також турбота про створення здорових високопродуктивних стад і виробництво високоякісних продуктів тваринництва.

Незаразні хвороби завдають значних економічних збитків господарствам унаслідок зниження продуктивності тварин, погіршення якості виробленої продукції, витрат на утримання та лікування хворих тварин.

Комплекс заходів щодо профілактики і терапії незаразних хвороб, перш за все, вимагає повноцінну годівлю, добрий догляд та утримання тварин, клінічний огляд і диспансеризацію, впровадження у практику передових технологій, контроль за відтворенням стада, своєчасне виявлення і лікування хворих, масову роз'яснювальну та інформаційну роботу тощо.

У боротьбі з незаразними хворобами важливе значення має організація та здійснення таких планових заходів:

- диспансеризація маточного поголів'я та молодняку;
- клінічний огляд тварин;
- лабораторне дослідження крові, сечі, молока з метою контролю стану обміну речовин;
- гінекологічне дослідження корів і телиць, перевірка їх на тільність;
- комплексне дослідження плідників;
- дослідження якості кормів на вміст протеїну, каротину, солей тощо;

- дослідження якості води;
- контроль за організацією годівлі, напування, догляду й утримання тварин у літньо-пасовищний та зимово-стійловий періоди.

На всі проведені заходи потрібно складати акти та робити записи у журналах. Акти складаються у двох і більше примірниках, один з яких подається керівникові господарства для прийняття відповідних рішень щодо впливу або реагування.

Успіх справи також залежить від постійного контролю за станом виконання запланованих заходів та ефективності лікувально-профілактичної роботи. Разом з іншими спеціалістами фахівці ветеринарної медицини зобов'язані постійно контролювати хід заготівлі, зберігання та підготовки кормів до згодовування, стежити за станом мікроклімату в приміщеннях, станом годівлі та використання тварин. Варто запобігати порушення фізіологічних функцій тваринного організму, адже відомо, що "хороший лікар той, якийвилікував тварину, але вдвічі кращий той, що запобіг хворобі". Таким чином, фахівцям потрібно робити все можливе для того, щоб тварини якомога менше хворіли.

Організаційною основою такої роботи є диспансеризація (від лат. *dispensio* - розподіляю). Це система планових заходів, спрямованих на ранню діагностику, лікування та профілактику хвороб, створення на цій основі здорових, резистентних, високопродуктивних, з високим рівнем обміну речовин стад тварин. Основні завдання диспансеризації такі: контроль за станом здоров'я тварин; своєчасна діагностика хвороб та вивчення основних причин їх виникнення; розробка та проведення ефективних лікувальних і профілактичних заходів. Диспансеризацію поділяють на три етапи: діагностичний, профілактичний і терапевтичний.

Диспансеризація проводиться за принципами безперервності та вибіркової сукупності. Безперервність забезпечується систематичним її проведенням у різні періоди технологічного процесу, а вибіркова сукупність досягається обстеженням тварин контрольних груп. Тобто, на основі вибіркового обстеження групи тварин робляться висновки про стан здоров'я, їх сукупності (ферми, комплексу тощо).

Диспансеризації підлягають, передусім, племінні та високопродуктивні тварини. Її повинні проводити спеціалісти господарства та державних установ ветеринарної медицини за участі зоотехнічної служби і завідувача ферми. Фахівці державних лабораторій ветеринарної медицини проводять лабораторні дослідження крові, сечі, молока, вмістимого рубця, а також кормів і води.

Диспансеризації передуює велика підготовча робота. Зокрема, по кожній фермі, по кожній групі тварин збираються дані про їх продуктивність, стан здоров'я та падежу, якості кормів, дотримання вимог щодо гігієни годівлі та утримання тварин тощо.

Результати диспансеризації записують до спеціального журналу (карти), в якому є два розділи: зведені дані про стан тварин та індивідуальна карта кожної особини. Кількість диспансерних обстежень худоби залежить від напряму і спеціалізації господарства. Основне диспансерне обстеження доцільно проводити один раз на рік (січень або лютий), а поточне - один раз на квартал. При кожному обстеженні тварин фахівці заповнюють диспансерну карту, до якої заносять результати клінічних досліджень і лабораторних аналізів. Водночас складається акт на диспансеризацію з описом тварин.

При проведенні клінічних досліджень вибірково у тварин вимірюють температуру тіла, визначають частоту пульсу, дихання та румінації, звертають увагу на апетит, стан слизових оболонок і шкіряного покриву, лімфовузлів, кінцівок, статевих органів та інше.

Від 10-15 % клінічно здорових тварин відбирають проби крові для визначення в ній кількості білків, цукрів, каротину, кальцію, фосфору, а також вмісту еритроцитів, лейкоцитів, гемоглобіну.

Сечу досліджують на наявність у ній білків, цукрів, кетонів, а молоко - на кислотність, жирність, вміст кетонів, вітамінів.

З результатами диспансеризації слід ознайомити керівників господарства або власників тварин для прийняття ними необхідних організаційно - господарських заходів впливу.

Після детального аналізу результатів досліджень фахівці ветеринарної медицини господарства розробляють лікувально-профілактичні заходи. Все поголів'я тварин розподіляють на три категорії: клінічно здорові без ознак

порушення обміну речовин; клінічно здорові з погіршенням імунобіологічного стану; клінічно хворі з ознаками розладу обміну речовин й помітним зниженням захисно-приспосувальних реакцій організму.

Тварини першої категорії не потребують особливих змін у годівлі та утриманні. До тварин другої категорії застосовують методи групової терапії й профілактики (балансування раціонів, поліпшення умов утримання, надання активного моціону тощо). Клінічно хворих тварин лікують індивідуально залежно від форми перебігу патологічного процесу, їм створюють кращі умови утримання та годівлі. При необхідності складають план комплексних заходів.

Варто відзначити, що у зв'язку з реформуванням аграрного сектору та зменшення у господарствах чисельності поголів'я тварин такий захід, як диспансеризація, дещо втратив актуальність. Однак проведення диспансеризації може посприяти підвищенню продуктивності тварин, збільшенню виходу телят, зменшенню їх захворюваності та падежу тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке ветеринарний облік?
2. Правила ведення ветеринарного обліку?
3. З яких частин складається ветеринарна звітність?
4. Загальні правила складання ветеринарної звітності?
5. Які Ви знаєте форми ветеринарної звітності?
6. Загальні вимоги до складання планів?
7. Які Ви знаєте види планів у ветеринарній медицині?
8. Завдання плану ветеринарно-профілактичних та протиепізоотичних заходів?
9. Які дані необхідно враховувати при складанні плану заходів з профілактики незаразних хвороб тварин?
10. Що таке диспансеризація і яке її значення?
11. Хто розробляє план заходів з ліквідації заразних хвороб?
12. Що передбачає організація загальних заходів попередження заразних хвороб тварин?
13. Що передбачає організація спеціальних заходів щодо профілактики інфекційних хвороб тварин?
14. Що передбачає організація заходів щодо профілактики та боротьби з інвазійними хворобами тварин?
15. Що передбачає комплекс організаційно-господарських і спеціальних заходів щодо ліквідації заразних хвороб тварин.

РОЗДІЛ 5. ДЕРЖАВНИЙ ВЕТЕРИНАРНО — САНІТАРНИЙ КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД

5.1. Організація ветеринарно-санітарного контролю у тваринницьких господарствах

Ветеринарно-санітарний контроль у тваринницьких господарствах складається з контролю за виконанням ветеринарно-санітарних вимог:

1) Ветеринарно-санітарний контроль за будівництвом складається з контролю за виконанням ветеринарно-санітарних вимог при будівництві тваринницьких приміщень. Ветеринарні спеціалісти приймають участь при виборі ділянки для будівництва, дислокації окремих приміщень та приймання приміщень в експлуатацію. Особлива увага повинна бути приділена при оснащенні контролюючими приладами мікроклімату та освітлення приміщень тваринницьких комплексів.

2) Контроль правильного використання ветеринарно-санітарних об'єктів (санпропускники, дезбар'єри, гноєсховища, біотермічні ями і таке інше). Контролювати, щоб тваринницькі ферми працювали в режимі підприємств закритого типу, санітарний стан території ферми.

3) Контроль за дотриманням гігієнічних умов роботи працівників ферми (умови праці та відпочинку, забезпечують спецодягом і взуттям, предметами особистої гігієни).

4) Ветеринарно-санітарний контроль за виконанням правил годівлі та утримання тварин і птиці

Перевіряючи технологію утримання тварин, ветеринарні спеціалісти звертають увагу на розміщення тварин, перегрупування тварин на фермі, роботу механізмів та обладнання, які забезпечують прийнятну технологію утримання. Регулярно перевіряють якість кормів при заготівлі, підготовці та згодовуванні. Періодично надсилають проби кормів у лабораторію для контролю якості та цінності їх. При виявленні недоброякісних кормів забороняють їх використання для годівлі тварин.

5) Ветеринарно-санітарний контроль за отриманням, зберіганням та переробкою молока зводиться до систематичного контролю виконання наступних правил:

- підтримання чистоти в доїльних залах і молочних; захист приміщень від мух;
- регулярна очистка корівників і територій від гною;
- щоденне чищення шкіряного покриву корів; підмивання вим'я перед доїнням;
- миття і стерилізація молочного посуду, доїльних апаратів, молокопроводів; виконання гігієнічних правил доїння корів, зберігання молока, правил особистої гігієни обслуговуючим персоналом;
- виконання правил отримання молока від хворих тварин.

б) Контроль за забоєм тварин який проводиться як при плановому, так і при вимушеному забої. В господарстві повинні бути обладнані забійні пункти або ж площадки (тверде покриття і вода) для отримання доброякісного м'яса. Дозвіл на забій дає тільки ветеринарний спеціаліст (ніхто інший не має права давати дозвіл на забій). При вимушеному забої, незалежно від причини, обов'язково направляють проби для бактеріологічного дослідження в лабораторію. До отримання експертизи з лабораторії (3 доби) зберігання туші покладається на адміністрацію господарства або власника.

Ветеринарному контролю підлягає шкіряна, хутрова сировина, смушки, вовна, волосся, кістки, роги, копита, кишкова сировина, пір'я та пух птиці тощо. Заготівлю сировини дозволяє головний інспектор району і виключно в благополучних з інфекційних захворювань господарств і населених пунктах. Шкіряна сировина в обов'язковому порядку підлягає дослідженню на сибірку.

При закупівлі племінних та користувальних тварин головним завданням контролю є забезпечення ветеринарного благополуччя тварин, недопущення занесення заразних хвороб до господарства.

Враховують особливості функціонування тваринницьких промислових комплексів (обмежена територія, велика кількість тварин та птиці, комплектування поголів'я з інших господарств тощо). Ветеринарні спеціалісти, які ведуть ветеринарно-санітарний контроль і нагляд, повинні жорстко контролювати будівництво та експлуатацію тваринницьких приміщень, роботу технологічного обладнання та контролюючої апаратури,

комплектування тваринами стада з інших господарств, суворе дотримання технології утримання і, у відповідності до технології, проводити ветеринарно-санітарні заходи, підтримувати вимоги діяльності комплексів, як підприємств закритого типу. Дуже важливим аспектом в роботі ветспеціалістів комплексу є контроль екологічних аспектів діяльності (стічні води, утилізація гною та гноївки), особливо складні в цьому відношенні питання створюються на великих свинокомплексах.

Заключним актом ветеринарно-санітарного контролю в господарствах є проведення ветеринарно-санітарних заходів. Ветеринарно-санітарні заходи бувають планові і вимушені. Вимушені ветеринарно-санітарні заходи здійснюють при виявленні порушень правил, виникненні захворювань тощо.

5.2. Організація ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті України

Ветеринарно-санітарний контроль – це система заходів, спрямованих на виконання ветеринарно-санітарних вимог, встановлених законодавством про ветеринарну медицину.

Державний ветеринарно-санітарний нагляд – інспектування державними інспекторами ветмедицини та уповноваженими лікарями з метою повторної перевірки стану дотримання законодавства з питань ветмедицини. Нагляд полягає у періодичній перевірці дотримання вимог чинного законодавства у галузі ветмедицини.

Ветеринарний контроль на державному кордоні та транспорті полягає у використанні системи заходів щодо пропуску через митний кордон України товарів тваринного походження. На прикордонних пунктах пропуск таких товарів регулюється «Правилами пропуску вантажів, підконтрольних служб і ветеринарної медицини».

Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на державному кордоні та транспорті здійснюються регіональними службами державного ветеринарно-санітарного контролю на державному кордоні та транспорті, їх структурними підрозділами (пунктами).

Державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на державному кордоні та транспорті є обов'язковими у разі здійснення експорту, імпорту і

транзитного перевезення об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду усіма видами транспорту.

Регіональна ветслужба у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України, наказами Держпродспоживслужби України та положенням про неї.

3. Основні завданнями регіональної ветслужби є:

1) охорона території України від проникнення хвороб тварин з території інших держав або карантинних зон;

2) здійснення державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за дотриманням юридичними і фізичними особами вимог ветеринарно-санітарних заходів під час здійснення міждержавних перевезень об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду (далі — об'єкти контролю та нагляду);

3) контроль та нагляд за дотриманням юридичними і фізичними особами ветеринарно-санітарних заходів під час ввезення на територію України, вивезення з її території, транзитних і внутрішньодержавних перевезень через територію України об'єктів контролю та нагляду;

4) здійснення:

- стандартного прикордонного і/або розширеного ветеринарно-санітарного контролю за об'єктами контролю та нагляду;
- контролю у пунктах пропуску через державний кордон ручної поклажі пасажирів і туристів з метою недопущення перевезення ними через державний кордон заборонених об'єктів контролю та нагляду;
- контролю за переміщенням об'єктів контролю та нагляду в межах України всіма видами транспорту;
- контролю та нагляду за ветеринарно-санітарним станом автотранспортних засобів, суден, літаків, вагонів, контейнерів, митних ліцензійних складів, інших складських приміщень, карантинних баз, навантажувально-розвантажувальних майданчиків, інших спеціальних споруд, дезінфекційних і промивних комплексів, а також за накопиченням

та утилізацією відходів у міжнародних повітряних, морських портах, на прикордонних залізничних та автомобільних станціях;

4. Регіональна ветслужба відповідно до покладених на неї завдань:

- разом з органами державної ветеринарної медицини Автономної Республіки Крим, областей, міст і районів, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування бере участь у проведенні заходів щодо захисту території України від занесення з територій інших держав інфекційних захворювань тварин під час вивезення з території України, ввезення на її територію, транзитних і внутрішньодержавних перевезень об'єктів контролю та нагляду у закріпленій зоні і контролює їх здійснення;
- здійснює стандартний прикордонний ветеринарно-санітарний контроль об'єктів контролю та нагляду, а у разі потреби вибіркового і/або розширеного контролю за наявності умов для здійснення таких видів контролю;
- здійснює вибіркового ветеринарно-санітарний контроль об'єктів контролю та нагляду за результатами оцінки, проведеної державним інспектором ветеринарної медицини, і/або розширеного контролю;
- перевіряє достовірність ветеринарних документів;
- інформує протягом одного робочого дня Держпродспоживслужбу, територіальний орган ветеринарної медицини про всі випадки виявлення серед тварин, що перевозяться, хворих, тих, що викликають підозру на захворювання і загинули від інфекційних захворювань, затримки об'єктів контролю та нагляду, виникнення осередків інфекційного захворювання тварин або їх масового отруєння під час транспортування;
- проводить експертизу і погоджує проекти планування та будівництва потужностей (об'єктів), пов'язаних з перевезенням об'єктів контролю та нагляду (спеціальні платформи, причали, пункти напування тварин, санітарної обробки і дезінфекції транспортних засобів);

- 7)установлює контроль та нагляд за здійсненням заходів із дезінфекції та дератизації транспортних засобів, митних ліцензійних складів, інших складських приміщень, що використовуються для зберігання та транспортування об'єктів контролю та нагляду;
 - тимчасово зупиняє транспортування (переміщення) об'єктів контролю та нагляду у разі порушення операторами потужностей (об'єктів) ветеринарно-санітарних вимог;
 - проводить роботу, пов'язану з охороною праці ветеринарних працівників, вживає заходів для безаварійної роботи автотранспортних засобів, що перебувають в її користуванні.

5. Регіональна ветслужба має право:

1) перевіряти під час транспортування об'єктів контролю та нагляду дотримання вимог ветеринарно-санітарних заходів і наявність ветеринарних документів;

2) перевіряти безпечність товарів, інших об'єктів контролю та нагляду, зокрема шляхом здійснення розширеного ветеринарно-санітарного контролю, щодо їх відповідності вимогам законодавства та технічним регламентам;

3) відбирати зразки товарів, інших об'єктів контролю та нагляду для проведення ветеринарно-санітарної експертизи;

4) проводити оцінку зразків товарів, інших об'єктів контролю та нагляду з метою перевірки дотримання вимог ветеринарно-санітарних заходів і мінімальних показників якості, встановлених технічними регламентами;

5) інспектувати автотранспортні засоби, що перевозять об'єкти контролю та нагляду, і видавати в разі потреби розпорядження (приписи) щодо таких засобів, які переміщувалися через карантинні зони хвороб, що підлягають повідомленню;

6) здійснювати стандартний прикордонний ветеринарно-санітарний контроль, у разі потреби вибіркового і/або розширеного контролю за об'єктами контролю та нагляду, що ввозяться на територію України або вивозяться з неї;

7) здійснювати стандартний прикордонний ветеринарно-санітарний контроль за об'єктами контролю та нагляду під час транзитних перевезень;

8) видавати міжнародні ветеринарні сертифікати і ветеринарні свідоцтва на об'єкти контролю та нагляду;

9) отримувати:

від адміністрацій митниць, морських і річкових портів (пристаней), аеропортів, залізничних та автомобільних станцій, інших підприємств, установ та організацій документи на об'єкти контролю та нагляду, які надходили, зберігалися або відправлялися;

від підприємств, установ та організацій усіх форм власності, юридичних і фізичних осіб інформацію, необхідну для визначення ветеринарно-санітарного стану щодо якості та безпечності товарів, виявлення причин захворювання тварин з метою визначення ветеринарно-санітарного статусу відповідної зони;

10) обмежувати, забороняти або припиняти відповідно до законодавства України господарську діяльність юридичних або фізичних осіб у разі порушення ними вимог ветеринарно-санітарних заходів, якщо порушення може призвести до виникнення загрози життю та/або здоров'ю людей і тварин.

6. Державні інспектори ветеринарної медицини регіональної ветслужби мають право:

- безперешкодно відвідувати протягом робочого часу об'єкти контролю та нагляду на відповідній території, морські і річкові порти (пристані), аеропорти, залізничні та автомобільні станції, митні ліцензійні склади та склади тимчасового зберігання, карантинні бази, навантажувально-розвантажувальні майданчики, інші підприємства, установи та організації усіх форм власності, окремих осіб, що займаються заготівлею, зберіганням, переробкою та перевезеннями об'єктів контролю та нагляду у зоні обслуговування;

- забороняти вивезення з території України, ввезення на її територію, транзитні і внутрішньодержавні перевезення, обіг товарів, інших об'єктів контролю та нагляду, які не відповідають вимогам ветеринарно-санітарних заходів та технічним регламентам;

- видавати накази, розпорядження та приписи:

- про вилучення з обігу товарів, інших об'єктів контролю та нагляду, які не відповідають вимогам ветеринарно-санітарних заходів та технічним регламентам;
- про обов'язкові для виконання вимоги ветеринарно-санітарних заходів щодо забою, вимушеного забою тварин, знешкодження, дотримання процедури переробки, утилізації або знищення об'єктів контролю та нагляду, якщо вони є носіями хвороб, що підлягають повідомленню, чи містять забруднювальні речовини, радіонукліди в кількості, що перевищує максимальні рівні;
- накладати адміністративні стягнення відповідно до закону.

7. Регіональна ветслужба у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє із центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими органами, які здійснюють контрольні функції на державному кордоні і транспорті, а також підприємствами, установами та організаціями, об'єднаннями громадян, іншими юридичними і фізичними особами.

8. Регіональна ветслужба реалізує свої повноваження безпосередньо та через свої структурні підрозділи — прикордонні інспекційні пункти (пости) ветеринарної медицини, за якими закріплено зони обслуговування.

9. Регіональну ветслужбу очолює начальник, якого призначає на посаду та звільняє з посади Голова Держпродспоживслужби України.

Начальник регіональної ветслужби має заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Головою Держпродспоживслужби України. Ці особи є за посадами відповідно, головним державним інспектором служби та його заступниками.

На начальника регіональної ветслужби, його першого заступника та заступників поширюється дія Закону України “Про державну службу”.

10. Начальник регіональної ветслужби:

здійснює керівництво та несе персональну відповідальність за виконання покладених на службу завдань;

призначає на посаду та звільняє з посади спеціалістів регіональної ветслужби, керівників її структурних підрозділів, а також визначає ступінь їх відповідальності;

видає накази організаційно-розпорядчого характеру.

11. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення регіональної ветслужби здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

12. Структуру, штатний розпис, граничну чисельність і фонд оплати праці працівників регіональної ветслужби затверджує Голова Держпродспоживслужби України.

13. Регіональна ветслужба є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

Регіональні служби державного ветеринарно-санітарного контролю на кордоні та транспорті були створені в нашій країні у відповідності із законом України „Про ветеринарну медицину”. Територія України розділена на 6 регіонів, у відповідності з шістьма залізницями країни.

У складі регіональних ветеринарних служб на кордоні та транспорті Міністерством аграрної політики України на автошляхах, залізницях, у морських, річкових і повітряних портах та при міжнародних поштамтах створено прикордонні і транспортні пункти державного ветеринарного контролю та нагляду (табл. 5.1).

Таблиця 5.1 - Перелік служб державного ветеринарного контролю на кордоні і транспорті і закріплених зон обслуговування

№ п/п	Назва регіональної ветслужби	Зони обслуговування	
		Територія України в межах залізниці	Ділянки держкордону України в межах областей
1	Південно-Західна м. Київ	Південно-Західної	Житомирської, Київської, Чернігівської, Сумської, Вінницької, Черкаської, Хмельницької
2	Донецька м. Донецьк	Донецької	Донецької, Луганської, Харківської, Запорізької
3	Львівська м. Львів	Львівської	Чернівецької, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Волинської, Рівненської, Тернопільської
4	Південна м. Харків	Південної	Сумської, Харківської, Чернігівської, Полтавської
5	Придніпровська м. Дніпро	Придніпровської	Запорізької, Республіки Крим, Херсонської, Харківської, Дніпропетровської
6	Одеська м. Одеса	Одеської	Одеської, Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської, Черкаської, Вінницької

Ця служба має таку структуру:

1. Південно-Західна регіональна служба (м. Київ), яка обслуговує територію України в межах Південно-Західної залізниці і у своєму складі має шість прикордонних пунктів (Вінницький, Житомирський, Київський, Конотопський, Хмельницький, Чернігівський) та два транспортні пункти (Козятинський, Шепетівський).
2. Донецька регіональна служба (м. Донецьк), яка обслуговує територію України в межах Донецької залізниці з підпорядкованими їй шість прикордонних пунктів (Донецький, Іловайський, Краснолуцький, Маріупольський, Луганський, Сватівський) та чотирма транспортними пунктами (Дебальцівський, Краснолиманський, Микитівський, Ясенуватський).
3. Львівська регіональна служба (м. Львів), яка обслуговує територію України в межах Львівської залізниці. До складу цієї служби входить 15 прикордонних (Івано-Франківський, Ковельський, Королівський, Львівський, Луганський, Мостиський, Мукачівський, Рава-Руський, Рівненський, Тернопільський, Ужгородський, Чортківський, Чопський, Чернівецький, Ягодинський) та чотири транспортні пункти (Клепарівський, Підзамчівський, Самбірський, Чернівецький).
4. Південна регіональна служба (м. Харків), яка обслуговує територію в межах Південної залізниці і має у своєму складі чотири прикордонні (Куп'янський, Полтавський, Сумський, Харківський) та три транспортні пункти (Основ'янський, Полтава-Київський, Ромоданівський).
5. Придніпровська регіональна служба (м. Дніпро), зоною обслуговування якої є територія в межах Придніпровської залізниці і має у своєму складі п'ять прикордонних (Бердянський, Керченський, Сімферопольський, Феодосійський, Ялтинський) та п'ять транспортних пунктів (Джанкойський, Запорізький, Криворізький, Мелітопольський, Нижньодніпровський).
6. Одеська регіональна служба (м. Одеса), зона обслуговування якої знаходиться в межах Одеської залізниці з підпорядкованими їй вісьмома прикордонними (Ізмаїльський, Чорноморський, Кілійський, Миколаївський, Одеський, Південний, Ренійський, Херсонський) та сімома транспортними пунктами (Звенигородський, Знам'янський,

Котовський, Первомайський, Уманський, Черкаський, Шевченківський).

Підконтрольними ветеринарному нагляду є:

- всі види тварин (домашні, дикі, зоопаркові, лабораторні, хутрові звірі, кролі, домашня і дика птиця, добовий молодняк птиці, бджоли і шовкопряди, жива риба і рибопродукти, раки, жаби, молюски, сперма, запліднені клітини тварин, або зиготи й ембріони, запліднена і в ембріональній стадії ікра риб, інкубаційні яйця, харчові продукти тваринного походження і вироби з них (м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, яйця харчові, яєчний порошок, меланж, тушки пернатої дичини, мед та інші продукти бджолярства), сировина тваринного походження для переробки (не вичинені шкури й напівфабрикати з них, не вичинені шкурки хутрових звірів, необроблена вовна, пух, пір'я, волосся, роги, ратиці, кістки, кишки, залози і їх виділення, бджолиний віск, кокони шовковичного шовкопряда, яєчна маса для переробки, тваринний жир, тощо);
- готові харчові продукти тваринного походження (м'ясні, м'ясо-рослинні, рибні консерви, сир, масло вершкове, маргарин, жир, сухе молоко, дитяче харчування, ковбасні вироби, м'ясні концентрати);
- корми тваринного походження (м'ясне, рибне, кров'яне й кісткове борошно, сухі, комбіновані і живі корми для риб), корми рослинного походження;
- біологічні та фармацевтичні ветеринарні засоби, мікробні та вірусні культури і гриби, предмети колекціонування тваринного походження, інші продукти, предмети і матеріали, які можуть бути носіями збудників заразних хвороб.

Прикордонний і транспортний пункти державного ветеринарного контролю.

Ветеринарні працівники прикордонних і транспортних пунктів::

- здійснюють нагляд:

- за дотриманням ветеринарно-санітарних вимог при міждержавних та внутрішньодержавних перевезеннях (перегонах) тварин, продуктів і сировини тваринного походження та інших підконтрольних вантажів, які здійснюються усіма видами транспорту, в тому числі, у багажі й ручній поклажі пасажирів та у поштових відправленнях;

- за ветеринарно-санітарним станом транспортних засобів, якими здійснюють експортні, імпорتنі транзитні та внутрішньодержавні перевезення підконтрольних вантажів, складських приміщень, карантинних баз, навантажувальних майданчиків та інших спеціальних споруд, тваринницьких господарств та підприємств, що відправляють вантажі, а також моніторять шляхи для перегону імпортованих тварин, місця випасу їх, водопою і ночівлі;
- за збором і утилізацією гною, сечі і підстилки із транспортних засобів у місцях пропуску вантажів (міждержавних морських, річкових та повітряних портах, на прикордонних залізничних станціях і автошляхах);
- *перевіряють:*
 - правильність оформлення ветеринарних документів на підконтрольні вантажі, що перевозяться (пересилаються), ввозяться із-за меж України та вивозяться за її межі. Прикордонний пункт, окрім того, проводить обмін іноземних ветеринарних сертифікатів на ветеринарні свідоцтва при імпорті, а також свідоцтв на ветеринарні сертифікати при експорті вказаних вантажів;
 - ветеринарно-санітарний стан молока, молокопродуктів, м'яса, м'ясопродуктів, консервів (в т.ч. рибних), сировини тваринного походження (шкір, хутра, вовни, кісток та ін.), зернофуражу, з їх вибіркоvim відкриттям до 10% місць при експорті, імпорті, транзиті, навантажуванні, розвантажуванні;
 - виконання установами, що експортують, імпортують, транспортують вантажі, вимог Закону „Про ветеринарну медицину”, інструкцій, настанов, наказів і вказівок Держпродспоживслужби України, а також міжнародних угод щодо ввезення (вивезення) із-за кордону тварин, продуктів і сировини тваринного походження, біологічних, ветеринарних препаратів, предметів тваринного походження, фуражу, тощо;
- *здійснюють:*
 - клінічний огляд з термометрією тварин, а в необхідних випадках оформляють температурний листок і надають лікувальну допомогу хворим тваринам, проводять патологоанатомічний розтин загиблих

тварин, відбирають патматеріал для лабораторного дослідження;

- телеграфне повідомлення разом із відправником найближчих на шляху руху пунктів напування тварин про відправлення тварин, контроль своєчасності напування їх і годівлі та контроль якості води і кормів;

- контроль напрямків руху транспортних засобів після перевезення тварин, продуктів і сировини тваринного походження на ветеринарно-санітарну обробку, а також розшуку їх на випадок ненадходження у визначені терміни, зняття й прибирання трупів, загиблих у транспортних засобах тварин, а саме під час зупинок на шляху руху - силами і засобами проміжних станцій, портів або пристаней, а при розвантажуванні – силами і засобами вантажоодержувача;

- контроль своєчасності і надійності закриття, відкриття станцій, портів, пристаней для завантаження (розвантаження) вантажів, підконтрольних ветеринарній медицині у місцях, оголошених неблагополучними щодо заразних хвороб тварин;

- разом з органами місцевої влади, установами ветеринарної медицини та фахівцями господарств, структурами Держкомкордону і Держмиткому України на прикордонній території заходи, спрямовані на запобігання занесення з інших країн і поширення інфекційних хвороб тварин, на дотримання вимог по утриманню тварин у прикордонній зоні;

- ветеринарно-освітню роботу серед провідників тварин, працівників транспорту, вантажовідправників, вантажоодержувачів та осіб, які зайняті перевезенням вантажів тваринного походження;

- *визначають:*

- умови перевезення тварин, продуктів і сировини тваринного походження, відповідно до чинних інструкцій та постанов;

- категорію ветеринарної обробки засобів транспорту, а в необхідних випадках, організовують і проводять ветеринарно-санітарну обробку їх;

- оперативно повідомляють управління Держпродспоживслужби в районі, області та регіональну службу державного ветеринарного контролю на кордоні і транспорті про виникнення захворювання або про падіж серед імпортованих, експортованих чи транспортованих тварин. Вживають термінових заходів щодо з'ясування причин захворювання чи

загибелі, запобігання поширенню інфекції, затримки неблагополучного поголів'я, продуктів чи сировини тваринного походження, його ізоляції та знезараження;

- вивчають епізоотичну ситуацію та аналізують її на території зони діяльності пункту і в країнах виходу вантажу;
- дають консультації з питань ветеринарних вимог при експорті, імпорті, транзиті та перевезеннях по території України;
- приймають оплату за виконані ветеринарні послуги згідно з прийнятими тарифами вартості.

За наявності в зоні обслуговування прикордонного або транспортного пунктів державного ветеринарного контролю дезінфекційно-промивної станції або пункту:

– організовують і здійснюють дезінфекцію вагонів для спеціальних перевезень;

– контролюють ветеринарно-санітарний стан території, споруд та обладнання дезпромстанції (пункту) і правильність його використання, знезаражування й спалювання гною і сміття, стан очисних споруд і знезаражування стічних вод, своєчасність і якість очищення, промивання та дезінфекції вагонів, що надійшли на дезінфекційно-промивну станцію (пункт);

– видають посвідчення встановленої форми на випуск із території дезінфекційно-промивної станції (пункту) вагонів після їх ветеринарно-санітарної обробки.

Фахівці прикордонного і транспортного пунктів державного ветеринарного контролю мають право:

– давати керівникам господарств і громадянам – власникам тварин обов'язкові для виконання вказівки щодо ветеринарно-санітарних, охоронно-карантинних і інших заходів, спрямованих на попередження і ліквідацію захворювань серед транспортованих, експортованих та імпортованих тварин;

– безперешкодно відвідувати об'єкти ветеринарного нагляду в зоні обслуговування, вимагати інформацію, необхідну для з'ясування епізоотичного стану, виявлення причин захворювання тварин та оцінки ветеринарно-санітарної якості продуктів і сировини тваринного походження;

– затримувати підконтрольні службі ветеринарної медицини вантажі:

- якщо немає дозволу, виданого Департаментом з безпеки харчових продуктів та ветеринарної медицини;
- за умов виявлення порушень ветеринарних вимог, неправильного оформлення ветеринарного сертифікату чи свідоцтва;
- коли кількість, ємність, якість та упакування вантажу не відповідає даним, що є у ветеринарних документах, контракті, або, за відсутності цих документів;
- за виявлення неблагополуччя тварин щодо заразних захворювань;
- коли виявлено інші порушення ветеринарно-санітарних вимог щодо експорту, імпорту, транзиту та внутрішньодержавних перевезень тварин, продуктів і сировини тваринного походження;
- забороняти, до усунення виявлених недоліків, використання для перевезення підконтрольних вантажів транспортних засобів, місць і засобів завантаження і розвантаження, зберігання продуктів та сировини тваринного походження, у тих випадках, коли виявлено їхню невідповідність ветеринарно-санітарним вимогам, або є загроза шкідливого впливу їх на стан здоров'я тварин або якість продуктів;
- накладати адміністративні стягнення або штрафи за порушення Закону України „Про ветеринарну медицину», правил карантинування тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог, передбачених чинним законодавством;
- вилучати і знешкоджувати, у встановленому порядку, заборонені для перевезення через державний кордон неблагополучні у ветеринарно-санітарному відношенні харчові продукти та інше.

Ветеринарно-санітарний контроль та нагляд при транспортуванні тварин.

Тварин та продукти тваринного походження перевозять усіма видами транспорту: залізничним, автомобільним, водним, повітряним. Всі види транспорту мають свої особливості, але при транспортуванні необхідно забезпечити виконання наступних вимог:

- охорона тваринницьких господарств від занесення заразних хвороб;
- запобігання розповсюдженню та поширенню хвороб транспортними засобами;
- недопущення захворювання, схуднення та загибелі тварин при перевезенні;

– запобігання псуванню продуктів та сировини тваринного походження.

У відповідності з діючими правилами дозволяється перевозити здорових тварин із благополучних господарств. В окремих випадках дозволяється перевозити на м'ясокомбінати тварин, хворих заразними хворобами (туберкульоз, лейкоз тощо). Такий дозвіл видають лише управління Держпродспоживслужби області. Тварини, передбачені до транспортування, підлягають обов'язковому клінічному огляду, при необхідності, діагностичним дослідженням і профілактичним щепленням.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке державний ветеринарно-санітарний контроль і нагляд, хто їх здійснює?
2. Назвіть основні права і обов'язки осіб, що здійснюють контроль.
3. Хто контролює діяльність суб'єктів господарювання щодо забою тварин, переробки і реалізації продукції?
4. Хто здійснює контроль і нагляд на державному кордоні та транспорті?
5. Назвіть організаційну структуру регіональної служби державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті?
6. Назвіть гарантії осіб, що здійснюють державний ветконтроль?
7. Визначте основні обов'язки осіб, діяльність яких пов'язана з утриманням тварин і переробкою тваринницької продукції та сировини.
8. Яка існує відповідальність за порушення законодавства з питань ветмедицини?
9. Хто має право накладати штрафи?

РОЗДІЛ 6. ЕКОНОМІКА ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ

Економіка – комплекс суспільних дисциплін про організацію та управління матеріальним виробництвом, ефективне використання ресурсів, розподіл, обмін, збут і споживання товарів та послуг. Тобто, Економіка вивчає підходи для прийняття раціональних рішень або рішень для розподілу обмежених ресурсів в порівнянні з конкуруючими альтернативами.

Одним з напрямків «Економіки» є «Економіка здоров'я тварин» (галузь економіки сільського господарства, яка застосовує принципи і методи економічного аналізу до проблем здоров'я тварин) та як складова «Економіка ветеринарної справи».

«Економіка ветеринарної справи» формує систему теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів ефективної організації ветеринарної діяльності на різних рівнях (аптеки-клініки-підприємства біологічної промисловості – національні/міжнародні ветеринарні заклади/заходи), які дозволяють оптимально досягати економічно обґрунтованих підходів для забезпечення як здоров'я і благополуччя тварин, так і продовольчої та біологічної безпеки.

Економіка має великий теоретичний апарат і набір методів і прийомів. Економіка охорони здоров'я тварин має дві взаємопов'язані галузі: економіку планування та управління ветеринарної службою (орган відповідальний за охорону здоров'я тварин) і економічний аналіз наслідків хвороб тварин.

Але економіка, епізоотологія, а також організація ветеринарної справи (хоч і є окремими науковими областями) самі доповнюють одна одну в досягненні мети – ефективне управління здоров'ям тварин та системами забезпечення здоров'я тварин.

В економіці здоров'я тварин завдання полягає в аналізі наслідків зміни (введення нової вакцини) або стратегії заходів, та отриманні очікуваних цифрових даних.

У минулому мало використовувалися економічні принципи і методи для аналізу ветеринарної діяльності і управління такими системами (економіка охорони здоров'я тварин), але Економіка внесла позитивний

внесок в фінансування ветеринарних служб; надання ветеринарних послуг і роль держави, приватного сектора; планування та бюджетування.

Економіка здоров'я тварин включає наступні компоненти:

- економіка охорони здоров'я тварин (управління і економіка ветеринарної справи, ветеринарне фінансування і аналіз політики здоров'я тварин)

- економічний аналіз хвороб тварин і стратегії втручання, включаючи ефективність ветеринарних втручань (діяльності).

В умовах глобалізації актуальним стає забезпечення економічного обґрунтування будь-якої ветеринарної діяльності по покращенню та захисту здоров'я тварин з боку фінансування та організації заходів.

Концептуальні моделі, які лежать в основі економічного аналізу, включають три основних компонента: люди, продукти, ресурси.

Хвороба являє собою негативний внесок у процес перетворення ресурсів або входів в продукти, товари та послуги, доступні для людей. Хвороба викликає прямі економічні втрати як для виробника, так і для потенційної втрати значення для споживача.

Вплив хвороб тварин в даній виробничій системі зводиться до зниження ефективності, якою ресурси перетворюються на продукти, тобто вони знижують ефективність виробництва. Наслідки хвороб можуть класифікуватися як прямі або опосередковані.

Прямі втрати від хвороб включають наступне:

- 1) через загибель племінних або продуктивних тварин;
- 2) зниження ефективності виробничого процесу та виробничої здатності ресурсів, що використовуються (зниження конверсії кормів, кількості яєць і т.д.);
- 3) зниження якості продукції (ураження шкур при гіподерматозі, маститне молоко і т. д.)

Опосередковані втрати через хвороби включають наступне:

- 1) додаткові витрати на профілактику (карантин, імунізація, лікування, стемпінг-аут і т.д.);
- 2) ризик зараження людини (сказ, сибірка, сальмонельоз, токсоплазмоз і т.д.);
- 3) втрачені доходи в результаті заборони виходу на міжнародні

ринки (свинину не експортують при АЧС, а птицю при грипі і т.д.)

Економічний аналіз включає виявлення та порівняння різних варіантів заходів (від дегельмінтизації до ліквідації) з точки зору їх очікуваних переваг і витрат, а також розподіл витрат і переваг у часі та групах тварин.

Контрольною точкою відліку, за якою порівнюють ефективність заходів, зазвичай є «нічого не робити» або «залишити все як є».

При проведенні економічного аналізу, який дозволяє прийняти рішення про оптимальний розподіл ресурсів, перше уточнення, яке необхідно зробити, полягає у визначенні: чия точка зору буде розглянута? Фермера, приватного лікаря, державного ветеринарного інспектора району, лікаря молокозаводу/м'ясокомбінату чи споживача кінцевого продукту?.

Так, кожен фермер розглядає хворобу з точки зору її впливу або впливу контрольних заходів на прибутковість його підприємства (цінами, які для нього важливі, є ринкові ціни, які він фактично сплачує і отримує). Проте, ці ціни можуть не відображати реальних затрат (соціального ефекту для суспільства в цілому), наприклад, затрати на протиепізоотичні заходи в осередках (які охоплюють велику кількість фермерів), субсидій та соціальних наслідків (наприклад, африканська чума свиней) або контрольних цін.

Крім того, дії на його фермі можуть мати «зовнішні» наслідки, наприклад, боротьба з хворобами на одній фермі також може «покращити» умови хвороби для сусідніх ферм безкоштовно для них. Таким чином, для будь-якого економічного аналізу важливо вказати, чия точка зору буде розглянута, тобто межі аналізу.

Оцінка економічних наслідків хвороб на окремих фермах відносно проста та стає все більш складною при переході до великої популяції тварин.

Методи економічного аналізу включають частковий аналіз, бюджет підприємства, математичні моделі, моделювання, аналіз витрат, переваг та вартості ефективності.

Вибір економічних методів для аналізу залежать від ряду факторів, а саме:

- характер економічних проблем;
- складність системи (прояви хвороби та її наслідки (порівняйте АЧС);
- наявність даних (наявність даних по РРСС або хвороби Гамборо);

- модель використання (ферма, область, держава);
- доступні ресурси (аналітичні інструменти, час, простір та фінанси).

Важливим аспектом є пошук «економічного оптимуму» між рівнем захворювання та рівнем контролю хвороби (діагностика, профілактика, лікування, ліквідація), що визначається цінами на необхідні ресурси та продукти.

Для проведення економічного аналізу необхідна достовірна кількість інформації по боротьбі з захворюванням тварин на національному/регіональному рівні.

При економічному аналізі ветеринарної діяльності враховуються різні групи: виробники, споживачі, уряд і суспільство. Тому, потрібно вирішити, від імені кого проводиться аналіз, та визначити відповідні витрати і переваги для цих груп.

Отже, економічний аналіз вимагає інтеграції як епізоотології та організації ветеринарної справи, так і економіки. Використовувані моделі включають моделі теоретичної економіки (наприклад, рівня ферми і рівня галузі) і моделі, наведені нижче.

Методи кількісного моделювання.

Методи аналізу рішень (включаючи аналіз ризиків).

Моделювання (імітація реальних змінних)..

Оптимізація математичних моделей.

Методи бюджетування і аналіз витрат у економіці здоров'я тварин.

Метод аналізу витрат і переваг.

Для успішного імплементації економіки здоров'я тварин у ветеринарну справу важливо розуміти природу економіки і взаємозв'язок між економікою і епізоотологією та організацією ветеринарної справи.

Аналіз впливу хвороб тварин на регіональні/національні економіки є складним, тому, для розуміння у цьому розділі наведена низка пріоритетних питань економіки ветеринарної справи:

- 1) фінансування Державної служби ветеринарної медицини;
- 2) прядок формування тарифів на ветеринарні послуги (включаючи послуги, що надаються державними установами ветеринарної медицини);
- 3) матеріально-технічне забезпечення ветеринарної медицини;
- 4) економічна ефективність ветеринарних заходів;

- 5) досвід фінансування протиепізоотичних заходів країн ЄС;
- 6) ринок ветеринарних товарів та послуг.

6.1. Фінансування Державної служби ветеринарної медицини

Фінансування та матеріально-технічне забезпечення державної служби ветеринарної медицини здійснюються за рахунок коштів загального та спеціального фондів Державного бюджету України. Грошові внески до Міжнародного епізоотичного бюро та інших міжнародних організацій з питань ветеринарної медицини, членом яких є Україна, здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України.

За рахунок коштів Державного бюджету, бюджетів місцевих громад та інших джерел, не заборонених законом фінансуються:

- заходи щодо профілактики, локалізації, за необхідності – ліквідації інфекційних хвороб тварин;
- лабораторно-діагностичні та регулярні радіологічні дослідження;
- створення необхідного резерву біологічних, лікувальних та дезінфікуючих препаратів і засобів;
- відшкодування витрат на транспортування та зберігання ветеринарних препаратів, інші ветеринарно-санітарні заходи, визначені Кабінетом Міністрів України;
- забезпечення виконання загальнодержавних довгострокових програм з питань ветеринарної медицини, у тому числі загальнодержавної програми здійснення моніторингу залишкових кількостей ветеринарних препаратів та забруднюючих речовин у тваринах, продуктах тваринного походження і кормах.

За рахунок коштів власників об'єктів (операторів потужностей) державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду здійснюється такі заходи:

- оплата здійснення заходів по профілактиці і ліквідації особливо небезпечних хвороб тварин (крім випадків, передбачених у статті 98 Закону України «Про ветеринарну медицину»), які включають процедури контролю, інспектування та ухвалення рішень, надання інформації;
- лікування хворих тварин;

- лабораторні дослідження;
- ветеринарно-санітарна експертиза товарів;
- видача відповідних ветеринарних документів, послуг при експортно-імпортних операціях та транспортуванні територією України.

При реєстрації в Україні ветеринарних препаратів, кормових добавок, преміксів та готових кормів оплата їх експертизи та випробування здійснюється за рахунок коштів заявника згідно з преїскурантом, затвердженим відповідно до законодавства.

Оплата послуг спеціалістів ветеринарної медицини, які провадять приватну ветеринарну практику, за виконання системних обов'язкових або необхідних позапланових протиепізоотичних заходів згідно з переліком та у розмірах, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом.

Тарифи на ветеринарні послуги затверджуються відповідно до законодавства про ціни та ціноутворення.

Джерелами фінансування ветеринарної медицини є: кошти Державного і бюджетів місцевих громад; позабюджетні кошти; відрахування від страхових платежів; кошти господарств усіх форм власності; кошти госпрозрахункових установ і підприємств.

Службу ветеринарної медицини в Україні організовує **держава**, яка бере на себе зобов'язання разом з бюджетами місцевих громад здійснювати витрати на утримання державної ветеринарної медицини, а також фінансування проведення основних протиепізоотичних та ветеринарно-санітарних заходів.

За рахунок коштів державного бюджету фінансуються:

- Держпродспоживслужба;
- Головні управління держпродспоживслужби в областях, Київське міське управління держпродспоживслужби та обласні державні лікарні ветмедицини;
- Центральна, зональні, спеціалізовані та регіональні державні лабораторії ветеринарної медицини;
- Регіональна служба державного ветеринарного контролю на державному кордоні і транспорті та її структурні підрозділи;

- Підприємства біологічної промисловості (біофабрики);
- Всі науково-дослідні інститути та їх філії, навчальні заклади з підготовки лікарів та фельдшерів ветеринарної медицини, а також Інститут післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини;

Кошти, що виділяються із Державного бюджету, використовуються: на заробітну плату спеціалістам ветеринарної медицини і допоміжного персоналу; на відрядження і службові роз'їзди; на оснащення об'єктів та установ державної ветеринарної медицини необхідним обладнанням та меблями; на будівництво і ремонт виробничих, житлових будинків установ державної ветеринарної мережі; на придбання транспортних засобів, дезінфікувальних установок і іншої спеціальної техніки.

Фінансування протиепізоотичних заходів, перелік яких затверджує Кабінет Міністрів України, також здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету. Такі кошти передбачаються у фінансових планах Держпродспоживслужби України та Головних управлінь Держпродспоживслужби в областях та місті Києві, які, у свою чергу, розподіляють кошти між районним, міжрайонними, міськими та міськрайонними управліннями Держпродспоживслужби. Використовуються ці кошти на проведення заходів, спрямованих на:

- запобігання і ліквідації інфекційних хвороб тварин;
- для лабораторно-діагностичних і радіологічних досліджень харчових продуктів і сировини тваринного походження;
- досліджень на трихінельоз тощо;
- проведення карантинних заходів, щеплень, вимушеної дезінфекції;
- придбання біопрепаратів, антигельмінтиків, деззасобів, спецодягу і взуття для боротьби із заразними хворобами;
- створення резервного фонду біопрепаратів, медикаментів і деззасобів; утримання автотранспортних засобів (у т.ч. придбання паливно-мастильних матеріалів) для ефективного забезпечення боротьби з епізоотіями;
- витрати на відрядження і зарплату спеціалістам ветмедицини і іншим особам, які залучаються для боротьби з епізоотіями;
- утримання тимчасових ветеринарно-карантинних загонів тощо.

За рахунок коштів місцевого бюджету фінансуються:

- районні, міжрайонні, міськрайонні та управління Держспоживслужби у містах обласного значення з підпорядкованими їм державними лікарнями, дільничними лікарнями, дільницями та пунктами ветеринарної медицини;
- районні та міські державні лабораторії ветеринарної медицини;
- державні лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринках.

Приватні установи ветеринарної медицини фінансуються за рахунок коштів, які надходять із сільськогосподарських підприємств, громадян яким надавались платні послуги. При виконанні приватними установами заходів щодо ліквідації особливо небезпечних хвороб тварин, які підлягають фінансуванню державою, існує преїскурант, за яким держава зобов'язана повернути витрачені кошти за виконану роботу таким установам.

Позабюджетні кошти і порядок їх використання:

Позабюджетними джерелами фінансування органів і установ державної ветеринарної медицини є:

- надходження від підприємств, установ, організацій та громадян за виконання ними робіт згідно з договорами за надання їм платних послуг;
- добровільні внески підприємств, установ, організацій і громадян;
- інші джерела, не заборонені законодавством.

Позабюджетні кошти використовуються на:

- виплату основної і додаткової заробітної плати (посадові оклади, доплати, надбавки, премії), службові відрядження;
- відрахування на державне (обов'язкове) пенсійне і соціальне страхування, а також виділяються до фонду сприяння зайнятості населення;
- придбання транспортних засобів, запасних частин до автомобілів і паливно-мастильних матеріалів;
- придбання медикаментів, інструментів, перев'язувальних матеріалів, палива, обладнання, меблів та інших засобів;
- забезпечення працівників спеціальним одягом, взуттям, обмундируванням, захисними пристроями і спеціальним харчуванням;
- виконання правил щодо техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежних заходів;

- проведення поточного ремонту приміщень, житла, технічне обслуговування основних виробничих фондів;
- проведення аудиторських перевірок;
- розробку і видання рекламних виробів (плакатів, каталогів, брошур, листівок тощо);
- соціальний захист працівників трудового колективу;
- оплату вартості комунальних послуг, електроенергії, засобів зв'язку;
- оплату податків тощо.

Відомча служба ветеринарної медицини фінансується за рахунок коштів свого відомства (Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України тощо). Відомча служба приватних сільськогосподарських підприємств (акціонерні товариства, спілки, фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи, аграрні холдинги, тощо) фінансується за рахунок коштів цих підприємств за винятком окремих протиепізоотичних заходів, що фінансуються державою.

Кошти сільськогосподарських підприємств усіх форм власності використовуються на:

- утримання служби ветеринарної медицини (виплата зарплати, оплата комунальних послуг – за житло, опалення і електроенергію);
- проведення переважної більшості протиепізоотичних і профілактичних заходів щодо профілактики незаразних хвороб тварин;
- лікування хворих тварин; придбання медикаментів, інструментів, антибіотиків, вітамінів, біогенних стимуляторів, преміксів тощо;
- створення матеріально-технічної бази (будівництво ветпунктів, ізоляторів, ветеринарно-санітарних пропускників тощо);
- придбання меблів і обладнання;
- профілактична дезінфекція, дератизація, дезінсекція і дезакаризація;
- проведення ветеринарно-санітарних і організаційно-господарських заходів при оздоровленні господарства від заразних хвороб;
- придбання транспортних засобів для фахівців ветмедицини, дезустановок тощо.

Вищезгадані кошти передбачаються у виробничо-фінансових планах сільськогосподарських підприємств і включаються до собівартості продукції тваринництва.

Кошти, які використовуються на проведення протиепізоотичних заходів за рахунок Державного або бюджетів місцевих громад, до собівартості продукції тваринництва не включаються.

Кошторис прибутків і видатків являє собою фінансовий документ, в якому передбачається надходження коштів для утримання районної, міської, міжрайонної державної лікарні ветеринарної медицини та їх видатки протягом року, у тому числі по кварталах. Його розробляє головний бухгалтер ветеринарної лікарні разом із начальником управління Держпродспоживслужби районного рівня і подає на затвердження голові районної державної адміністрації.

Питання для самоконтролю:

1. Які джерела фінансування ветеринарної медицини ви знаєте?
2. На які цілі використовуються кошти Державного бюджету України?
3. За рахунок яких коштів фінансуються протиепізоотичні заходи і як вони використовуються?
4. За рахунок коштів власників об'єктів (операторів потужностей) державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду здійснюється такі заходи?
5. Які установи ветеринарної медицини фінансуються за рахунок місцевого бюджету?
6. Поняття про позабюджетні кошти і порядок їх використання?
7. За рахунок яких коштів фінансується приватна та відомча ветеринарна медицина?

6.2. Порядок формування тарифів на ветеринарні послуги.

Порядок формування тарифів на ветеринарні послуги, що надаються державними установами ветеринарної медицини.

Порядок формування тарифів визначає механізм формування тарифів на ветеринарні послуги, що надаються державними установами ветеринарної медицини, які повністю утримуються за рахунок Державного бюджету.

Ветеринарні послуги, на які формуються тарифи, включають:

- 1) *здійснення протиепізоотичних заходів, а саме:*

- лікувально-діагностичні роботи;
- забір крові для діагностичних досліджень;
- діагностичні дослідження;
- профілактичні щеплення;
- лабораторні досліджень, необхідні для видачі супровідних ветеринарних документів на підконтрольні вантажі;
- дезінфекції, дезінсекції, дератизації;
- кремації, евтаназії;
- державний ветеринарно-санітарного контроль: під час забою тварин, переробки, зберігання, транспортування продуктів тваринного походження та кормів; а також, уповноваженими (офіційними) лікарями ветеринарної медицини на м'ясопереробних, рибозаготівельних, рибопереробних та молокопереробних підприємствах і на об'єктах масового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження (холодокомбінатах, холодильниках, спеціалізованих складських комплексах).

2) Оформлення та видачу на платній основі ветеринарних документів.

3) Лабораторну діагностику та ветеринарно-санітарну експертизу, а саме проведення таких досліджень:

- органолептичних;
- фізико-хімічних і біохімічних;
- бактеріологічних;
- хіміко-токсикологічних;
- радіологічних;
- імунологічних;
- патоморфологічних;
- гістологічних;
- паразитологічних;
- вірусологічних;
- серологічних;
- гематологічних;
- іонометричних;
- мікологічних;

- радіоімунних.

Під час формування тарифів та розрахунку цін на ветеринарні послуги враховується вартість предметів і матеріалів, встановлена Управлінням контролю за регульованими цінами. Визначальною базою формування тарифів на ветеринарні послуги є їх собівартість, яка розрахована на підставі норм і нормативів трудових і матеріальних витрат.

Витрати з оновлення основних засобів бюджетних установ ветеринарної медицини, які використовуються для організації та надання ветеринарних послуг, нараховуються у розмірі 10% собівартості послуг. На суму вартості ветеринарних послуг нараховується податок на додану вартість (ПДВ) у порядку і розмірах, що визначені «Податковим кодексом України».

Тарифи на ветеринарні послуги із здійснення протиепізоотичних заходів формуються з урахуванням:

- вартості предметів та матеріалів, зокрема медикаментів, біопрепаратів, діагностикумів, дезінфекційних засобів та інших матеріалів і реактивів;
- нарахувань на заробітну плату;
- накладних витрат, що виникають за умови надання платних послуг;
- витрат з оновлення основних засобів.

До тарифів на ветеринарні послуги можуть бути включені накладні витрати для:

1) придбання предметів та матеріалів (у тому числі канцелярського приладдя, обладнання, інвентарю і інших необхідних, але малоцінних швидкозношувальних предметів), що безпосередньо використовуються для надання послуг;

2) забезпечення харчуванням та спецодягом;

3) надання:

- транспортних послуг (утримання та залучення транспортних засобів, придбання паливно-мастильних матеріалів, страхування транспортних засобів);
- послуг зв'язку (мобільний та фіксований телефонний зв'язок);
- доступу до мережі Інтернет;

- поштових послуг;
- банківських послуг;
- послуг з охорони;
- послуг за отримання ліцензій та акредитацію в установлених законом випадках;
- послуг із страхування власних та орендованих приміщень;
- 4) оренди приміщень і обладнання;
- 5) поточного ремонту приміщень та обладнання і їх технічне обслуговування;
- 6) повірки вимірювального лабораторного обладнання;
- 7) сплати податків, державного мита і інших видів платежів до бюджету згідно до чинного законодавства;
- 8) замовлення поліграфічних робіт;
- 9) оплати відряджень;
- 10) оплати комунальних послуг та енергоносіїв (теплопостачання, водопостачання, водовідведення, електроенергії тощо);
- 11) заробітної плати та нарахувань на заробітну плату обслуговуючого персоналу, який утримується за рахунок спеціального фонду Державного бюджету.

Накладні витрати розраховуються за фактичною вартістю кожної складової, що існує на момент надання відповідної послуги.

Тарифи на ветеринарні послуги із здійснення протиепізоотичних заходів (Тпз) визначаються за формулою:

$$\text{Тпз} = \text{Спз} + \text{По},$$

де **Спз** – собівартість ветеринарних послуг із здійснення протиепізоотичних заходів;

По – витрати з оновлення основних засобів.

Собівартість ветеринарних послуг із здійснення протиепізоотичних заходів визначається за формулою:

$$\text{Спз} = \text{Пом} + \text{Пзп} + \text{Пнз} + \text{Пнв},$$

де **Пом** – матеріальні витрати;

Пзп – заробітна плата;

Пнз – нарахування на заробітну плату;

Пнв – накладні витрати.

11. Формування тарифів на ветеринарні послуги з оформлення та видачі ветеринарних документів здійснюється з урахуванням:

1) вартості бланків ветеринарних свідоцтв, довідок, паспортів, сертифікатів і інших ветеринарних документів;

2) заробітної плати та нарахувань на заробітну плату спеціалістів ветеринарної медицини, а також уповноважених (офіційних) лікарів ветеринарної медицини, які утримуються за рахунок коштів, одержаних за надані послуги;

3) накладних витрат із:

- заробітної плати та нарахувань на заробітну плату обслуговуючого персоналу;

- оплати послуг зв'язку, пов'язаних з видачою ветеринарних документів.

У разі оформлення та видачі ветеринарних документів уповноваженими (офіційними) лікарями, що здійснюють державний ветеринарно-санітарний контроль на підприємствах, тариф на оформлення і видачу ветеринарних документів не може перевищувати 20% вартості бланка.

Тарифи на оформлення та видачу ветеринарних документів визначаються за формулою:

$$T_{вд} = P_{ом} + P_{зп} + P_{нз} + P_{нв}$$

Формування тарифів на ветеринарні послуги з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи здійснюється з урахуванням:

- вартості предметів та матеріалів, зокрема біопрепаратів, діагностикумів, поживних середовищ, реактивів та інших матеріалів, необхідних для проведення лабораторної діагностики і ветеринарно-санітарної експертизи;

- додаткових виплат до заробітної плати з нарахуваннями, які здійснюються за рахунок коштів, одержаних за надані послуги;

- накладних витрат, що виникають за умови надання платних послуг;

- витрат з оновлення основних засобів.

Тарифи на ветеринарні послуги з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи визначаються за формулою:

$$\text{Тлд} = \text{Слд} + \text{Пдз}$$

де Слд – собівартість послуг лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи,

Пдз – додаткові виплати по заробітній платі.

У разі зміни ставок податків, зборів, мінімального рівня заробітної плати, ставок орендної плати, інших обов'язкових платежів, цін та тарифів на комунальні послуги, енергоносії, матеріальні і паливно-енергетичні ресурси запроваджується коригування тарифів.

Коригуванню підлягають лише ті індивідуальні складові витрат, за якими відбулися цінові зміни. Що сприятиме забезпеченню економічної обґрунтованості та прозорості запровадження механізму коригування тарифів.

19. Індекс зміни вартості індивідуальної складової витрат визначається за формулою:

$$I_z = \frac{V_{сн}}{V_c}$$

де I_z – індекс зміни вартості індивідуальної складової витрат;

$V_{сн}$ – нова вартість одиниці складової;

V_c – вартість одиниці складової, врахована під час формування тарифів, які потребують коригування.

Скоригована вартість складової визначається за формулою:

$$P_c = P * I_z,$$

де P – вартість будь-якої складової, що зазнає змін;

P_c – скоригована вартість складової.

Скоригований тариф на послугу визначається шляхом додавання вартості змінених і незмінених складових.

Механізм формування тарифів за ветеринарні роботи і послуги передбачає визначення наступних показників:

1. Затрат часу на підготовку та виконання ветеринарних робіт і послуг до типових норм.

2. Вартості одиниці часу (лікаря, фельдшера ветеринарної медицини, лаборанта, ветеринарного санітара тощо), виходячи із середньомісячного рівня оплати праці. При індексації заробітної плати вартість збільшується на відповідний індекс.
3. Нарахувань на заробітну плату у встановлених розмірах для установ.
4. Вартості матеріалів і обладнання, які необхідні для проведення ветеринарних робіт та виконання послуг, за цінами придбання.
5. Накладних витрат на поточний рік.
6. Прибутку у розмірі до 30% собівартості ветеринарних послуг (без урахування вартості матеріалів).
7. Податку на додану вартість.
8. Вартості транспортних засобів і телефонних розмов, якщо вони були використані при наданні платних послуг або виконанні робіт.

Затрати часу на підготовку та виконання ветеринарних робіт і послуг визначаються відповідно до норм часу на їх виконання, схвалених Головним управлінням ветеринарії Міністерства сільського господарства України від 16 грудня 1991 року. Згадані норми часу наведено в людино-хвилинах.

При проведенні ветеринарних робіт і виконанні послуг в особистих, фермерських, підсобних та сільськогосподарських підприємствах інших форм власності до цих норм додаються затрати часу на відвідування господарства з розрахунку 20 хвилин на 1 км (в обидва кінці).

Вартість одиниці часу визначається, виходячи з фактичного середньомісячного посадового окладу лікаря, фельдшера ветеринарної медицини, лаборанта, оператора, санітара. При індексації заробітної плати вартість збільшується на відповідний індекс.

Вартість людино-дня лікаря ветеринарної медицини визначається шляхом ділення посадового окладу на 21 (середня кількість робочих днів за календарний місяць).

Вартість людино-години визначається шляхом ділення вартості людино-дня на 8 годин (середня кількість годин робочого дня).

Для визначення вартості людино-хвилини необхідно вартість людино-години розділити на 60 хвилин.

Аналогічні розрахунки проводять при визначенні вартості людино-хвилини фельдшера ветеринарної медицини, оператора чи санітара.

Шляхом множення вартості людино-хвилини працівників ветеринарної медицини, які брали участь у виконанні роботи чи послуги, на обсяг виконаної роботи в людино-хвилинах одержимо суму витрат на заробітну плату.

Заробітна плата включається в калькуляцію виконаних ветеринарних робіт і послуг повністю при умові, коли установа ветеринарної медицини або введені одиниці утримуються за рахунок позабюджетних коштів, частково – в частині, що фактично виплачується працівникам за рахунок виконаних робіт або наданих послуг.

Нарахування на заробітну плату проводять у розмірах, які встановлено для державних установ, а саме, податок на доходи фізичних осіб – 18%, єдиний соціальний внесок – 22%, військовий збір – 1,5%.

У вартість матеріалів і обладнання включаються: медикаменти, біопрепарати, діагностикуми, поживні середовища, реактиви, дезінфекційні засоби тощо, які визначаються за нормами витрат і цінами придбання. Прилади, інструменти, апаратура, спецодяг та інший малоцінний інвентар списуються на собівартість робіт і послуг, залежно від строків використання згідно з механізмом амортизаційних відрахувань.

Накладні витрати визначаються у розмірі 40% від суми витрат на заробітну плату з нарахуваннями, вартості матеріалів і амортизаційних відрахувань.

Прибуток визначається у розмірі до 30% від суми собівартості ветеринарних робіт чи наданих послуг (витрати на заробітну плату з нарахуваннями і накладні витрати, за винятком вартості матеріалів і амортизаційних відрахувань).

Податком на додану вартість у розмірі 20% обкладається сума собівартості ветеринарних робіт (наданих послуг) і прибутку.

Склавши суми витрат на заробітну плату з нарахуваннями, вартості матеріалів з амортизаційними відрахуваннями, накладних витрат, прибутку і

податку на додану вартість, одержимо вартість виконаної роботи (надання послуги) або тарифу.

Якщо при виконанні ветеринарної роботи чи наданні послуги використовувались транспортні засоби або телефонні розмови, то їх вартість додається до тарифу.

Коли при виконанні роботи брали участь допоміжні робітники (фіксатори, механізатори, дезінфектори тощо), то до вартості тарифу додається їх заробітна плата за фактично витрачений час.

Тарифи затверджує головний державний інспектор ветеринарної медицини району або міста.

Рентабельність ветеринарних робіт чи послуг не повинна перевищувати 30%.

При виконанні робіт чи наданні послуг після закінчення робочого дня вартість тарифу збільшується: за перші дві години – у 1,5 рази, а за наступні години – у подвійному розмірі; у святкові і неробочі дні – у подвійному розмірі; у нічний час – у підвищеному розмірі, але не нижче 20% тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час.

Для визначення амортизаційних відрахувань від зазначеного вище майна необхідно визначити наступне: термін використання, вартість товару (за ціною придбання), вартість використання товару за один місяць, за один день, за одну годину і за одну хвилину. Шляхом множення вартості одиниці часу товару на час його використання визначаємо суму амортизаційних відрахувань на виконану роботу.

Питання для самоконтролю:

1. Що включають у себе ветеринарні послуги, на які формуються тарифи?
2. З урахуванням яких статей формуються тарифи на ветеринарні послуги із здійснення протиепізоотичних заходів?
3. Яким чином здійснюється формування тарифів на ветеринарні послуги з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи?
4. Механізм формування тарифів за ветеринарні роботи і послуги передбачає визначення наступних показників?
5. Яким чином змінюється тариф при виконанні робіт чи наданні послуг після закінчення робочого дня?

6.3. Матеріально-технічне забезпечення ветеринарної медицини

Ефективність проведення профілактичних і вимушених ветеринарних заходів лікувальної роботи в основному залежить від своєчасного і в повному обсязі забезпечення засобами ветеринарної медицини і засобами захисту тварин. Зазначені завдання покладаються на керівників органів і служб та систему забезпечення ветеринарної медицини.

Предметами забезпечення у ветеринарній медицині є:

- медикаменти, біологічні препарати, дезінфікуючі засоби, реактиви;
- ветеринарні інструменти (хірургічні, терапевтичні та акушерські) і перев'язувальні матеріали;
- лабораторне обладнання;
- фізіотерапевтична апаратура і рентгенустановки;
- дезінфекційні установки, прилади й апарати;
- спеціальний і санітарний одяг та взуття;
- меблі, скляний посуд і транспортні засоби;
- журнали обліку і бланки звітності;
- обладнання для пунктів штучного запліднення тварин та інші зоотехнічні товари;
- обчислювальна техніка вимірювальні прилади тощо.

– Об'єктами ветеринарного забезпечення є:

- установи державної і відомчої служби ветеринарної медицини, в т.ч. сільськогосподарські підприємства різних форм власності;
- фізичні та юридичні особи, які займаються підприємницькою ветеринарною практикою, фермери, власники тварин;
- науково-дослідні інститути і факультети ветеринарної медицини вищих закладів освіти;
- племпідприємства, лабораторії, станції і пункти штучного запліднення тварин, комбікормові заводи тощо.

Оснащення установ державної ветеринарної медицини здійснюється відповідно до норм, які затверджуються Міністерством аграрної політики та продовольства України. В Україні розроблено норми

оснащення для районних, міськрайонних і міських державних лікарень, дільничних лікарень, дільниць і пунктів ветеринарної медицини за такими групами ветеринарних товарів: прилади, апарати та інше майно, інструменти, скляний посуд, гумотехнічні вироби, меблі і господарський інвентар. Спеціальним автомобільним транспортом і дезінфікувальними установками Служби ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств різних форм власності оснащуються майном відповідно до норм для дільниць державної ветеринарної медицини.

Виробничу потребу у ветеринарному обладнанні, інструментах, біопрепаратах, медикаментах та інших засобах визначають головні лікарі ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств з урахуванням фінансових можливостей, в межах бюджету, який передбачено у фінансових планах.

Порядок ветеринарного забезпечення. План проведення ветеринарно-профілактичних і вимушених ветеринарних заходів вимагає від керівників установ державної та відомчої служби планового забезпечення засобами захисту тварин.

Начальники Головних управлінь Держпродспоживслужби щорічно складають заявки на основні види ветеринарних товарів (біопрепарати, антигельмінтики, деззасоби тощо) і подають їх центральному апарату Держпродспоживслужби, а остання складає зведені заявки. Держпродспоживслужба централізовано оплачує замовлені товари за рахунок коштів, які передбачаються Кабінетом Міністрів України на проведення протиепізоотичних заходів. Витрати на вище вказані заходи можуть покриватися також за рахунок місцевих бюджетів.

Начальники районних, міськрайонних та міських лікарень ветеринарної медицини розподіляють одержані товари для дільничних лікарень, дільниць і пунктів ветеринарної медицини.

Нині у зв'язку з непостійним і нестабільним фінансуванням, а також реформуванням служби ветеринарної медицини, планове постачання служб ветеринарної медицини ветеринарними товарами порушено, і тому здійснюється лише за найнеобхідніших потреб.

Зараз на ринку ветеринарних товарів та медикаментів є достатня кількість приватних ветеринарних аптек, оптових баз. Реалізація товару в

яких здійснюється на ринкових умовах. Головні лікарі ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств, приватно практикуючі лікарі, головні лікарі приватних клінік ветеринарної медицини закупають медикаменти, інструменти, перев'язувальні матеріали (бинти, вату, марлю), деззасоби, ратициди, антигельмінтики, скляний посуд, біопрепарати тощо у ветеринарних аптеках (оптових базах), або ж інших спеціалізованих установах (обладнання, діагностичними і т.ін.). Послугами приватних аптек також користуються установи державної ветеринарної медицини.

На закуплені товари аптека зобов'язана виписувати накладну (рахунок-фактуру), у якій зазначаються: назва товару, одиниця виміру, його вартість, кількість відпущеного товару, його загальна вартість. У кінці накладної зазначається, на яку суму відпущено товарів (у цифровому виразі та прописом). Оплата здійснюється, як правило, шляхом безготівкового розрахунку, або ж за готівку. При безготівковому розрахунку бухгалтерія підприємства перераховує через банк зазначену в накладній суму на розрахунковий рахунок аптеки. Головний лікар ветеринарної медицини підприємства бере платіжне доручення, на основі якого одержує замовлені товари у ветеринарній аптеці. Спеціалісти ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств усіх форм власності, приватно практикуючі лікарі та лікарі державних лікарень ветеринарної медицини можуть купувати ветеринарні товари за готівку. При цьому аптека зобов'язана видавати товарний чек на суму придбаних товарів. Власники тварин, фермери, підприємці за рецептами (або без них) купують ветеринарні товари за готівку. У деяких випадках лікарі ветеринарної медицини підприємств можуть купувати певні препарати у медичних аптеках за готівку (видається товарний чек) або шляхом перерахування грошей через банк.

Порядок обліку, зберігання і використання майна ветеринарної медицини встановлений спеціальними інструктивними документами: «Інструкція про порядок обліку і використання медикаментів, біопрепаратів, дезінфікуючих засобів та інших матеріалів в установах державної ветеринарної медицини», «Правила зберігання, обліку та видачі отруйних і сильнодіючих лікарських речовин».

Майно ветеринарної медицини, що надходить у різні установи ветеринарної медицини і підприємницькі структури, підлягає обов'язковому огляду, обліку і передачі матеріально відповідальній особі. У лікувально-профілактичних установах ветеринарної медицини матеріально-відповідальною особою призначається завідувач аптекою або ж один із лікарів чи фельдшерів, у державних лабораторіях ветеринарної медицини і лабораторіях ветсанекспертизи на ринках – один із лаборантів.

У державних установах ветеринарної медицини ведуться контрольовані облікові документи: касова книга, інвентарна книга, книга обліку отруйних і сильнодіючих речовин, журнал обліку спирту, журнал реєстрації рецептів і вимог, картки кількісно-сумісного обліку тощо.

Відповідно до вказівок Держпродспоживслужби України про порядок обліку, зберігання і використання отруйних і сильнодіючих речовин, ці препарати зберігаються в окремих кімнатах, у сейфах чи металевих або оббитих залізом дерев'яних шафах під замком. У вікнах аптеки або іншого приміщення встановлюються металеві ґрати. Кімнати, де зберігаються отруйні і сильнодіючі речовини, після роботи зачиняються, опечатуються або пломбуються.

Використання медикаментів здійснюється за рецептами або згідно із записом у журналах реєстрації хворих тварин та історіях хвороби. Вони щомісячно списуються згідно з актами.

Лікувально-профілактичні заходи, як правило, здійснюються за рахунок коштів власника тварин за тарифами. Безкоштовно медикаменти використовуються тільки при наданні невідкладної допомоги хворим тваринам, а також при проведенні протиепізоотичних заходів, перелік яких затверджено Кабінетом Міністрів України.

Біопрепарати і деззасоби використовуються при проведенні протиепізоотичних заходів і списуються згідно з актами.

Спирт етиловий використовується: для лікування хворих тварин за рецептами; для проведення протиепізоотичних заходів (туберкулінізація, взяття проб крові і гематологічні дослідження на лейкоз тощо), що стверджується актами; для проведення лабораторних досліджень. Витрати його обліковуються у спеціальному журналі.

Інструменти, не придатні для використання, списуються щоквартально або наприкінці року при інвентаризації.

Відповідно до вказівок Держпродспоживслужби України і Положення про інвентаризацію, яке затверджено Міністерством фінансів України для посилення контролю за зберіганням майно-матеріальних цінностей та інших засобів, щорічно в установах державної ветеринарної медицини проводять повну перевірку (інвентаризацію) наявності майно-матеріальних цінностей, грошових коштів, незакінченого капітального будівництва, ремонту тощо.

Для проведення роботи з інвентаризації розпорядженням голови районної державної адміністрації (міського голови) створюється інвентаризаційна комісія, яка проводить інвентаризацію в усіх установах ветеринарної медицини району (міста).

Інвентаризацію у службах ветеринарної медицини сільськогосподарських підприємств і підприємницьких структурах проводять їхні ревізійні комісії або ж ревізори.

При інвентаризації перевіряють наявність, якість і вартість медикаментів, біопрепаратів, інструментів, спирту етилового та іншого майна, переоцінюють їх відповідно до діючих цін. Результати інвентаризації оформлюються актом, який після закінчення роботи комісії подається на розгляд керівникові, що її призначив. До акту додається інвентаризаційна відомість, у якій наводиться опис товарів ветеринарної медицини за групами майна, придатного для використання. Окремо складається акт на списання непридатного майна (медикаментів, інструментів, спецодягу, взуття, меблів, інвентарю тощо). За недостачі матеріальних цінностей відповідальність покладається на матеріально відповідальну особу. З'ясовуються причини недостачі, і керівник державної ветеринарної установи чи іншого юридичного формування вирішує – вартість недостачі матеріальних цінностей списати за рахунок господарчих витрат, або ж її відшкодувати з матеріально відповідальної особи. Якщо матеріально відповідальна особа відмовляється відшкодувати вартість недостачі матеріалів, то ця вартість стягується через суд.

Питання для самоконтролю:

1. Яким чином здійснюється забезпечення ветпрепаратами державної служби ветеринарної медицини?
2. Які організаційні структури належать до системи забезпечення ветеринарної медицини?
3. Яким чином здійснюється облік, зберігання і використання ветеринарних препаратів, дезінфікуючих засобів, майна в установах і службах ветмедицини?
4. Як проводиться інвентаризація майна в установах ветеринарної медицини?

6.4. Економічна ефективність ветеринарних заходів

Агропромисловий комплекс України є одним із найбільших і важливих секторів економіки України. Від рівня розвитку, стабільності його функціонування, особливо сільського господарства, залежить стан економіки і продовольча безпека держави в цілому.

За період реформування агропромислового комплексу в основному вже створено правову базу для ринкових перетворень економіки. Так, було створено акціонерні товариства, холдинги, господарські товариства, кооперативи фермерські господарства, хоча частково залишились і державні підприємства. Також чільне місце на ринку продукції тваринного походження займають приватні домогосподарства. Незалежно від організаційних форм усі сільськогосподарські підприємства орієнтуються на отримання прибутку внаслідок реалізації продукції, яку вони виробляють, а тому кожен фахівець, зокрема і спеціалісти ветеринарної медицини, мусять досконало володіти методикою економічного аналізу роботи, яку вони виконують.

Організовуючи ветеринарні заходи, необхідно завжди враховувати, який вплив вони справляють на кінцевий результат виробничої діяльності, а для цього потрібно добре знати економіку ветеринарної справи.

Економіка ветеринарної справи – це наука, яка вивчає закономірності впливу ветеринарного обслуговування і ветеринарних заходів, спрямованих на ефективний розвиток тваринництва, одержання максимальної кількості високоякісної продукції від сільськогосподарських і промислових тварин, включаючи ВРХ, свиней, овець, кіз, коней, а також птицю, хутрових звірів, риб і бджіл, при найменших витратах праці та коштів на одиницю продукції.

Представленими методичними рекомендаціями можна керуватися при визначенні економічного збитку та економічної ефективності ветеринарних заходів, а також у таких випадках:

- при техніко-економічному обґрунтуванні планових науково-дослідних робіт та виборі найефективніших методів лікування тварин і профілактики їх захворюваності, а також виборі найкращих варіантів створення і впровадження нової спеціальної техніки;

- при визначенні фактичної економічної ефективності від застосування науково-дослідних технологій і нової техніки;

- при розрахунках розміру матеріальної винагороди за застосування результатів науково-дослідної роботи, впровадження у практику нової техніки і способів профілактики та лікування.

За останні роки розвиток економічної теорії набуває все більших масштабів у різних галузях, проте проблема економічної ефективності ветеринарних заходів у сучасному вимірі потребує невідкладних наукових досліджень і аналітики. У цій галузі економіка має бути одним із головних критеріїв оцінки застосованих засобів боротьби з хворобами тварин, доцільності прийнятих рішень, вибору методів і систем профілактики та ліквідації захворювань.

Методичною основою економічних досліджень у ветеринарній медицині та наукового обґрунтування методів боротьби з хворобами тварин є загальні методологічні принципи спеціальної економічної науки у цій галузі. При дослідженнях ефективності ветеринарних заходів застосовують різні методи, з яких основними є такі:

- статистична обробка масових звітних і літературних даних, економічна їх оцінка;

- стаціонарні спостереження;

- економічна оцінка результатів біологічних і ветеринарних наукових і науково-господарських дослідів;

- постановка спеціальних економічних дослідів;

- економічний аналіз отриманих матеріалів, виявлення закономірностей і причинних зв'язків, економічна оцінка результатів аналізу, прийняття рішень;

- експериментальна перевірка об'єктивності прийнятих рішень, економічної доцільності їх реалізації у виробництві.

Кожен із цих методів має своє призначення. Вибір методу визначається характером досліджень, метою та завданнями.

Економічна ефективність ветеринарних заходів являє собою суму запобіжних збитків у тваринництві, додаткову вартість, одержану за рахунок збільшення кількості продукції і підвищення її якості, економію трудових і матеріальних ресурсів унаслідок застосування більш ефективних засобів і методів профілактики хвороб і лікування тварин, а також економію в суміжних галузях виробництва.

Розрізняють **планову, фактичну, галузеву і народногосподарську економічну ефективність**.

Планова економічна ефективність визначається при обґрунтуванні планів профілактики заразних і незаразних хвороб, засобів і способів лікування тварин тощо.

Фактична економічна ефективність встановлюється за наслідками здійснення комплексу профілактичних, оздоровчих і лікувальних заходів, застосування окремих методів, засобів та технічних пристроїв ветеринарного призначення.

Галузева економічна ефективність встановлюється за наслідками здійснення ветеринарних заходів в цілому по галузі тваринництві, а **народногосподарська** – за наслідками ветеринарних заходів, що проведені у тваринництві, з урахуванням їх ефективності в суміжних галузях виробництва.

Економічна ефективність ветеринарних заходів визначається в окремому господарстві (фермі, відділку) або регіоні (районі, області, країні).

Незалежно від застосування засобів і методів галузі ветеринарної медицини, показниками економічної ефективності ветеринарних заходів є:

1. Зниження рівня захворюваності і смертності тварин (вираховується у відсотках).
2. Зменшення розміру заподіяного збитку (у гривнях).
3. Підвищення продуктивності тварин (у центнерах, кг, штуках, відсотках – м'ясо, молоко, вовна, яйця тощо).

4. Збільшення обсягу виробництва тваринницької продукції (в центнерах, штуках, відсотках)

5. Зменшення витрат корму на одиницю продукції (в кормових одиницях, відсотках).

6. Зниження собівартості одиниці продукції (в гривнях, відсотках).

7. Збільшення прибутку і рентабельності виробництва (в гривнях, відсотках).

Для визначення економічної ефективності ветеринарних заходів, запропоновано систему економічних показників, яка дає змогу об'єктивно та комплексно оцінювати працю ветеринарних фахівців. Основні показники такі:

- заподіяні економічні збитки в натуральному і грошовому виразі;
- витрати на ветеринарні заходи;
- питомі величини збитку, та ветеринарних витрат;
- коефіцієнти захворюваності та летальності;
- відвернуті (запобіжні) економічні збитки;
- економічний ефект (або сумарний економічний ефект) у грошовому виразі;
- економічний ефект на 1 гривню витрат;
- окупність і термін окупності капітальних вкладень;
- продуктивність праці ветеринарних спеціалістів.

При визначенні економічної ефективності ветеринарних заходів використовують такі вихідні дані:

- кількість тварин, сприйнятливих до хвороби що вивчається (за віковими групами), на дату її реєстрації (при гострих інфекційних хворобах), а також середньорічне поголів'я тварин в обороті стада за роки неблагополуччя (при хронічних інфекційних і незаразних хворобах);

- кількість захворілих, загиблих, вимушено забитих і знищених тварин за віковими групами у період неблагополуччя;

- кількість тварин, підданих діагностичним дослідженням, щепленням, лікувально-профілактичним обробкам за віковими групами з урахуванням кількості обробок за період неблагополуччя;

- продуктивність здорових і хворих (перехворілих) тварин;

- валове виробництво та грошові надходження від реалізації продукції тваринництва у неблагополучних і благополучних стадах, фермах, господарствах;

- річний обсяг ветеринарних обробок (робіт) з урахуванням застосування різних методів, засобів, технічних приладів у комплексі ветеринарних заходів;

- витрати праці і матеріальних засобів на проведення ветеринарних заходів з профілактики та ліквідації хвороб за період неблагополуччя.

Джерелами одержання вихідних даних можуть бути:

- журнали для реєстрації хворих тварин (сільгоспоблік, форма №1-вет);

- журнали запису протиепізоотичних заходів (форма №2-вет) та епізоотичного стану району (міста) (форма №3-вет);

- тарифи на проведення ветеринарних заходів;

- договірні закупівельні ціни на тварин та їх продукцію;

- дані первинного зоотехнічного обліку;

- аналіз статистичних спостережень, спеціальних досліджень;

- річні звіти господарств і дані первинного бухгалтерського обліку тощо.

Визначення економічних збитків, заподіяних хворобами тварин

Під економічними втратами розуміють збитки у тваринництві, переробній промисловості, спричинені захворюваннями тварин. Втрати бувають фактичні і запобіжні. Фактичні виражають збитки в конкретному сільськогосподарському підприємстві, районі, зумовлені захворюванням тварин, а запобіжні характеризують ту суму збитків, яка відвернута в результаті комплексного, оперативного здійснення заходів ветеринарної медицини.

У тваринництві визначають категорії (види) економічних збитків. До них належать:

- загибель, вимушений забій та знищення тварин;

- зменшення кількості та якості продукції (сировини) тваринного походження (молока, приросту живої маси, настригу вовни, несучості тощо);

- бракування уражених туш, органів і сировини, втрати племінних якостей тварин;

- недоотримання приплоду внаслідок яловості та хвороб маток;
- вимушений простій робочих тварин і невикористання виробничих приміщень унаслідок ветеринарних обмежень (тваринницькі приміщення, пташники, інкубатори, м'ясокомбінати).

Слід відзначити, що категорії економічних збитків обчислюються при кожному захворюванні з подальшим визначенням питомої величини збитку.

Для визначення категорій економічних збитків у грошових одиницях користуються нижче наведеними формулами:

1. Збитки від загибелі тварин та вимушеного їх забою, знищення тварин по кожній віковій групі (З1) розраховують як різницю між вартістю тварин у закупівельних цінах (цінах на племінну худобу) і грошовою виручкою від реалізації продуктів забою.

$$\mathbf{З1 = М \times Ж \times Ц - Вф,}$$

де М – кількість загиблих, вимушено забитих, знищених тварин, гол.;

Ж – середня жива маса однієї тварини, кг.;

Ц – закупівельна ціна одиниці продукції, грн.;

Вф – фактична виручка від реалізації продуктів забою, трупної сировини, грн.

Для непродуктивних тварин (хобі-група) збиток унаслідок загибелі розраховують наступним чином:

$$\mathbf{З1 = М \times Ц,}$$

де М – кількість загиблих, гол.;

Ц – ціна однією тварини, грн.;

2. Збиток від зниження продуктивності тварин унаслідок їх захворювання (З2) визначають за формулою

$$\mathbf{З2 = М \times (Вз - Вхв) \times Т \times Ц,}$$

де М – кількість захворілих тварин (ялових маток), гол.;

Вз і Вхв – середньодобова кількість продукції (молока, м'яса, яєць) одержана відповідно від здорових та хворих тварин у розрахунку на одну голову, кг;

Т – тривалість спостереження за зміною продуктивності тварин (період карантину, неблагополуччя, тривалість хвороби), дні;

Ц – закупівельна ціна одиниці продукції, грн.

3. Збиток від недоодержання приплоду внаслідок захворювання та яловості маток (З3) визначають за формулою:

$$\mathbf{З3 = (Кн \times Рв - Нф) \times Вп,}$$

де Кн – коефіцієнт народжуваності, прийнятий за плановим показником;

Рв – можливий контингент маток для розплоду за видами тварин, гол.;

Нф – фактична кількість народжених телят, поросят, ягнят, гол.;

Вп – умовна вартість однієї голови приплоду, грн.

Вартість приплоду при народженні встановлюють за вартістю основної продукції, одержаної за рахунок кормів, затрачених на утворення приплоду, за формулами:

$$\mathbf{В_{тм} = 3,61 \times Ц;}$$

$$\mathbf{В_{тв} = 0,88 \times Ц;}$$

$$\mathbf{В_{п} = 1,97 \times Ц:Пп;}$$

$$\mathbf{В_{я} = 0,84 \times Ц:Пя;}$$

$$\mathbf{В_{л} = 80 \times С_{кд},}$$

де В_т – вартість теляти (В_{тм} – молочних порід, В_{тв} – м'ясних порід); В_п – поросяти; В_я – ягнати; В_л – лошади при народженні, грн.;

3,61 – кількість молока, яке можна одержати за рахунок кормів, що витрачаються на утворення приплоду однієї корови молочних порід, ц.;

0,88 – приріст живої маси м'ясної худоби (ц), який можна одержати за рахунок кормів, витрачених на формування однієї голови приплоду;

1,97 – приріст живої маси свині, яку можна одержати за рахунок кормів, що витрачаються на утворення приплоду основної свиноматки, ц;

0,84 – кількість вовни, яку можна одержати за рахунок кормів, що витрачаються на утворення приплоду вівцематки вовнових порід, кг;

Ц – ціна одиниці продукції, грн.;

Пп – вихід поросят на основну свиноматку, гол.;

Пя – вихід ягнят на вівцематку, гол.;

80 – кількість коне-діб, що дорівнює за витратами кормів утворенню приплоду кобили;

С_{кд} – собівартість конедня, грн.

Для непродуктивних тварин (хобі-група) збиток унаслідок загибелі розраховують наступним чином:

$$\mathbf{Зз = Мп \times Вп}$$

де, М_п – кількість недоотриманого приплоду, гол.;

В_п – умовна вартість однієї голови приплоду, грн.

4. Збиток від втрати племінної цінності тварин (З₄) визначають за формулою:

$$\mathbf{З_4 = Мв \times (Цп - Цв),}$$

де М_в - кількість тварин, що втратили племінну цінність, гол.;

Ц_п і Ц_в – середня ціна реалізації, відповідно племінних та тих, що втратили племінну цінність тварин, грн.

5. Збиток від зниження якості продукції (сировини), одержаної від перехворілих, вимушено забитих, загиблих тварин (35) визначають за формулою:

$$35 = M_{п} \times (\text{Цз} - \text{Цхв})$$

де $M_{п}$ – кількість реалізованої продукції зниженої якості кг, шт.;

Цз і Цхв – ціни реалізації одиниці продукції (сировини), одержаної відповідно від здорових та хворих тварин, грн.

6. Збиток унаслідок бракування туш, м'яса, органів і сировини тваринного походження розраховують за формулою:

$$36 = \text{Цх} \text{Мбп} + \text{Вт} - \text{Вф},$$

де $M_{бп}$ – кількість бракованої продукції (сировини);

Вт – витрати на утилізацію, переробку або знищення продукції (сировини), грн.;

Ц – закупівельна ціна одиниці продукції, грн.;

Вф – фактична виручка від реалізації продукції (сировини).

7. Збиток від вимушеного простою робочої худоби (37) визначають за формулою:

$$37 = M_{р} \times T \times \text{Скд},$$

де $M_{р}$ – кількість робочої худоби, що вимушено простояла, гол;

T – середня тривалість простою тварин, днів;

Скд – собівартість робочого коне-дня, грн.

8. Загальна сума економічного збитку, зумовленого тією чи іншою хворобою (3), визначається як сума всіх видів збитку:

$$3 = 31 + 32 + 33 + 34 \dots \text{тощо}$$

Визначення витрат на ветеринарні заходи, питомих величин економічного збитку, коефіцієнтів захворюваності та летальності.

Витрати на ветеринарні заходи складаються з трудових і матеріальних ресурсів у грошовому виразі, які можуть бути плановими і вимушеними. Їх визначають згідно з даними ветеринарного та бухгалтерського обліку, а також з діючими тарифами вартості ветеринарних заходів. Вони поділяються на прямі та непрямі. До прямих витрат належать: оплата праці та матеріальні витрати.

Оплата праці працівників, які безпосередньо зайняті на роботах з проведення ветеринарних заходів (зарплату лікарів, фельдшерів, санітарів, допоміжних робітників, у т.ч. водіїв спецавтомобілів, дезустановок, робітників ветеринарних ізоляторів ін.). До витрат на заробітну плату

належать також податок на доходи фізичних осіб – 18%, єдиний соціальний внесок – 22%, військовий збір – 1,5%.

Основна зарплата фахівців і допоміжних робітників розраховується згідно із встановленими посадовими окладами. При здійсненні окремих заходів необхідно враховувати зарплату за фактично витрачений час (у днях, годинах, хвиликах). Для встановлення денної ставки ветеринарного спеціаліста необхідно місячний посадовий оклад розділити на 22. Розділивши денну ставку на 8 годин, визначимо годинну ставку, а діленням годинної ставки на 60 хвилин знайдемо хвилину.

Матеріальні витрати включають: вартість використаних ветеринарних препаратів, біопрепаратів, дезінфікуючих засобів, перев'язувальних матеріалів, палива, електроенергії, а також амортизаційні відрахування від використання інструментів (2% на кожну обробку), обладнання та основних засобів виробництва (0,5%). На ветеринарні заходи спрямовують прямі витрати для:

- спорудження тимчасових огорож, забійних майданчиків, шлагбаумів, дезбар'єрів тощо;
- утилізації трупів, вимушений забій тварин і знезараження продуктів забою;
- знищення малоцінного інвентарю;
- поточного ремонту і догляду за технікою (дезустановки, автомобілі, обладнання);
- видатків на відрядження – згідно з фактичними витратами.

При визначенні матеріальних витрат у господарстві враховують також вартість засобів, які були використані за рахунок держбюджету (діагностикуми, вакцини, деззасоби).

Непрямі витрати включають: оплату праці переважно головних та старших спеціалістів ветеринарної медицини, транспортні витрати, кошти на утримання аптек, складів тощо. Загальна сума витрат на ветеринарні заходи визначається додаванням всіх видів витрат.

Для визначення економічної ефективності ветеринарних заходів необхідно, в першу чергу, визначити загальний економічний збиток від захворювання тварин і встановити коефіцієнти захворюваності, летальності, а також питомі величини економічного збитку і витрати на ветеринарні

заходи. Вищезгадані показники визначаються при кожному захворюванні, яке вивчається на основі вибіркових досліджень за період неблагополуччя господарства щодо наявності в них заразних і незаразних хвороб тварин.

В економіці ветеринарної справи їх називають питомими величинами і коефіцієнтами.

Питома величина економічного збитку (Кзб) – грошове вираження збитку на одну захворілу (загиблу, вимушено забиту, знищену, наявну) тварину. Вона визначається шляхом ділення загальної суми збитків на кількість захворілих тварин за формулою:

$$\text{Кзб} = \text{З} : \text{Мз},$$

де З – загальна сума економічного збитку, грн.,

Мз – кількість захворілих тварин.

Питому величину економічного збитку на одну наявну захворілу тварину використовують при визначенні запобіжних економічних збитків у результаті проведення профілактичних і оздоровчих заходів у неблагополучних господарствах і регіонах та при визначенні запобіжних економічних збитків, у результаті здійснення лікувальних заходів при заразних і незаразних хворобах.

Питома величина витрат на ветеринарні заходи (Кв) – це грошові витрати на одну захворілу або оброблену тварину. Вона визначається шляхом ділення загальної суми ветеринарних витрат на кількість захворілих або оброблених тварин за формулою:

$$\text{Кв} = \text{Вв} : \text{Мз},$$

де Вв – загальна сума витрат на ветеринарні заходи, грн.;

Мз – кількість захворілих або оброблених тварин.

Коефіцієнт захворюваності (Кз) – це відношення кількості захворілих тварин до загальної кількості сприйнятливого поголів'я певного виду і вікової групи неблагополучного господарства (регіону) за період, що вивчається.

$$\text{Кз} = \text{Мз} : \text{Мс},$$

де Мз – кількість захворілих тварин;

Мс – загальна кількість сприйнятливих тварин (певного віку і виду)

Коефіцієнт летальності (смертності) (Кл) – відношення кількості загиблих тварин певного виду і віку до кількості захворілих за досліджуваний період:

$$Kл = Mп : Mз,$$

де $Mп$ – кількість загиблих тварин;

$Mз$ – кількість захворілих тварин (певного віку і виду).

Розрізняють **потенційні** (можливі) **коефіцієнти захворюваності і летальності**, які встановлюються в неблагополучних стадах при природному перебігу хвороби, коли не проводились профілактичні і вимушені ветеринарні заходи.

Потенційні коефіцієнти захворюваності і летальності встановлюють як для окремих неблагополучних господарств, так і для регіонів. Потенційні коефіцієнти захворюваності використовуються для визначення запобіжного економічного збитку при проведенні профілактичних і оздоровчих заходів, а потенційні коефіцієнти летальності – для визначення запобіжного економічного збитку при проведенні лікувальних заходів.

Визначення попереджених економічних збитків та економічної ефективності.

Попереджені економічні збитки – це грошовий вираз попереджених втрат у тваринництві в результаті здійснення ветеринарних заходів. Розрізняють такі категорії економічних збитків:

Попереджені економічні збитки в результаті профілактики і ліквідації хвороб тварин в окремому сільськогосподарському підприємстві ($Пз1$), обчислюють за формулою:

$$Пз1 = Mс \times Kз1 \times Kзб - З,$$

де $Mс$ – загальне поголів'я сприйнятливих тварин, гол.;

$Kз1$ – коефіцієнт потенційного (можливого) захворювання;

$Kзб$ – питома величина економічного збитку в розрахунку на одну захворілу тварину, грн.;

$З$ – фактичний економічний збиток у господарстві, грн.

Вказаною формулою користуються при визначенні попереджених економічних збитків у результаті проведення профілактичних заходів (щеплення, дегельмінтизації, при обробці тварин проти деяких незаразних хвороб).

Попереджені економічні збитки в результаті проведення лікувальних заходів в сільськогосподарському підприємстві ($Пз2$), обчислюють за формулою:

$$Пз2 = Mл \times Kл \times Ж \times Ц - З,$$

де Мл – кількість тварин, яких лікували, гол.;
Кл – коефіцієнт потенційної летальності тварин;
Ж – середня жива маса однієї тварини, кг.;
Ц – закупівельна ціна одиниці продукції, грн.

Вказаною формулою користуються при визначенні попереджених економічних збитків у результаті проведення лікувальних заходів.

Попереджені економічні збитки в результаті профілактики та ліквідації хвороб тварин у районі, області або місті (Пз3) визначають за формулою:

$$\text{Пз3} = (\text{Мср} \times \text{Кз2} - \text{Мзр}) \times \text{Кзб},$$

де Мср – кількість сприйнятливих тварин у районі, гол.;
Кз2 – коефіцієнт можливого захворювання тварин у районі;
Мзр – кількість захворілих тварин у районі, гол.;
Кзб – питома величина економічного збитку в розрахунку на одну захворілу тварину, грн.

Попереджені економічні збитки в результаті проведення хірургічних операцій тварин (Пз4) визначають за формулою:

$$\text{Пз4} = \text{Мп} \times \text{Ц} - \text{Вф},$$

де Мп – кількість прооперованих тварин;
Ц – середня вартість тварин (балансова або за закупівельними цінами) грн.;
Вф – можлива грошова виручка при вимушеному забої прооперованих тварин.

Визначення економічної ефективності

Економічний ефект обчислюють за формулою:

$$\text{Ее} = \text{Пз} - \text{Вв}$$

де Пз – попереджений економічний збиток, грн.;
Вв – витрати на ветеринарні заходи, грн.

Найбільш інтенсивним показником в економіці ветеринарної справи є економічна ефективність на одну гривню витрат. Вона характеризує віддачу праці ветеринарних спеціалістів і матеріально-грошові витрати, що вкладені у здійснення заходів:

$$\text{Егрн} = \text{Ее} : \text{Вв},$$

де Ее – економічний ефект, отриманий в результаті здійснення профілактичних, оздоровчих і лікувальних заходів;
Вв – витрати на ветеринарні заходи, грн.

Таблиця 6.1 - Приблизні коефіцієнти захворюваності та летальності при інфекційних, інвазійних і незаразних хворобах великої рогатої худоби

Захворювання	Коефіцієнт	
	захворюваності	летальності
Інфекційні захворювання		
Сказ	0,030	1,000
Бруцельоз	0,480	-
Диплококова інфекція	0,640	0,200
Злоякісна катаральна лихоманка	0,007	0,400
Колібактеріоз	0,620	0,190
Лептоспіроз	0,628	0,070
Сальмонельоз	0,760	0,190
Пастерельоз	0,420	0,170
Трихофітія	0,530	-
Сибірка	0,012	0,774
Туберкульоз	0,720	-
Емфізематозний карбункул	0,013	0,700
Ящур	0,910	0,015
Інвазійні захворювання		
Гіподерматоз	0,460	-
Діктіокаульоз	0,550	0,080
Парамфістоматоз (гостра форма)	0,180	0,140
Тейлеріоз	0,074	0,054
Телязіоз	0,240	-
1	2	3
Фасціольоз	0,263	-
Цистицеркоз	0,002	-
Ехінококоз	0,190	-
Незаразні захворювання		
Аліментарна остеодистрофія	0,230	-
Атонія передшлунків:	0,097	-
в т.ч. гостра	0,087	-
хронічна	0,010	-
Бронхопневмонія телят	0,170	0,150

Гінекологічні захворювання	4,500	-
Диспепсія телят:	0,460	0,320
в т.ч. проста	0,270	0,060
токсична	0,190	0,660
Кератокон'юнктивіт	-	-
Мастит корів:		
серозний	-	-
катаральний		
гнійно-катаральний	-	-
Тимпанія рубця	-	-
в т.ч. гостра		
хронічна	-	-
Ендометрит	0,045	-

Таблиця 6.2 - Приблизні коефіцієнти захворюваності та летальності при інфекційних, інвазійних і незаразних хворобах свиней

Захворювання	Коефіцієнт	
	захворюваності	летальності
Інфекційні захворювання		
Сальмонельоз	0,260	0,180
Колієнтеротоксемія	0,052	0,97
Хвороба Ауескі	0,500	0,409
Бруцельоз	0,390	-
Дизентерія	0,270	0,071
Інфекційний атрофічний риніт	0,7Ю	0,170
Лептоспіроз	0,270	0,190
Пастерельоз	0,420	0,290
Вірусна пневмонія	0,270	0,180
Вірусний гастроентерит	0,311	0,094
Бешиха	0,710	0,140
Чума	0,800	0,378
Ящур	0,600	-
Інвазійні захворювання		
Аскароз	0,470	0,110
Трихоцефальоз	0,410	0,080
Езофагостомоз	0,460	-
Ехінококоз	0,069	-

Незаразні захворювання		
Бронхопневмонія	0,210	0,110
Гастроентерит	0,180	0,081
Диспепсія поросят:	0,130	0,083
в т.ч. проста	0,109	0,016
токсична	0,021	0,151
Токсична дистрофія печінки	0,153	0,420

Таблиця 6.3 - Приблизні коефіцієнти захворюваності та летальності при інфекційних, інвазійних і незаразних хворобах овець

Захворювання	Коефіцієнт	
	захворюваності	летальності
Інфекційні захворювання		
Бруцельоз	0,340	-
Дизентерія	0,620	0,091
Інфекційна ентеротоксемія	0,410	0,910
Контагіозна ектима	0,259	0,118
Лептоспіроз	0,060	0,066
Лістеріоз	0,510	0,240
Сальмонельоз	0,380	0,220
Ящур	0,700	-
Інвазійні захворювання		
Гемонхоз	0,560	0,240
Діктіокаульоз	0,410	0,060
Монієзіоз	0,360	0,071
Фасціольоз	0,320	0,022
Ценуроз	0,070	0,190
Ехінококоз	0,160	0,210
Незаразні захворювання		
Атонія передшлунків	0,096	0,150
Бронхопневмонія	0,310	0,330
Гастроентерит	0,064	0,260
Тимпанія рубця	0,140	0,410
Мастит	0,092	-

Таблиця 6.4 - Приблизні коефіцієнти захворюваності та летальності при інфекційних, інвазійних і незаразних хворобах птиці

Захворювання	Коефіцієнт	
	захворюваності	летальності
Інфекційні захворювання		
Н'юкаслська хвороба	0,820	0,410
Інфекційний ларинготрахеїт	0,530	0,087
Колібактеріоз	0,270	0,170
Лейкоз	0,260	-
Пастерельоз	0,750	0,340
Пулороз-Тиф	0,860	0,285
Туберкульоз	0,730	-
Інвазійні захворювання		
Аскаридоз	0,700	-
Кокцидіоз	0,110	0,160
Незаразні захворювання		
Авітамінози	0,410	0,180
Аліментарна остеодистрофія	0,180	0,090
Гепатит	0,070	0,140
Жовтковий перитоніт	0,150	0,210

Таблиця 6.5 - Приблизні коефіцієнти захворюваності та летальності при незаразних хворобах норок, лисиць, соболів

Захворювання	Коефіцієнт	
	захворюваності	летальності
Незаразні захворювання норок		
Гепатоз	0,012	0,420
Бронхопневмонія	0,014	0,501
Гіпотрофія цуценят	0,008	0,273
Сечокам'яна хвороба	0,013	0,310
Незаразні захворювання лисиць		
Бронхопневмонія	0,004	0,180
Гіпотрофія цуценят	0,006	0,280
Незаразні захворювання соболів		
Бронхопневмонія	0,003	0,190
Гіпотрофія цуценят	0,050	0,385

Приклади розв'язання задач по розрахунку економічної ефективності ветеринарних заходів наведені в додатку 37.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке економічна ефективність?
2. Види економічної ефективності?
3. Методи економічних досліджень у ветеринарній медицині?
4. Види економічних збитків у ветеринарній медицині?
5. Що таке коефіцієнт летальності?
6. Що таке коефіцієнт захворюваності?
7. Класифікація ветеринарних витрат?
8. Види попереджених економічних збитків?
9. В чому полягає розрахунок економічної ефективності?
10. Що означає економічна ефективність на одну гривню ветеринарних витрат?

6.5. Досвід фінансування протиепізоотичних заходів країн ЄС

Для повноцінного проведення протиепізоотичних заходів в Україні потрібні три складові – висококваліфіковані спеціалісти ветеринарної медицини, законодавча база і належне фінансування. Слід зауважити, що останніми роками недофінансування протиепізоотичних заходів було систематичним, що не давало змоги компетентному органу виконувати свої функції в рамках плану протиепізоотичних заходів і, як наслідок, ми отримали напружену епізоотичну ситуацію в країні по деяким хворобам. Частина з них з'явилась в нас вперше, але досить швидко поширилась на всю територію країни (африканська чума свиней), інша частина це давно відомі нам хвороби, але за низького рівня фінансування протиепізоотичних заходів збільшилась кількість спалахів цих хвороб. Так, у 2013 р. на протиепізоотичні заходи та участь в Міжнародному епізоотичному бюро було виділено 80,830 млн. грн. (31,7% потреби), у 2014 р. – 48,730 млн. грн (16,8%), у 2015 р. – 90,039 млн. грн. (22,3%). Критичним став 2016 рік, фінансування становило всього 52,86 млн. грн. «Для порівняння: така невелика країна, як Македонія у 2016 році витратила чотири мільйони євро лише на боротьбу з нодулярним дерматитом.

Поступово ситуація почала поліпшуватись, так у 2017 році фінансування протиепізоотичних заходів вже склало 113,65 млн. грн..

(31,43% потреби). В 2018 році для виконання плану протиепізоотичних заходів з профілактики основних інфекційних і паразитарних хвороб тварин в Україні було виділено 687,195 млн. грн., рекордна сума для нашої країни. На діагностичні дослідження передбачено 119,05 млн грн, в тому числі діагностика туберкульозу, бруцельозу та сапу; на лікувально-профілактичні заходи спрямовано 537,28 млн. грн. (сибірка, КЧС, хв. Ньюкасла), парантеральну імунізацію домашніх тварин та пероральну імунізацію диких м'ясоїдних тварин проти сказу. Створено резервний фонд вакцин проти ящуру та заразного вузликового дерматиту ВРХ, відповідно 500 тис. доз і 150 тис. доз. Ще 22,1 млн. грн. використані на придбання дезінфікуючих та інсекто-акарицидних засобів. На 2019 рік заплановано 678,640 млн. грн.

Позитивні зрушення в питаннях фінансування протиепізоотичних заходів суттєві, але аналіз даних щодо співвідношення бюджетних витрат на здійснення протиепізоотичних заходів із вартістю української продукції тваринництва в ринкових цінах за період 2013-2016 роки включно свідчить, що обсяг фінансування склав усього 0,06%. Для порівняння слід зауважити, що відповідний показник в Євросоюзі становить 0,74%, в Австралії – 0,74%, у Канаді – 0,37%, Ісландії – 1,66%, Ізраїлі – 0,66%, Японії – 0,45%, Республіці Корея – 0,44%, Мексиці – 0,48%, Норвегії – 1,97%, Новій Зеландії – 1,12%, Туреччині – 0,18%, США – 0,86%.

Тому, доцільним буде поглянути на досвід країн ЄС, де започаткування перших виплат за знищених тварин повертає нас в далекий 1711 рік, коли в Європі був спалах чуми ВРХ, а вже у 1765 році було створено перше страхове товариство на державній основі, що займалося страхуванням тварин. Відповідно, трьохсотлітній досвід фінансування протиепізоотичних заходів і сплати компенсацій призвів до формування дієвої системи.

Наприклад, в ЄС фонд фінансування протиепізоотичних заходів від десяти найбільш поширених хвороб тварин і птиці у 2015 році склав 147,317 млн євро, у 2016 р. – 156,523 млн. євро, а у 2017 р. – 149,790 млн євро. Можемо порівняти ситуацію з фінансуванням в Україні, де у 2017 було виділено всього близько 3,5 млн. євро на всі протиепізоотичні заходи в цілому.

В Польщі, свого часу, власники господарств не зовсім правильно рахували витрати на вирощування свиней. Звичайно, основним показником

витрат є вартість кормів, які складають у собівартості понад 75%. При цьому кошти на «ветеринарні витрати» знаходяться лише на рівні 4%. І як показує практика, власники при оптимізації витрат часто намагались урізати фінансування ветеринарних заходів (профілактику інфекційних хвороб, дезінфекцію тощо). При цьому «так звана економія» часто призводила до спалахів інфекційних хвороб та падежу тварин, що призводило до значно більших збитків ніж зекономлені пару відсотків на утримання свиней. Тому останні десять років в Польщі популярна наступна концепція: досягти вищої ефективності свиначства за рахунок збереження здоров'я тварини. Тобто самі власники тварин знайшли резерви для збільшення фінансування ветеринарних заходів, дотримання на тваринницькій фермі усіх правил біологічної безпеки, розширили список інфекційних хвороб проти яких проводиться профілактичне щеплення і все це без зниження рентабельності.

В Німеччині та Нідерландах існує декілька джерел фінансування протиепізоотичних заходів та компенсацій при епізоотіях:

1. фінансування за рахунок бюджету Європейського Союзу;
2. фінансування за рахунок коштів державного бюджету;
3. спільні фонди державно-приватного фінансування законодавчо закріплені;
4. фонди обов'язкового страхування;
5. фонди добровільного страхування;
6. схеми, що не закріплені законодавчо;
7. різні добровільні фонди.

Зрозуміло, що фінансування з боку ЄС та державного бюджету буде присутнє в будь-якому випадку, але майже всі власники тварин користуються фондами державно-приватного фінансування. Наразі у Німеччині та Нідерландах в усіх землях створені протиепізоотичні каси, правовий механізм функціонування яких прописаний в Законі «Про здоров'я тварин».

Протиепізоотична каса – це суспільна державна установа, яка бере на себе відшкодування власникам тварин, збір членських внесків та фінансування протиепізоотичних заходів. Наприклад, у Нижній Саксонії (Німеччина) членами протиепізоотичної каси є близько 105 тис власників тварин. Керівництво протиепізоотичною касою здійснюється наступним чином:

1) Адміністративна рада, до складу якої входять представники сільського господарства, представники міністерства, представники районного зібрання землі.

2) Президія, до складу якої входять представники сільського господарства, представники Міністерства, керівник.

3) Керівництво: керівник (ветеринарний лікар), заступник керівника (ветеринарний лікар).

4) Адміністрація: ветеринарні лікар (дві особи), юристи (дві особи), співробітники адміністрації (23 особи).

За рахунок протиепізоотичних кас фінансуються наступні заходи:

- відшкодування за тварин, що загинули або були вимушено забиті;
- сплата витрат, що пов'язані з вимушеним забоєм, очищенням та дезінфекцією;
- дотації за втрату тварин за певних епізоотій;
- дотації на вакцини, вакцинації, відбір проб, діагностику;
- вушні бирки та ідентифікацію тварин;
- 60 % витрат, що пов'язані з утилізацією туш;
- логістика у випадку кризового менеджменту та примусового забою;
- банки вакцин ;
- додаткові дослідження;

Також, до повноважень протиепізоотичної каси входить програма моніторингу (відбір проб та дослідження) таких інфекційних хвороб як класична чума свиней, африканська чума свиней, хвороба Ауескі, лейкоз, бруцельоз, пташиний грип.

Від власників тварин, що користуються послугами таких установ, потрібно виконання наступних вимог:

1. достовірна інформація про кількість тварин;
2. правильна та своєчасна сплата внесків;
3. коректна і своєчасна реєстрація тварин, що утримується;
4. негайне повідомлення при підозрі на інфекційне захворювання;
5. участь у роботі по боротьби з епізоотіями;

6. суворе дотримання вимог законодавства, у разі значних порушень законодавства і вимог вони втрачають право на компенсацію, якщо незначне порушення – часткова компенсація.

Власники тварин повинні один раз на рік сплачувати внески в залежності від виду тварин. Дана сума буде різною і залежить від країни та регіону, але слід зазначити, що протягом останніх років сума внесків завдяки стабільній епізоотичній ситуації постійно зменшується. В середньому внески такі: ВРХ 5,50; свиня 0,80; вівця, коза 1,10; кінь 2,50; птиця: бройлер на відгодівлі 0,03, курка-несучка 0,045, індик 0,35, індичка 0,09, індиченя 0,03, качка 0,09, гуска 0,2 €. Також, положенням про протиепізоотичну касу передбачено, що власники тварин можуть вимагати зменшення розмірів внесків у випадку довготривалого періоду благополуччя щодо інфекційних хвороб тварин.

Відшкодування власникам тварин передбачено в наступних випадках:

- 1) втрати тварин через епізоотії, коли є офіційний припис щодо примусового забою або знищення тварин;
- 2) падіж тварин під час епізоотій;
- 3) витрати пов'язані з примусовим забоєм та утилізацією трупів, туш;
- 4) втрати тварин під час проведення протиепізоотичних заходів, таких як вакцинації, відбір проб, додаткові дослідження, а також аборти внаслідок проведення вище зазначених заходів.

Тварин оцінюють наступним чином: враховується середня ринкова вартість тварини без зменшення ціни через епізоотію та без збільшення ціни за племінну, спортивну, породну або іншу цінність тварини. Наприклад, в Нижній Саксонії існує верхня і нижня межа відшкодування для різних видів тварин. Кінь 2800-6000 €, ВРХ 1800-4000 €, свиня 400-1500 €, вівця 80-800 €, коза 85-800 €, птиця 0,5-50 € за голову, бджолосім'я 150-200 €, риба 20 € за кг.

Виплати можуть бути скорочені на 50 % у випадку відсутності реєстрації тварини та в разі падежу тварин без офіційного визнання епізоотії. Компенсації не виплачуються у випадку незаконного ввезення тварин в країну, коли до загибелі призвели неналежні умови утримання тварин, а також коли власник тварин не сплачує членські внески. Всі ці вимоги

стимулюють власників дотримуватись ветеринарно-санітарних правил при утриманні тварин.

Питання для самоконтролю:

1. Як змінювалось фінансування протиепізоотичних заходів в Україні протягом останніх семи років?
2. Які джерела фінансування протиепізоотичних заходів мають місце в країнах ЄС?
3. Яка концепція фінансування ветеринарних заходів прийнята в Польщі?
4. Що таке протиепізоотична каса?
5. Структура та керівництво протиепізоотичною касою в Німеччині та Нідерландах?
6. Джерела фінансування протиепізоотичних кас?
7. Обов'язки власників тварин членів страхових фондів?
8. Механізм відшкодування власникам тварин?

6.6. Ринок ветеринарних товарів та послуг

Практика ринкових відносин доводить, що ветеринарний ринок значною мірою є диференційованим в залежності від груп споживачів і споживчих властивостей ветеринарних товарів. І це вимагає максимального урахування особливостей його окремих ділянок.

Сучасний ринок усе більше перетворюється на ринок нових товарів, тому що постійне оновлення стає найважливішою властивістю товарів і послуг. Він захищає будь-які нововведення, що сприяють попиту і конкуренції, і, в свою чергу, призводить до підвищення продуктивності праці, удосконалення структури продуктивних сил і модернізації засобів виробництва. При цьому простежується надійність, якість товарів. Тому ринок тісно пов'язаний з підвищенням рентабельності виробництва, поліпшенням технології, удосконаленням інформації, розподілом робочої сили, капіталів, валюти. Таким чином, в економіці будь-якої держави ринок відіграє одну з першорядних ролей, тому що механізм ринкової конкуренції сприяє раціональному розподілу ресурсів і прогресу виробництва.

Найважливіша проблема будь-якої фірми, що працює в ринкових умовах – це проблема її виживання і забезпечення безупинного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми полягає у створенні і реалізації

конкурентних переваг, що значною мірою можуть бути досягнуті на основі професійно розробленої ефективної стратегії розвитку фірми. Ця стратегія потребує формування відповідей на такі важливі для фірми питання:

- на яких ринках вона повинна функціонувати;
- як розподілити ресурси (дуже часто обмежені);
- як вести конкурентну боротьбу;
- як задовольнити потреби споживачів.

Для задоволення потреб споживачів використовують різні підходи:

- 1) підхід пристосовування товарів (в тому числі і ветеринарних) до вимог кожного окремого споживача;
- 2) реалізацію універсального, однакового для усіх споживачів товару (протилежний підхід).

Обидва підходи існують на практиці і обидва не ідеальні, бо перший занадто дорогий, а другий не враховує відмінності, які властиві різним споживачам. Як майже у всьому – потрібен компроміс, «золота середина»: потрібно враховувати відмінності споживачів, їх уподобання, вимоги, але в той же час забезпечити можливість досягнення фірмою її фінансової мети. Таким компромісом вважають – сегментування ринку. Сегментування є вимушеною формою пристосування фірми до вимог ринку, на якому вона діє.

Сегмент – це група споживачів з однаковими бажаннями, споживачів, які переслідують при покупці одну і ту ж мету. Головна мета сегментування ринку – забезпечення адресності в реалізації товарів. Кінцева мета – вибір сегменту (сегментів) споживачів, на задоволення потреб якого буде зорієнтована діяльність фірми. Через політику сегментації ринку, що її проводить підприємство, втілюється у життя найважливіший принцип маркетингу - орієнтація на споживача.

Групи споживачів називають сегментами ринку, а процес розподілу споживачів або товарів за якимись ознаками – сегментацією. Інакше кажучи, сегментацією називається умовний розподіл ринку на специфічні або подібні групи споживачів. Ці групи можуть об'єднувати загальні характеристики, загальні потреби, загальні бажання. Сегментування ринку – результат того, що потенційні споживачі різнорідні і однакові загальні пропозиції не цікаві

для всіх, тому сегментація ринку передбачає розбивку ринку на конкретні групи споживачів, кожна із яких потребує окремих комплексів маркетингу.

Таким чином, сегментування ринку – це умовний розподіл споживачів на специфічні або подібні групи (сегменти), які відрізняються відносною однорідністю попиту, смаків, уподобань або реакцією на ті чи інші види маркетингової діяльності.

Основними напрями сегментування вважають сегментування ринку за: групами споживачів; за основними конкурентами; за параметрами ринку (товарними, ціновими і т.д.).

Використовуючи сегментаційну стратегію маркетингу проводять **три** основні заходи:

1. Проведення сегментування ринку – поділити ринок споживачів на чітко визначені групи (сегменти).

2. Вибір цільових сегментів ринку – вибрати один або декілька найбільш перспективних сегментів для виходу на них із своїм товаром.

3. Проведення позиціювання товару – забезпечити товару конкурентне положення на ринку.

Можливі і інші варіанти, інші переліки факторів. Творчий підхід до пошуку нових ознак може дати поштовх до розробки нових товарів, нових оригінальних ідей щодо просування товару (наприклад – при реалізації на ветеринарному ринку спецодягу і спецвзуття – визначення антропометричних факторів щодо ветеринарних працівників та власників тварин; при реалізації препаратів у формі розчинів, порошків, які необхідно перед задаванням тваринам розчиняти у воді – фактори хімічної характеристики, якості води у місцевості реалізації продукції і т.д.).

Як правило, при сегментуванні використовується не один, а кілька факторів. Вибір будь-якого з факторів залежить від конкретного завдання сегментування (вибір оптимальних каналів розподілу, розробка нового товару, проведення рекламної компанії та ін.). Універсального підходу до сегментування ринку не існує.

Після проведення сегментації ринку організація повинна провести аналіз цих сегментів з метою обрання найбільш привабливих для себе з погляду обсягів, перспектив зростання, активності. З цією метою кожен групу споживачів треба охарактеризувати за такими запитаннями:

Позиціювання ветеринарних товарів і послуг. Вище було зазначено, що третім заходом в сегментаційній стратегії маркетингу є позиціювання товару на ветеринарному ринку. Після проведення сегментування ринку (поділу ринку на сегменти) і вибору цільових (найбільш перспективних) сегментів, необхідно зрозуміти – чим саме наш товар відрізняється від аналогів, від товару конкурентів і визначити позиції товару нашої фірми серед інших товарів.

Позиція товару – це те місце, яке займає товар у свідомості споживачів порівняно з аналогами конкурентів.

Формування визначеної фірмою позиції товару у свідомості споживачів і є позиціювання товару. Позиціювання товару – це комплекс маркетингових заходів, завдяки яким споживачі ідентифікують даний товар у порівнянні із товарами – конкурентами. Доведіть споживачу конкурентні переваги вашого ветеринарного товару серед інших, поясніть усі вигоди, які може отримати споживач даного товару.

Конкурентні переваги і позиція товару – це не одне і теж. Конкурентні переваги – це сильні позитивні сторони товару, а позиція товару показує, як саме цей товар сприймається потенційними споживачами (наприклад, пробіотики і антибіотики – конкурентні переваги пробіотиків безсумнівні, але власник тварини – споживач ветеринарних товарів може його не вибрати, не купити, бо реклама та інші чинники сформуvalи у його свідомості певну позицію, певне відношення до цих різних груп ветеринарних товарів).

Стратегії (підходи) до позиціювання товару:

1. Позиціювання за характеристиками товару;
2. Позиціювання за привабливою ціною;
3. Позиціювання за співвідношенням «ціна - якість»;
4. Позиціювання за гарним сервісом (передпродажне, продажне та після продажне обслуговування) – наприклад, ми гарантуємо якість нашої вакцини, але якщо тварина все ж таки захворіє – лікування безкоштовно!;
5. Позиціювання за додатковими вигодами для споживачів (дезінфектор + дезінсектор; ангельмінтик із пребіотичною дією);
6. Позиціювання за знаним походженням («німецька надійність», «японська якість»);

7. Позичювання за іміджем (використання іміджу відомої людини, наприклад, Віталій Кличко використовує для імунізації власної собаки виключно вітчизну вакцину і задоволений її ефективністю, собака не хворіє і його діти щасливі);

8. Позичювання за нестандартністю, оригінальністю (фізіологічний розчин із вітамінами, стерилізатор із тефлоновим покриттям);

9. Позичювання за різними можливими ситуаціями (ветеринарні краплі для очей, але якщо у вашого улюбленця заболить вухо – ви можете теж їх застосовувати);

10. Позичювання на основі порівняння товару фірми з товарами конкурентів (виважено, без судових позовів);

11. Інші підходи, які сприяють позиціюванню вашого товару.

Позиціювання товару необхідно з метою досягнення конкретних переваг у конкурентному середовищі. У ринковій економіці кожне підприємство діє в певному конкурентному середовищі, фактори якого справляють на нього визначальний вплив, а тому підприємство змушене брати участь у конкурентній боротьбі. Аналіз і особливо прогнозування конкурентного середовища важлива складова розробки стратегії фірми. Конкурентне середовище підприємства – це суб'єкти конкурентної боротьби (конкуренти) і їх дії із забезпечення власних інтересів, в результаті чого формуються певні умови діяльності підприємства.

Нова продукція та рівні новизни. Ефективна діяльність підприємств ветеринарного профілю в умовах розвиненого конкурентного середовища, динамічної зміни споживчого попиту, проходження ветеринарними засобами різних етапів життєвого циклу можлива лише на базі науково-технічного прогресу, який на рівні підприємства реалізується у вигляді інновацій. Споживач стимулює фірми щодо постійного оновлення своєї продукції. Існує декілька десятків визначень поняття – «нова продукція» але можна виділити три основні підходи: до нового відносять будь-яку продукцію, що випускається заново; критерієм є час її освоєння і виробництва; продукцію, яку використовують для задоволення раніше невідомої потреби; новим продуктом називають також будь-яку прогресивну зміну, яка відрізняє продукт від раніше відомих, і стосується сировини, матеріалу, технології, зовнішнього оформлення тощо.

За новизною, наприклад, лікарські засоби розділяють на:

- оригінальний препарат нової фармакологічної групи;
- оригінальний препарат існуючої фармакологічної групи, в тому числі комбіновані препарати на основі відомих субстанцій і лікарські форми, що поліпшують фармако-кінетичні властивості субстанцій;
- препарат-генерик та традиційні препарати, які тривалий час використовуються у ветеринарній практиці.

Оригінальний лікарський препарат – це препарат, який є власністю лише фірми, що розробила його або фірми-власника першої ліцензії на його продаж. Активна речовина оригінального лікарського препарату має патент, до закінчення терміну дії якого ніяка інша фармацевтична фірма не має права синтезувати і використовувати цю активну речовину для комерційних і некомерційних потреб. В світі розробляються сотні лікарських засобів, але щорічно на ринок надходить від 20 до 30 оригінальних препаратів. Отже, термінологічне визначення оригінального лікарського препарату – це вперше синтезований лікарський засіб, який пройшов повний цикл доклінічних і клінічних досліджень, активні інгредієнти якого захищені патентом на певний строк.

Вказане поняття не є рівнозначним поняттю «оригінальна (торгова) назва лікарського препарату», яка є патентованою назвою, зареєстрованою для захисту права його виняткового використання. На відміну від патенту на активну речовину, власність на котру обмежена часом, власність на оригінальну (торгову) назву зберігається і після закінчення патенту на активну речовину. Відповідно до законодавчих положень багатьох країн виробникові дозволено зберігати торгову назву при заміні допоміжних речовин в однокомпонентних лікарських препаратах і навіть активних речовин у комбінованих лікарських препаратах.

Лікарський препарат, термін дієвості патентного захисту якого на активну речовину закінчився, має назву генеричного лікарського препарату або препарату-генерика.

Препарат-генерик містить активну речовину, яка є ідентичною активній речовині оригінального лікарського препарату. Допоміжні речовини, що входять до складу препарату (консерванти, наповнювачі,

зв'язуючі речовини, барвники тощо) та виробничий процес – можуть відрізнятися.

Основні етапи розроблення нового лікарського засобу та їх характеристика:

Перший етап: генерація наукових ідей (вона є актуальною для оригінального лікарського засобу, але не проводиться для препарата-генерика). Методи формування ідей дуже різноманітні: це й опитування споживачів, і аналіз недоліків існуючих лікарських засобів, обговорення скарг і пропозицій споживачів. Мета даного етапу – зібрати якомога більшу кількість ідей, а усі подальші етапи мають на меті поступове скорочення цієї кількості. І першим кроком на цьому шляху є так звана фільтрація ідей. Сутність її полягає у ранньому відсіюванні невдалих ідей, які не відповідають цілям і ресурсам фірми. Після порівняння оцінок окремих ідей більшість із них вилучають із подальшого розгляду.

Другий етап – направлений синтез нових субстанцій, скринінг (від англ. screening – «відбір, сортування»). Це стратегія в організації охорони здоров'я людей та тварин, яка спрямована на виявлення захворювань у клінічно безсимптомних осіб в популяції. Мета скринінгу – по можливості найбільш раннє виявлення захворювань, що дозволяє забезпечити ранній початок лікування та профілактичних заходів. Скринінгові дослідження повинні мати достатню чутливість і допустимий рівень специфічності) біологічно активних речовин або модифікація існуючих молекул і субстанцій тощо. Даний етап є актуальним тільки для оригінальних ліків. На цьому етапі проводяться первинні доклінічні дослідження отриманих сполук і здійснюється відбір найперспективніших з них.

На третьому етапі приймаються рішення щодо: обґрунтування складу лікарського засобу; виду лікарської форми; технології його виробництва; розробки методів контролю якості; товарної марки; упаковки тощо. Створенню препарату передують складний комплекс доклінічних та клінічних досліджень.

Доклінічне вивчення лікарських засобів передбачає хімічні, фізичні, біологічні, мікробіологічні, фармакологічні, токсикологічні та інші наукові дослідження для вивчення їх специфічної активності та безпечності. Найважливішим етапом розроблення нового лікарського препарату є клінічні

дослідження. Їх проводять для встановлення або підтвердження ефективності та нешкідливості (безпеки) лікарського засобу.

Однією з популярних форм оновлення асортименту ветеринарних препаратів вітчизняних виробників є співробітництво із зарубіжними фірмами стосовно виробництва лікарських препаратів-генериків із субстанцій, що їх поставляють зарубіжні партнери. З погляду маркетингу таке співробітництво на даний час найефективніше для вітчизняного виробника.

Якщо на попередніх стадіях препарат успішно пройшов перевірку, то фірма переходить до його пробного маркетингу. Це випуск невеликої партії препарату для її ринкового тестування в одному чи декількох регіонах на основі спеціально розробленої маркетингової програми. Пробний маркетинг здійснюють для оцінки власниками тварин, ветеринарними лікарями та торговими посередниками характеристик нового лікарського засобу, визначення місткості ринку і складання прогнозу збуту препарату.

На жаль не всі виробники (особливо невеликі) здійснюють ринкове тестування своїх лікарських засобів, адже це потребує значних витрат. Проте, саме пробний маркетинг урятував деякі лікарські засоби від гучного провалу, оскільки дав можливість виявити непередбачені негативні наслідки і препарати було вчасно вдосконалено.

Завершальний етап клінічних досліджень проводять тільки після отримання достатньо достовірних даних про безпеку та ефективність препарату. Одержані дані є підставою для отримання дозволу на реєстрацію, застосування і комерційний випуск препарату.

Ринкове тестування дає достатній обсяг інформації для прийняття остаточного рішення щодо доцільності випуску нового лікарського засобу і розгортання його комерційного виробництва (четвертий етап). Цей етап потребує значних матеріальних витрат і оперативного прийняття рішень, адже новий лікарський засіб повинен якомога скоріше здобути визнання кінцевих споживачів (власників тварин), практикуючих ветеринарних лікарів і торгових посередників.

Життєвий цикл ветеринарного препарату. Після виведення лікарського засобу на ринок починається його життєвий цикл. У життєвому циклі препарату як ринкового продукту розрізняють 6 основних етапів:

Перший етап – створення і розроблення препарату;

Другий етап – виведення препарату на ринок, він відкриває ринковий період життя лікарського засобу. Це період повільного зростання обсягів збуту лікарських засобів. Даний етап складний для виробника: суттєвих прибутків він ще не отримує, а витрати продовжуються, в основному, на формування попиту на лікарський засіб і просування його на ринку;

Третій етап – «зростання». Це етап швидкого нарощування обсягів збуту і визнання покупцями нового лікарського засобу. З'являються прибутки, які протягом етапу зростають унаслідок швидкого обороту капіталу і зменшення витрат на рекламу. У цей час на високоприбутковому ринку з'являється більше конкурентів, які прагнуть потіснити позиції виробника даного препарату. Кількість споживачів збільшується, іде проникнення на нові сегменти ринку з модифікаціями лікарського засобу, розширюються канали збуту;

Четвертий етап – зрілості та насичення. У певний період темпи зростання обсягів збуту уповільнюються, що свідчить про перехід до етапу зрілості. На цьому етапі перебуває більшість лікарських засобів на сучасному ринку ветеринарних товарів. У збуті продукції відбувається певна стабілізація. Конкуренція сягає максимуму. Підприємство на етапі зрілості має на меті утримання позицій препарату на ринку.

П'ятий етап – спаду (занепаду). Він завершує ринкове життя лікарського засобу, яким би тривалим воно не було. Збут і прибуток падають, споживачами препарату залишаються здебільшого консерватори, які не люблять змінювати звичок. Падіння обсягів збуту може бути стрімким або повільним, але незмінною залишається сутність цього етапу – лікарський засіб морально старіє, бо з'являються нові, досконаліші препарати.

Шостий етап – етап виходу з ринку, він характеризує процес виведення препарату з активного ринкового обігу.

Для певних лікарських засобів життєвий цикл характеризується «сезонністю», що пояснюється збільшенням кількості хворих тварин у певні пори року, або «модою» – популярністю в певний період часу деяких препаратів (наприклад стимуляторів росту, кормових антибіотиків, імуностимуляторів).

Питання для самоконтролю:

1. Властивості ринку ветеринарних товарів і послуг?
2. Що таке сегментування ринку?
3. Назвіть основні фактори сегментування ринку ветеринарних товарів і послуг?
4. Яка головна мета сегментування ринку?
5. Що таке позиціювання ветеринарних товарів і послуг?
6. Назвіть основні підходи до позиціювання товару?
7. Як ви розумієте позиціювання товару за іміджем?
8. Як ви розумієте позиціювання товару за нестандартністю, оригінальністю?
9. Перерахуйте рівні новизни ветеринарного препарату?
10. Дайте визначення «оригінальний лікарський препарат»?
11. Препарат-генерик це?
12. Назвіть основні етапи розроблення лікарських препаратів?
13. Доклінічне вивчення лікарських засобів передбачає?
14. Для чого проводять клінічні дослідження нового лікарського засобу?
15. Назвіть основні етапи життєвого циклу лікарського засобу?
16. На якому етапі життєвого циклу лікарського засобу фірма-виробник зазнає найбільших витрат? Обґрунтуйте Вашу відповідь.

РОЗДІЛ 7. БЕЗПЕЧНІСТЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ТА ВЕТЕРИНАРНА СПРАВА В ЄС

7.1. Внутрішній ринок ЄС, зовнішні кордони

Європейський Союз (ЄС) наразі налічує 28 країн-членів та близько 500 млн. споживачів (передбачається, що вихід Великобританії з ЄС («Brexit») буде завершено в 2019 році).

У рамках Європейського Союзу з 01.01.1993 року існує єдиний внутрішній ринок - це означає спільний ринок та вільний рух товарів і послуг у межах ЄС, а також вільне переміщення продуктів харчування, зокрема продуктів тваринного походження та тварин. Єдиний європейський внутрішній ринок охоплює усі держави-члени ЄС, а також такі країни, як Ісландія, Норвегія та Ліхтенштейн, які разом з ЄС утворюють Європейську економічну зону та Швейцарію. Спільний внутрішній ринок ЄС забезпечує гармонізований європейський економічний простір з єдиними правовими вимогами і стандартами якості та безпеки для харчових та інших продуктів.

Нині митний контроль на кордонах між державами-членами ЄС здійснюється лише в окремих випадках. Так, наприклад, партії м'яса із Франції перевіряються на кордоні з Німеччиною за умови, лише якщо існує обґрунтована підозра щодо порушення законодавства ЄС (вимога про відсутність дискримінації).

Продукти харчування, корми, тварини та продукти, імпортовані з-за меж ЄС (з так званих «третіх країн») можуть ввозитися до ЄС тільки в тому випадку, якщо вони відповідають європейським стандартам безпеки харчових продуктів та ветеринарним стандартам. Країни, з яких продукти харчування тваринного походження мають імпортуватися до ЄС, повинні бути включені до списку «третіх країн» Європейської комісії (перелік підприємств з «третіх країн» можна знайти за посиланням http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/establishments/third_country/index_de.htm).

На зовнішніх кордонах ЄС створено близько 300 прикордонних інспекційних пунктів (так званих veterinary border inspection posts (VIPs)), де

ветеринарні лікарі здійснюють огляд партій тварин, продуктів харчування та продуктів тваринного походження на дотримання стандартів ЄС. Ці специфічні ветеринарні перевірки є дуже важливими, оскільки тварини та продукти тваринного походження представляють собою найвищий ризик для біобезпеки та здатні передавати хвороби, які можуть загрожувати здоров'ю людей та тварин.

Тварини або продукти тваринного походження можуть бути ввезені до ЄС лише у тому випадку, якщо вони пройшли ветеринарні перевірки на прикордонних інспекційних пунктах та на них були видані відповідні документи, зокрема загальний ветеринарний в'їзний документ (Common Veterinary Entry Document (CVED)), виданий TRACES (Trade Control and Expert System)).

Залежно від наглядових заходів у «третьій країні», що імпортує продукцію, на зовнішніх кордонах здійснюватимуться перевірки документів та ідентифікаційний контроль або, де це доречно – огляд товарів, які завозять до ЄС. Таким чином, контроль поширюється від 100%-го нагляду до вибіркової перевірки лише кожної 100-ї партії. Проте останнє можливе лише тоді, коли відповідна «третья країна» має правові положення переважно гармонізовані з ЄС, а підприємства в цих «третьох країнах» відповідають стандартам ЄС, та ці стандарти також відповідно контролюються. Аналогічні регулювання також застосовуються до фітосанітарної сфери, тобто для імпорту рослин та рослинних продуктів.

Проте, регулювання ЄС щодо правил ввезення продукції на зовнішніх кордонах з Європейським Союзом, а також контроль продовольчих продуктів та ветеринарний нагляд у кожній окремій державі, що є членом ЄС однозначно не звільняє імпортера товарів з «третьої країни» від відповідальності за безпечність та якість їх продуктів. Імпортер повинен через свої власні перевірки забезпечувати відповідність стандартам ЄС. Нагляд за цим здійснюється офіційними контролюючими органами відповідної країни-члена ЄС.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає спільний ринок та вільний рух товарів і послуг у межах ЄС, а також вільне переміщення продуктів харчування?

2. Умови ввезення в ЄС тварин та продуктів, імпортованих з-за меж ЄС (з так званих «третіх країн»)?
3. Що таке прикордонних інспекційних пункти (так звані veterinary border inspection posts (VIPs))?

7.2. Основи законодавства ЄС щодо продуктів харчування та ветеринарної медицини

Основою та передумовою для спільного європейського внутрішнього ринку є єдині законодавчі рамки у всіх державах-членах ЄС. З цієї причини у 1995 році було створено єдині правові норми в ЄС щодо біобезпеки харчових продуктів.

Правила/Постанови ЄС щодо безпечності та гігієни харчових продуктів, нагляду за ними, кормами і ветеринарною продукцією й інші законодавчі акти у цій сфері прямо та безпосередньо застосовуються в кожній країні ЄС. Їх вже не потрібно додатково вносити до національного законодавства.

Основні нормативно-правові акти регулювання/Постанови ЄС щодо безпечності продуктів харчування:

1. «Базова Постанова» ЄС щодо безпечності продуктів харчування:

Постанова (ЄС) № 178/2002, яка діє з 01.01.2005 року, регламентує загальні принципи та вимоги законодавства до харчових продуктів та захисту прав споживачів. Окрім того у даній Постанові висвітлено мандат та завдання Європейського відомства з безпеки харчових продуктів (EFSA) та обов'язкові процедури щодо контролю безпеки продуктів харчування.

Основні принципи Постанови (ЄС) № 178/2002:

– первинна правова відповідальність за забезпечення безпеки та якості харчових продуктів і кормів покладається на виробників і операторів ринку харчових продуктів та кормів (стаття 19). На всіх етапах виробництва, переробки, зберігання та продажу вони зобов'язані забезпечувати відповідність продуктів харчування вимогам і стандартам харчового законодавства (стаття 17);

– продукти, які не є безпечними, не можуть запускатися в обіг на ринку (стаття 14);

– підприємства повинні забезпечувати безпечність продуктів харчування завдяки власному контролю (стаття 17). Основи здійснення власного контролю викладено у концепції НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points) та у належній гігієнічній практиці (GHP);

– на підприємстві функціональність власної системи контролю перевіряється відомчими органами контролю. Держава, без попереднього повідомлення, здійснює перевірки шляхом вибіркового регулярних інспекцій на предмет виконання підприємцями своїх зобов'язань (стаття 17).

– принцип обачності (стаття 7). Якщо існує імовірність виникнення несприятливих наслідків для здоров'я через споживання неякісних продуктів харчування, слід запроваджувати запобіжні заходи з управління ризиками для забезпечення рівня охорони здоров'я, доки не буде отримано додаткової інформації для остаточного наукового роз'яснення. При цьому, наприклад, граничні показники для залишкового вмісту багатьох речовин та забруднювачів у продуктах харчування постійно зменшуються (наприклад, залишки лікарських засобів у продуктах тваринного походження, мікотоксини або діоксини у продовольчих продуктах тощо).

– для внутрішніх власних перевірок, що проводяться операторами ринку харчових продуктів, а також і для перевірок, які здійснюють офіційні державні відомства, діє принцип «від стійла до столу» („From stall to table“), що означає, що перевірки мають здійснюватися на всіх рівнях виробництва, переробки та збуту/продажу. Відстежуваність харчових продуктів, кормів, а також тварин, які використовуються для отримання продуктів харчування, та усіх інших речовин повинна забезпечуватися підприємствами на всіх етапах виробництва, переробки та продажу. Підприємства запроваджують системи та процедури, які допомагають встановити, до яких саме господарств вони постачали або від яких вони одержували продукти харчування. Інформація про відстежуваність має надаватися відповідальним органам за запитом (стаття 18);

– аналіз ризиків. З боку відомчого нагляду мають розмежовуватися питання оцінки ризиків та управління ризиками. Тобто оцінка ступеня небезпеки повинна відбуватися незалежно, об'єктивно і транспарентно (стаття 6);

– завдяки прозорій інформації, всі результати спостереження мають бути доступними для споживачів (статті 9, 10).

2. Постанови (ЄС) № 852 - 854/2004 «Гігієнічний пакет» ЄС:

Ці три постанови ЄС об'єднані разом в так званий «Гігієнічний пакет» і містять комплекс законодавчих актів щодо регулювання гігієни харчових продуктів, доповнені загальними та спеціальними приписами, які стосуються їх безпечності, зокрема і продуктів тваринного походження. Представлені офіційні правила контролю діють з 01.01.2006 р.

У Постановах «Гігієнічного пакету» ЄС вказано, що тільки ті продукти харчування, що були вироблені відповідно до стандартів НАССР, можуть імпортуватись та реалізуватись на території Європейського Союзу та (постанова 852/2004, стаття 5). НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points) - це інструмент забезпечення якості, призначений для контролю виробництва та поводження з продуктами харчування. Підприємства, що виробляють харчові продукти, або будь-яким способом стикаються з харчовими продуктами, повинні мати та застосовувати концепцію НАССР. Це означає, що підприємства зобов'язані:

- проводити **аналіз ризиків, пов'язаних з процесом виробництва** продуктів харчування;
- визначати так звані **критичні контрольні точки** в процесі виробництва, а також регулярно їх перевіряти (наприклад, температура під час зберігання).

Процедура НАССР повинна бути задокументована підприємствами та контролюватися в контексті офіційного/відомчого нагляду за підприємствами.

Основні принципи НАССР:

- визначення небезпеки, яку слід уникати, усунути або зменшити до прийняттого рівня;
- визначення критичних контрольних точок на етапах виробництва, де є необхідність у здійсненні контролю, для того, щоб уникнути, усунути або зменшити небезпеку до прийняттого рівня;
- встановлення граничних значень для цих критичних контрольних точок, які використовуватимуться для визначення прийнятних та

неприйнятних рівнів попередження, усунення або зменшення виявлених небезпек;

– визначення та впровадження ефективних процедур для нагляду (моніторингу) критичних контрольних точок;

– визначення коригувальних заходів у випадку, якщо за результатами нагляду виявляється, що критичний контрольний пункт не знаходиться під контролем;

– встановлення регулярної процедури верифікації для визначення відповідності приписам у вище викладених пунктах;

– підготовка документів та записів, відповідно до характеру та розміру підприємства харчової промисловості, для можливості довести відповідність приписам, викладеним у попередніх пунктах.

Постанови гігієнічного пакету містять наступні важливі норми, зокрема, щодо:

- обов'язкового допуску для підприємств, на яких виробляються продукти харчування тваринного походження;
- будівельних вимог до приміщень, де має місце будь-який контакт із продуктами харчування;
- вимог до гігієни персоналу та санітарії підприємства;
- конкретних приписів щодо власного контролю на підприємстві (наприклад, технічне обслуговування машин, боротьба зі шкідниками);
- обов'язкової документації для підприємств;
- специфічних вимог до офіційного/відомчого нагляду за свіжим м'ясом, живими молюсками, рибопродуктами та сирим молоком і молочними продуктами.

Постанова (ЄС) № 882/2004

Це так звана «**Контрольна постанова**» ЄС щодо офіційного/відомчого контролю для перевірки дотримання законодавства у сфері продовольства та виробництва кормів, а також норм щодо здоров'я та захисту тварин. Вона діє з 1 січня 2006 р., проте з 14 грудня 2019 р. буде замінена новою Контрольною постановою (ЄС) № 2017/625.

Постанова 882/2004 встановлює єдині рамкові умови для здійснення та організації офіційного/відомчого контролю на рівні ЄС. Так, згідно із статтею 3 цієї постанови, в Європі всі підприємства, які комерційно виробляють, обробляють або реалізують продукти харчування, підлягають

офіційному/відомчому контролю. Держава гарантує проведення регулярного офіційного/відомчого контролю. При цьому перевіряються власні перевірки на підприємствах («контроль контролю»).

Офіційний/відомчий контроль здійснюється з орієнтацією на наявні ризики, з відповідною частотою, без попереднього повідомлення та на кожному етапі процесу виробництва продукції («від стійла до столу»). Компетентний орган/відповідне відомство приймає рішення згідно до встановленої системи, коли і з якою інтенсивністю перевірятиметься підприємство.

У Німеччині організація офіційного/відомчого контролю відбувається відповідно до положень Національних загальних адміністративних приписів щодо рамкового нагляду (AVV Rüb). Для визначення частоти проведення контролю відповідних підприємств, що підлягають інспекції, їх класифікують за категоріями схильності до ризиків, залежно від:

- виду продукції, що на них виробляється (напої, м'ясний фарш тощо);
- минулої історії поведінки оператора харчової галузі;
- надійності власного контролю та менеджменту гігієни.

Таблиця 7.1 - Оцінка ризиків на підприємстві, яке виробляє продовольчу продукцію та визначення частоти проведення контролю в Німеччині за AVV Rüb

Клас ризику	Пункти	Категорія підприємства за ризиками						Частота проведення контролю	
		1	2	3	4	5	6	Комунальні служби	LAVES
1	200 – 181	200–	180–	160–	140–	120–20	100– 0	щоденно	1 рік
2	180 – 161							щотижнево	2 роки
3	160 – 141							щомісячно	4 роки
4	140 – 121							щоквартально	5 роки
5	120 – 101							щопівроку	6 роки
6	100 – 81	–100	–80	–60	–40			щороку	7 роки
7	80 – 61							1,5- року	8 роки
8	60 – 41							2 роки	9 роки
9	40 – 0							3 роки	10 роки

У рамках офіційного/відомчого контролю можуть бути відібрані зразки та надіслані для проведення офіційного/відомчого дослідження.

За результати контрольної діяльності та проведених досліджень запроваджуються відомствами відповідні заходи.

Представники компетентних органів/відповідних відомств мають право протягом робочого дня входити до приміщень підприємства, а також в будь-який інший час, якщо існує підозра порушення відповідних правових норм харчового законодавства (Постанова ЄС №882/2004, стаття 8, 10).

У Німеччині представники офіційних відомств не можуть отримати доступ на підприємства за допомогою фізичної сили. Це дозволено лише поліцейським органам, які, у свою чергу, зобов'язані допомагати відповідним відомствам, якщо власник підприємства відмовляється надати їм доступ до об'єкту контролю. Так звані «відмови доступу для перевірки» можуть каратися законом з відсутніми штрафами.

Для ефективного виконання поставлених завдань відомства повинні брати на роботу відповідний (кваліфікований) персонал (Постанова ЄС №882/2004, стаття 6). Підготовлений персонал (ветеринарні лікарі), як правило, повинен підтверджувати свою подальшу кваліфікацію ветеринарного спеціаліста для роботи у відомчих ветеринарних установах, а також мати ліцензію на ведення практичної діяльності. При цьому працівники повинні володіти спеціальними знаннями в усіх сферах права та управління.

Під наглядом наукового персоналу для різноманітної діяльності також використовуються інспектори з харчової промисловості. На додаток до професійного навчання в харчовій галузі, цей персонал також має спеціальну додаткову кваліфікацію, яка набувається протягом дворічного курсу, після якого складається відповідний іспит.

Постанова ЄС №178/2002 як головна директива з безпечності харчових продуктів вимагає, щоб держави-члени ЄС запровадили у себе відповідне гармонізоване законодавство і здійснювали постійний контроль щодо його виконання. Із цією метою, відповідно до статей 41-43 Контрольної Постанови (Постанова (ЄС) № 882/2004), країни ЄС зобов'язані скласти Багаторічний Національний План Контролю (Multiannual National Control

Plan, MANCP), який би містив загальну інформацію про структуру та організацію системи офіційного державного нагляду в галузях виробництва та реалізації продовольчих продуктів і кормів, а також здоров'я та захисту тварин. MANCP регулярно переглядаються та оновлюються. Крім того, кожна держава ЄС відповідно до статті 44 Контрольної Постанови ЄС № 882/2004 повинна скласти щорічний звіт для Європейської Комісії з детальною інформацією про відслідковування та виконання стратегічних завдань, викладених у попередньому MANCP щодо контролю біобезпеки продовольчих продуктів та кормів, здоров'я та захисту тварин і рослин.

Загальний контроль з боку Європейської Комісії зосереджується на перевірці виконання MANCP (постанова №882/2004, статті 41 і 44).

Постанова (ЄС) № 2017/625

У квітні 2017 року видано нову Постанову ЄС щодо офіційного/відомчого контролю (ЄС) 2017/625, яка буде застосовуватися із 14 грудня 2019 року, і повністю скасує чинність Контрольної постанови (ЄС) № 882/2004.

Нова Контрольна постанова ЄС, яка буде діяти із грудня 2019 року встановлюватиме основні вимоги до структури державного органу та здійснення ним офіційного/відомчого контролю в рамках ЄС, що будуть обов'язковими для всіх держав-членів. Вона передбачатиме контроль на основі оцінки ризиків в усіх агропродовольчих мережах, а також охопить сфери харчування та виробництва кормів, здоров'я та захист тварин і рослин. Окрім того приділятиметься увага побічним продуктам тваринного походження, органічним продуктам та їх маркуванню, геозахисту, а також генетично модифікованим організмам. Тютюнова продукція, косметика, товари першої необхідності, хімічні речовини, вино, лабораторні тварини та ветеринарні лікарські засоби не підпадають під сферу застосування нової Контрольної постанови ЄС №2017/625 (стаття 1) - для цього існують окремі законодавчі положення.

Будь-який підприємець, який виробляє та реалізує на ринку вказані продукти, підлягає цим офіційним/відомчим перевіркам/контролю. Контроль здійснюється на всіх етапах харчового та виробничого ланцюгів. Імпорт продукції (наприклад, м'яса) з третіх країн повинен відповідати тим же

стандартам ЄС та підлягати таким же перевіркам, що і харчові продукти, які виробляються в країнах ЄС (Постанова №2017/625, стаття 1).

Нова Контрольна постанова чітко регламентує контроль за випадками введення в оману/дезінформації щодо продуктів харчування („Food Fraud“). Вона також встановлює порядок регулювання ввезення та вивезення тварин чи товарів до країн ЄС та з ЄС, а також гармонізує правила імпорту харчових продуктів тваринного і рослинного походження та кормів. Як і в попередній Контрольній постанові ЄС № 882/2004, контроль здійснюватиметься компетентними державними органами/відповідними відомствами держав-членів ЄС. Вони перевірятимуть, чи відповідають оператори ринку/підприємства стандартам безпеки та гігієни харчових продуктів, кормів для тварин, здоров'я і захисту тварин, здоров'я рослин тощо.

Компетентні органи/відповідальні відомства також мають право і зобов'язані виконувати додаткову офіційну/відомчу діяльність, таку як, наприклад, перевірка наявності хвороб тварин або шкідників рослин та заходів, вжитих операторами ринку для запобігання виникненню цих випадків, проведення процедур отримання допуску підприємств та видачу офіційних\відомчих сертифікатів (наприклад, експортних сертифікатів) (постанова 2017/625, стаття 2).

Новою Контрольною постановою передбачається створення довідкових/референтних центрів ЄС щодо «захисту тварин» (стаття 95) та «дієвості та цілісності харчового ланцюга» (стаття 98). Вона містить нові положення захисту від невідомих інформодавців (анонімних консультантів) (стаття 140).

На додаток до вищезгаданих постанов ЄС застосовуються також багато інших нормативних актів Європейського Союзу щодо продовольчих продуктів та ветеринарії, зокрема такі документи:

- про мікробіологічні критерії для продуктів харчування (постанова (ЄС) № 2073/2005);
- про маркування продуктів харчування (постанова (ЄС) № 1169/2011);
- про встановлення спеціальних положень для боротьби з **Африканською чумою свиней** (Директива ЄС 2002/60/ЄС);
- про складання списків третіх країн, з яких дозволяється ввезення певних тварин та певного свіжого м'яса до Європейського Союзу, та

встановлення відповідної **ветеринарної сертифікації** (Регламент комісії (ЄС) № 206/2010).

Система швидкого оповіщення ЄС для харчових продуктів та кормів (RASFF).

Європейська система швидкого оповіщення, RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), забезпечує швидку передачу інформації про продукти харчування та корми, які можуть становити ризики для споживачів. Федеральне відомство з питань захисту прав споживачів та безпечності продовольчих продуктів (BVL) виконує функцію національного контактного пункту для системи швидкого оповіщення RASFF у Німеччині. Відповідні контактні пункти існують і в інших державах-членах ЄС. Система допомагає запобігти потраплянню в обіг потенційно шкідливих для здоров'я продуктів або уможливорює їхнє цілеспрямоване вилучення з ринку.

Національні референтні лабораторії (NRL)

Щоб забезпечити безпечність продовольчих продуктів та кормів на території всього Європейського Союзу, в кожній країні-члені ЄС функціонує декілька національних референтних лабораторій. Вони розробляють аналітичні стандарти для нагляду за продовольчими продуктами і кормами в ЄС та виступають комунікаційним центром між референтними лабораторіями ЄС та офіційними дослідницькими лабораторіями в державах-членах. Завдання національних референтних лабораторій визначено в Постанові (ЄС) № 882/2004.

Наприклад, у Німеччині існують референтні лабораторії для виявлення Африканської чуми свиней, пташиного грипу, кампілобактеріозу, *E. coli*, мікотоксинів, діоксинів, а також ПХБ-речовин, важких металів, залишків пестицидів та антибіотикорезистентності мікроорганізмів.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні нормативно-правові акти регулювання/Постанови ЄС щодо безпечності продуктів харчування?
2. Основні принципи Постанови (ЄС) № 178/2002 щодо безпечності продуктів харчування?
3. Які постанови ЄС об'єднані разом в так званому «Гігієнічному пакеті»?
4. Які важливі норми містять Постанови «Гігієнічного пакету»?
5. Основні принципи НАССР?

6. Яким чином у Німеччині відбувається організація офіційного/відомчого контролю?
7. Що таке система швидкого оповіщення ЄС для харчових продуктів та кормів (RASFF)?
8. Завдання національних референтних лабораторій(NRL)?

7.3. Впровадження європейських положень щодо нагляду за продуктами харчування та ветеринарного нагляду в країні-члені ЄС на прикладі Федеративної республіки Німеччина

Створення єдиного внутрішнього ринку в країнах ЄС зумовило необхідність гармонізувати законодавство з 1 січня 1993 року у сфері охорони здоров'я споживачів. Через скасування контролю в межах Співтовариства всі правові вимоги повинні були бути узгоджені протягом наступних років. Спочатку Європейська Комісія мала від слідкувати прийняття стратегії, директив на європейському рівні, які потім мали бути втілені у національне законодавство держав-членів ЄС.

На початку XXI століття стало зрозумілим, що було б більш доцільним безпосередньо встановлювати діюче законодавство для держав-членів на рівні ЄС. При цьому на розгляд держав-членів залишається право регулювати виконання законодавчих вимог на національному рівні. Основні законодавчі з регулювання діяльності підприємств, що підлягають нагляду, - це Базова Постанова ЄС 178/2002, та Постанова ЄС 2017/675 (колишня Постанова 882/2004).

Європейська Комісія може з нерегулярними інтервалами перевіряти відповідність вимогам щодо нагляду. Так, у всіх сферах, починаючи від здоров'я тварин і до контролю продовольчих продуктів, аудити проводяться відповідним органом Європейської Комісії DG Sante (раніше - Служба з питань продовольства та ветеринарії (FVO), див. нижче). Виявлені недоліки в контролі повинні усуватися відповідними службами у встановлений термін. Оскільки європейське законодавство є максимально гармонізованим, держави-члени ЄС обмежені у можливості видачі власних додаткових правових приписів у сфері захисту прав споживачів щодо охорони здоров'я. Якщо ж держави-члени ЄС все ж таки хочуть скористатися такою опцією, додаткові правові регулювання повинні пройти нотифікацію з боку

Європейської Комісії. Лише після цього «визнання» держави-члени можуть прийняти додаткові, більш широкі заходи з регулювання. Нотифікація відбувається лише у тому випадку, якщо в результаті відповідного законодавчого регулювання не створюватимуться додаткові торгівельні бар'єри та/або не обмежуватиметься конкуренція. Держава-член ЄС, яка подає відповідну заявку, повинна надавати фахово аргументовані роз'яснення наявності особливої потреби в даному додатковому регулюванні. У цілому, дане поле діяльності характеризується значною гармонізацією. Найбільш широкі можливості для країн ЄС щодо власного врегулювання певної проблемної області існують, зокрема, у вирішенні питання благополуччя тварин, яке досі здебільшого не було узгоджене. Якщо ЄС видає нові правові акти, йому передують широке парламентське обговорення за участі держав-членів. У результаті федеральної структури федеральні землі в Німеччині здійснюють прямий вплив на процес законотворчості завдяки їхньому представництву в Бундесраті.

У Німеччині через наявну федеральну структуру державну відповідальність за виконання завдань щодо нагляду за продовольчими продуктами та ветеринарним забезпеченням несуть територіальні органи 16 федеральних земель. Федеральне міністерство продовольства та сільського господарства, що знаходиться в Берліні (BMEL), має право лише зовнішнього представництва інтересів по відношенню до інших держав-членів ЄС та так званих «третіх країн». Окрім того, воно також відповідає за розробку та видання основного законодавства у цій галузі. У свою чергу, 16 територіальних органів повинні через свої наглядові органи забезпечити правильність застосування правових норм на своїх федеральних землях.

Федеральному міністерству безпосередньо підпорядковуються два незалежні один від одного Федеральні відомства:

Федеральний інститут оцінки ризиків (BfR) – відповідальний за оцінку ризиків, пов'язану з продовольчими продуктами та іншими споживчими продуктами;

Федеральна служба захисту споживачів та безпечності продуктів харчування (BVL) – відповідальна за управління ризиками.

Як наслідок, структура нагляду в залежності від конкретних завдань та розміру території федеральних земель дуже відрізняється. Проте, спільним є

те, що контроль за підприємствами на місцевому рівні здійснюється місцевими наглядовими службами з питань ветеринарії та продовольчих продуктів. Їх у Німеччині нараховується понад 400. Тут працюють головним чином офіційні ветеринарні лікарі та контролери з біобезпеки продовольчих продуктів.

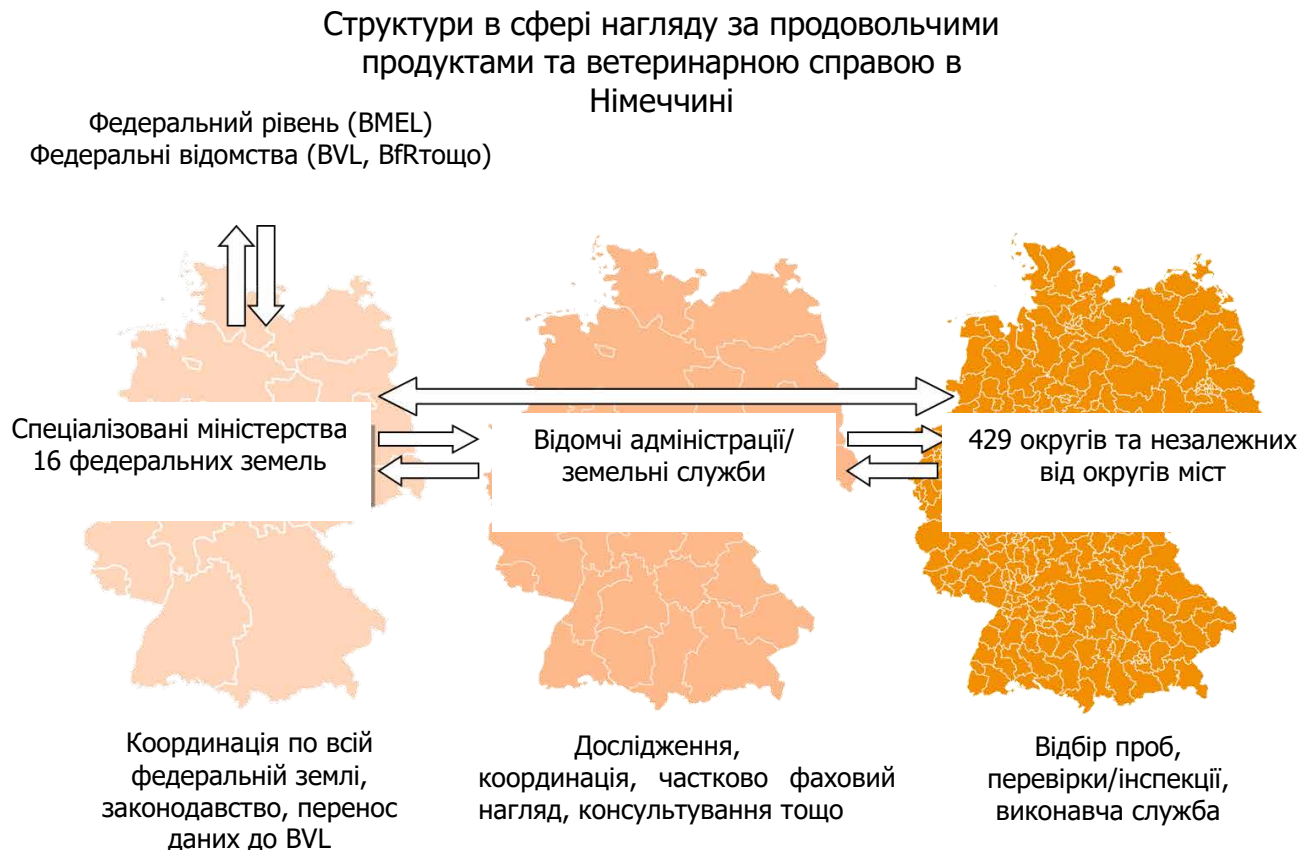

Рис. 7.1 - Структури в сфері нагляду за продовольчими продуктами та ветеринарною справою в Німеччині (Джерело: LAVES; BVL)

7.3.1 Структура ветеринарного управління в Нижній Саксонії

У Нижній Саксонії Міністерство продовольства, сільського господарства та захисту споживачів представляє собою фахове міністерство, яке несе відповідальність за здійснення нагляду за продуктами харчування та ветеринарною справою (ML). Йому підпорядковуються 40 ветеринарних відомств та установи, що займаються наглядом за продуктами харчування в земельних округах та містах, які не належать до округів Нижньої Саксонії. Ці установи уповноважені контролювати на місцях підприємства, за

виключенням тих, які виробляють корми, оскільки їх перевіряє Земельне відомство Нижньої Саксонії з питань захисту споживачів та безпечності продуктів харчування (LAVES). Відомства ML здійснюють відбір проб, а за потреби проводять відповідні заходи та здійснюють виконання санкцій.

Земельне відомство Нижньої Саксонії (LAVES) підпорядковується ML і є відповідальним за проведення досліджень усіх офіційно відібраних проб та виконує специфічні завдання щодо: контролю кормових засобів; нагляду за використанням ветеринарних препаратів (наприклад, антибіотиків); розробки планів захисту тварин; консультування локальних ветеринарних служб тощо.

Між LAVES та комунальними відомствами налагоджена тісна співпраця.

Рис. 7.2 - Структура ветеринарного управління в Нижній Саксонії (Джерело: LAVES)

Завдання Міністерства продовольства, сільського господарства та захисту споживачів Нижньої Саксонії (ML)

Як координаційний центр ML веде постійний контроль та нагляд за продуктами харчування та ветеринарною справою, ініціює законодавчі акти на основі зібраної інформації.

До основних функцій ML належать:

- розробка та супровід законодавчих ініціатив;
- розробка відповідних стратегій та важливих напрямів, які потребують особливої уваги щодо нагляду і постійного контролю;
- прийняття адміністративних рішень і законів, необхідних для виконання правових регулювань;
- представництво федеральної землі в складі Федерації та/або Європейському Союзу;
- фахове консультування представників політичних кіл / надання відповіді на Парламентські запити
- участь у роботі органів управління на рівні Федерації / федеральної землі.

Табл. 7.2 - Дані нагляду за продуктами харчування в Нижній Саксонії 2017 (Джерело: Звіт про захист споживачів ML 2017 рік)

Підприємства	Підконтрольні підприємства	Контроль	Контроль з виявленням порушень	Контроль із запровадженням заходів
107.734	40.382	62.223	31.562	29.358

7.3.2 Завдання Земельного відомства Нижньої Саксонії з питань захисту споживачів та безпеки продуктів харчування (LAVES)

Земельне відомство Нижньої Саксонії з питань захисту споживачів та безпеки продуктів харчування (LAVES), в якості самостійного вищого земельного відомства, виконує в зоні відповідальності ML важливі завдання із проведення досліджень та здійснення нагляду у сфері захисту здоров'я споживачів.

Метою LAVES є гарантування безпечності продуктів харчування та кормових засобів, здоров'я тварин та їх захист у Нижній Саксонії. Це відомство є відповідальним на території всієї федеральної землі за проведення досліджень та оцінку результатів офіційних проб на всіх рівнях в ланцюжку виробництва продуктів харчування – «з лану до столу». У структурі LAVES працюють понад 950 співробітників. Сфера їх діяльності – це нагляд за продуктами харчування та продуктами першої необхідності, кормовими засобами, гігієною м'яса, контроль за використанням ветеринарних препаратів, а також боротьба з епізоотіями. Вони наглядають за утилізацією побічних продуктів тваринного походження, за належним захистом тварин, органічним землеробством, ринком та правильним проходженням технічних процесів.

До LAVES належать шість дослідницьких інститутів, розміщених по всій Нижній Саксонії, які щорічно проводять близько двох мільйонів досліджень. Центральне представництво LAVES знаходиться в Ольденбурзі (Oldenburg), де діють фахові виконавчі відділи, які також консультують і надають підтримку локальним ветеринарним службам та установам, що займаються наглядом за продуктами харчування, здоров'я і захистом тварин, боротьбою зі шкідниками.

Наразі LAVES має у структурі чотири відділення та децентралізовану групу Z, які у свою чергу розподілені на різні підвідділення (фахові відділи).

Відділ 21 (Нагляд за продуктами харчування та транскордонна торгівля)

Відповідно до приписів законодавства ЄС, що регулюють ветеринарні питання та поводження з продуктами харчування, певні підприємства, які бажають постачати на ринок продукти харчування тваринного походження, потребують спеціального дозволу. Це – підприємства у сфері виробництва червоного м'яса (наприклад, свинини або яловичини) та білого м'яса (птиці). До них зазвичай відносяться забійні підприємства та ті, що займаються обвалюванням та переробкою м'яса. Крім того, спеціальний дозвіл мають також отримувати підприємства, що займаються переробкою молока та риби, виробники яєчних продуктів, а також комерційні кухні (заклади громадського харчування).

Окрім того, спецдозволи мають отримувати компанії, що виробляють пророщені пагони (з того часу, як у 2011 році в Німеччині та Європейському Союзі з'явилися хвороби, викликані *E. coli* (EHEC), що утворює сіга-токсин, поява яких, ймовірно, була викликана споживанням пророщених пагонів)

Табл. 7.3 - LAVES – Організаційна структура (Джерело: LAVES)

		Президент		
Преса та робота з громадськістю				
		Віцепрезидент		
Група відділів Z Центральні завдання	Відділення 2 Безпечність продуктів харчування	Відділення 3 Здоров'я тварин	Відділення 4 Безпечність кормів, моніторинг ринку	Відділення 5 лабораторії
11 Організація, адміністрація, управління якістю	21 Нагляд за продуктами харчування та транскордонна торгівля	31 Боротьба з епізоотіями, утилізація побічних продуктів тваринного походження	41 Нагляд/моніторинг кормових засобів	51 Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg)
12 Бюджет та фінанси Управління даними	22 Оперативна група з питань захисту споживачів	32 Оперативна група Ветеринарна справа	42 Органічне землеробство	52 Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер (Braunschweig/Hannover)
13 Персонал, навчання та підвищення кваліфікації, правові питання	23 Нагляд за ветеринарними препаратами, служба контролю залишкового вмісту	33 Служба захисту тварин	43 Нагляд за ринком	55 Інститут риби та рибної продукції Куксхавен (Cuxhaven)
		34 Рибальство у внутрішніх водоймищах та рибальська служба		56 Інститут товарів першої необхідності Люнебург (Lüneburg)
				57 Інститут кормів/кормових засобів Штаде (Stade)
				58 Інститут бджільництва Целле (Celle)

Відділення 2 – Безпечність продуктів харчування

Відділ 21 – «Нагляд за продуктами харчування та транскордонна торгівля», є компетентним органом у Нижній Саксонії для видачі, призупинення та відкликання дозволів у цій сфері. Вимоги для надання дозволів переглядаються спільно з комунальними ветеринарними та продовольчими відомствами, зайнятими в сфері нагляду.

З нерегулярними інтервалами проводиться періодична перевірка того, чи ці підприємства все ще відповідають адміністративним вимогам. Дозвіл може бути відмінений або відкликаний.

(Рис. Перегляд передумов, необхідних для отримання дозволу, орієнтований на можливі ризики – дивись вище)

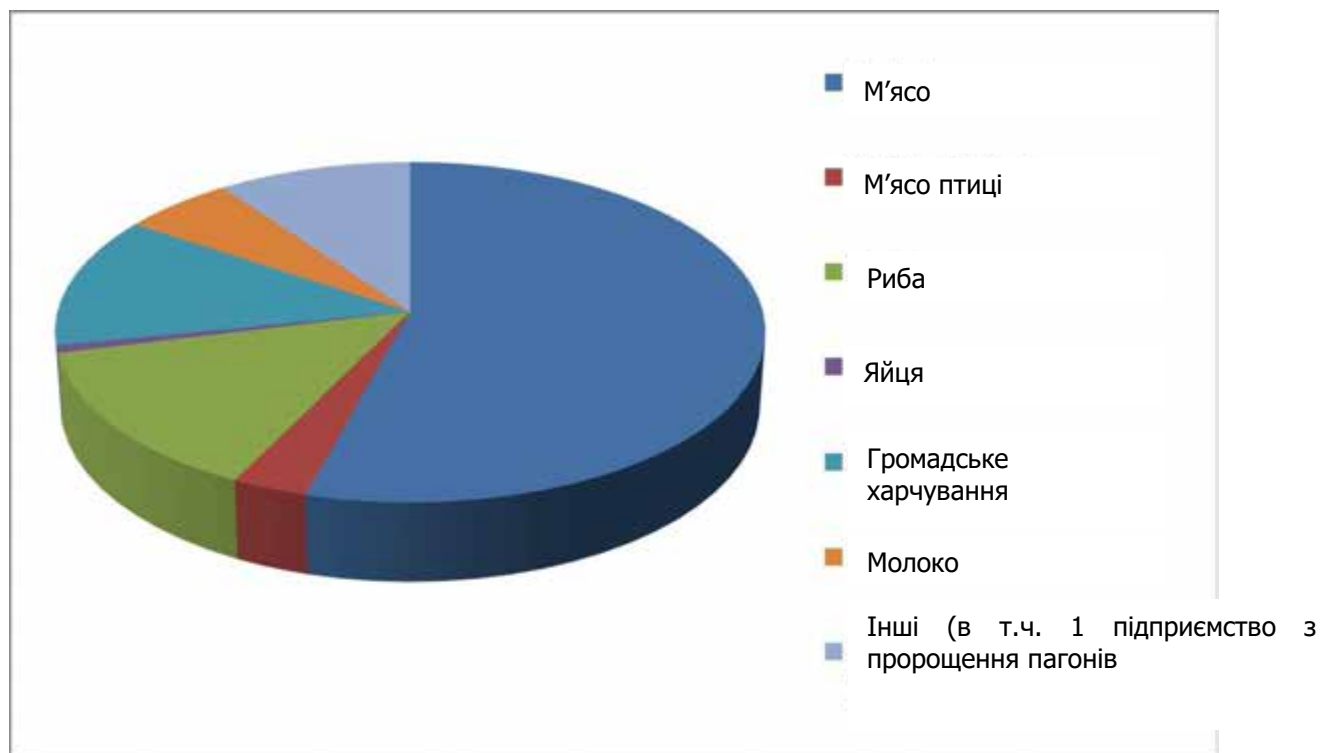

Рис. 7.3 - Підприємства, які мали спеціальний дозвіл у Нижній Саксонії у 2017 р. (поділені за групами продуктів) (Джерело: LAVES)

Відділ 21 також вирішує, чи може підприємство бути зареєстрованим або внесеним до відповідного списку для експорту до третіх країн (тобто

держав, що не входять до ЄС). На даний час у 21 відділі працюють 18 ветеринарних лікарів.

Відділ 22 (Оперативна група з питань захисту споживачів)

Основним завданням цієї структурної одиниці є організація роботи так званої системи швидкого оповіщення ЄС.

В межах ЄС працює Система швидкого оповіщення про продукти харчування, у т.ч. першої необхідності, а також корми (Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF). Правова основа - Постанова (ЄС) № 178/2002. Розроблений інтерактивний інструмент iRASFF, слугує як система передачі даних та забезпечує безперебійний і швидкий потік інформації між державами-членами ЄС та і Єврокомісією у випадку коли виявляються продукти, які становлять ризик для здоров'я. Наприклад, повідомляється про результати досліджень та канали розповсюдження, а також заходи, вжиті наглядовими органами.

Для федеральної землі Нижня Саксонія контактний пункт/особи для сектору продуктів харчування та продуктів харчування першої необхідності, а також кормів для тварин розташований у відділі 22з питань захисту споживачів (LAVES) (разом з відділом 41 нагляд за кормами). Тут опрацьовуються повідомлення, які Європейська Комісія направляє до федеральних земель через Федеральний уряд (процедура вниз «Downstream»). Повідомлення фільтруються відповідно до того, чи небезпечні продукти були продані на ринку в Нижній Саксонії чи вони були вироблені, виготовлені або перероблені в Нижній Саксонії.

Контактний пункт/особа для продуктів харчування, у т.ч. - першої необхідності передає повідомлення органам нагляду за харчовими продуктами постраждалих земельних округів, незалежних міст та регіону Ганновер. Заходи, що вживаються потім на місцях, вводяться до системи як подальші зворотні повідомлення.

За процедурою «Upstream» (вгору), при виявленні ризиків для здоров'я людей, необхідно терміново повідомляти офіційно органи, які займаються контролем. Таке повідомлення направляється контактною особою/пунктом до Федерального відомства з питань захисту прав споживачів та безпеки харчових продуктів (BVL) після розгляду та затвердження Міністерством

продовольства, сільського господарства та захисту прав споживачів Нижньої Саксонії.

Установа LAVES та комунальні відомства забезпечують чітку відповідальність та оперативність, щоб важлива інформація була вчасно передана та оброблена навіть після закінчення робочого часу у будні та у вихідні дні.

Регулярно проводиться оцінка всіх отриманих повідомлень у сфері нагляду за харчовими продуктами за допомогою оперативної групи відділу Захисту прав споживачів.

Рис. 7.4 - Кругова діаграма з окремими повідомленнями систем швидкого сповіщення ЄС RASFF та RAPEX, які стосувалися Нижньої Саксонії за 2016 рік (Джерело:LAVES)

Відділ 22 також бере на себе важливі функції в управлінні у разі виникнення кризи на федеральній землі. Щоразу, коли особливі події в харчовому секторі вимагають скоординованих дій або термінової підготовки звітів щодо поточної ситуації, відповідальність за це бере на себе даний

відділ (наприклад, контамінація продукції тваринного походження ndl-PCB через забруднений корм).

Відділ 23 (Нагляд за ветеринарними препаратами, служба контролю залишкового вмісту)

Контроль за торгівлею ветеринарними лікарськими засобами, їх наданням/виписуванням власникам тварин, а також дозуванням та використанням антибіотично активних речовин здійснює Відділ 23.

Нижня Саксонія нараховує близько 1500 ветеринарних практик, в яких діють так звані ветеринарні домашні аптеки. Право приготування та продажу лікарських засобів регулюється у Постанові про ветеринарні домашні аптеки (TÄHVO). Ветеринарним лікарям дозволяється виробляти і продавати лікарські засоби власнику домашніх тварин, якщо його тварини піддаються лікуванню цим же ветеринарним лікарем. Однак, при цьому необхідно дотримуватися численних правил, обмежень і передумов, які перевіряє відділ LAVES 23. Він же регулярно контролює домашні ветеринарні аптеки.

Табл. 7.4 - Результати контролю LAVES ветеринарних домашніх аптек (TÄH) (Джерело: LAVES)

	2018	2017
Ветеринарні домашні аптеки в Нижній Саксонії (31.12.2018): 1477		
перевірки	439	498
недоліки	31 (7%)	32 (6,4%)

Зазначені порушення були в основному незначними недоліками в TÄH, які в основному стосувалися помилок у документації (наприклад, неправильні / неповні документи на використання та видачу медикаментів, відсутність ідентифікації та кількості оброблених тварин тощо). На основі виявлених недоліків було відкрито справи про адміністративні правопорушення; Кримінальних справ у 2017 та 2018 роках не було.

Із 2014 року ветеринарні лікарі та фермери згідно із законом зобов'язані обмежити застосування антибіотиків до абсолютного мінімуму для того, щоб протидіяти можливому розвитку резистентності у мікроорганізмів. При цьому фіксуються фактично призначені медикаменти

та проводиться оцінка в порівнянні з іншими підприємствами (22 000 лише у Нижній Саксонії). Якщо використання антибіотиків на тваринницькому підприємстві занадто високе, підприємство мусить вжити відповідних заходів для його зменшення. Відомство LAVES перевіряє ці заходи. Унаслідок проведення кампанії із мінімізації застосування антибіотиків у Нижній Саксонії та в Німеччині використання цих препаратів у тваринництві в останні роки значно знизилося (скорочення за обсягом понад 50%) (рис. 7.5).

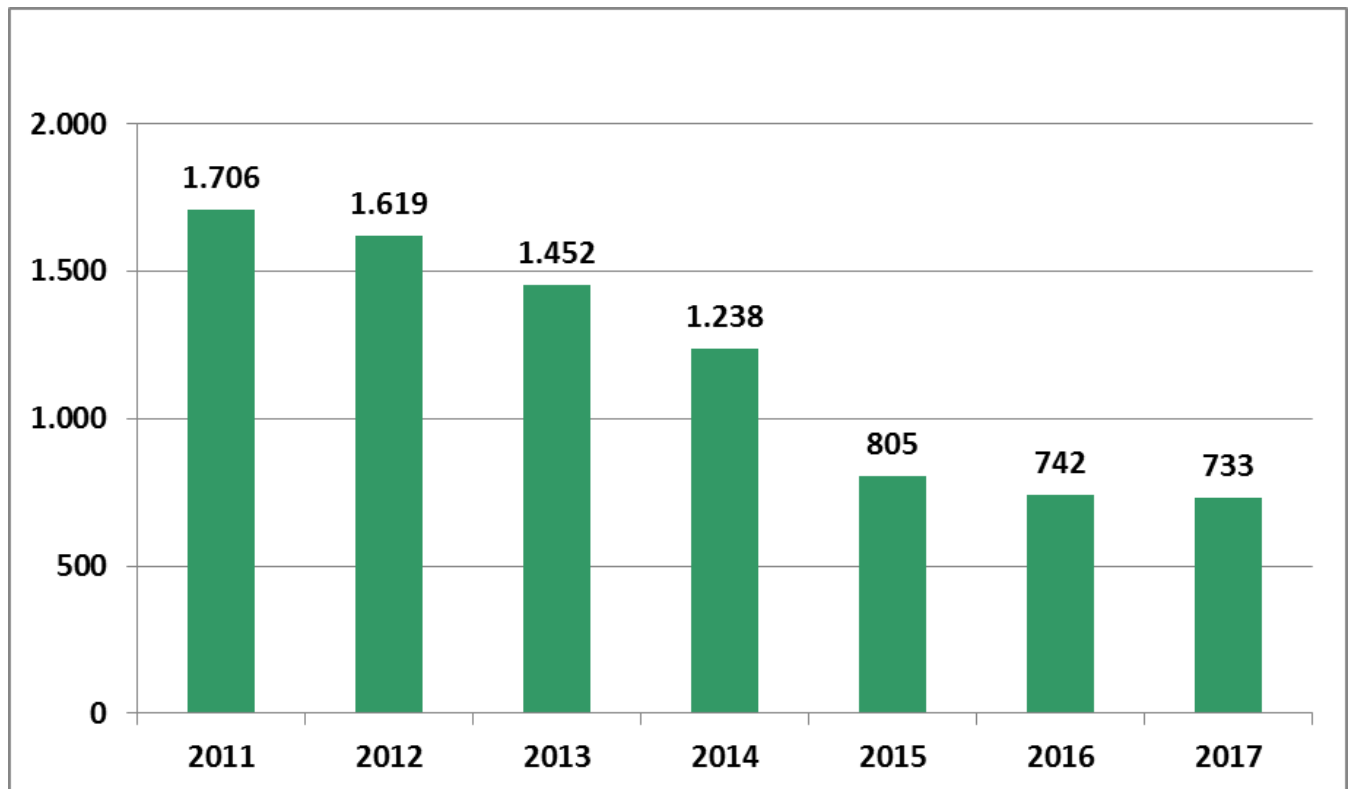

Рис. 7.5 - Обсяги призначених антибіотиків в тонах (т) у Німеччині у 2011-2017 рр. (Джерело: DIMDI)

Відділення 3 – Здоров'я тварин

В умовах інтенсивного тваринництва на федеральній землі проблеми зі здоров'ям та добробутом тварин набувають особливо важливого значення. Оскільки спалах хвороб тварин у Нижній Саксонії, таких, як африканська чума свиней, пташиний грип або ящур, може призвести до руйнівних наслідків.

Відділ 31 (Боротьба з епізоотіями, утилізація побічних продуктів тваринного походження)

Торгівля живими тваринами та побічними продуктами тваринного походження підлягає правовому адміністративному регулюванню та застереженням. Відповідальним за перевірку стосовно дотримання правових норми є Відділ 31. Наприклад, документи, щодо здоров'я тварин (епізоотичні дозволи) перевіряються за відповідними технічними критеріями; або робота так званих підприємств з утилізації трупів тварин контролюється земельним управлінням. Утилізація тварин у разі виникнення епізоотії підлягає особливому регулюванню.

Відділ 32 (Оперативна група Ветеринарна справа)

Виникнення африканської чуми свиней у Європі в 1990-х роках значною мірою сприяло створенню Оперативної групи Ветеринарна справа. Це нагально необхідний орган, який координує всі необхідні ветеринарні заходи.

У разі виникнення епізоотії, усі необхідні кроки, такі як забій тварин, утилізація трупів, заходи з дезінсекції, очищення та дезінфекції господарств координуються Відділом 32. Особливе значення при цьому має створення регулярних та постійно обновлюваних адміністративних звітів. Вони складаються Відділом 32 LAVES і направляються Міністерству сільського господарства Нижньої Саксонії.

Спалах високопатогенного грипу птиці, серотип H5N8

Звіт про стан справ № ху

Місце: земельний округ ху (Нижня Саксонія)

Станом на: дата/час

Підготовлено: LAVES

Частина 1: Загальний стан

1.1. Оглядова карта

Частина 2: Епізоотологічний стан

2.1. Місце та дата спалахів (сортування за дикими птахами та домашніми птахами) та зонами обмеження (закриті зони та області спостереження)

2.2. Карта загального стану

2.3. Огляд загальної кризової ситуації (дані по поголів'ю, місцеві заходи)

2.4. Підприємства в закритих регіонах (дані по поголів'ю, місцеві заходи)

2.5. Підприємства в областях спостереження (дані по поголів'ю, місцеві заходи)

2.6. Огляд підприємств з якими був контакт (дані по поголів'ю, місцеві заходи)

2.7. Особливі відомчі заходи (записано для кожного підприємства: яке підприємство, дата, що саме було зроблено)

2.8. Епідеміологічне визначення та оцінка (для кожного земельного округу та підприємства)

Додатки з картами, зони з обмеженнями тощо.

Рис. 7.6 - Типові елементи звіту федеральної землі на прикладі пташиного грипу (Джерело: LAVES)

Всі можливі варіанти розвитку ситуації в разі виникнення епізоотії постійно опрацьовуються й апробуються.

Відділ 33 (Служба захисту тварин)

Інтенсивне тваринництво в Німеччині, а особливо в Нижній Саксонії призвело до багатьох викликів в останні роки стосовно добробуту тварин. Споживач сприймає тільки ту продукцію від тварин, яких утримували

належним чином (за потребами їхнього виду). Для того, щоб у майбутньому забезпечити правильне ведення сучасного тваринництва в Нижній Саксонії, були визначені проблемні зони в різних категоріях утримання, а під керівництвом ML у тісній співпраці з LAVES було створено так званий план благополуччя тварин Нижньої Саксонії.

Відділ 33 займає провідну роль в багатьох робочих групах плану Нижньої Саксонії стосовно добробуту тварин і сприяє реалізації цього плану.

План по захисту тварин Нижньої Саксонії – Спеціалізовані робочі групи

1. Курки-несучки (керівництво LAVES служба захисту тварин)
2. Індики (керівництво LAVES служба захисту тварин)
3. Курчата на відгодівлі
4. Качки та гуси
5. Велика рогата худоба
6. Свині
7. Індикатори захисту тварин (замісництво керівництва LAVES служба захисту тварин)

LAVES представлений в усіх спеціалізованих робочих групах, а також управлінському комітеті

Рис. 7.7 - Робочі групи в плані Нижньої Саксонії щодо захисту тварин (за участі LAVES)

Окрім того, Відділ 33 є органом, що надає дозволи на проведення досліджень на тваринах у Нижній Саксонії. У цій федеральній землі діє близько 35 установ, які потребують погодження експериментів на тваринах або тестових проектів у рамках своєї наукової діяльності. Загалом у 2017 році загалом 328 експериментів на тваринах було схвалено LAVES та надано

203 виняткових погоджень, відповідно до § 16 (абзац 1) Постанови про проведення дослідів на тваринах та добробут тварин.

	2017
Дозволи на досліді над тваринами	328
Повідомлення про намір проведення експериментів з тваринами	131
Заява на внесення змін до плану проведення експериментів з тваринами	1.520
Дозволи у виключному порядку	203
Надання дозволів за введення/ввезення	39
Призначення уповноважених з питань захисту тварин	7
→ Загалом видача 2.228 рішень LAVES Відділом 33	

Рис. 7.8 - Опрацювання справ, пов'язаних з проведеннями досліджень на тваринах у 2017 р. в Нижній Саксонії з боку Відділом 33 LAVES

Відділ 34 Рибальство у внутрішніх водоймищах

Численні положення на рівні Європейського Союзу регулюють нагляд та моніторинг за різними видами риб у прісноводних водоймищах (внутрішніх водоймах), які знаходяться під загрозою. Завданням Відділу 34 є перевірка відповідної зібраної інформації та контролюючих заходів, які постійно відбуваються у Нижній Саксонії.

Відділення 4 – Безпечність кормових засобів, нагляд за ринком

За проведення перевірок у самих господарствах щодо деяких ветеринарних питань відповідальним є місцеве земельне відомство. Ці види діяльності, в основному, опрацьовуються у Відділенні 4.

Відділ 41 Нагляд за кормовими засобами

У Нижній Саксонії офіційному контролю/перевіркам підлягає близько 35 тисяч фермерських господарств і 400 великих виробників окремих та комбінованих кормових засобів. Таким чином, на дану федеральну землю припадає частка понад 40% від виробництва кормів у Німеччині. Відповідальним за якість кормів є Відділ 41. Перевірки ґрунтуються на Національній програмі контролю кормів, яка впроваджується у всіх 16 федеральних землях Федеративної Республіки Німеччина. Ця Програма створюється на період п'ять років (наразі діє Програма на 2017 – 2021 рр.).

У цій Національній програмі для кормового сектору із 14 додатками конкретизується зміст стосовно моніторингу окремих федеральних земель (кількість зразків, параметри, розподіл).

Контрольна програма по кормах для 2017-2021 рр.

Розподіл проб та аналізів для дослідження вмісту небажаних речовин у кормових добавках у розрізі федеральних земель

	DE	RR	BE	BW	BY	HB	HE	HH	MV	NI	NW	RP	SL	SN	ST	SH	TH
Проби	84	0	2	7	16	1	10	3	3	15	15	2	1	0	5	4	0
Арсен	50	0	1	4	10	0	5	2	2	9	9	1	0	0	3	3	0
Свинець	50	0	1	4	10	0	5	2	2	9	9	1	0	0	3	3	0
Кадмій	50	0	1	4	10	0	5	2	2	9	9	1	0	0	3	3	0
Ртуть	50	0	1	4	10	0	5	2	2	9	9	1	0	0	3	3	0
Діоксини	72	0	2	6	13	1	8	2	3	13	13	2	1	0	4	4	0
Подібні до діоксинів PCB	36	0	1	3	7	0	4	1	1	7	7	1	0	0	2	2	0
Неподібні до діоксинів PCB	36	0	1	3	7	0	4	1	1	7	7	1	0	0	2	2	0
Сума	344	0	8	28	67	1	40	12	15	63	63	8	1	0	20	20	0

Рис. 7.9 - Контрольна програма для кормів, приклад додатка 8 (розподіл проб та аналізів для дослідження небажаних речовин у кормових засобах у Німеччині (DE) та у 16 федеральних землях)

Табл. 7.5 – LAVES нагляд за кормовими засобами – результати досліджень за 2017 р., відповідно до Національної контрольної програми для кормів (витяг)

Відомчий моніторинг кормових засобів					
Дослідні параметри, за групами:	Попередні суміші/добавки	Повнораціонні корми	Змішані корми	Сума аналізів	З них не записані
Небажані речовини:					
Діоксини/PCB					
Діоксини (PCDD та PCDF)	34	200	171	405	3
Сума з діоксинів (PCDD та PCDF) та діоксинподібних PCB	27	159	123	308	1
Індикатор -PCB	55	296	250	601	0
Подібні до діоксинів PCB	27	158	123	308	0
Мікотоксини					
Афлатоксин В1	4	434	419	857	0
Фумонізін	0	434	419	853	0
Зеараленон	0	434	419	853	0
Охратоксин	0	434	419	853	0
Доексініваленол	0	434	419	853	0
T2/HT2-токсини	0	434	410	853	0
Алкалоїди маткових ріжків	0	37	1	38	0
Мікроелементи					
Залізо	79	16	560	655	24
Йод	17	0	79	96	24
Кобальт	155	639	1075	1869	9
Мідь	79	16	560	655	21
Марганець	79	16	560	655	3
Цинк	79	16	560	655	6
Селен	155	639	1075	1869	8
Інші домішки					

Відділ 42 Органічне землеробство

Харчові продукти, які виробляються підприємствами відповідно до положень Регламенту ЄС про органічне землеробство/сільське

господарство, мають спеціальний дозвіл і можуть носити захищену органічну етикетку. У Німеччині вони не контролюються державою. Такі підприємства на постійній основі сертифікують так звані приватні сертифіковані органи органічного контролю. Відділ 42 має завдання перевіряти фактичну поточну діяльність цих контрольних органів, а в разі виявлення порушень органічного законодавства - видавати відповідні адміністративні акти або накладати штрафи.

Завдання фахового відділу органічного землеробства ґрунтуються на Постанові Ради ЄС (ЄС) № 834/2007 та запроваджених правилах, а також на Постанові Європейської Комісії (ЄС) № 889/2008 та інших законодавчих актах.

До завдань Відділу 42 відносяться:

- нагляд за веденням органічного землеробства в Нижній Саксонії та діяльністю приватних контролюючих органів;
- обробка різних дозволів, що видаються у виключних випадках;
- інформування зацікавлених сторін щодо органічного землеробства/сільського господарства.

Відділ 43 Нагляд за ринком

Протягом багатьох років Європейський Союз прийняв комплексні правила щодо гармонізації торгівлі продуктами харчування у країнах ЄС. Основною метою цих положень є забезпечення відсутності викривлення конкуренції між торговими партнерами та забезпечення надходження на ринок продукції стандартизованої за якістю. Наприклад, існують торговельні класи для фруктів і овочів, дотримання відповідності яким постійно перевіряється LAVES. Належне маркування яєць птиці щодо її способу утримання у різних за формою господарювання підприємствах також є предметом контролю з боку LAVES.

Табл. 7.6 - Огляд діяльності та результати Відділення 4 LAVES у 2017 р. (безпечність кормових засобів, нагляд за ринком, органічне землеробство) (Джерело:LAVES Звіт про діяльність у 2017 році)

Відділ спеціальна область	Моніторинг ринку						Моніторинг кормів	Органічне землеробство	Відділ 4 всього
	Овочі та фрукти	Яйця	Птиця	Інкубаційні яйця	Худоба та м'ясо	Всього			
1. Підприємства									
1.1 кількість підконтрольних підприємств	901	1.819	383	186	338	3.627	60.049	3.038	66.714
2. Перевірки/інспекції									
2.1 проведених перевірок (вкл. допуск, реєстрацію інший контроль)	959	1.122	118	47	288	2.534	2.097	196	4.827
2.2. контрольні відвідування з претензіями	185	127	21	13	30	376	554	-	930
3. Відбір проб									
3.1. відібраних проб			11			11	4.138	0	4.149
3.2. претензій			2			2	379	0	381
4. Інша діяльність									
4.1. допуски	0	36	7	0	8	51	60	0	111
4.2. реєстрації	0	73	0	2	0	75	235	0	310
4.3. сертифікати для експорту (=посвідчення та відмови)	91	0	0	0	0	91	1.992	0	2.083
4.4. заборони на продаж	17	30	1	0	0	48	17	2	67
4.5. попередження зі штрафами	11	33	0	0	1	45	175	4	224
4.6. штрафні санкції	1	31	1	6	4	43	110	1	154

Відділення 5 – Дослідницькі установи, що належать до LAVES

Земельне відомство LAVES є відповідальним за всі офіційні дослідження у сфері харчових продуктів, кормових засобів та ветеринарії (у т.ч. товари першої необхідності, косметику, тютюн та ін.). Тому інститути LAVES мають найсучасніші технічні засоби/устаткування для проведення аналітичних досліджень на найвищому рівні якості.

Як згадувалося вище, до LAVES належать шість науково-дослідних інститутів, розміщених по всій території Нижньої Саксонії, які щороку проводять близько 2 мільйонів досліджень. Науково-дослідні інститути LAVES консолідовані у Відділенні 5. Основні завдання Відомчого управління 5 полягають у здійсненні:

- координації діяльності інститутів;
- співробітництва між федеральними землями у сфері проведення досліджень (північні федеральні землі Німеччини співпрацюють у сфері досліджень у так званій Північно-Німецькій Кооперації);
- планування та виконання програм досліджень (разом із ML та місцевими відомствами).

Науково-дослідні інститути (лабораторії) LAVES:

1. Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер (Braunschweig/Hannover) (дві філії);
2. Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg);
3. Інститут кормів/кормових засобів Штаде (Stade);
4. Інститут риби та рибної продукції Куксхавен (Cuxhaven);
5. Інститут бджільництва Целле (Celle);
6. Інститут продуктів першої необхідності Люнебург (Lüneburg);

Рис. 7.10 – LAVES – інститути в Нижній Саксонії (Джерело: LAVES Звіт про діяльність в 2017 році)

1. Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер (LVI Braunschweig/Hannover)

Філія Брауншвейг В Інституті продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер, філії Брауншвейг наразі працюють 140 співробітників; Інститут несе відповідальність за проведення досліджень та їхню оцінку в рамках відомчого нагляду за продуктами харчування на всій федеральній землі, зокрема, за:

- зерновими та зерновими продуктами, хлібом, випічкою та макаронними виробами;
- яйцями, майонезами, харчовими жирами та оліями;
- медом та солодкими бутербродними намазками;

- готовими стравами, супами та соусами;
- харчовими добавками та збалансованими дієтами, дієтами для схуднення, спортивним харчуванням та добавками;
- виробами з фруктів, овочів, картоплі та грибів, свіжими грибами, горіхоплідними, спеціями, приправами та ароматизаторами;
- фруктовими соками та нектарами, безалкогольними освіжаючими напоями, пивом та мінеральними водами;
- винами, винопродуктами, спиртними напоями на основі вина та іншими;
- продуктами, виробленими шляхом генної інженерії.

Подальша відповідальність філії Брауншвейг на рівні федеральної землі поширюється на:

- диференціювання протеїнів, включаючи виявлення потенційних алергенів;
- аналітику ароматизаторів;
- здійснення контролю вина;
- біологічні тестувальні системи в області аналітики, що засновується на очікуваному впливі;
- надання експертної оцінки з питань, пов'язаних з харчуванням та медициною;
- проведення досліджень на мікотоксини;
- дослідження компонентів генетично модифікованих організмів у кормах і насінні;
- моніторинг радіоактивності в меді, диких грибах, молоці, питній воді та рослинних біоіндикаторах, а також впровадження спеціальних методів дослідження.

Філія Брауншвейг додатково здійснює:

- регіональний моніторинг радіоактивності навколишнього середовища і продуктів харчування;
- дослідження на вміст забруднювачів (контамінантів);
- хіміко-фізичну та мікробіологічну експертизу та оцінку морозива, а також дослідження зразків, відібраних в рамках відомчого контролю, у великих виробників морозива зі східного регіону Нижньої Саксонії;

- мікробіологічні дослідження та оцінку харчових продуктів із сусідніх наглядових відомств, які відбираються у зв'язку з виникненням хвороб, а також усіх продуктів харчування на території федеральної землі.

За погодженням з компетентними наглядовими органами також проводяться перевірки на підприємствах.

Окрім того, Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер, філія Брауншвейг бере участь у навчанні студентів ветеринарної медицини та інспекторів продовольчої продукції. Державні сертифіковані хіміки-дослідники продовольчої продукції завершують свою освіту після однорічного стажування та складання другого державного іспиту.

Філія Ганновер. Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер, філія Ганновер, має команду із 60 співробітників, які працюють в галузі діагностики та боротьби з епізоотіями та іншими інфекційними захворюваннями тварин, захисту тварин та прямого захисту споживачів щодо їхнього здоров'я. Окрім того дана установа практикує систему управління якістю і акредитована за EN ISO / IEC 17025.

У сфері діагностики інфекційних хвороб тварин, окрім загальних завдань, у фокусі знаходяться дослідження хвороб диких тварин та виявлення інфекційних агентів у прісноводних риб. В інтересах захисту споживачів особлива увага приділяється виявленню таких зоонозних агентів, як сальмонели, хламідії, вірус сказу або збудник губчастої енцефалопатії великої рогатої худоби. Оскільки зоонози – це такі інфекційні захворювання, які можуть передаватися від тварин до людини.

Також приділяється увага дослідженням безпечності продовольчих продуктів. Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг/Ганновер, філія Ганновер, в рамках загальних контрольних досліджень перевіряє на гігієнічний статус підприємства, які займаються виробництвом та переробкою продуктів харчування. Додатково контролюють продукцію на вміст залишків заборонених речовин (ліки, заборонені або недопущені до використання речовини), а також перевіряють всі тварини, від яких одержують продукти харчування та інше. Окрім того філія здійснює дослідження з визначення радіаційного навантаження на

тваринні і рослинні продукти харчування, а також біоіндикаторів з радіонуклідами.

На доповнення до вищеописаних завдань, LVI Ганновер регулярно виконує проекти, які, наприклад, надають інформацію про поширення певних збудників хвороб тварин.

2. Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg)

Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg) у рамках здійснення офіційного нагляду за продовольчими продуктами по всій території федеральної землі несе відповідальність за дослідження та оцінку:

- м'яса, м'ясних продуктів та ковбас;
- свіжих овочів та фруктів, картоплі;
- молочних продуктів;
- сиру;
- продуктів харчування для немовлят і малюків;
- морозива (на регіональному рівні);

а також наступні спеціальні дослідження:

- залишків пестицидів/засобів захисту рослин у продовольчих продуктах і кормах;
- діоксинів та копланарних ПХБ (PCBs) у харчових продуктах, кормах та біоіндикаторах
- підтвердження автентичності та походження продовольчих продуктів та кормів з використанням ізотопної технології;
- дослідження з метою моніторингу радіоактивності людського молока (на території федеральної землі), а також продовольчих продуктів (на регіональному рівні).

Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg), що відноситься до LAVES виконує покладені на нього державні завдання в сфері діагностики та боротьби з епізоотіями та іншими хворобами тварин, а також забезпечення захисту тварин. У спеціальних відділах та спеціалізованих відділеннях перш за все інститут досліджує збудників епізоотій та хвороб тварин, що підлягають реєстрації та обов'язковому повідомленню, а також ті хвороби, що можуть передаватися від тварин до

людини (зоонози), гігієнічні ризики на забійних підприємствах і тих, де відбувається обвалювання та розробляння туш, а також у сільськогосподарських товаровиробників. Важливими напрямками роботи є також виявлення у тварин залишків антибіотиків та інших небажаних речовин для запобігання посиленню стійкості/резистентності мікроорганізмів до них.

З метою уникнення конфлікту інтересів у рамках офіційного нагляду за продовольчими продуктами не проводяться дослідження для приватних замовників.

За запитом або за погодженням з офіційними органами нагляду за продуктами харчування незалежних міст та земельних округів, експерти Інституту беруть участь в інспектуванні підприємств.

Окрім того, Інститут бере участь у підготовці ветеринарних лікарів, хіміків-дослідників та інспекторів продовольчої продукції.

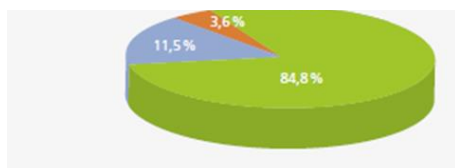
Інститут продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg) має 250 працівників і 10 стажерів – техніків хімічної лабораторії, та 10 стажерів – техніків біологічної лабораторії.

Комплексна система управління якістю відповідно до міжнародного стандарту DIN EN ISO / IEC 17025 забезпечує високий рівень надійності та відтворюваність результатів на об'єкті, акредитованому DAkkS (Німецький орган з акредитації).

Табл. 7.7 - Результати дослідження проб продовольчих продуктів у 2017 р. в LAVES (LVI Braunschweig/Hannover та LVI Oldenburg) (Джерело: LAVES Звіт про діяльність у 2017 р.)

Продукти харчування	
	Проби для контролю продукції (всі групи продовольчих товарів)
Загальна кількість проб	21.422
Загальна кількість проб с претензіями (%)	4.361 (20%)
Кількість проб за підозрою, скаргами або відслідковуванням	878
Кількість проб з претензією за підозрою, скаргами або відслідковуванням (%)	293 (33%)
Сума претензій	5.294
Мікробіологічне забруднення: шкідливе та небезпечне для здоров'я	31
Мікробіологічне забруднення: непридатне для споживання та інше	579
Інші причини: шкідливе та небезпечне для здоров'я	2
Інші причини: непридатне для споживання та інше	191
Склад	107
Маркування (представлення)	3.980
Інше	638

Дане зображення представляє відносні частки за цими трьома категоріями з усіх проб, досліджених у 2017 році

- Недоліки у маркуванні/складі
- Мікробіологічне забруднення
- Інше забруднення (наприклад, хімічна контамінація)

Рис. 7.11 - Підстави для вибракування проб продовольчих продуктів у 2017 р. (Джерело: LAVES Звіт про діяльність у 2017 р.)

3. Інститут кормів/кормових засобів Штаде (Stade)

Інститут кормів для тварин LAVES, що знаходиться в Штаде, відповідає за офіційні дослідження кормів для домашніх і продуктивних тварин. Зразки відбираються аудиторами, відповідальними за нагляд за кормовими засобами LAVES (Відділ 4) на підприємствах, що займаються виготовленням кормів, та надсилаються до Інституту кормів.

Інститут кормів для тварин Штаде (Stade) щороку досліджує близько 4000 зразків з приблизно 20 000 замовлень на приблизно 60 000 параметрів.

До параметрів на які проводяться дослідження кормів в основному включають:

- хлоровані вуглеводні (СКW);
- полі хлоровані біфеніли(РСВ);
- мікотоксини;
- фармакологічно активні речовини та добавки (як для складання декларації, так і для виявлення залишків);
- елементи (включаючи мінеральні речовини, мікроелементи та важкі метали);
- антиоксиданти;
- цінні компоненти корму (наприклад, жир, сирий протеїн, сира клітковина, цукор і зола);
- вітаміни;
- амінокислоти;
- мікробіологічний стан, виявлення зоонозних агентів (наприклад, сальмонел), виявлення пробіотиків;
- мікроскопічні дослідження (матеріали тваринного походження, ботанічна чистота та склад).

Подальші дослідження кормів проводяться в інших інститутах LAVES, наприклад, дослідження на вміст діоксинів та залишків пестицидів/засобів захисту рослин – в Інституті продуктів харчування та ветеринарної медицини Ольденбург (Oldenburg), а також генетично модифікованих організмів – в Інституті продуктів харчування та ветеринарної медицини Брауншвейг.

Інститут кормів для тварин Штаде (Stade) наразі має 55 співробітників, у тому числі технічних асистентів, лаборантів і асистентів лаборантів, а

також 14 осіб з академічною освітою. Інститут також готує лаборантів-хіміків.

Табл. 7.8 - Дослідження проб кормів у LAVES в 2017 р. (Джерело: ML Звіт про захист споживачів у 2017 р.)

Таблиця: підприємства, контроль, порушення				
Підприємства	Перевірки/інспекції	Дослідження товарів		
		Перевірка маркування, представлення та реклами	Відбір проб	З них проведені аналізи
60.049	2.097	54	3.138	64.714
З них з порушеннями	554	35	379	505

4. Інститут риби та рибної продукції Куксхафен (Cuxhaven)

Інститут риби та рибної продукції в Куксхафен (IFF CUX) Земельного відомства з питань захисту споживачів та безпечності продовольчих продуктів Нижньої Саксонії (LAVES) є спеціальним науково-дослідним інститутом, який спеціалізується на дослідженні риби та рибної продукції. Інститут організаційно розділений на центральну групу і шість фахових відділів у філії Куксхафена.

Відповідно до положень чинного законодавства про гігієну IFF CUX є відповідальним за офіційні дослідження молюсків на міліні Північного моря, що відноситься до Нижньої Саксонії. Крім того, він зобов'язаний вести науково-дослідну роботу, зокрема, в галузі аквакультури.

В IFF CUX опрацьовуються наступні тематичні галузі:

- хімічна, органолептична, паразитологічна та вірусологічна експертиза, а також проводиться загальна оцінка продовольчих продуктів, риби та рибних продуктів з Нижньої Саксонії та Бремена, включаючи рибу та рибну продукцію, що ввозяться до ЄС через прикордонні інспекційні пункти Нижньої Саксонії та Бремена;

- моніторинг радіоактивності навколишнього середовища (гамма-випромінювачі та бета-випромінювачі) у рибних продуктах на рівні федеральної землі та в продовольчих продуктах у цілому (крім сирого

молока) – регіональних територій (раніше Reg.-Bez. Lüneburg) компетенція/відповідальність (радіологічна вимірювальна станція);

- моніторинг місць для збирання молюсків на міліні відповідно до чинного законодавства про гігієну;
- дослідження морської риби, морських ссавців та молюсків на хвороби для федеральної землі Нижня Саксонія;
- моніторинг аквакультури у Нижній Саксонії в рамках Загальноєвропейського Плану контролю шкідливих залишків;
- дослідження і розробки, особливо в галузі аквакультури в Нижній Саксонії;
- участь у якості експертів у гігієнічному моніторингу/нагляді рибних переробних підприємств, дистриб'юторських центрів, судів з вилову риби та підприємств з аквакультурою у Нижній Саксонії, відповідно до законодавства ЄС про гігієну;
- координація робочих груп та видачі експертних висновків Північного центру компетентності з питань рибництва.

Експерти Інституту в галузі риби та рибних продуктів були залучені до перевірок, що проводяться Європейською Комісією (колишній Офіс продовольства та ветеринарної медицини (FVO)), до Twinning-місій; експерти знайшли місце в частковому очоленні робочих груп у федеральних землях та на національному рівні, а також у консультуванні вищих земельних відомств Нижньої Саксонії та Бремена в процесі виконання законодавчих та стратегічних завдань. Окрім того, експерти брали участь у формуванні законодавства ЄС. Для розробки нових методів дослідження в хіміко-аналітичній, а також бактеріологічній та вірусологічній областях задіяні докторанти та магістри.

У IFF CUX працює 28 співробітників. Додатково проходять стажування від шести до восьми учнів (по два на рік навчання).

5. Інститут бджільництва Целле (Celle)

Інститут бджільництва в Целле є центром компетенції з усіх аспектів бджільництва, а також суміжних галузей, таких як захист рослин, сільське господарство.

Міжрегіональна діяльність Інституту полягає у:

- підвищенні кваліфікації;

- проведенні досліджень;
- науковому супроводі розробок.

Інститут бджільництва має міжнародне визнання. Медоносні бджоли через свою важливу роль у запиленні мають глобальне екологічне та економічне значення у світі. Запилення по всій площі забезпечується широким розповсюдженням бджолиних сімей. Це необхідне поширення бджолиних сімей, у свою чергу, можливе лише за відносно рівномірного розподілу бджолярів у відповідному районі.

Інститут бджільництва підтримує бджільництво за допомогою ведення наступної діяльності:

- міжрегіональна професійна школа для бджолярів;
- курси з підвищення кваліфікації;
- консультування;
- діагностика хвороб;
- дослідження меду;
- перевірка засобів захисту рослин;
- інноваційні дослідження та розробки;
- робота з громадськістю.

Таким чином уможлиблюється, що бджолині сім'ї оптимально і професійно доглядаються навіть у проблемних ситуаціях. Роз'яснення щодо важливості бджільництва є важливою темою для роботи з громадськістю.

Інститут бджільництва має 13 співробітниць та 16 співробітників, а також 8 учнів, що проходять стажування у галузі бджільництва, лабораторію та адміністрацію.

6. Інститут товарів першої необхідності Люнебург (Lüneburg) (IfB)

Інститут товарів першої необхідності в рамках відомчого нагляду за продуктами харчування в Нижній Саксонії є відповідальним за проведення досліджень та оцінку:

- іграшок;
- товарів першої необхідності, що контактують з продовольчими продуктами;
- товарів першої необхідності для очистки та догляду;
- косметичних засобів.

Дослідження деяких груп товарів (іграшки, засоби для чищення та догляду тощо), а також товарів першої необхідності IfB проводить і для інших федеральних земель (федеральні землі Північно-Німецького співробітництва (Берлін, Бранденбург, Бремен, Гамбург, Мекленбург-Передня Померанія, Нижня Саксонія та Шлезвіг-Гольштейн)).

Крім того, Інститут товарів першої необхідності відповідає за дослідження та оцінку нагляду за миючими засобами та засобами для чищення, відповідно до Закону про миючі засоби та засоби для чищення (WRMG).

За погодження з компетентними наглядовими органами проводяться інспектування підприємств.

На даний час в Інституті товарів першої необхідності працює 46 співробітників, а також здійснюється підготовка лаборантів-хіміків та інспекторів продовольчої продукції.

Крім того, хіміки продовольчих продуктів з Нижньої Саксонії та Гамбургу завершують частину свого практичного навчання в Інституті товарів першої необхідності та складають по завершенні практичний іспит.

Табл. 7.9 - Результати дослідження зразків товарів першої необхідності, косметики та тютюнових виробів в Інституті товарів першої необхідності LAVES у 2017 р. (Джерело: LAVES Звіт про діяльність у 2017 р.)

Товари першої необхідності, косметика, тютюнові вироби			
	Товари першої необхідності	Косметика	Тютюн
Загальна кількість проб	1.205	896	34
Загальна кількість проб з претензіями (%)	112 (9%)	113 (13%)	26 (76%)
Кількість проб за підозрою, скаргами або відслідковуванням	30	15	0
Кількість проб з претензією за підозрою, скаргами або відслідковуванням (%)	16 (5%)	5 (33%)	0
Сума претензій	121	137	26

Дослідницькі установи (лабораторії) LAVES:

Усі дослідницькі установи LAVES акредитовані ТОВ «Німецький акредитаційний орган» (Deutsche Akkreditierungsstelle GmbH (DAkkS)).

Щороку в обладнання інститутів інвестується понад чотири мільйони євро. У 2017 році з підприємств у Нижній Саксонії було відібрано 28 559 проб (інспекції сільськогосподарських підприємств місцевими органами ветеринарного та продовольчого контролю та нагляду) та досліджено в дослідницьких установах LAVES. Основними причинами виявлених недоліків у пробах продовольчих продуктів протягом багатьох років є недостатність гігієни на підприємствах, власного контролю та маркування і зовнішнього оформлення продукції.

Рис. 7.12 Результати всіх досліджених проб у Нижній Саксонії у 2017 р. (Джерело: ML, Звіт про захист споживачів у 2017 р.)

Підприємства під наглядом: Відбір проб, претензії, заходи				
Підприємства	Підприємства, де відбиралися проби	Відбір проб	Відібрані проби з претензіями	Відібрані проби із заходами
107.734	9.597	28.559	4.547	3.839

Питання для самоконтролю:

1. Основні завдання Європейської Комісії DG Sante (раніше - Служби з питань продовольства та ветеринарії (FVO))?
2. Завдання Міністерства продовольства, сільського господарства та захисту споживачів Нижньої Саксонії (ML)?
3. Основні функції Міністерства продовольства, сільського господарства та захисту споживачів Нижньої Саксонії (ML)?
4. Організаційна структура Земельного відомства Нижньої Саксонії з питань захисту споживачів та безпечності продуктів харчування (LAVES)?
5. Структура та основні завдання Відділення 2 – «Безпечність продуктів харчування»?
6. Структура та основні завдання Відділення 3 – «Здоров'я тварин»?
7. Структура та основні завдання Відділення 4 – «Безпечність кормових засобів, нагляд за ринком»?
8. Структура та основні завдання Відділення 5 – «Дослідницькі установи, що належать до LAVES»?
9. Назвіть науково-дослідні інститути (лабораторії) LAVES?

7.4. Установи, відповідальні за безпечність продуктів харчування, захист споживачів та здоров'я тварин на європейському та міжнародному рівнях

7.4.1. Генеральна дирекція ЄС з питань здоров'я та безпечності продуктів харчування (DG Sante)

Генеральний директорат з питань охорони здоров'я та безпечності продовольчих продуктів (DG Sante) є одним із 33 Генеральних директоратів Європейської Комісії. Завдання DG Sante полягає у розробці та впровадженні стратегій Європейської Комісії в галузі охорони здоров'я та безпечності продовольчих продуктів. Він (Директорат) є також відповідальним за нагляд за дотриманням законодавства у сфері виробництва продуктів харчування та охорони здоров'я та регулярно проводить відповідні перевірки (аудити) в державах-членах ЄС. Якщо в певній державі-члені не дотримуються відповідних вимог, DG Sante може вжити належних заходів. DG Sante тісно взаємодіє з Європейським відомством з питань безпечності продовольчих продуктів (EFSA). Колишня установа ЄС «Офіс з питань продовольства та ветеринарії» („Food and Veterinary Office“ (FVO)) нині інтегрована у DG Sante.

7.4.2. Європейське відомство з питань безпечності продуктів харчування (EFSA)

Європейське відомство з питань безпечності продуктів харчування (EFSA) було створено у 2002 році в результаті низки продовольчих криз наприкінці 1990-х років (наприклад, криза з губчастою енцефалопатією великої рогатої худоби та інші). Правовою підставою для створення органу була Директива (ЄС) № 178/2002. EFSA фінансується Європейським Союзом та є незалежним від Європейської Комісії, Європейського Парламенту та держав-членів ЄС. Основним завданням EFSA є оцінка ризиків, пов'язаних з продовольчими продуктами. При цьому до уваги береться весь харчовий ланцюг «від стайні до тарілки» („vom Stall bis auf den Teller“). Головним

замовником наукових консультацій від EFSA є Європейська Комісія. Вона відіграє центральну роль в управлінні ризиками в продовольчій галузі на рівні ЄС.

EFSA, як установа з оцінки ризиків, видає висновки наукових експертиз та рекомендації, які є базовими для організації європейської політики та законодавства щодо «ланцюга» виробництва безпечної продовольчої продукції. Сфера повноважень EFSA охоплює наступні області:

- безпечність продуктів харчування та кормів;
- здоров'я тварин та їх захист;
- здоров'я рослин та їх захист.

У рамках оцінки ризиків для навколишнього середовища, EFSA також враховує можливий вплив продовольчого ланцюга на біорізноманіття середовищ існування рослин та тварин.

З моменту свого заснування EFSA надавала наукові експертизи з широкого кола різноманітних питань, включаючи губчасту енцефалопатію великої рогатої худоби (BSE), сальмонели, харчові добавки (наприклад, аспартам, алергенні харчові добавки), генетично модифіковані організми, пестициди (наприклад, гліфосат), а також з питань щодо здоров'я тварин, наприклад, в контексті пташиного грипу.

EFSA також відіграє важливу роль у збиранні та інтерпретації даних, з метою забезпечення проведення оцінки ризиків на європейському рівні, спираючись на комплексну доступну наукову інформацію. Відомство в цьому напрямку тісно співпрацює з державами-членами ЄС. Ключову роль в управлінні ризиками на рівні ЄС відіграє Європейська Комісія, яка є основним замовником для наукових консультацій EFSA.

7.4.3. Міжнародне протиепізоотичне бюро

Ветеринарна служба України приймає активну участь у роботі Всесвітньої ветеринарної асоціації (ВВА), Міжнародного епізоотичного бюро (МЕБ), а також у науково-технічній співпраці з Продовольчою та сільськогосподарською організацією (ФАО), Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), з неурядовими організаціями, такими як

Міжнародна федерація охорони здоров'я тварин (International Federation for Animal Health), Міжнародна робоча група з питань ветеринарної біобезпеки (International Veterinary Biosafety Workgroup) та іншими міжнародними організаціями і науковими товариствами.

Наприкінці 19 століття спостерігались масові спустошливі епізоотії чуми і параневмонії великої рогатої худоби, сапу й інфекційної анемії коней, сибірки, сказу, ящуру, а також інші гострі інфекційні хвороби худоби і птахів, які завдали значної економічної шкоди тваринництву більшості країн Європи, Азії та на інших континентах світу. У цих країнах ветеринарні служби приймали різні заходи для ліквідації захворювань тварин. Проте недостатній рівень організації ветеринарної справи і поширення епізоотій одночасно на великих територіях більшості країн не сприяли викоріненню небезпечних захворювань тварин. Тому з усією гостротою постало питання про необхідність об'єднання зусиль ветеринарних фахівців усього світу для боротьби з епізоотіями.

Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (МЕБ) (англ. World Organization for Animal Health, OIE) (до 2003 р. — Міжнародне епізоотичне бюро (англ. Office International des Epizooties, OIE) — міжурядова організація, яка опікується здоров'ям тварин. Світовою організацією торгівлі МЕБ визнано консультативним органом. Штаб-квартира організації знаходиться в Парижі, Франція.

У травні 1921 р. у Парижі відбулася міжнародна конференція, на якій були присутні представники 42 країн. Розглядалися питання про епізоотичне становище у світі, особливо з таких захворювань, як чума великої рогатої худоби, ящур, «парувальна неміч». Поштовхом став випадок у 1920 році, коли в зебу, яких транспортували з Індії до Бразилії через порт Антверпен (Бельгія), було діагностовано чуму великої рогатої худоби. На конференції вирішили створити Міжнародну службу по боротьбі з інфекційними хворобами тварин.

У січні 1924 р. представники 28 держав підписали угоду про створення ветеринарної науково-технічної організації — Міжнародного епізоотичного бюро (МЕБ) в м. Парижі. Бюро повинно було функціонувати під керівництвом і контролем Постійного Комітету, сформованого з делегатів від урядів, що домовилися. Склад і обов'язки були визначені Статутом.

Кошти на створення МЕБ, а також на поточні витрати надавали держави, що підписали угоду. Радянський Союз приєднався до Міжнародної угоди про заснування МЕБ у 1927 р. Україна як незалежна держава стала членом МЕБ 11 липня 1994 р.

До початку 1927 року, угоду 1924 р. вже було ратифіковано 24 країнами світу. Всесвітня Асамблея Делегатів провела свою першу Генеральну сесію 8 березня 1924 року, на якій були присутні двадцять шість делегатів з різних країн. Асамблея Делегатів обрала генерального інспектора De Roo (делегат від Бельгії), а президент, професор Leclainche, був призначений першим директором штаб-квартири МЕБ. Також Асамблея прийняла рішення про регулярну публікацію Бюлетеня МЕБ.

Перша конференція МЕБ відбулась 30 січня 1928 року у Женеві. У ній прийняло участь вісім експертів. Так було створено основу для міжнародних санітарних правил і затверджено положення про те, що тільки ті санітарні документи, які походять з країн з правильно організованим комплексом ветеринарних заходів, будуть розглядатись як гарантії для імпортерів.

Організація об'єднаних націй, яка змінила Лігу Націй у 1945р. утворила у дві структури: Всесвітню організацію охорони здоров'я (WHO) (1948р.) та Продовольчу і сільськогосподарську організацію (FAO) (1946р.). Виконувані ними функції були частково схожі із завданнями Асамблеї МЕБ, що викликало суперечки в необхідності продовження діяльності Міжнародного епізоотичного бюро. Так, питання про припинення діяльності Бюро розглядало в 1946р. і 1951р., але завдяки протесту опозиційно налаштованих країн-учасниць Асамблеї її вдалося зберегти. Міжнародне епізоотичне бюро у 2003 році змінює назву на Всесвітню організацію з охорони здоров'я тварин, зберігши при цьому історичну аббревіатуру (МЕБ). Цього ж року укладаються угоди про спільну роботу МЕБ із Європейською економічною комісією великої рогатої худоби, м'ясних і рибних ресурсів (СЕБЕВІРНА), Міжнародної молочної федерації (IDF).

У 2008 році – МЕБ спільно із Всесвітньою ветеринарною асоціацією (WVA) заснували премію до Всесвітнього дня ветеринарії, який святкується щороку, починаючи із 2000 р., в останню суботу квітня.

Наразі МЕБ включає 181 країну-члена, підтримуючи постійні зв'язки із 71 іншими міжнародними та регіональними організаціями та тісно взаємодіє із 311 центрами наукової експертизи.

Функції МЕБ:

- інформувати світову громадськість про епізоотичну ситуацію в країнах, інфекційні захворювання і спалахи особливо небезпечних інфекцій у тварин;
- розвивати міжнародне співробітництво в профілактиці виникнення епізоотій та їх ліквідації;
- збирати, аналізувати та розповсюджувати наукову ветеринарну інформацію і Міжнародні стандарти;
- розробляти та публікувати правила і норми для забезпечення охорони здоров'я тварин;
- надавати технічну допомогу країнам-членам, які потребують підтримки в боротьбі з хворобами тварин, проведенні заходів по їх ліквідації, у тому числі захворювань, що передаються людині;
- забезпечувати експертну оцінку та стимулювати міжнародну солідарність у сфері контролю захворюваності тварин;
- допомагати у розвитку країнам, що розвиваються, зокрема у запровадженні певних заходів, з метою запобігання спалахам інфекційних хвороб тварин;
- оприлюднювати новітні статистичні дані, для підвищення обізнаності зацікавлених сторін з питань ветеринарії;
- здійснювати правове забезпечення торгівлі тваринами і продуктами тваринного походження;
- контролювати безпечність продовольчих продуктів, розуміючи боротьбу з інфекційними хворобами тварин крізь призму оптимізації умов їхнього утримання, як внесок у підвищення якості продовольчих продуктів тваринного походження;
- усувати існуючі потенційні небезпеки при забої тварин і гарантувати безпеку продуктів харчування тваринного походження, які можуть бути потенційним джерелом небезпеки для споживачів, шляхом координації дій з Комісією Кодексу Аліментаріус.

МЕБ підтримує науково-технічні зв'язки з ветеринарними установами, які відповідають за організацію ветеринарної служби в країнах. Бюро не втручається в адміністративну діяльність держав і не залежить від влади країни, де воно розташоване.

Головним органом МЕБ є Всесвітня асамблея делегатів, що складається з делегатів усіх країн-членів і збирається не рідше одного разу на рік. Збори проходять щороку в травні у Парижі.

Основними функції Асамблеї:

- обрання членів керівних органів МЕБ (Президент і заступник Голови Асамблеї, члени Ради і Регіональні комісії), та членів комісій спеціалістів;
- прийняття міжнародних стандартів щодо охорони здоров'я тварин, а особливо для міжнародної торгівлі;
- призначення на посаду генерального директора МЕБ;
- прийняття резолюції щодо контролю за основними захворюваннями тварин;
- розгляд і затвердження річного звіту про діяльність і фінансову звітність Генерального директора та річний бюджет МЕБ.

Під час проведення Асамблеї розглядаються питання, що становлять загальний інтерес, а також, доповідь щодо ситуації із здоров'ям тварин у світі, з додатковою інформацією, що надається кожною країною-членом. Робочими мовами зборів є англійська, німецька та французька.

До структури Всесвітньої асамблеї входять:

- Генеральний директор, що обирається Всесвітньою асамблеєю делегатів шляхом таємного голосування;
- Рада;
- Регіональні комісії;
- Технічні комісії спеціалістів.

Делегатами Всесвітньої асамблеї у 2015 р. (26 травня) Генеральним директором Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (МЕБ) було обрано доктора Моніку Елоїт (Monique Eloit).

Рада Асамблеї складається з Президента МЕБ, віце-президента, попереднього президента і шести делегатів, які представляють усі регіони

світу. Всі члени Ради обираються на трирічний термін, крім попереднього президента. Рада представляє Асамблею в період між Генеральними сесіями. Вона збирається щонайменше два рази на рік у Парижі для вивчення технічних та адміністративних питань, а також для створення робочої програми та обговорення і затвердження запропонованого бюджету, який буде представлений на Асамблеї.

МЕБ створено п'ять регіональних комісій для вирішення особливих проблем, що стоять перед її членами в різних регіонах світу, їх можна розглядати як повноцінні регіональні представництва. Комісії охоплюють регіони: Африки; Америки; Азії, Далекого Сходу та Океанії; Європи; Середнього Сходу. Кожна Регіональна комісія організовує свою Конференцію кожні два роки в одній із країн регіону, де розглядаються технічні актуальні питання регіонального характеру та міжнародного співробітництва у боротьбі з хворобами тварин. До повноважень комісій входить розробка та затвердження регіональних програм спрямованих на посилення нагляду і контролю за основними захворюваннями тварин.

МЕБ створено чотири спеціалізовані комісії для вивчення проблем епідеміології, боротьби з хворобами тварин та їх профілактики. Ці комісії розробляють та переглядають міжнародні стандарти МЕБ і вирішують наукові та технічні питання, що виникають у країнах-членах.

1. *Комісія зі стандартизації здоров'я наземних тварин* (англ. Terrestrial Animal Health Standards Commission) була заснована в 1960 році. Вона відповідає за те, щоб рекомендації Кодексу здоров'я наземних тварин відображали поточну наукову інформацію про методи спостереження за хворобами тварин та зоонозами. Комісія має функцію забезпечення захисту міжнародної торгівлі тваринами.

2. *Наукова комісія з хвороб тварин* (англ. Scientific Commission for Animal Diseases) була заснована в 1946 році. Вона сприяє розробці найбільш відповідної стратегії та заходів для запобігання і контролю захворювань, аналізує матеріали країн-членів, що стосуються здоров'я тварин.

3. *Комісія біологічних стандартів* (англ. Biological Standards Commission) була заснована в 1949 році. Вона встановлює або затверджує методи діагностики захворювань ссавців, птахів та бджіл. Розробляє і надає рекомендації щодо найбільш ефективних біологічних продуктів, зокрема

вакцин. Комісія керує підготовкою спеціального Посібника з діагностичних тестів та вакцин для наземних тварин. Комісія також визначає еталонні лабораторії із захворювань наземних тварин, сприяє підготовці та поширенню стандартних реагентів для діагностичного тестування.

4. *Комісія зі стандартизації здоров'я водних тварин* (англ. Aquatic Animal Health Standards Commission) була заснована в 1960 році. Вона збирає інформацію про захворювання земноводних, ракоподібних, риб та молюсків та методи контролю за цими захворюваннями. Комісія готує Кодекс здоров'я для водних тварин та Посібник з діагностичних тестів для водних тварин, а також організовує наукові зустрічі з різних питань, важливих для аквакультури.

Члени Комісії обираються Всесвітньою асамблеєю делегатів МЕБ на трирічний термін.

МЕБ підтримує зв'язок із ветеринарними службами, які ще не стали його членами, а також з іншими Міжнародними організаціями, що мають відношення до захисту тварин: ФАО (Організація Об'єднаних націй із питань продовольства і сільського господарства), ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я), відділ мікробіологічної стандартизації Міжнародної асоціації мікробіологічних товариств, Міжнародний комітет по лейкемії, Міжафриканське бюро по тваринництву, Панамериканський центр по зоонозах, Всесвітня організація по захисту тварин, Всесвітня ветеринарна асоціація, Міжнародний інститут холоду, Міжнародна спілка залізничного, повітряного, морського, автодорожнього транспорту, Європейське економічне співтовариство, Європейська рада і ряд інших міжнародних організацій.

МЕБ організувало Всесвітню службу інформації. Усі країни – члени МЕБ, а також деякі країни, що не є його членами зобов'язані регулярно направляти до МЕБ дані про виникнення неблагополучних пунктів з інфекційних захворювань:

- один раз на місяць про хвороби списку А;
- один раз у квартал про хвороби списку В;
- один раз у рік – про хвороби списку С.

Інформація надсилається негайно або періодично залежно від тяжкості захворювання. Це стосується випадків виникнення хвороб, як природних, так

і навмисних. Розповсюдження одержаних даних здійснюється електронною поштою (інформацією про хвороби та інтерфейсом інформаційної системи здоров'я тварин - WAHIS).

Зібрані у МЕБ відомості оперативно поширюють країнам-членам і відповідним зацікавленим організаціям. Зокрема про спалах особливо небезпечних інфекцій МЕБ інформує негайно, а щодо хвороб по спискам – щомісяця. Окрім того, раз у рік МЕБ випускає щорічник із таблицями статистичних даних окремо з хвороб в кожній країні.

Матеріали МЕБ є основним джерелом інформації про епізоотичний стан в країнах світу. Ці матеріали також важливі і для України. Їх використовують при організації охорони нашої території від заносу інфекцій при імпорті худоби, продуктів і сировини тваринного походження. Також вони необхідні при підготовці конвенцій у галузі ветеринарії із зарубіжними країнами, у роботі з іноземними вченими і при виїзді наших фахівців за кордон, а також для упорядкування періодичних інформаційних бюлетенів з особливо небезпечних хвороб тварин у країнах світу.

МЕБ збирає та аналізує новітню наукову інформацію про боротьбу з хворобами тварин. Згодом ця інформація стає доступною країнам-членам, щоб допомогти їм поліпшити методи, які використовуються для контролю та викорінення цих захворювань. Керівництво має у своєму підпорядкуванні мережу із 246 центрів співробітництва та довідкових лабораторій МЕБ по всьому світу.

Наукова інформація також розповсюджується за допомогою різних робіт і періодичних видань, опублікованих МЕБ, зокрема «Науково-технічного огляду» (три випуски на рік).

З моменту свого створення МЕБ відіграє ключову роль у якості єдиної міжнародної довідкової організації з питань охорони здоров'я тварин, яка користується міжнародним визнанням та отримує користь від безпосереднього співробітництва з ветеринарними службами всіх її країн-членів.

7.4.4 Міжнародні ветеринарні організації

Наразі у світі існують численні міжнародні організації та професійні ветеринарні об'єднання, які є неурядовими організаціями.

Всесвітня ветеринарна асоціація ВВА (WVA) – найбільша основна асоціація ветеринарних лікарів світу, в якій представлено національні та міжнародні ветеринарні організації з понад 500 000 членів з шести континентів. Головна мета ВВА - це об'єднати професійних ветеринарних спеціалістів у глобальному масштабі, підтримувати ветеринарних лікарів у практичних питаннях, науково-дослідній роботі, ветеринарній фармацевтичній практиці, вона організовує міжнародні ветеринарні конгреси та інші заходи. Це найбільша неурядова організація спеціалістів ветеринарної медицини, її штаб-квартира в Женеві.

ВВА дотримується підходу, так званого «Одного Здоров'я» (One health) – який визначає, що люди та тварини живуть в одному природному середовищі, а отже поєднує в собі гуманну медицину, ветеринарну медицину та навколишнє середовище.

Місія Всесвітньої ветеринарної асоціації – це забезпечення і зміцнення здоров'я та благополуччя тварин, суспільної охорони здоров'я у всьому світі. Це досягається шляхом розвитку ветеринарної медицини і зокрема професії лікаря ветеринарної медицини у всьому світі. Всі країни світу повинні мати добре функціонуючу ветеринарну медицину, що відповідає потребам суспільства. Свою діяльність ВВА спрямовує на встановлення контактів з іншими організаціями, які мають подібні цілі та забезпечення їм допомоги для поліпшення ветеринарної освіти та розвитку ветеринарних професій.

ВВА одна з найбільш старих міжнародних асоціацій. У 1863 році, доктор Дж Гемджі з ветеринарного коледжу Единбурга скликав перший Міжнародний ветеринарний конгрес та запропонував організувати зустріч професорів ветеринарних шкіл, практикуючих ветеринарних лікарів із європейських країн для вивчення і заснування єдиних правил по боротьбі з епізоотіями регулярно. На конгресі був створений Постійний Комітет Всесвітніх ветеринарних конгресів. Згодом, у 1962 р. на засіданні Постійного Комітету представників країн-учасниць була заснована Всесвітня ветеринарна асоціація (ВВА), була прийнята Конституція та Правила

Всесвітньої ветеринарної асоціації. Конституція ВВА містить VIII глав та 32 статті, а Правила включають в себе 54 параграфа.

Всесвітню ветеринарну асоціацію очолює Президент ВВА і 7 віцепрезидентів: – від країн Західної Європи, Східної Європи, Азії, Південної Америки, Північної Америки, Африки і від асоційованих членів ВВА. Кожна з указаних асоціацій представлена у ВВА одним членом (асоційований член). Існують правила для вступу міжнародних асоціацій ветеринарних фахівців у ВВА, відповідно до яких асоціації повинні об'єднувати не менше 100 членів із шести країн світу; масштабні національні ветеринарні організації є членами ВВА. Не більше 10% осіб у цих асоціаціях можуть бути спеціалістами не ветеринарних професій, але вони обов'язково повинні працювати в галузі ветеринарної медицини і мати вищу освіту. Усі асоційовані члени ВВА мають статут та правила, відповідно до яких здійснюється робота поза рамками ВВА.

Постійний комітет, який є керівним органом Всесвітньої ветеринарної асоціації, щорічно збирається в Женеві. Вирішуються актуальні питання, складається план роботи на рік, а також план роботи для наступного конгресу. Конгреси проходять один раз у чотири роки, на них лікарі ветеринарної медицини з усього світу вирішують найбільш нагальні та важливі питання і проблеми, а також складають план дій на майбутні чотири роки.

Всесвітня ветеринарна асоціація на сьогодні поєднала більше 75 країн світу та 12 міжнародних ветеринарних асоціацій. Членами цих організацій є величезна кількість лікарів ветеринарної медицини. ВВА тісно співпрацює з такими міжнародними ветеринарними асоціаціями як МЕБ, ФАО, ВООЗ, Міжнародною асоціацією студентів-ветеринарів, Всесвітньою медичною асоціацією, асоціацією жінок, які допомагають ветеринарним лікарям, а також з регіональними організаціями ветеринарних спеціалістів.

Всесвітня ветеринарна асоціація дрібних домашніх тварин (World Small Animal Veterinary Association (WSAVA))

Членство у Всесвітній ветеринарній асоціації дрібних домашніх тварин (WSAVA) мають ветеринарні організації з усього світу, які займаються питаннями дрібних домашніх тварин-компаньйонів. На даний час у ній

представлено 93 члени та асоційовані організації, які представляють понад 180 000 окремих ветеринарних лікарів з усього світу.

Федерація ветеринарів Європи (FVE) – Європейська центральна організація для ветеринарних лікарів із 38 європейських країн. Представляє лікарів-практиків, офіційних ветеринарних лікарів, лікарів-гігієністів, ветеринарних лікарів, що займаються дослідженнями та викладанням.

Федерація ветеринарних асоціацій, що займаються тваринами-компаньйонами (FECAVA) - об'єднання асоціацій ветеринарних лікарів для дрібних домашніх тварин у Європі. Представляє інтереси понад 25 000 ветеринарних лікарів, які працюють з дрібними домашніми тваринами із 40 європейських країн.

Метою FECAVA є покращення ветеринарного забезпечення для домашніх тварин, завдяки професійній підтримці ветеринарних лікарів дрібних домашніх тварин.

Об'єднання тісно співпрацює з іншими європейськими ветеринарними організаціями та зацікавленими сторонами, та надає найбільшу увагу таким питанням, як «одне здоров'я» (One Health), захист тварин, зв'язок людина-тварина, підвищення кваліфікації спеціалістів. Велика увага приділяється наявності лікарських засобів та вирішенню питань щодо антибіотикорезистентності.

Крім того, є багато інших європейських та міжнародних ветеринарних організацій. Більше інформації можна знайти за посиланням: <https://vet-magazin.com/veterinaer-nachrichten-international/organisationen/Organisation-I.html>

Питання для самоконтролю:

1. Структура і завдання Генеральної дирекції ЄС з питань здоров'я та безпечності продуктів харчування (DG Sante)?
2. Структура і завдання Європейського відомства з питань безпечності продуктів харчування (EFSA)?
3. Що таке Міжнародне протиепізоотичне бюро?
4. Історія створення МЕБ?
5. Функції МЕБ?
6. Структура МЕБ?
7. Назвіть Регіональні комісії МЕБ?
8. Завдання та функції чотирьох спеціалізованих комісій МЕБ?
9. Особливості аналітичної та інформаційної політики МЕБ?

10. Що таке Всесвітня ветеринарна асоціація ВВА (WVA)?
11. Місія Всесвітньої ветеринарної асоціації?
12. Структура Всесвітньої ветеринарної асоціації?
13. Структура і завдання Всесвітньої ветеринарної асоціації дрібних домашніх тварин (World Small Animal Veterinary Association (WSAVA))?
14. Структура і завдання Федерації ветеринарів Європи (FVE)?
15. Структура і завдання Федерації ветеринарних асоціацій, що займаються тваринами-компаньйонами (FECAVA)?

7.5. Система практикуючих ветеринарних лікарів та самоуправління в Німеччині (палата ветеринарних лікарів)

Професії в галузі охорони здоров'я (лікарі, стоматологи та ветеринари) - це так звані вільні професії, що означає, що вони, як правило, здійснюються в незалежній практиці, і в цьому відношенні підлягають самоврядуванню з боку палат медичних спеціальностей (палати лікарів та стоматологів, палати ветеринарних лікарів).

У Німеччині представництво інтересів певних професій, нагляд за професійною практикою та професійне правосуддя щодо професій у галузі охорони здоров'я організовуються на федеральному рівні (незалежно в кожній федеральній землі). Кожна федеральна земля має таким чином власний закон про діяльність відповідних палат для професій у галузі охорони здоров'я, який забезпечує правову основу для створення палат ветеринарних лікарів. Палати ветеринарних лікарів є професійними об'єднаннями, що діють у рамках публічного права та підлягають правовому нагляду з боку відповідного міністерства федеральної землі.

Кожна федеральна земля має принаймні одну власну палату ветеринарних лікарів (в Північному Рейні-Вестфалії дві палати ветеринарних лікарів (ПВЛ Вестфален-Ліппе (Westfalen-Lippe) та ПВЛ Північний Рейн (Nordrhein))), так що в даний час по території всієї Федерації існує 17 палат ветеринарних лікарів.

До відповідної палати ветеринарних лікарів належать всі ветеринарні спеціалісти, які займаються ветеринарною практикою у відповідному регіоні. Вона також включає тих ветеринарних працівників, які тимчасово не займаються своєю професією або взагалі не мають роботи та живуть у відповідному регіоні, якщо тільки вони не відмовляються від своєї приналежності до палати шляхом письмової заяви до неї з проханням про

виключення. (див., наприклад, § 2 Закону про палату для представників професій в галузі охорони здоров'я Нижньої Саксонії).

Як орган самоврядування та самоуправління для своїх членів, палати виробили та прийняли детальні норми щодо обов'язкових внесків, пенсійних фондів, виборів та професійних правових норм. Наприклад, професійні норми регулюють, які вимоги ставляться до облаштування професійної практики або клініки, чи та в якій мірі дозволяється реклама своєї професійної діяльності.

Основними завданнями палат є:

- створення професійного коду (професійних норм);
- нагляд за дотриманням ветеринарних стандартів;
- пропозиції та контроль за продовженням навчання та підвищенням кваліфікації для ветеринарних спеціалістів;
- вирішення суперечок (арбітраж) між ветеринарними спеціалістами;
- нагляд за професійним навчанням найманих працівників у ветеринарній практиці;
- визнання спеціалізованих ветеринарних підтверджень та додаткових призначень;
- нагляд за дотриманням правил щодо стягнення зборів з ветеринарних спеціалістів;
- перевірка та допуск для ветеринарних клінік тощо.

Питання для самоконтролю:

1. Структура палати ветеринарних лікарів в Німеччині?
2. Основні завдання палати ветеринарних лікарів в Німеччині?
3. Відповідальність членів палати ветеринарних лікарів?

РОЗДІЛ 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

Досвід людської цивілізації свідчить, що без вільної ринкової економіки, без самодіяльного виробника, з його особистою творчістю, та підприємницької ініціативи ніяке процвітання держави неможливе і Україна не є виключенням.

Зростання вимог до якості та безпеки продуктів харчування, промислової сировини тваринного походження, актуальність питань біологічної безпеки країни детермінують виконання державною службою винятково функції ветеринарного контролю та нагляду.

Решта аспектів роботи ветеринарної медицини, таких як, профілактика та лікування хвороб тварин, ветеринарно-санітарні послуги, виробництво та розповсюдження ветеринарних медикаментів і препаратів все більше стають цариною приватного ветеринарного бізнесу. Саме тому приватна ветеринарна практика, започаткована сьогодні, має добрі шанси завоювати значний сегмент ринку, а отже, така підприємницька діяльність буде знаходитись на першому місці.

Становлення власної приватної ветеринарної практики не може мати наторованого шляху, тому кожен, хто відважиться розпочати власний бізнес, має знайти відповіді на багато запитань, виробити у собі нові вміння, адже будь-який бізнес, а особливо новий вид діяльності, це, безумовно, ризик. Але успішно власна справа є запорукою гарантованого робочого місця та пристойного доходу підприємця, засобом і об'єктом його самореалізації, професійного та особистого ствердження. Проте, саме після прийняття рішення фахівцем про надання приватних ветеринарних послуг розпочинається найважчий період – перші самостійні кроки.

8.1. Сутність підприємництва та основні організаційні форми підприємств

Вже більше чверті століття в умовах ринкових відносин відбувається трансформація агропромислового сектору економіки України (як і інших секторів економіки). Ці зміни безпосередньо стосуються як тваринництва,

так і галузі ветеринарної медицини. Змінюється система власності, генофонд і кількість тварин, структура стада, породна характеристика тощо. Відповідно змінюються і вимоги до асортименту та якості послуг ветеринарного обслуговування.

Практично початковий етап формування ринкових відносин у ветеринарній медицині нашої країни завершено, і в даний час реально існують усі необхідні складові ветеринарного ринку:

- приватна власність;
- відсутність централізованої розподільчо-постачальницької системи;
- сукупність існуючих і потенційних покупців (споживачів);
- сукупність конкуруючих між собою продавців (постачальників) ветеринарних товарів і послуг.

На сьогодні почав діяти і ринок праці фахівців ветеринарної медицини (прийшов на зміну державному працевлаштуванню), реально існують безробітні ветеринарні фахівці і їх чимало. Однією із важливих причин такого явища є невідповідність молодих спеціалістів для роботи в ринкових умовах.

Щоб успішно працювати в ринковій системі – недостатньо мати тільки ветеринарні професійні знання, необхідні додаткові знання із:

- ринкової економіки;
- підприємництва;
- фінансів;
- законодавства;
- менеджменту та маркетингу;
- психології тощо.

Якщо ветеринарний контроль та нагляд це функція виключно державної служби ветеринарної медицини, то решта аспектів ветеринарної діяльності (діагностика, профілактика, лікування, проведення протиепізоотичних заходів, виробництво, реалізація ветеринарних препаратів і послуг, консультації та інше) - це широкий простір для приватного ветеринарного бізнесу.

У країнах, де ринкові відносини розвиваються вже багато десятиліть (наприклад у розвинутих країнах Європи) до приватної практики задіяно близько 80% всіх ветеринарних фахівців.

Універсального рецепту щодо становлення власної приватної ветеринарної діяльності не існує (як і в будь-кому напрямку приватного бізнесу), занадто багато різних нюансів – але знання загальних підходів можливе і важливе!

Будь-який бізнес – це ризик. Але задля чого треба ризикувати? Що отримує той, хто вдало ризикнув і розвинув успішну власну справу? Підприємець отримує:

- гарантоване робоче місце;
- пристойний дохід і можливість його підвищення (і ця можливість залежить у першу чергу від підприємця);
 - можливість підбирати співробітників і формувати колектив в якому приємно і комфортно працювати;
 - упевненість у власних силах, можливість самореалізації;
 - більший рівень відносної незалежності;
 - професійно – особистісне ствердження у суспільстві та інше.

Але в той же час – підприємницька діяльність є важкою і складною працею, яка не кожному під силу (до снаги). Підприємництво вимагає повної віддачі у використанні знань, умінь, зусиль і здібностей – це фактично особливий, специфічний спосіб життя!

У даний час, не зважаючи на всі перепони, все більше фахівців ветеринарної медицини розпочинають (започатковують) свою власну справу – займаються ветеринарним підприємництвом.

Підприємництво має за мету, з одного боку, одержання прибутку для господарюючого суб'єкта, а з іншого – формування доходів власників, найманих осіб і держави, за рахунок ефективного використання виробничих ресурсів. Ініціативне, самостійне і творче поєднання виробничих ресурсів у новому товарі складає сутність підприємницької діяльності. Кожний з підприємців самостійно приймає рішення відносно того: що виробляти, для кого виробляти і як виробляти. При цьому вони, безумовно, керуються власними інтересами – можливістю отримання достатніх, з їх точки зору, доходів.

Підприємництво здійснюється на основі таких принципів:

- вільний вибір видів господарської діяльності;
- залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької

- діяльності майна та коштів юридичних та фізичних осіб;
- самостійне формування плану діяльності та вибір ділових партнерів і кінцевих споживачів, встановлення цін відповідно до ринкових умов законодавства;
 - вільний найм працівників;
 - залучення і використання ресурсів (трудових, технологічних, природних, фінансових, матеріально-технічних та інших видів), які використовуються для здійснення підприємницької діяльності та не заборонені законодавством;
 - використання прибутку на власний розсуд, після сплати податків та обов'язкових платежів, що установленні законодавством;
 - самостійне здійснення суб'єктом підприємницької діяльності (СПД) зовнішньоекономічної діяльності, вільне розпорядження валютою.

Для більш глибокого розуміння сутності ветеринарного підприємництва розглянемо його основні функції:

інноваційна – полягає у генеруванні й активному впровадженні новаторських ідей, стартапів, пілотних проектів та готовність до виправданого комерційного ризику;

ресурсна – передбачає мобілізацію та використання як власних, так і залучених матеріальних, фінансових, трудових, інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів;

організаційна – полягає в організації ветеринарної підприємницької діяльності (реєстрація, ліцензування, налагодження виробництва продукції, збут, просування товарів та послуг на ринку тощо);

стимулююча – зводиться до формування механізмів ефективного використання наявних ресурсів для максимального задоволення потреб споживачів – власників тварин.

Але що таке підприємництво з правової точки зору? Згідно Закону України «Про підприємництво» від 07.02.1991 р.: «Підприємництво – це безпосередня, самостійна, систематична, на власний ризик, діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку встановленому законодавством».

Виходячи із визначення Законом – підприємництво у ветеринарній медицині – це ініціативна, самостійна ветеринарна діяльність, яка пов'язана із ризиком і направлена на систематичне отримання прибутку або іншої вигоди від реалізації товарів ветеринарного призначення або надання ветеринарних послуг фізичними та юридичними особами, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності.

Суб'єктами підприємницької діяльності (СПД) у сфері ветеринарної медицини можуть бути:

- фізичні особи (лікарі ветеринарної медицини);
- юридичні особи – при умові, що вони займаються виробництвом і реалізацією (або просто реалізацією) товарів ветеринарного призначення або наданням ветеринарних послуг від свого імені і мають державну реєстрацію СПД. Окрім того, їх діяльність повинна носити комерційний характер, тобто направлена на отримання прибутку.

Не допускаються до заняття підприємницькою діяльністю: військовослужбовці, службові особи органів прокуратури, суду, державної безпеки, внутрішніх справ, державного арбітражу, державного нотаріату, а також органів державної влади і управління, які покликані здійснювати контроль за діяльністю підприємств, а також особи, яким суд заборонив займатися певною діяльністю.

Учасниками підприємницької ветеринарної діяльності є:

- суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні та юридичні особи, які діють у ветеринарній сфері задля отримання прибутку;
- споживачі ветеринарних товарів і послуг, власники тварин (фізичні і юридичні особи), які зацікавлені у придбанні ветеринарних товарів і отриманні ветеринарних послуг;
- наймані працівники (в т.ч. і фахівці ветеринарної медицини), зайняті в комерційних ветеринарних закладах на контрактній (договірній) основі;
- державні, місцеві органи влади, які покликані стимулювати і підтримувати підприємницьку ветеринарну діяльність.

Основними напрямками провадження господарської діяльності у ветеринарній медицині є:

1. Виробництво і реалізація ветеринарних медикаментів, препаратів та товарів ветеринарного призначення.

2. Проведення дезінфекції і дератизації на об'єктах ветеринарного контролю та нагляду.
3. Приватна ветеринарна практика.
4. Науково-дослідна робота.
5. Підготовка і підвищення кваліфікації працівників ветеринарної галузі.
6. Видавнича та інформаційна діяльність.
7. Надання консультативних (дорадчих) послуг.

Підприємницька діяльність може мати різні форми в залежності від того, чи підприємець діє одноосібно або в партнерстві з іншими особами-підприємцями, використовує свою або працю найманих працівників.

Найпростішою формою підприємництва є здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи, за умови державної реєстрації громадянина як суб'єкта підприємницької діяльності - фізична особа. Такий громадянин має право на власний розсуд користуватись майном що йому належить і одноосібно отримувати прибуток від своєї діяльності. До роботи він може залучати до 10 осіб найманих працівників, в тому числі і членів своєї сім'ї. Необхідно при цьому зауважити, що така форма підприємництва передбачає відповідальність підприємця за своїми зобов'язаннями усім наявним майном.

Іншою формою підприємництва є створення **приватного підприємства (приватної фірми)** – підприємства, яке набуває статусу юридичної особи і засноване на власності фізичної особи. Власником приватного підприємства (ПП) виступає єдина особа – суб'єкт підприємницької діяльності. Така особа має право залучати до господарської діяльності ПП будь-яку кількість найманих працівників.

Наступною формою підприємництва є **колективне підприємство**, яке має властивість поєднувати приватну власність на всі фактори виробництва. У товаристві, кооперативі кожен учасник (засновник) може об'єднувати з іншими підприємцями власні засоби виробництва, кошти, майно, інтелектуальну власність тощо. Із цією метою при створенні такого підприємства єдність своїх дій учасники закріплюють загальною угодою (установчим договором).

Якщо до підприємницької діяльності приєднуються підприємства, які перебувають у власності держави, то можна говорити про **державні підприємства**, а якщо підприємство організовано на власності відповідної територіальної громади (адміністративно-територіальної одиниці) – **комунальне підприємство**.

За видом або призначенням підприємницьку діяльність у ветеринарній медицині можна розділити на дві основні:

– **виробничу** – спрямовану на виробництво препаратів, медикаментів, товарів ветеринарного призначення, ветеринарних послуг, які підлягають реалізації споживачам;

– **комерційну** – направлену на обмін, розподіл та споживання ветеринарних товарів та послуг;

Залежно від форми власності в Україні можуть діяти підприємства таких видів (рис. 8.1):

• **приватні**, що належать окремим громадянам на правах приватної власності;

• **колективні**, що ґрунтуються на власності його трудового колективу, а також кооперативу, іншого статутного товариств або громадської організації;

• **комунальні**, які засновані на засадах власності відповідної територіальної громади;

• **державні** (в т.ч. казенні), засновані на державній власності.

• Казенні підприємства – це державні підприємства, які не підлягають приватизації. Рішення про перетворення державного підприємства на казенне приймає Кабінет Міністрів України за однією з таких умов:

• а) підприємство проводить виробничу або іншу діяльність, яка відповідно до чинного законодавства може здійснюватись тільки державним підприємством;

• б) головним споживачем продукції підприємства (понад 50%) є держава;

• в) підприємство є суб'єктом державних монополій.

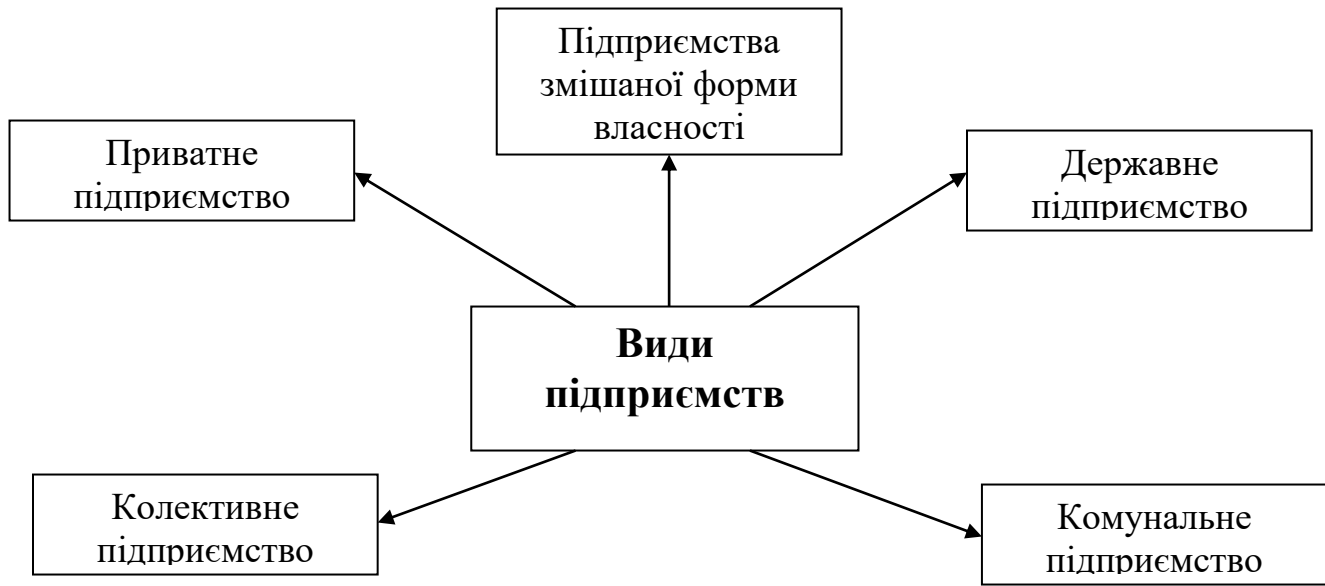

Рис. 8.1 - Види підприємств в залежності від форми власності

Якщо в статутному фонді підприємства іноземна інвестиція становить не менше десяти відсотків, то воно визнається **підприємством з іноземними інвестиціями**. Підприємство, яке знаходиться в Україні, але створено згідно законодавства іноземної країни, і майно якого повністю є у власності іноземних громадян, юридичних осіб або іноземної держави, називається **іноземним підприємством**.

Підприємства в залежності від кількості працюючих та обсягу валового доходу реалізації продукції за рік можуть бути віднесені до:

— **малих** – визнаються підприємства, в яких чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік не перевищує суму, еквівалентну п'яти мільйонам євро.

— **великих** – підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за рік перевищує тисячу осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік перевищує суму, еквівалентну п'яти мільйонам євро.

— **середні** – усі інші підприємства.

Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду підприємства поділяються на унітарні та корпоративні.

Унітарне підприємство створюється виключно одним засновником, який забезпечує необхідні для цього матеріально-технічні ресурси, формує статутний фонд, який не ділиться на частки (паї). Він же затверджує статут, здійснює розподіл доходів, самостійно, або через керівника, який призначається власником, керує підприємством та формує трудовий колектив на засадах вільного найму, вирішує питання реструктуризації та ліквідації підприємства. Унітарні підприємства бувають державні, комунальні, а також засновані на власності об'єднання громадян, релігійної організації, або приватної власності засновника.

Корпоративне підприємство утворюється більш ніж двома засновниками за їх спільним рішенням (договором) і діє на основі об'єднання майна, що їм належить та підприємницької або трудової діяльності учасників. Засновники спільно управляють справами підприємства, в тому числі і через органи, що ними створюються, а також беруть участь в розподілі доходів і ризиків підприємства. Корпоративними є підприємства у формі господарського товариства та інші організації, засновані на приватній власності двох або більше осіб.

Господарське товариство (партнерство) – це форма організації бізнесу, за якої дві або більше окремих осіб ведуть справу як співвласники на основі укладеного договору. Такі товариства поділяються на:

- повні;
- з обмеженою відповідальністю;
- командитні;
- акціонерні.

У товаристві з **повною відповідальністю** кожен член партнерства безпосередньо залучений до управління фірмою несе відповідальність за всі дії підприємства. У разі виникнення боргових зобов'язань фірми перед кредиторами засновники здійснюють відшкодування не тільки в межах своїх внесків, а і **власним майном**.

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) - це підприємство, що має статутний фонд, розділений на частки, розмір яких визначається установчими документами.

Товариства з обмеженою відповідальністю утворюють статутні фонди за рахунок коштів учасників (пайовиків). Члени товариства з обмеженою відповідальністю несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями лише в межах своїх пайів (внесків), а на решту його майна ця відповідальність не поширюється (наприклад, при банкрутстві товариства).

До моменту реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю кожен з учасників зобов'язаний внести до тимчасового розрахункового рахунку в банку не менше 30% відсотків зазначеного в установчих документах вкладу, що підтверджується документами, виданими банківською установою. Учасник зобов'язаний повністю внести свій вклад не пізніше одного року після реєстрації товариства.

Командитне товариство (товариство на вірі) - вид господарського товариства змішаного типу, в якому поєднуються риси товариств з повною і з обмеженою відповідальністю. За своїми правовими характеристиками командитне товариство, як і повне, може бути віднесено до об'єднань осіб. Особливістю командитного товариства, що відрізняє його від повного, є наявність у ньому двох категорій учасників – повних товаришів (**комплементаріїв**) і вкладників (**командитистів**). Повні учасники здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність, **управління товариством** і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном. Якщо у командитному товаристві беруть участь два або більше повних товаришів, вони несуть солідарну відповідальність щодо боргів товариства. Функції вкладників полягають в наданні товариству певного капіталу в обмін на участь у прибутках товариства, а їх відповідальність обмежується вкладом у майні товариства. Командитне товариство виникає у тих випадках, коли повні учасники не в змозі власними зусиллями сформувати необхідний для діяльності товариства капітал. Саме для акумулювання такого капіталу в склад товариства допускаються вкладники, але без права управління товариством. Командитне товариство діє на підставі **установчого договору**, тому що не має статуту, у зв'язку із цим право на здійснення тієї чи іншої діяльності визначається в установчому договорі.

Назва командитного товариства складається з прізвищ усіх або кількох дійсних членів з додаванням слів «і компанія». Якщо у назву не входять всі

прізвища, то вона може набувати вигляду: "Петренко і К°", «Джонсон-Джонсон і К°», «Ярчук, сини і К°» і т. п..

Акціонерне товариство - господарське товариство, статутний капітал якого не може бути меншим ніж 1250 мінімальних заробітних плат і який поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються **акціями**. Акціонерні товариства створюються у формі публічних або приватних товариств.

а) особливості публічного акціонерного товариства (ПуАТ):

- акціонери можуть без згоди інших акціонерів та членів товариства відчужувати належні їм акції;
- товариство може здійснювати приватне та публічне розміщення акцій;
- на додатково випущені акції товариства акціонери не мають першочергового пріоритету на придбання;
- річна фінансова звітність ПуАТ підлягає обов'язковому незалежному аудиту, а також обов'язковому оприлюдненню;
- вибори членів наглядової ради і ревізійної комісії ПуАТ проводяться шляхом кумулятивного голосування;
- для вирішення питань, що вимагають кваліфікованої більшості голосів згідно закону (три четвертих голосів), рішення загальних зборів товариства приймаються простою більшістю голосів присутніх на зборах акціонерів.

б) особливості приватного акціонерного товариства (ПраТ):

- кількість акціонерів не може перевищувати 100 осіб;
- товариство здійснює виключно приватне розміщення акцій;
- у статуті товариства може бути вказано переважне право акціонерів, а також самого товариства на купівлю акцій, які розміщуються товариством додатково;
- акціонери товариства мають переважне право на купівлю акцій додаткової емісії;
- акції ПраТ не можуть торгуватися на фондовій біржі, окрім продажу шляхом проведення аукціону на біржі ;

— товариство не повинно оприлюднювати свій фінансовий звіт на фондовому ринку, хоча зобов'язано подавати фінансову звітність до Державного реєстру юридичних осіб.

Пошук ефективно організованих форм об'єднань підприємств є однією з головних проблем світового економічного розвитку. У світовій практиці склалися різні типи інтеграційних об'єднань, які різняться залежно від цілей співпраці, характеру господарських відносин між учасниками, ступеня самостійності.

Згідно законодавства України підприємства мають право об'єднувати свою науково-технічну, комерційну, інноваційну, виробничу, та інші види діяльності. Серед основних форм добровільних об'єднань підприємств виділяють: асоціації, корпорації, консорціуми та концерни.

Асоціації (лат. *associo* - з'єдную, приєднувати; *associatio* - сполучення, з'єднання чого-небудь в одне ціле) - найпростіша форма договірною об'єднання підприємств (фірм, компаній, організацій). Її метою є постійна координація господарської діяльності при збереженні самостійності, правової та майнової незалежності її членів (наприклад: асоціація спеціалістів ветеринарної медицини України; асоціація агробіологічних підприємств України – «Украгробіовет» та інші). Асоціація не має права втручатися у виробничу та комерційну діяльність будь-якого з її учасників (членів). Асоціація є юридичною особою, може мати самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки, товарні знаки, власну символіку. Асоціація не відповідає за зобов'язання своїх членів і навпаки – члени асоціації не несуть відповідальності за зобов'язання останньої. Керівництво асоціації здійснюється обраною загальними зборами Радою (правлінням); оперативне керівництво - виконавчою дирекцією, яку призначає Рада. Контроль за діяльністю асоціації, виконавчої дирекції здійснює наглядова рада (Ревізійна комісія).

Корпорації – договірні об'єднання суб'єктів господарювання на засадах інтеграції їх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень для централізованого регулювання діяльності кожного з учасників. Ті корпорації посідають особливе місце серед великих підприємств і об'єднань. Корпорації, сфера діяльності яких - весь світовий ринок, називають **транснаціональними**.

Корпорація поширена в країнах з розвинутою ринковою економікою. Форма організації її підприємницької діяльності передбачає часткову власність, юридичний статус і зосередження функцій управління в руках верхнього ешелону професійних керуючих (менеджерів), які працюють за наймом. При цьому найбільш важливою рисою корпорацій виступає капіталотворча функція, завдяки якій створюються передумови збільшення обсягу і ступеня використання обмежених ресурсів. Корпорація є найефективнішою формою організації підприємницької діяльності з огляду на реальну можливість залучення необхідних інвестицій.

Консорціуми – це тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення загальної мети. Учасниками консорціуму можуть бути державні та приватні фірми, а також окремі держави. У середині консорціуму ролі розподіляються так, щоб кожен учасник працював у тій сфері діяльності, де він досяг найвищого технічного рівня за найменших витрат на виробництво. При утворенні консорціумів його учасники повністю зберігають свою самостійність. Але в тій частині спільної діяльності, яка стосується реалізації цілей консорціуму, вони підпорядковані спільно створеному органу управління. Різні консорціуми мають різні цілі та форми членства. Наприклад, маркетингові консорціуми використовують переваги спільної діяльності членів консорціуму з метою підвищити імідж всієї групи в цілому. Створення такого консорціуму здатне допомогти партнерам більш ефективно використовувати кошти при комунікаціях з клієнтами, не втрачаючи при цьому своєї незалежності. Об'єднуючи ресурси, можна посилити і максимізувати ефект від діяльності по стимулюванню збуту. З метою акумуляції кредитних ресурсів, диверсифікації можливих ризиків, глибокого вивчення фінансового стану потенційного позичальника, а також при відсутності ліміту щодо кредитних коштів банки можуть поєднуватися в банківські консорціуми.

Концерни – це одна з найпоширеніших форм монополістичних об'єднань підприємств різних галузей. Це форма статутних об'єднань підприємств (фірм) на основі повної фінансової залежності від одного чи групи підприємців і характеризується єдністю власності й контролю. Після створення концерну суб'єкти господарювання втрачають свою самостійність, підпорядковуючись потужним фінансовим структурам

(наприклад, Державний концерн «Укрветсанзавод»). В той же час, підприємства, які входять до складу концерну зберігають права юридичної особи.

Нині основними формами добровільних об'єднань підприємств (фірм, компаній) дедалі більше стають концерни та корпорації.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть необхідні складові ветеринарного ринку.
2. В ринковій системі мало мати тільки ветеринарні професійні знання – необхідні знання із... ?
3. Яка функція належить виключно державній службі ветеринарної медицини?
4. Будь-який бізнес – це ризик. Але задля чого ризикують?
5. Що таке підприємництво Згідно Закону України «Про підприємництво»?
6. Виходячи із визначення Законом – що Ви розумієте під терміном «підприємництво у ветеринарній медицині»?
7. Хто не допускається до заняття підприємницькою діяльністю?
8. Хто є учасником підприємницької ветеринарної діяльності?
9. Охарактеризуйте види підприємств.
10. Що таке ТОВ?
11. Охарактеризуйте «Публічне акціонерне товариство».
12. Охарактеризуйте «Приватне акціонерне товариство».
13. Назвіть відмінності між публічним та приватним акціонерними товариствами.
14. Які підприємства відносяться до добровільних об'єднань?
15. Що таке асоціація, корпорація?
16. Суть концерну та консорціуму .

8.2. Правові основи та технологія здійснення підприємницької діяльності у ветеринарній медицині

8.2.1 Основні етапи створення власної справи

Започаткування підприємницької діяльності здійснюють відповідно до відпрацьованої технології створення бізнесу, яка може бути специфічною для кожного конкретного випадку. Але попри особливості економічного, правового, галузевого середовища існують і загальні схожі проблеми, з якими змушені мати справу всі майбутні підприємці.

При започаткуванні власної справи, перш за все, необхідно провести значну підготовчу роботу. Розпочати треба з аналітики (аналітичної роботи), та чітко уявити:

- навіщо вам потрібно відкривати власну справу?;
- яку мету ви переслідуйте?;
- що ви вже маєте для того, щоб це робити, а що ще необхідно мати?;
- чи зможете ви бути підприємцем (бізнесменом) взагалі?.

Розуміння і усвідомлення відповідей на ці не прості питання будуть вас дисциплінувати, додатково мотивувати і направляти ваші дії у продуктивне русло. Після цього потрібно розробити чіткий план дій.

Бізнес на початковому етапі вкрай нестабільний і ризикований та схильний до банкрутства. Необхідно працювати на межі своїх здібностей (фізичних, розумових, організаторських та ін.), приділяти всю увагу своїй справі. Якщо буде свій бізнес, то завжди буде не вистачати часу і грошей, скільки б їх ви не заробляли. Своя справа вимагає постійного вдосконалення й розширення та ще й постійні обов'язки, витрати, платежі...., але бажання заробляти розвивається все більше і сильніше! Успіх справи залежить в основному від вас і звинувачувати у невдачах крім себе (коханого) буде нікого.

Ветеринарне підприємництво розпочинається із ідеї, бажання; мети; бізнес-плану і т.д., а вже потім із вкладання власного або позичкового (банківський кредит, гроші кредитної спілки, інвестори, займи у родичів чи знайомих) капіталу (засобів) – з метою створення виробничої бази для ветеринарної діяльності. Але якщо розглядати започаткування власної справи крок за кроком, то можна виділити наступні основні кроки:

1. Бажання, аналітична робота, генерація низки бізнес-ідей;
2. Аналіз та відбір найбільш перспективної бізнес-ідеї, її оцінка (чи ваша ідея приведе до прибутків?), вибір типу підприємства, підготовка бізнес-плану;
3. Розробка засновницьких документів;
4. Процедура державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності (СПД);
5. Реєстрація у податковій інспекції, Пенсійному фонді України, фондах соціального страхування, органах статистики.

6. Виготовлення печатки та штампів, відкриття банківського рахунку.

7. Отримання необхідних ліцензій, патентів.

Успішне подолання цих кроків має засвідчити здатність конкретної особи до здійснення ефективної підприємницької діяльності.

Пошук привабливої бізнес-ідеї – це досить важке і відповідальне завдання підприємця. Вдало вибрана ідея бізнесу – **перша важлива** умова для успішного старту підприємництва. Виникає проблема: де і як шукати нову підприємницьку ідею?

Основні джерела бізнес-ідей:

- знання, отримані у школі, ВУЗі;
- досвід у цій сфері батьків, родичів, друзів, знайомих;
- інформація, яка отримана із засобів масової інформації;
- ідеї науковців, спеціальна література;
- відвідування фахових ярмарок і виставок;
- ідеї потенційних конкурентів – вже працюючих фірм тощо.

Критерії оцінки ідеї мають бути комплексними: наприклад, реальність виконання, потенційна цінність, перспективність.

Конкретним проявом підприємницької ідеї є ідея створення нового товару або послуги. У цьому житті все має свій життєвий цикл (від народження до смерті) і в нашому динамічному ХХІ столітті **життєвий цикл ідеї** швидко скорочується, тому необхідно поспішати, аби не втратити вдалу ідею і зайняти за її допомогою достойну нішу на ринку.

При створенні нового підприємства виникає необхідність визначити (вибрати) тип підприємства. І на цей вибір впливає багато факторів. Один із них залежить від бажання підприємця вибрати певний спосіб процедури **прийняття рішення**. Таке рішення у приватному бізнесі можна приймати на **колективній основі** або на основі **єдиноначальності**.

Розробка засновницьких документів. Правовим підґрунтям заснування підприємства є Господарський кодекс. Основними документами, які підтверджують статус юридичної особи є – **статут** та **засновницький договір**. Заснування багатьох підприємств без цих двох документів не можливе. Але є і відмінності. Для індивідуальних підприємств необхідний лише статут. Для командитного і повного товариств – лише засновницький

договір. Для акціонерних підприємств, товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, а також різних об'єднань підприємств – необхідні обидва документа.

Статут формується згідно із Законом України «Про підприємства України» і затверджується власником (-ми) майна – засновниками. Статут містить комплекс положень і правил діяльності підприємця. Завдання статуту - дати повне уявлення про правовий статус фірми, про її внутрішній механізм управління, режим формування та використання майна.

Засновницький договір – є одним із найважливіших видів договору про добровільне об'єднання двох або кількох осіб, їх майна, де кожен бере на себе певні зобов'язання щодо інших учасників, у т.ч і щодо привласнення прибутку. Підписанню засновницького договору, як правило, передують ретельне економічне обґрунтування діяльності підприємства. Рішення зборів оформляють протоколом, який підписують всі засновники.

Засновницькі документи є важливими атрибутами бізнесу і тому потребують професійного підходу до укладання.

Для реєстрації підприємницької діяльності у сфері ветеринарної медицини – **не потрібно** отримувати згоду або будь-яке погодження місцевого чи центрального органу державної ветеринарної медицини. Це невід'ємне конституційне право громадянина – займатися підприємницькою діяльністю!

Початок підприємницької діяльності настає з моменту державної реєстрації суб'єктів підприємництва. Державна реєстрація здійснюється на підставі Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». Сучасна державна реєстрація проводиться за принципом «**одного вікна**», її виконує **державний реєстратор**.

Вона здійснюється за місцем знаходження юридичної особи або місцем проживання фізичної особи-підприємця:

1. У виконавчому комітеті міської ради міст обласного значення (мерії);
2. Районній державній адміністрації у м. Київ та Севастополь;
3. Районних державних адміністраціях.

Дата внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації – є **датою державної реєстрації**. Після

реєстрації – видається **Свідоцтво про державну реєстрацію** (оригінал і 3 копії), яке підписується держреєстратором і засвідчується його печаткою. Державний реєстратор формує на кожного зареєстрованого підприємця – **реєстраційну справу**, в якій зберігаються всі документи, заповнює **реєстраційну картку**. Державний реєстратор не пізніше наступного дня із дати реєстрації зобов'язаний передати повідомлення про проведення державної реєстрації до податкової служби, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, органів статистики.

Дозвіл на виготовлення **печатки і штампів** отримується у **районному відділі внутрішніх справ**. Підприємцем надається: копія свідоцтва про держреєстрацію, два примірника зразків печаток і штампів, затверджені їх власником, квитанція про сплату коштів за видачу дозволу. Дозвіл надається протягом 5 робочих днів.

В установі **банку** відкривається **розрахунковий рахунок** підприємства. Підставою для відкриття рахунку є – **свідоцтво про держреєстрацію**, копія документу про взяття на облік в органі державної податкової служби та ін. На банківських картках проставляються зразки підписів осіб, які мають право підпису на чеках чекової книжки.

8.2.2 Ліцензування ветеринарної практики

Наступним етапом започаткування підприємницької діяльності в галузі ветеринарної медицини, а саме ветеринарної практики, є процедура ліцензування, яка регламентується Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Відповідно до цього Закону встановлюються така термінологія:

ліцензійні умови – нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, іншого уповноваженого законом органу державної влади, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії;

ліцензування – засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування,

захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів;

ліцензія (лат. licentia - дозвіл) – запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (на вимогу суб'єкта господарювання ліцензія може бути роздрукована у паперовому вигляді і видана);

орган ліцензування – орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, або уповноважений законом державний колегіальний орган;

ліцензіат – суб'єкт господарювання, який має ліцензію на провадження встановленого законом виду господарської діяльності.

Окрім цього необхідно розглянути також наступні визначення, які ми часто використовуємо в подальшому:

господарська діяльність – це будь-яка діяльність, у тому числі підприємницька, юридичних осіб, а також фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язана з виробництвом (виготовленням) продукції, торгівлею, наданням послуг, виконанням робіт;

ветеринарна практика – господарська діяльність із здійснення діагностичної, профілактичної, оздоровчої, лікувальної роботи у тваринництві, ветеринарно-санітарної експертизи тваринницької та рослинної продукції або з надання інших ветеринарних послуг.

У 2015 році Постановою Кабінету міністрів України №896 було затверджено «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з ветеринарної практики». Відповідно цих Ліцензійних умов господарську діяльність із ветеринарної практики можуть провадити на всій території України як юридичні так і фізичні особи – підприємці (спеціалісти ветеринарної медицини) на підставі ліцензії, за наявності у них матеріально-технічної бази, необхідної для провадження відповідного виду діяльності, та за умови виконання цими особами технологічних, кваліфікаційних, організаційних та кадрових вимог.

На даному етапі органом ліцензування у сфері господарської діяльності з ветеринарної практики є Державна служба України з питань безпечності

харчових продуктів та захисту прав споживачів. Питаннями ліцензування з ветеринарної практики займається відділ ліцензування та державної реєстрації ветеринарних препаратів і ГМО-джерел.

Інформація про прийняті рішення Держпродспоживслужбою щодо видачі ліцензії на провадження господарської діяльності з ветеринарної практики можна знайти на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби України.

Здобувач ліцензії, для того щоб її отримати, подає органу ліцензування заяву про її отримання (додаток 38).

У разі наявності у здобувача ліцензії - юридичної особи філій, інших відокремлених підрозділів, за місцем розташування яких провадитиметься господарська діяльність з ветеринарної практики, а у здобувача ліцензії - фізичної особи - підприємця - місць провадження господарської діяльності з ветеринарної практики у заяві про отримання ліцензії зазначається їх місцезнаходження.

Вимоги Ліцензійних умов поширюються на місця провадження господарської діяльності ліцензіата, які будуть зазначені в документах, що додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням усіх внесених змін, поданих ліцензіатом до органу ліцензування).

До заяви про отримання ліцензії додаються такі документи:

- відомості суб'єкта господарювання щодо наявності у нього матеріально-технічної бази, необхідної для провадження господарської діяльності з ветеринарної практики (додаток 39);

- відомості суб'єкта господарювання про наявність у нього спеціалістів, які мають освітній та кваліфікаційний рівень, необхідний для провадження господарської діяльності з ветеринарної практики (додаток 40);

- засвідчені в установленому чинним Законодавством України порядку копії документів, що підтверджують освітній і кваліфікаційний рівень спеціалістів, необхідний для провадження діяльності з ветеринарної практики;

- копія паспорта керівника здобувача ліцензії або його довіреної особи з відміткою контролюючого органу щодо повідомлення про відмову через свої релігійні переконання від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (подається виключно фізичними особами -

суб'єктами підприємницької діяльності, які через власні релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та про свою відмову повідомили контролюючий орган);

- опис документів, які подаються для отримання ліцензії, у двох примірниках (додаток 41).

У разі появи змін у даних, що зазначені в документах та додаються до заяви на отримання ліцензії ліцензіат зобов'язаний надати органу ліцензування відповідне повідомлення у письмовій формі разом із документами, що підтверджують зазначені зміни, або копіями, що їх засвідчують. Підприємець повідомляє орган ліцензування про зміни не пізніше ніж протягом одного місяця з дня настання,

Ліцензіат має право подати органу ліцензування заяву про анулювання ліцензії, що формується в довільній формі з обов'язковим зазначенням причин та підстав її анулювання.

Організаційні вимоги до ліцензіата

Ліцензіат повинен мати на правах власності чи оренди, чи іншому праві користування:

- адміністративне приміщення;
- матеріально-технічну базу, а саме, з урахуванням необхідності виконання спеціалізованих видів робіт і надання ветеринарних послуг;
- штатну чисельність спеціалістів ветеринарної медицини (виконавців робіт залежно від видів робіт і рівня забезпечення матеріально-технічної бази) відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня;
- нормативно-правові акти та нормативно-технічну документацію.

Ліцензіат та/або спеціаліст ветеринарної медицини, що виступає в ролі виконавця робіт, під час здійснення господарської діяльності з ветеринарної практики зобов'язаний:

- 1) вживати всі необхідні заходи для забезпечення охорони території від занесення збудників особливо небезпечних хвороб тварин;
- 2) здійснювати амбулаторне та стаціонарне лікування тварин із забезпеченням ефективного і безпечного застосування ветеринарних препаратів;

3) вживати необхідні заходи для запобігання перенесення хвороб через засоби догляду за тваринами, товарами, а також супутніми об'єктами;

4) вивчати епізоотичний і ветеринарно-санітарний стан, здійснювати аналіз причин захворювання, загибелі та неплідності тварин, рекомендувати заходи щодо профілактики;

5) у разі підозри на гостроінфекційні захворювання вживати всі необхідні заходи та оперативно інформувати представників Держпродспоживслужби;

6) у разі підтвердження випадків інфекційних хвороб тварин чи підозри на наявність особливо небезпечних хвороб надавати рекомендації власникам тварин або/та продукції тваринництва щодо тимчасових обмежень: переміщення тварин, сировини, кормів тваринного походження, їх реалізації, використання для споживання продуктів тваринництва та, а також переробки тваринницької сировини, що не відповідає ветеринарно-санітарним вимогам;

7) неухильно дотримуватися виконання всіх нормативно-правових актів щодо боротьби з хворобами тварин, а також зберігання біопрепаратів і медикаментів;

8) вживати заходів, які спрямовані на забезпечення захисту населення від хвороб, спільних для людей і тварин (зоонозів);

9) у разі проведення лікувально-профілактичних та ветеринарно-санітарних заходів обов'язково подавати в установленому порядку звіти та оперативну інформацію відповідній територіальній установі Держпродспоживслужби;

10) при необхідності проводити для встановлення діагнозу патолого-анатомічні розтини загиблих тварин, готувати відповідні висновки, складати акти чи протоколи розтину і надавати рекомендації власникам таких тварин щодо порядку утилізації чи захоронення трупів тварин;

11) з метою своєчасної діагностики хвороб тварин організовувати з дотриманням усіх вимог безпеки доставку патматеріалу в лабораторію ветеринарної медицини для проведення лабораторних досліджень та оцінки якості кормів і води.

Ліцензіат зобов'язаний забезпечувати зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів, що використовуються (складаються) під час та після виконання робіт і надання ветеринарних послуг, дотримуючись

порядку та строків, які встановлені законодавством у сфері архівної справи і документообігу.

Ліцензіат повинен протягом строку дії ліцензії (**дія необмежена**) забезпечувати відповідне зберігання всіх необхідних документів, копії яких подаються до органів ліцензування, і документів, а також їх копій, які підтверджують достовірність даних, що були зазначені здобувачем ліцензії у документах, які подаються до органів ліцензування.

У разі припинення здійснення господарської діяльності з ветеринарної практики за місцем провадження діяльності ліцензіат повинен протягом десяти робочих днів із дати припинення повідомити про це орган ліцензування у письмовій формі.

Технологічні вимоги до ліцензіата

Діяльність з ветеринарної практики провадиться в приміщеннях, що поділяються за рівнем забезпечення матеріально-технічної бази на:

- клініки ветеринарної медицини;
- амбулаторії ветеринарної медицини;
- пункти ветеринарної медицини.

Надання послуг спеціалістами ветеринарної медицини клінік та амбулаторій ветеринарної медицини здійснюється стаціонарно (у приміщеннях клініки або амбулаторії ветеринарної медицини) або з виїздом до сільськогосподарських підприємств різних форм власності.

В умовах клініки ветеринарної медицини амбулаторно чи стаціонарно надаються наступні послуги: з профілактики, лікування тварин, а також, проведення клінічних досліджень.

В умовах ветеринарної амбулаторії надаються послуги з лікувально-профілактичної допомоги тваринам.

Спеціалістами ветеринарної медицини пунктів ветеринарної медицини надаються послуги лікувально-профілактичної допомоги тваринам із виїздом до сільськогосподарських підприємств різних форм власності.

Пункт ветеринарної медицини – це приміщення для надання послуг з лікувально-профілактичної допомоги тваринам в умовах сільськогосподарських підприємств різних форм власності.

Виробничі приміщення поділяються на такі зони:

Адміністративна зона – приміщення (його частина), де розташовуються службово-побутові кімнати;

Амбулаторна зона – приміщення (його частина), де розташовуються реєстратура, кімната спеціалістів ветеринарної медицини (робочі кабінети), діагностичний кабінет, кімнати для зберігання медикаментів, біопрепаратів, медичних інструментів, стерилізаційна кімната та інші;

зона стаціонарних приміщень – приміщення для утримання хворих тварин;

ізолятор – приміщення для тимчасового утримання інфекційно-хворих тварин або проведення лікувальних процедур інфекційних хвороб.

Пункти ветеринарної медицини повинні мати у своєму складі:

- робоче місце спеціаліста ветеринарної медицини;
- місце для зберігання медикаментів, біопрепаратів та інструментів враховуючи їх фізико-хімічні властивості та вплив на них факторів зовнішнього середовища;
- місце для здійснення стерилізації спецодягу, інструментів та матеріалів;
- місце для зберігання різного побутового інвентарю.

Амбулаторії ветеринарної медицини повинні мати у своєму складі:

- робочий кабінет спеціаліста ветеринарної медицини;
- місце для зберігання медикаментів, біопрепаратів та інструментів враховуючи їх фізико-хімічні властивості та дії на них факторів зовнішнього середовища;
- кімнату для проведення стерилізації спецодягу, інструментів та матеріалів (стерилізаційну);
- місце для реєстратури;
- манеж для тварин;
- приміщення для проведення лікувальних процедур і операційну кімнату;
- місце для зберігання побутового інвентарю.

Клініки ветеринарної медицини мають облаштовуватись також приміщенням для утримання хворих тварин та/або ізолятором для інфекційно хворих тварин.

Клініки та амбулаторії ветеринарної медицини можуть мати у своєму складі спеціалізовані кабінети, які облаштовано спеціальним обладнанням (рентген-кабінет, кабінет ультразвукової діагностики, кабінети МРТ діагностики, інше).

Технологічне обладнання, устаткування, пристрої, інструмент та засоби виміральної техніки повинні утримуватися у відповідному технічному стані. Засоби виміральної техніки підлягають періодичній повірці відповідно до вимог чинного законодавства.

Приміщення клінік ветеринарної медицини та амбулаторій ветеринарної медицини, в яких можуть перебувати тварини, повинні бути ізольованими від інших приміщень. При вході у такі приміщення обов'язкове розміщення дезкилимка.

Карантинні приміщення і приміщення, де можуть утримуватись тварини, хворі на інфекційні хвороби, повинні унеможливлувати самостійний вихід ізольованої тварини.

Для здійснення господарської діяльності з ветеринарної практики приміщення клініки повинні бути розташовані в окремій будівлі, яка не належить до житлового фонду; амбулаторії ветеринарної медицини та пункти ветеринарної медицини можуть бути розміщені ще і у вбудованому або прибудованому, ізольованому приміщенні, виключно на першому поверсі будинку з окремим самостійним виходом.

Вимоги до кадрового забезпечення

Особи, які безпосередньо займаються наданням ветеринарних послуг, зобов'язані мати відповідну професійну освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем підготовки (освітнім рівнем) – молодший спеціаліст, бакалавр, магістр за спеціальністю “Ветеринарна медицина - 211”, що підтверджується документом про освіту (дипломом) державного зразка.

Для провадження господарської діяльності з ветеринарної практики фізична особа суб'єкт підприємницької діяльності повинен мати освіту спеціаліста ветеринарної медицини, а юридична особа повинна мати у своєму складі спеціалістів ветеринарної медицини.

Спеціалісти ветеринарної медицини не рідше одного разу на п'ять років зобов'язані проходити підвищення кваліфікації. Документом, який підтверджує проходження курсів підвищення кваліфікації, є свідоцтво про

проходження підвищення кваліфікації, видане відповідним закладом вищої освіти. Перелік ЗВО, що проводять підвищення кваліфікації для спеціалістів ветеринарної медицини, можна знайти на офіційному сайті Держпродспоживслужби.

Ліцензіат повинен мати посадові інструкції для спеціалістів ветеринарної медицини, які безпосередньо чи опосередковано пов'язані з провадженням господарської діяльності з ветеринарної практики.

Причини ануляції ліцензії на ветеринарну практику.

Ліцензія на ветеринарну діяльність підлягає ануляції в таких правомірних випадках:

- добровільне рішення ліцензіата;
- скасування державної реєстрації суб'єкта підприємництва;
- смерть підприємця;
- неможливість ліцензіата виконувати ліцензійні умови.

Якщо говорити про неправомірні випадки, які стають підставою для анулювання ветеринарної ліцензії, то до них варто віднести такі, як:

- встановлення факту передачі ліцензії або її копії іншій юридичній особі або фізичній особі-підприємцю для ведення господарської діяльності;
- встановлення факту недостовірних відомостей у документах, поданих для отримання ліцензії на право займатись ветпрактикою;
- встановлення факту несвоєчасного подання заяви про переоформлення ліцензії у зв'язку із змінами;
- невиконання ліцензіатом розпорядження про усунення порушень ліцензійних умов;
- відмова ліцензіата від перевірки, яку проводить орган ліцензування.

Державний орган протягом десяти днів з моменту встановлення причин для анулювання приймає відповідне рішення, яке оформлюється в письмовому вигляді і відправляється ліцензіату. Рішення про анулювання набирає чинності через десять днів після його прийняття.

Ліцензіат несе правову відповідальність на порушення у сфері ліцензування ветеринарної практики. Наприклад, **якщо суб'єкт займається**

цим видом діяльності без отримання ліцензії, він несе цивільну та адміністративну відповідальність.

Подані ліцензіатом документи приймаються відповідальними посадовими особами, про що в описі ставиться відмітка про їх прийом, а також проводиться запис у журналі реєстрації заяв.

Протягом 3 робочих днів органом ліцензування здійснюється розгляд прийнятих документів на наявність підстав залишення заяви без розгляду. Протягом 10 робочих днів проводиться розгляд прийнятих документів на наявність підстав відмови у розгляді і у разі відсутності таких органом ліцензування приймається рішення про видачу ліцензії.

Переоформлення ліцензії здійснюється у зв'язку з успадкуванням права провадити вказаний вид господарської діяльності за умови відповідності матеріально технічної бази Ліцензійним умовам здійснення господарської діяльності з ветеринарної практики. Разом із заявою про переоформлення в органи ліцензування подаються документи, як підтверджують право на спадщину. Рішення про переоформлення ліцензії приймається протягом 1 місяця з дня надходження заяви.

Плата за видачу ліцензії вноситься ліцензіатом у розмірі одного прожиткового мінімуму у строк, не пізніше десяти робочих днів з дня оприлюднення на порталі електронних сервісів рішення державного органу про видачу ліцензії. Враховується розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що діє на день прийняття органом ліцензування рішення про видачу ліцензії.

Органу ліцензування забороняється вимагати від суб'єктів господарювання внесення плати за видачу ліцензії до прийняття рішення про її видачу.

8.2.3 Оподаткування підприємницької діяльності

Якщо ви вирішили розпочати власну справу і спробувати себе у підприємницькій діяльності, то вам, безумовно, необхідно орієнтуватися в законодавчому та аналітичному просторі України щодо **питань оподаткування**, організації діяльності приватних підприємців, роботи з персоналом тощо.

Вивчення досвіду малого підприємництва в розвинутих країнах свідчить, що сприяння його розвитку можливе лише шляхом поєднання, узгодження різних форм, методів, засобів регулювання і підтримки, головним серед яких є **податкова політика**. Саме податкова політика має величезне значення при формуванні сприятливого клімату для розвитку підприємництва і в Україні.

Перш ніж ми приступимо до розгляду питання оподаткування підприємницької діяльності необхідно розглянути певні терміни:

єдиний соціальний внесок – це фіксований відсоток від мінімальної заробітної плати, який надходить до соціальних фондів (пенсійного, на випадок безробіття, на випадок професійного захворювання чи тимчасової втрати працездатності);

мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата за виконану працівником місячну, погодинну норму праці (обсяг робіт);

податок на добавлену вартість (ПДВ) – це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік і перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент).

На сьогодні в Україні є дві основні системи оподаткування доходів приватних підприємців:

- **загальна система оподаткування** — сума податкових зобов'язань, яка перебуває в прямій залежності від суми отриманого підприємцем чистого доходу;

- **спрощена система оподаткування** – здійснюється шляхом сплати єдиного податку.

Загальна система оподаткування

Загальна система оподаткування застосовується до фізичних осіб підприємців (ФОП) у випадку, якщо одночасно із заявою про реєстрацію фізичної особи, як суб'єкта підприємницької діяльності (СПД), не було подано заяву про застосування спрощеної системи оподаткування. Також загальна система оподаткування застосовується до підприємців, які відмовилися від застосування спрощеної системи оподаткування.

Податок з доходів підприємця на загальній системі оподаткування, сплачується за ставкою 18%. Крім того, підприємці сплачують єдиний соціальний внесок (ЄСВ) у розмірі 22% від чистого доходу та військовий збір у розмірі 1,5%.

Таким чином, використовуючи загальну систему оподаткування загалом підприємець повинен заплатити більше 40% податків від свого доходу ($18 + 22 + 1,5 = 41,5\%$).

Чистий дохід (ЧД) розраховується наступним чином:

$$\text{ЧД} = \text{Дохід} - \text{Витрати}$$

Дохід і витрати мають бути підкріплені наявністю відповідних документів. Саме зобов'язання підприємцем вести облік і документально підтверджувати свої доходи і витрати є основним недоліком цієї системи оподаткування. Крім цього, приватні підприємці, які обрали такий спосіб оподаткування своїх доходів, не мають пільг, повного або часткового звільнення від сплати певних видів податків і зборів.

Але є також і позитивні сторони загальної систем оподаткування:

- **не має обмежень** на кількість найманих працівників, виду діяльності, обсягів реалізації, розміру доходу та по суб'єктам, яким продаються товари або надаються послуги;
- розмір податку залежить від отриманого доходу. Тобто, якщо підприємець за звітний період не отримав доходу від своєї діяльності, то відповідні податки він не платить.

Тому дану систему оподаткування часто вибирають ті підприємці, які тимчасово не займаються підприємницькою діяльністю. **Немає доходу = немає податків.**

Спрощена система оподаткування

Спрощена система оподаткування доходів приватного підприємця, або як її ще називають, єдиний податок, первинно була створена для спрощення системи оподаткування шляхом заміни сукупності податків і зборів на один податок.

На жаль, сьогодні єдиний податок вже не відображає свою суть і не замінює всі податки. Таким чином, платники єдиного податку сплачують окрім основного і низку інших податків, але порівняно із загальною системою оподаткування ця форма має такі переваги:

- підприємці платять фіксовану суму єдиного внеску;
- підприємці сплачують єдиний соціальний внесок (ЄСВ) у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати;
- ведеться спрощений облік доходів і витрат;
- надається підприємцям лише дві форми звітності – декларація платника єдиного податку та податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку.

Для обрання або переходу на спрощену систему оподаткування ФОП необхідно подати відповідну заяву до податкової інспекції. Підприємець може прийняти рішення про перехід на спрощену систему оподаткування один раз на рік. Для цього потрібно подати заяву не пізніше, ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу. Якщо ви тільки реєструєтесь, то можете стати платниками єдиного податку в залежності від групи (таблиця) у такому порядку:

1 і 2 групи: необхідно подати відповідну заяву до закінчення місяця, в якому відбулася державна реєстрація підприємця. При цьому платником єдиного податку такі підприємці стануть з першого числа наступного місяця.

3 група: необхідно подати відповідну заяву протягом 10 календарних днів з дати державної реєстрації підприємця. При цьому платником єдиного податку такі підприємці будуть вважатися з дня їх державної реєстрації.

Таблиця 8.1 – характеристика груп ФОП на єдиному податку

Група оподаткування	Розмір податку	Обмеження
1	1% -10% від мінім. зарплати за місяць (встановлюють місцеві ради) + ЄСВ (22% від мінім. зарплати)	Не можуть наймати працівників. Річний дохід не більше 300 тис. грн.
2	2% -20% від мінім. зарплати за місяць (встановлюють місцеві ради) + ЄСВ (22% від мінім. зарплати)	Можуть мати не більше 10 найманих працівників. Річний дохід не більше 1,5 млн. грн.
3	3% від доходу для платників ПДВ 5% від доходу для неплатників ПДВ	Не обмежена к-ть найманих працівників. Річний дохід не більше 5 млн. грн.

Незважаючи на низку обмежень, спрощена система оподаткування є більш зручною у застосуванні, і дає можливість підприємцю повніше використовувати систему розрахунків готівкою, а це особливо вигідно в сфері надання ветеринарних послуг. Однак при виборі системи оподаткування підприємцю, необхідно зважити всі переваги і недоліки обох систем, щоб обрати для себе найбільш прийнятні.

Питання для самоконтролю:

1. Значення підготовчої роботи в технології заснування власної справи?
2. Дві основні причини, які заважають прийняттю рішення про започаткування власної справи?
3. Які основні кроки, етапи створення власної справи?.
4. Яке значення має підприємницька ідея?.
5. Основні джерела бізнес-ідей.
6. Основні критерії оцінки ідеї.
7. Засновницькі документи – статут і договір, їх характеристика.
8. Хто проводить державну реєстрацію підприємств і підприємців?
9. Чи кожен зареєстрований підприємець має реєстраційну справу?
10. Який документ видається підприємцю після проведення державної реєстрації?
11. Як отримати дозвіл на виготовлення печатки і штампів фірми?
12. Ліцензійні умови – це ...?
13. Які види підприємницької діяльності, зазвичай, підлягають ліцензуванню?
14. Що таке ліцензування?
15. Як перекладається термін «ліцензія»?
16. Ліцензіар – це ..?
17. Ліцензіат – це..?
18. Які види діяльності у ветеринарній медицині підлягають ліцензуванню?
19. Що таке «ветеринарна практика»?
20. Хто може отримати ліцензію на приватну ветеринарну практику?
21. Які документи необхідно подати в орган ліцензування для отримання ліцензії на право займатися ветеринарною практикою?
22. Які Ви знаєте системи оподаткування доходів приватних підприємців?
23. Що таке єдиний соціальний внесок?
24. Назвіть переваги спрощеної системи оподаткування.
25. Що означає – «мінімальна заробітна плата»?

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bucknall, C. E., Ryland. I., Cooper. A., etal (2000) National benchmarking as a support system for clinical governance. *Journal of the Royal College of Physicians of London*, 34, 52–56.
2. Bullivant, J. R. N. (1996) Benchmarking in the UK National Health Service. *International Journal of Health Care Quality Assurance*, 9, 9–14.
3. Dijkhuizen, A.A., Renkema, J.A. and Stelwagen, J. (1991). Modelling to support animal health control. *Agricultural Economics*, 5: 263-277.
4. http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm
5. <https://eur-lex.europa.eu>
6. Makarov V.V., Gruby V., Nedosekov V.V. Epidemic polymorphism and control of African swine fever // *International scientific electronic journal Earth Bioresources and Quality of Life*.- 2013, № 1. <http://gchera-ejournal.nubip.edu.ua/index.php/ebql/article/view/153/117>
7. Mitchell, I., S. Scanlan, and R. Young (2012): “Using Economics to Improve Animal Disease Policy”, *Eurochoices special issues on the Economics of Animal Health*, 11, 2, pp. 30-31.
8. Nedosekov V. Critical review of the NIH-method for testing potency of inactivated rabies vaccines // *Ветеринарна медицина України*. – 2013 . – № 10. – С. 26-28.
9. Nedosekov V. Infectious animal pathology: problems and prospects // *International scientific electronic journal Earth Bioresources and Quality of Life*.- 2012, № 1
10. Otte, M. J. and Chilonda, P. (2001): *Animal Health economics: An Introduction*. Livestock Information, Sector Analysis and Policy Branch, Animal Production and Health Division (AGA), FAO.
11. Thrusfield, M. V., Christley, R. *Veterinary epidemiology* / Fourth edition. Hoboken, NJ : Wiley, 2018.- 880 p.
12. Бойко О.П., Недосєков В.В. Систематичний огляд, мета аналіз – квінтесенція доказових наук // *Матеріалів міжнародної науково-практичної конференції - Дніпро*, 2018. - С. 148-150.

13. Бусол В.О. Приватна ветеринарна практика. Перші кроки /В.О. Бусол, В.В. Власенко, В.Т. Лісовенко, А.М. Трохимчук: Наук-практ. видання /за ред. В.О. Бусола. - Вінниця, ТОВ «ZORG».- 2004. - 196с.
14. Бусол В.О. та ін. Організація ветеринарної справи. - К. 2005.- 252с.
15. Варналій З. Основи підприємництва: Навчальний посібник /З. Варналій.- 3-тє вид., виправл. і доп.. - К.: Знання-Прес, 2006. - 350с.
16. Вербицький П.І. Історія ветеринарної медицини України. - К., 2002.- 384 с.
17. Виноградська А. Основи підприємництва: Навч. посіб. /А. Виноградська. - 2-е вид., перероб. і доп.. - К.: Кондор, 2005. - 540с.
18. Голуб Ю.С., Недосєков В.В. Деякі тавтології в епізоотології // Ветеринарна медицина України. - 2015.- № 10-11. – С. 15-17
19. Голуб Ю.С., Недосєков В.В., Албулов О.І. Менеджмент та маркетинг у ветеринарній медицині// Монографія / Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 644 с.
20. Голуб Ю.С., Недосєков В.В., Албулов О.І. Менеджмент та маркетинг у ветеринарній медицині: управління біологічними процесами та імунобіологічними засобами // ФОП Грінь Д.С., Херсон - 2014. – 607 с.
21. Голуб Ю.С., Недосєков В.В., Жуковський М.О. Бенчмаркінг і фандрайзинг як засоби трансформації та інтенсифікації розвитку вітчизняної ветеринарної науки Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2016, № 6 (63) <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Dopovidi/issue/view/301>.
22. Дідовець С.Р. Організація і планування ветеринарної справи. - К., 1980, 88 с.
23. Довідник державного інспектора ветеринарної медицини на державному кордоні України / І.В. Яценко, А.В. Бабарук, І.А. Бібен, Н.П. Головка. – Х. Стиль-Іздат, 2014. – 354с.
24. Досвід Польщі у боротьбі із респіраторними хворобами та африканською чумою свиней / Журнал «Агроеліта» Від 21.04.2017 р. -Режим доступу: <http://agroprod.biz/2017/04/21/dosvid-polschi-u-borotbi-iz-respiratornuyu-hvorobamy-ta-afrykanskoju-chumoyu-svuynej/>
25. Др. Урсула Гердес. Система протиєпізоотичних кас. / Німецько-український агрополітичний діалог від 11.11.2015 Режим доступу: <http://apd->

ukraine.de/images/201511.11_Besuch__Delegation__Ukraine_2015_11_Tierseuchenkasse_UA.pdf

26. Дудаш А. В. та інші Порадник з ветеринарної медицини. - Ужгород, 2000, 388 с.

27. Дудаш А.В., Ситнік В.А. Організація ветеринарної справи // Конспект лекції. - К., 2009, 152 с.

28. Євтушенко А.Ф. Організація та економіка ветеринарної справи: підручник / А.Ф. Євтушенко, М.Т. Радіонов. – К. Арістей, 2004.- 284с.

29. Жуковський М.О. Інноваційні технології у підготовці майбутніх лікарів ветеринарної медицини до професійного спілкування Науковий вісник НУБіП України Серія «Педагогіка, психологія, філософія» №267 Редкол.: Ніколаєнко С.М. та ін. К.: 2017 279 стор.

30. Жуковський М.О. Система мотивації персоналу ветеринарної аптеки Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2017, № 7 (71).

31. Жуковський М.О. Фінансування протиепізоотичних заходів в країнах ЄС. Можливості для України. Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2018, №6 (6) <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Dopovidi/issue/view/>

32. За два роки фінансування протиепізоотичних заходів в Україні може бути збільшено в 10 разів / Урядовий портал від 10 жовтня 2017 року. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250335092>

33. Загальні адміністративні приписи про основні принципи проведення відомчого нагляду за дотриманням приписів правових норм щодо продуктів харчування, нормативних документів щодо побічних продуктів тваринного походження, вина, кормових засобів та тютюну (AVV рамки-нагляд – AVV RÜb) від 03 червня 2008, останнього разу змінено в адміністративній нормі від 15. лютого 2017 (BAnz AT 17.02.2017 B3).

34. Закон України про ветеринарну медицину, редакція від 10.04.2015 – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2498-12>

35. Законодавство України про ветеринарну медицину. - К., 1999. - 592с.

36. Закону України «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1728-19>

37. Захарчин Г.М. Основи підприємництва: навч. посіб. - К: Знання, 2008. - 437с.

38. Збільшення фінансування протиепізоотичних заходів дозволить Держпродспоживслужбі закрити найбільш критичні проблеми, - В.Лапа / Офіційний сайт Держпродспоживслужби від 01.02.2017. Режим доступу: http://www.consumer.gov.ua/News/1814/Zbilshennya_finansuvannya_protiepizootichnikh_zakhodiv_dozvolit_Derzhprodspozhivsluzhbi_zakriti_naybilsh_kritichni_problemi,_-_V-Lapa

39. Інтерв'ю першого заступника Голови Держпродспоживслужби Андрія Жука Всеукраїнській газеті «Здоров'я тварин і ліки», №4, квітень 2018 року / Урядовий портал від 12 квітня 2018 року. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/intervyu-pershogo-zastupnika-golovi-derzhprodspozhivsluzhbi-andriya-zhuka-vseukrayinskij-gazeti-zdorovya-tvarin-i-liki-4-kviten-2018-roku>

40. Корнієнко Л.Є. , Бусол В.О., Недосєков В.В., Ушкалов В.О., Головка А.М., Корнієнко Л.М. Дудников Л.А. Інфекційні хвороби тварин з везикулярним синдромом // Навчальний посібник.-гриф МОН.- За ред. Л.Є. Корнієнка. - Біла Церква: БДАУ, 2010. – 272 с

41. Корнієнко Л.Є., Бусол В.О., Недосєков В.В., Кучерявенко О.О., Кучерявенко О.О., Корнієнко Л.М. Хронічні інфекційні хвороби тварин // Біла Церква, Білоцерків. держ. аграр. у-т.- 2009. – 291 с.

42. Корнієнко Л.Є., Наливайко Л.І., Недосєков В.В. Інфекційні хвороби птиці (Друге видання доповнене) // Навчальний посібник – Херсон: Олді - плюс, 2013. – 528 с

43. Корнієнко Л.Є., Недосєков В.В., Бусол В.О., Корнієнко Л.М., Ушкалов В.О., Головка А.М. Сапронозні інфекційні хвороби тварин // Біла Церква: Білоцерків. держ. аграр. у-т.- 2009. – 307 с.

44. Кузема О. Шляхи вдосконалення системи матеріального стимулювання на підприємстві // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість: Зб. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ.

конф., Т.6 / відп. Ред. Тимошенко І.І. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. С. – 408 с.

45. М.О. Жуковський, В.І. Місніченко, В.В. Недосеков Аналіз міжнародного досвіду фінансування протиепізоотичних заходів Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2016, № 1 (58) http://nd.nubip.edu.ua/2016_1/index.html

46. Макаров В.В., Недосеков В.В. Доказательная эпизоотология (evidence base de pizootology) // Ветеринарна біотехнологія. - 2010. - № 17. – С.143-150.

47. Макаров В.В., Недосеков В.В., Сухарев О.И., Коломыцев А.А., Литвинов О.Б Африканская чума свиней у диких кабанов. 1. Некоторые аспекты биологии и эпизоотологии //Тваринництво України. – 2010. - № 3. – С. 58-61

48. Масхма М. Б. Економіка праці та соціально трудові відносини / Масхма М. Б. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 188 с.

49. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини ОР "Бакалавр" 6.110101101 «Законодавство України з питань ветеринарної медицини» К.: ЦП "КОМПРИНТ" , 2018. – 32с..

50. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини ОР "Магістр" 8.110101101 Облік і звітність у ветеринарній медицині К.: ЦП "КОМПРИНТ" , 2018. – 38 с.

51. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини ОР «Магістр» 8.110101 Порядок оформлення і видачі ветеринарних документів К.: ЦП "КОМПРИНТ" , 2018. – 56с.

52. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини ОР "Бакалавр" "Планування ветеринарних заходів" Ситнік В.А., Жуковський М.О. К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2019.

53. Методичні вказівки з визначення економічних збитків та економічної ефективності ветеринарних заходів для студентів факультету ветеринарної медицини ОР "Магістр" 8.110101 Ситнік В.А., Жуковський М.О. К.: ЦП "КОМПРИНТ" , 2018. -21с.

54. Методичні вказівки з визначення економічних збитків та економічної ефективності ветеринарних заходів для студентів факультету

ветеринарної медицини ОС "Магістр" 8.110101 Ситнік В.А., Жуковський М.О. К.: ЦП "КОМПРИНТ" , 2017. 1,9 ум. Др. ак.

55. Механізм формування тарифів за ветеринарні роботи і послуги. - Наказ Мінсільгосппроду України від 19.02. 1996 р. № 51.

56. Мочерний С.В. Основи підприємницької діяльності /С.В. Мочерний, О.А. Устенко, С.І. Чоботар: Навч. посібник. - К.: Видавн. центр «Академія», 2005. - 279с.

57. Наказ Голови Держпродспоживслужби від 19.06.2017 №445 Про введення в дію структури та штатного розпису Держпродспоживслужби
Режим доступу
http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_%E2%84%96445_19.06.2017_%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.pdf

58. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 12.04.2017 № 207 «Про затвердження форми Акта про вилучення сільськогосподарських тварин з метою їх знищення або забою при ліквідації особливо небезпечних (карантинних) хвороб». Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0584-17>

59. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 09.06.2016 № 194 Про затвердження Форми та опису службового посвідчення посадової особи Держпродспоживслужби, що здійснює державний контроль (нагляд) Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0896-16>.

60. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14.03.2019 № 138 Про внесення змін до Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0351-19>.

61. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20.04.2018 № 204 Про затвердження Змін до Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0571-18>.

62. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 15.02.2016 № 45 "Про затвердження положень про територіальні органи Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів" Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0365-16>.

63. Наказ Міністерства аграрної політики України № 133/445 від 15.12.2003 «Про затвердження Порядку контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з ветеринарної практики».

64. Недосєков В.В., Поліщук В.В., Чура І.М. Аналіз стану та методів утилізації трупів тварин в Україні // Ветеринарна медицина України. - 2011 р. – С. 39-42.

65. Недосєков В.В., Жуковський М.О. Система фінансування протиепізоотичних заходів та забезпечення епізоотичного благополуччя України. Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2017, № 4 (68) <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Dopovidi/article/view/9118>

66. Недосєков В.В., Мельник В.В., Макаров В.В. Транскордонні хвороби тварин з основами стемпінг-ауту // Навчальний посібник / Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 336 с.

67. Ничик А. В. Теоретико-методологічні засади формування ринку ветеринарного обслуговування / А. В. Ничик // Агроінком: аграрно-інформаційний науково-виробничий журнал. – 2009. - № 1-4. – с.20-24.

68. Нікітова А.П., Ничик С.А., Полупан І.М., Розумнюк А.В., Недосєков В.В., Іванов М.Ю. Аналіз біоризиків та їх недопущення в разі роботи з вірусом сказу в лабораторії. // Ветеринарна біотехнологія. - 2016. - Вип. 28. - С. 208-216. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbtb_2016_28_26

69. Нормативно-правова база [Електроний ресурс]: офіційний сайт Держ. служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту справ споживачів. Режим доступу: <http://consumer.gov.ua>

70. Основи бізнесу: навч. посіб. /Я.С. Ларіна, С.В. Мочерний та ін.-К.: ВЦ «Академія», 2009. - 384с.

71. Основи підприємницької діяльності: Навчальний посібник /Б. Дратвер, Н. Пасічник, Д. Закатнов та ін. - Кіровоград, 2004. - 223с.

72. Парламентарі, науковці і експерти обговорили перспективи епізоотичного благополуччя України / Головне управління Держпродспоживслужби в місті Києві Від 20.04.2017 Режим доступу: <http://www.dpss.gov.ua/index.php?p=news&area=1&newsid=178&name=arlamen-tar-naukovts-eksperti-obgovorili-perspektivi-ep-zootichnogo-blagopoluchchya-kra-ni&print=1>

73. Положення про Головне управління Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів в області, в місті Києві Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13 травня 2017 р. за № 604/30472 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0604-17#n15>.

74. Положення про Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667 Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF>.

75. Положення про міську, районну, міжрайонну державні лабораторії Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства № 65 від 09.02.2018 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0468-17#n4>.

76. Положення про обласну державну лікарню ветеринарної медицини. Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства № 65 від 09.02.2018 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0470-17>.

77. Положення про районну, міську державні лікарні ветеринарної медицини із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства № 65 від 09.02.2018 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0469-17#n16>

78. Положення про регіональну державну лабораторію Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства № 65 від 09.02.2018 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0467-17#n4>.

79. Положення про Управління Держпродспоживслужби в місті, районі. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0366-16#n4>.

80. Постанова (ЄС) № 854/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29. квітня 2004 з особливими приписами щодо процедури відомчого нагляду за продуктами тваринного походження, передбаченими для споживання людиною (ABl. L 139 від 30.4.2004; виправлена редакція ABl. L 226 від 25.6.2004; ABl. L 46 від 21.2.2008, стор. 51–51)

81. Постанова (ЄС) 2017/625 Європейського Парламенту та Ради від 15. березня 2017 про відомчий контроль та іншу відомчу діяльність для забезпечення застосування правових норм для продуктів харчування та кормових засобів, а також приписів щодо здоров'я тварин та захисту тварин, здоров'я рослин та засобів захисту рослин, щодо внесення змін до постанов (ЄС) № 999/2001, (ЄС) № 396/2005, (ЄС) № 1069/2009, (ЄС) № 1107/2009, (ЄС) № 1151/2012, (ЄС) № 652/2014, (ЄС) 2016/429 та (ЄС) 2016/2031 Європейського Парламенту та Ради, постанови (ЄС) № 1/2005 та (ЄС) № 1099/2009 Ради, а також директив 98/58/ЄС, 1999/74/ЄС, 2007/43/ЄС, 2008/119/ЄС та 2008/120/ЄС Ради та відміни дії постанов (ЄС) № 854/2004 та (ЄС) № 882/2004 Європейського Парламенту та Ради, директив 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EEG, 96/23/ЄС, 96/93/ЄС та 97/78/ЄС та Ради та рішень 92/438/EWG Ради (постанова про відомчий контроль)

82. Постанова (ЄС) № 178/2002 Європейського Парламенту та Ради від 28. січня 2002 щодо встановлення загальних принципів та вимог правових норм щодо продуктів харчування, щодо створення Європейського відомства з питань безпеки продуктів харчування та щодо встановлення процедур для забезпечення безпеки продуктів харчування (відомчий вісник № L 031 від 01/02/2002 стор. 0001 – 0024).

83. Постанова (ЄС) № 852/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29. квітня 2004 про гігієну продуктів харчування (ABl. L 139 від 30.4.2004, стор. 1–54; виправлена редакція ABl. L 226 від 25.6.2005, стор. 3; виправлена редакція ABl. L 46 від 21.2.2008, стор. 51).

84. Постанова (ЄС) № 853/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29. квітня 2004 зі спеціальними приписами щодо гігієни продуктів харчування тваринного походження (ABl. L 139 від 30.4.2004; виправлена редакція ABl. L 226 від 25/06/2004 стор. 0022 – 0082; ABl. L 46 від 21.2.2008, стор. 50).

85. Постанова (ЄС) № 882/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29. квітня 2004 про відомчий контроль з метою перевірки дотримання правових норм щодо продуктів харчування та кормових засобів, а також розпоряджень щодо здоров'я тварин та захисту тварин(АВІ. L 165 від 30.4.2004, стор. 1–141; виправлена редакція АВІ. L 191 від 28.5.2004, стор. 1–52; АВІ. L 204 від 4.8.2007, стор. 29–29).

86. Про ветеринарну медицину: Закон України. - К., 1992. – 100 с.

87. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України. - К., 2006. – 32 с.

88. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України. - К., 1998. – 48 с.

89. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо підвищення заходів з біологічної безпеки та збереження тваринництва в Україні» - Режим доступу: <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2017/05/4188-25.04.2017.pdf>

90. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» - Режим доступу: <http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/%.pdf>

91. Робочий зошит для самостійної роботи студентів з курсу "Організація та економіка ветеринарної справи" для студентів факультету ветеринарної медицини ОР "Бакалавр" Ситнік В.А., Жуковський М.О. К.: ЦП "КОМПРИНТ" , 2019.

92. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 106-р Про призначення Лапи В.І. Головою Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Режим доступу:<https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/106-2016-%D1%80>.

93. Розпорядження Кабінету міністрів України від 6 квітня 2016 р. № 260-р «Питання Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/260-2016-%D1%80>

94. Роїна О.М. Ветеринарія в Україні: нормативні документи / О.М. Роїна.: КНТ., 2007. – 497с.

95. Садварі Ю.Ю. та ін. Ветеринарна медицина Закарпаття на межі тисячоліть. - Ужгород, 2000. - 224 с.

96. Ситнік В.А., Жуковський М.О. Робочий зошит для проведення практичних занять з дисципліни «Організація ветеринарної справи». - Київ, 2018. – 80 с.

97. Структура центрального апарату Держпродспоживслужби Режим доступу:

http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%A3%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%A0%D0%90_%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%82.pdf.

98. Фінансові новини України Finance. ua [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/382615/ne-napruzhuuyuchys-v-yakyh-krajinah-najkorotshyj-robochyj-tyzhden-infografika>

99. Шпикуляк О.Г. Особливості мотивації та стимулювання праці в аграрних підприємствах // Збірник наукових праць Вінницького державного аграрного університету. – 2003. - Вип. 14. - С.189-194.

ДОДАТКИ

ЗРАЗКИ ОСНОВНИХ ФОРМ ОБЛІКУ:

Зразок титульного аркуша

Форма № 1 – вет

Ж У Р Н А Л для реєстрації хворих тварин

(назва установи, служби ветеринарної медицини господарства)

(району)

(розпочатий) (закінчений)

Журнал для реєстрації хворих тварин (форма № 1 – ВЕТ) (Додаток 1)

Порядковий номер		Дата і місяць	Господарство, власник, утримувач тварини, адреса	Вид, стать, вік, кличка, ідентифікаційний № тварини	Дата захворювання	Анамнез, клінічні показники	Діагноз первинний	Лікувальна допомога, рекомендації	Діагноз заключний	Результат перебігу хвороби	Термін очікувального періоду (дні)	Дотримання очікувальних періодів (так, ні)	Особливі відмітки	Прізвище спеціаліста який проводив лікування та підпис
Первинний облік	Повторний облік													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Примітка: За цією формою журналу здійснюють реєстрацію хворих тварин. Журнал прошнуровують і скріплюють печаткою, його аркуші нумерують. При стаціонарному лікуванні племінних та високопродуктивних тварин, крім журналу, на кожну тварину ведуть історію хвороби за формою наведеною у додатку 2.

Журнал для запису епізоотичного стану району (міста) (форма № 3вет) (Додаток 3)

1	2	3	4	5	6	7	Кількість тварин						14	15	16
							8	9	10	11	12	13			
Дата	Населений пункт, господарство, ферма відділення	Дата виникнення хвороби	Вид тварин, вік	Дані про встановлення діагнозу	Виявлені або передбачувані джерела збудника інфекції	Дата і номер розпорядження державної адміністрації про оголошення господарства, пункту неблагополучним і встановлення карантину або обмежень	захворіло	загинуло	Вимушено забито або знищено	вимушено щеплено	Піддано дослідженню	Залишилось хворих на кінець року	Дата і номер розпорядження державної адміністрації про оголошення господарства благополучним або скасування карантину (обмежень)	Особливі помітки	Прізвище фахівця, який зробив запис
							Назва хвороби								

Журнал обліку дезінфекції, дезінсекції і дератизації (форма № 10–вет.) (Додаток 4)

№ з/п	Назва об'єкту	Вид санітарного заходу (дезінфекція, дезінсекція, дератизація)	Дата проведення робіт, заходу			Назва використаних засобів, їх концентрація, час експозиції	Об'єм дезрозчину	Вміст активної речовини (№ експертизи)	Контроль якості дезінфекції		Підпис відповідального за проведення робіт
			Профілактичні	Вимушені	Повторні				№ експертизи	відповідність	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Журнал обліку наслідків огляду забійних тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясопродуктів на бойні (забійному пункті)(форма № 33 – вет) (Додаток 5)

№ П/П	Датан надходження тварини	Вид тварин	Кількість голів	Назва господарства, яке доставило тварин, прізвище і адреса власника тварин	Номер і дата видачі ветеринарного свідоцтва (довідки) і ким видано (прізвище лікаря ветеринарної медицини)	Наслідки передзабійного ветеринарного огляду		Результати експертизи		Наслідки бактеріологічного та радіологічного досліджень і трихінелоскопії (номер та дата аналізу)	Із оглянутого м'яса і м'ясопродуктів направлено: (кг)			Підпис лікаря ветеринарної медицини, який проводив огляд тварини і експертизу м'яса
						Дані клінічного огляду і вимірювання температури тіла	Висновок лікаря ветеринарної медицини	Назва виявленої хвороби	Кількість випадків		на технічну переробку і утилізацію	на незараження і пром. переробку	Випущено без обмежень	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Форма журналу обліку руху ветеринарних препаратів на молочнотоварних фермах (Додаток 6)

№ з/п Дата	Найменування препарату	Виробник номер серії, термін придатності, форма випуску	Кількість препарату	Постачальник назва, серія номер ліцензії	Використання		Залишок	Підпис відповідально ї особи
					Вид робіт	Кількість		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

**Форма журналу проведення поетадiйного контролю виробництва
молока та молочних продуктiв (Додаток 7)**

/п	Дата	Виявленi порушення з посиланням на нормативнi документи, якими встановленi данi вимоги (санiтарнi правила, технологiчнi iнструкцiї, iнше)	Дата усунення порушення	Вiдповiдальний за виконання	Примiтка
1	2	3	4	5	6

Примiтка: Журнал веде та зберiгає офiцiйний лiкар ветеринарної медицини, який обслуговує переробне пiдприємство. Його аркушi нумерують, прошнуровують i скрiплюють печаткою державної установи ветеринарної медицини, яка здiйснює державний ветеринарно-санiтарний нагляд.

(Додаток 8)

Форма журналу обліку проведення досліджень тварин на мастити в господарстві

№ з/п	Назва господарства, (населеного пункту, району)	Ідентифікаційний номер тварини	Дослідження на мастит тощо												Примітка
			місяці												
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	

ЗАТВЕРДЖЕНО
 наказ Головного державного
 інспектора ветеринарної медицини
 України 10.08.2009 № 104

Форма
 журналу реєстрації видачі ветеринарних довідок
 (Додаток 9)

№ п/п	Дата видачі	Номер ветеринарної довідки	Видано: найменування юридичної особи та її місцезнаходження або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи чи фізичної особи-підприємця та її місце проживання	Найменування продукції; вид тварин	Кількість: кг, місьць, штук, голів	Пункт відправки	Пункт призначення	Вид транспорту	Ідентифікаційний номер тварин/реєстраційний номер опису тварин	Сума отриманих коштів	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яка видала ветеринарну довідку та її підпис

**Форма журналу реєстрації видачі ветеринарних свідоцтв форми № 1, 2, 3
(Додаток 10)**

№ п/п	Дата видачі	Серія та номер ветеринарного свідоцтва	Видане: найменування юридичної особи та її місцезнаходження або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи чи фізичної особи-підприємця та місце її проживання	Вид товару та його кількість	Виходить (вивозиться) – назва населеного пункту, господарства або власника	Пункт, станція призначення, назва конкретного одержувача та його назва	Прямують: залізницею, водним, автомобільним, повітряним транспортом	Експертний висновок державної лабораторії ветеринарної медицини / результати діагностичних, профілактичних обробок, включаючи дослідження і щеплення / ветеринарні документи	Ідентифікаційний номер тварин/реєстраційний номер опису тварин	Сума отриманих коштів	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яка видала ветеринарне свідоцтво та її підпис

Примітка: Форма журналу використовується для реєстрації видачі ветеринарних свідоцтв для країн СНД форми № 1, № 2 та № 3, а також ветеринарних свідоцтв форми № 1 та № 2 при переміщенні товарів за межі території АР Крим, областей, міст Києва та Севастополя, районів, міст.

Форми журналів ведуться окремо для кожної форми ветеринарного свідоцтва.

**Форма журналу реєстрації видачі міжнародних ветеринарних сертифікатів
(Додаток 11)**

	№ п/п
	Дата видачі
	Серія та номер міжнародного ветеринарного сертифікату
	Виданий: найменування юридичної особи та її місцезнаходження або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи чи фізичної особи-підприємця та місце її проживання
	Найменування товару
	Кількість місьць (голів) / вага
	Найменування та місцезнаходження виробника
	Країна призначення
	Найменування та місцезнаходження одержувача
	Експертний висновок державної лабораторії ветеринарної медицини / результати діагностичних, профілактичних обробок, включаючи дослідження і щеплення, / інші дані
	Вид транспорту
	Пункт перетину кордону
	Сума отриманих коштів
	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яка видала міжнародний ветеринарний сертифікат та її підпис

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ (Додаток 12)

Форма № 1-ВЕТ

Подають:		Терміни подання		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Мінагрополітики України 30 грудня рік 2005 №775 за погодженням з Держкомстатом України Місячна Поштова		
Керівники державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарної медицини господарств незалежно від форм власності та ті що займаються підприємницькою ветеринарною діяльністю		У строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності				
Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складачі інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

Тільки для підприємств державного сектору

Звіт

про заразні хвороби тварин
за _____ 20__ р.

Види тварин та назва хвороби	Код хвороби	За звітний період				Оздоровлено пунктів	Залишилось на кінець звітного періоду	
		Виявлено неблагополучних пунктів	Захворіло голів	Вибуло голів			Неблагополучних пунктів	Хворих тварин голів
				забито	загинуло			
А	Б	1	2	3	4	5	6	7

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

(дата)

(посада)

(підпис, № телефону)

(прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ (Додаток 13)

Форма № 1А-ВЕТ

Подають:				Терміни подання		
Керівники державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарної медицини господарств незалежно від форм власності та ті що займаються підприємницькою ветеринарною діяльністю				В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності		
Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	Міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Мінагрополітики України
30 грудня 2005 р. №775
за погодженням з Держкомстатом України
Квартальна
Поштова

* Тільки для підприємств державного сектору

Звіт
про ветеринарні протиепізоотичні заходи за _____ квартал 20__ р.

1. Діагностичні дослідження

Видит варин та назва досліджень	Код хвороби	План звітнього кварталу, тисяч досліджень	Проведено досліджень, тисяч досліджень	Реагувало позитивно, голів	% виконання планових досліджень
А	Б	1	2	3	4

2. Щеплення та лікувально-профілактичні заходи

Вид тварин назва хвороби	Код хвороби	План звітнього кварталу тисяч головообробок	Проведено заходів, тисяч головообробок	% виконання планових заходів
А	Б	1	2	3

3. Ветеринарно-санітарні роботи

Вид робіт	Коди робіт	План звітнього кварталу		Оброблено тваринницьких приміщень, територій ферм, підприємств		% виконання планових робіт	
		кількість об'єктів	тис. кв. м.	кількість об'єктів	тис. кв. м.	кількість об'єктів	тис. кв. м.
А	Б	1	2	3	4	5	6
дезінфекція профілактична	510						
дезінфекція вимушена	530						
дезінсекція	550						
дератизація	551						

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

_____ (дата)

_____ (посада)

_____ (підпис, № телефону)

_____ (прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
(Додаток 14)

Форма № 2-ВЕТ

Подають:		Терміни подання		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Мінагрополітики України дата 30місяць грудень рік 2006 № 775 за погодженням з Держкомстатом України Квартальна Поштова	
Директори державних лабораторій ветеринарної медицини		В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності			
Найменування організації – складача інформації					
Поштова адреса					
Коди організації - складача					
за ЄДРПОУ	Території (КОАТУУ)	Виду економічної діяльності (КВЕД)	форми власності (КФВ)	Організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	Міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*
1	2	3	4	5	6

- Тільки для підприємств державного сектору

Звіт
про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань інфекційної патології
за _____ квартал 20__ р.

Дослідження на бактеріальні хвороби

№п/п	Найменування хвороби, вид тварин, досліджуваного матеріалу	Кількість	Проведено досліджень									отримано позитивних результатів		
			патологоанатомічних	мікроскопічних		бактеріологічних	біологічних	серологічних			гістологічних			
				світлової	люмінесцентної			РА	РП, РДП	РН			Інші реакції РПК	
	2	3	4	5	6	7	8		10	11	12	13	14	

Дослідження на вірусні хвороби

№п/п	Назва хвороби, виду тварини, досліджуваного матеріалу	Кількість матеріалів	Проведено досліджень												Отримано позитивних результатів гістологічних				
			патологоанатомічних	мікроскопічних		вірусологічних		біологічних	серологічних										
				світлової	люмінесцентної	КЕ	КК		РА	РЗК	РП, РДП	РН	РНГА	РЗГА		РЗГА	РГА, РГАД	ІФА	

Серологічні дослідження

№	Назва хвороби, виду тварин, досліджуваного матеріалу	Кількість матеріалів в	Проведено досліджень							Отримано позитивних результатів, в т.ч. в ІФА
			РА, КР	РЗ	РТЗК	РБП	РМА	РП, РДП	ІФА	

Клінічне дослідження крові

Вид досліджуваного матеріалу тварини,	Кількість матеріалів	Проведено гематологічних досліджень	Результат досліджень	
			Вище норми	Нижче норми
1	2	3	4	5
Підрахунок кількості лейкоцитів				
Підрахунок кількості еритроцитів				
Виведення лейкоформули				
Визначення гемоглобіну				
Визначення ШОЕ				
Визначення кольорового показника				

Дослідження на лейкоз

Назва хвороби, виду тварини, дослідженого матеріалу	Кількість матеріалів	Проведено досліджень			ІФА	ПЛР	Отримано позитивних результатів
		Серологічних (РІД)	Гематологічних	Гістологічних			
1	2	3	4	5	7	8	

Дослідження на паразитарні захворювання (з продовженням)

№ п/п	Найменування видів тварин, досліджуваного матеріалу, показників	Кількість матеріалів	Проведено досліджень				Отримано позитивних результатів
			Патолого-анатомічних	Мікроскопічних	Культуральних	Копрологічних	
1	2	3	4	5	6	7	8

Дослідження на паразитарні захворювання (продовження)

№ п/п	Кількість матеріалів	Дослідження на ІФА	Отримано позитивних результатів	В штучному шлунковому соку	Компресорна трихінелоскопія
1	2	3	4	5	6

Патоморфологічні дослідження

№№ п/п	Назва хвороби, виду тварини, досліджуваного матеріалу	Кількість матеріалів	Проведено досліджень		Отримано позитивних результатів
			гістологічних	патологоанатомічних	
1	2	3	4	5	6

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається.

_____ (дата)

_____ (посада)

_____ (підпис і № телефону)

_____ (прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ (Додаток 15)

Форма № 2А-ВЕТ

Подають:				Терміни подання		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Мінагрополітики України дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775 за погодженням з Держкомстатом України Річна Поштова	
Директори державних лабораторій ветеринарної медицини				В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності			
Найменування організації – складача інформації							
Поштова адреса							
Коди організації - складача							
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	організаційно- правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*		
1	2	3	4	5	6	7	

Тільки для підприємств державного сектору

З В І Т

про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини з питань незаразної патології та дослідження сировини, продуктів тваринного походження кормів тощо за 20 __ р.

Дослідження на мікози

№ п/п	Назва захворювання	Кількість матеріалів	Проведено досліджень			Отриман опозитивних результатів
			патоанатомічних	світлова мікроскопія	бактеріологічних	
2		3	4	5	6	7

Санітарно-мікологічні дослідження кормів

№ п/п	Назва досліджуваного матеріалу	Кількість матеріалу	Проведено досліджень				Отримано позитивних результатів
			органолептичних	мікроскопічних	бактеріологічних	біологічних	
	2	3	4	5	6	7	8

Хіміко-токсикологічні та мікологічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології

№ з/п	Найменування показника	Проведено досліджень																									
		органолептичних						біологічних						токсикологічних													
		соковиті корми		концентрати		премікси		вода		Концкорми		Вітамінні препарати		Соковиті корми		премікси		комбікорм		зернові та продукти їх переробки		шрот, макуха		мінеральні добавки		рибне та м'ясокісткове борошно	
кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів	кількість зразків	отримано позитив. результатів		

Примітка 1. Показники заносити по групах:

1. Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2. Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3.Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксинтаїн.

4.Нітрати, нітрити.

5.Алкалоїди,

6.Нітрозаміни.

7.Гормони: діетильстильбестрол, естрадіол тощо.

8.Гістамін.

9.Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2.При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства - виробника, дату виготовлення, тощо.

При дослідженні патматеріалу, спеціалісти відділу повинні детально описати: назву області, району, господарства, в якому виявлено захворювання, вид тварин, кількість хворих, кількість загиблих, клінічні ознаки тощо.

Хіміко-токсикологічні та мікологічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології

№з/п	Найменування показника	Проведено досліджень													
		токсикологічних													
		патматеріал													
		коні		ВРХ		ДРХ		свині		птиця		риба		бджоли	
кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Примітка 1.Показники заносити по групах:

1.Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2.Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьвмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3.Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксинтаїн.

4.Нітрати, нітрити.

5.Алкалоїди, глюкозиди.

6.Нітрозаміни.

7.Гормони: діетильстильбестрол, естрадіолтощо.

8.Гістамін.

9. Антибіотики

10.Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства - виробника, дату виготовлення, тощо.

При дослідженні патматеріалу, спеціалісти відділу повинні детально описати: назву області, району, господарства, в якому виявлено захворювання, вид тварин, кількість хворих, кількість загиблих, клінічні ознаки тощо.

Токсикологічні дослідження сировини, кормів

№	Найменування показників	Проведення досліджень								
		Соковиті корми		Комбікорми		Премікси		Мінеральні добавки		
		Кількість зразків	Отримано позитивних результатів	Кількість зразків	Отримано позитивних результатів	Кількість зразків	Отримано позитивних результатів	Кількість зразків	Отримано позитивних результатів	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Примітка 1. Показники заносити по групах:

1. Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2. Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьвмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3. Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксин та ін.

4. Нітрати, нітрити.

5. Алакоїди, глюкозиди.

6. Нітрозаміни.

7. Гормони: діетильтільбестрол, естрадіол тощо.

8. Гістамін.

9. Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2. При виявленні позитивних результатів дослідження, спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення тощо.

Токсикологічні дослідження сировини, кормів

№	Найменування показників	Проведення досліджень								
		Борошно тваринного походження		Вітамінні препарати		Корми для не продуктивних тварин		Інші корми		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Примітка 1. Показники заносити по групах:

1. Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2. Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьвмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3. Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксин та ін.

4. Нітрати, нітрити.

5. Алкалоїди, глюкозиди.

6. Н.ітрозаміни.

7. Гор.мони: діетильстільбестрол, естрадіол тощо.

8. Гістамін.

9. Антибіотики

10. Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2. При виявленні позитивних результатів дослідження, спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати кількість продукції, назву підприємства виробника,

Токсикологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№ з/п	найменування показників	Проведено досліджень									
		м'ясо		ковбаси та кулінарні вироби з м'яса, в т.ч. птиці		консерви м'ясні та м'ясо-рослинні		субпродукти сільськогосподарських тварин		яйця та яйцепродукти	
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Примітка 1. Показники заносити по групах:

1. Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2. Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьвмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3. Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксин та ін.

4. Нітрати, нітрити.

5. Алкалоїди, глюкозиди.

6. Н.ітрозаміни.

7. Гор.мони: діетильстільбестрол, естрадіол тощо.

8. Гістамін.

9. Антибіотики

10. Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2. При виявленні позитивних результатів дослідження, спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати кількість продукції, назву підприємства виробника.

Токсикологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№	Найменування япоказників	Проведення досліджень										
		Молоко і молочні вироби		Консерви молочні		Молоко і молочні вироби сухі		Сири та вироби з сиру		Риба свіжа, охолоджена, морожена		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивно результатів в зразків	кількіс ть зразків	отримано позитивних результатів зразків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

Примітка 1. Показники за носителями груп:

1. Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2. Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьвмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3. Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксин та ін.

4. Нітрати, нітрити.

5. Алакоїди, глюкозиди.

6. Нітрозаміни.

7. Гормони: діетилстильбестрол, естрадіол тощо.

8. Гістамін.

9. Антибіотики

10. Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2. При виявленні позитивних результатів дослідження, спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати кількість продукції, назву підприємства виробника.

Токсикологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№	Найменування показників	Проведення досліджень											
		Риба солена, копчена, в'ялена, оселедці, баличні вироби		Ікра, молюски, ракоподібні та інші продукти моря		Масло тваринне		Продукти бджільництва		Казеїн		Інші види продукції	
		Кількість зразків	Отримано позитивних зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних зразків	зразків	зразків
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Примітка 1. Показники заносити по групах:

1. Солі важких металів: кадмій, свинець, цинк, мідь, ртуть та ін.

2. Пестициди: ХОС, ФОС, синтетична група піретроїдів, ртутьвмісні пестициди, пестициди карбонатної групи та інші пестициди.

3. Мікотоксини: афлатоксини, Т-2 токсин, зеараленон, дезоксиніваленон, патулін, охратоксинтаїн.

4. Нітрати, нітрити.

5. Алакоїди, глюкозиди.

6. Нітрозаміни.

7. Гормони: діетильстильбестрол, естрадіол тощо.

8. Гістамін.

9. Антибіотики

10. Перераховуються інші токсикологічні показники, за якими проводились дослідження.

Примітка 2. При виявленні позитивних результатів дослідження, спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати кількість продукції, назву підприємства виробника.

Фізико-хімічні та біохімічні дослідження кормів, комбикормів, кормових добавок, води та харчової продукції

		Проведено досліджень кормів																	
		концентровані корми		молоко і молочні продукти		сухе молоко		лактоза		казеїн технічний		М'ясо		яєчний порошок		риба свіжа, охолоджена, морожена, сушена, рибопродукти та пресерви		вода	
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів
№	Найменування показників																		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Фізико-хімічні та біохімічні дослідження кормів, комбикормів, кормових добавок, води та харчової продукції

№ з/п	Найменування показників	Проведено досліджень кормів																		
		корми для не продуктивних тварин		премікси		вітамінні препарати та добавки		кормові та мінеральні добавки		борошно тваринного походження		макуха і шпрот		соковиті корми		зерно		грубі корми		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Біохімічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології

№з/п	Найменування показника	Проведено досліджень												
		коні		ВРХ		ДРХ		свині		птиця		Інші види		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Біохімічні дослідження при діагностиці захворювань неінфекційної патології

з/п	Найменування показника	Проведено досліджень												
		коні		ВРХ		ДРХ		свині		птиця		інші види		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
	Молоко													
	Разом													
	Сеча													
	Разом													
	Печінка													
	Разом													
	Яйця													
	Тощо													
	Всього													

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Мікробіологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№ /п	Найменування показників	Проведено досліджень										
		молоко й молочні вироби		Консерви молочні		молоко й молочні вироби сухі		сири та вироби з сиру		Риба свіжа, охолоджена, морожена		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Мікробіологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№з/ п	Найменування показників	Проведено досліджень											
		риба солена, копчена, в'ялена, оселедці, баличні вироби		ікра, молюски, ракоподібні та інші продукти моря		масло тваринне		продукти бджільництва		казеїн		інші види продукції	
		кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів	кількість зразків	отримано позитивних результатів		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Мікробіологічні дослідження сировини, кормів

№	Найменування показників	Проведено досліджень					
		Борошно тваринного походження		Корми для непродуктивних тварин		Інші корми	
		кількість зразків	отримано позитивних результатів (вище МДР) зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів (вище МДР) зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів (вище МДР) зразків

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Мікробіологічні дослідження сировини, кормів

№ п/п	Найменування показників*	Проведення досліджень			
		Комбікорми		Премікси	
		кількість зразків	Отримано позитивних результатів (вище МДР) зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів (вище МДР) зразків
1	2	3	4	5	6

Примітка. При виявленні позитивних результатів дослідження спеціалісти відділу повинні в текстовому варіанті звіту детально описати: кількість продукції, назву підприємства виробника, дату виготовлення, тощо.

Радіологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№	Найменування показників	Проведення досліджень										
		Молоко й молочні вироби		Консерви молочні		Молоко й молочні вироби сухі		Сири та вироби з сиру		Риба свіжа, охолоджена, морожена		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

Радіологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№	Найменування показників	Проведення досліджень										
		М'ясо		Ковбаси та кулінарні вироби з м'яса, в т.ч. птиці		Консерви м'ясні та м'ясо-рослинні		Субпродукти сільськогосподарських тварин		Яйця та яйцепродукти		
		кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

Радіологічні дослідження при виробництві, експорті та імпорті сировини, продуктів харчування

№	Найменування показників	Проведення досліджень												
		Риба солена, копчена, в'ялена, оселедці, баличні вироби		Ікра, молюски, ракоподібні та інші продукти моря		Масло тваринне		Продукти бджільництва		Казеїн		Інші види продукції		
		Кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	Кількість зразків	отримано позитивних результатів зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних результатів зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних результатів зразків	Кількість зразків	Отримано позитивних результатів зразків			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

Ветеринарно-санітарна експертиза сировини, продуктів харчування на ринках (з продовженням)

Найменування, показників, на які проводились дослідження	Проведено експертиз														
	яловичина					свинина					баранина				
	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Ветеринарно-санітарна експертиза сировини, продуктів харчування на ринках (з продовженням)

Найменування, показників, на які проводились дослідження	Проведено експертиз														
	м'ясо копчене					ковбасні вироби					молоко і молокопродукти				
	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію

Ветеринарно-санітарна експертиза сировини, продуктів харчування на ринках (з продовженням)

Найменування, показників, на які проводились дослідження	Проведено експертиз														
	риба і рибопродукти					яйця					мед				
	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію

Ветеринарно-санітарна експертиза сировини, продуктів харчування на ринках (з продовженням)

Найменування, показників, на які проводились дослідження	Проведено експертиз									
	Рослинна продукція					Жири рослинного походження				
	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію	експертизи	дослідження	тисяч тон	отримано позитивних результатів	не допущено в реалізацію
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

(дата)

(посада) (підпис № телефону)

(прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Додаток 16

Форма № 3-ВЕТ

Подають:	Терміни подання
Директори районних, міжрайонних, міських, обласних, Республіканської АР Крим, Центральної державних лабораторій ветеринарної медицини	В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Мінагрополітики України
дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
за погодженням з Держкомстатом України
Річна
Поштова

Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	форми власності (КФВ)	організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

Тільки для підприємств державного сектору

ЗВІТ

про роботу державних лабораторій ветеринарної медицини про результати радіологічних досліджень об'єктів ветеринарного нагляду і з цивільної оборони за 20 __ рік

Потужність дози гамма-випромінювання по контрольних пунктах в областях України

№ з/п	Населений пункт, район	Потужність дози гамма-вимірювання				
		1	2	3	4	середня
1						
2						

Результати радіометричних, спектрометричних і радіохімічних досліджень
Загальна кількість радіологічних досліджень (усього по області) _____

Загальна кількість досліджень радіологічного відділу _____

- радіометричних _____
- спектрометричних _____
- радіохімічних _____
- в т.ч.:
- на стронцій - 90 _____
- на цезій-137 _____
- на свинець-210 _____
- на інші радіонукліди _____

Загальна кількість радіологічних досліджень (районних, міжрайонних ДЛВМ) _____

Загальна кількість радіологічних досліджень (державних лабораторій ВСЕ) _____

Характеристика приладів. Контрольних джерел, градуювальник розчинів, на яких здійснюються дослідження в радіологічному відділі

№ з/п	Назва приладу контрольних джерел та градуювальник розчинів	Дата виготовлення	Дата останньої повірки	Метрологічні характеристики	Коефіцієнт зв'язку *			Примітка
					Sr 90	Cs 137	Pb 210	

*) для радіохімічних досліджень

3. методикою дослідження:

- Радіометричні дослідження _____
-
- Спектрометричні дослідження _____
-
- Радіохімічні дослідження _____
-

ДЕРЖАВНА СТАТИСТИЧНА ЗВІТНІСТЬ

ДОДАТОК 17 Форма № 4-ВЕТ

Подають:	Терміни подання
Науково-дослідні інститути ветмедицини, факультети ветеринарної медицини учбових закладів, директори державних лабораторій ветеринарної медицини	В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Мінагрополітики України
дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
за погодженням з Держкомстатом
України
Річна
Поштова

Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	форми власності (КФВ)	організаційно- правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

* Тільки для підприємств державного сектору

Звіт
про наявність та рух патогенних та непатогенних культур, мікроорганізмів, токсинів
та отрут тваринного та рослинного походження за 20_ р.

№	Назва		Одиниця виміру (штук пробірок, шт. ампул, мг,мл)	Було матеріалу на початок року	Поступило	Витрати на протязі року			Залишилося матеріалу на кінець року	Примітка
	Збудника (токсину)	штаму				передано	Використано в роботі	знищено		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

(дата)

(посада)

(підпис, № телефону)

(прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ДОДАТОК 18 Форма № 5-ВЕТ

Подають:				Терміни подання		
Керівники установ державної ветеринарної медицини за даними спеціалістів ветеринарної медицини, у тому числі господарств незалежно від форм власності				В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності		
Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Мінагрополітики України
 дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
 за погодженням з Держкомстатом України
 Піврічна
 Поштова

* Тільки для підприємств державного сектору

ЗВІТ
про ветеринарно-санітарний контроль і нагляд на забійно-санітарних пунктах господарств і подвірні та в державних
лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках
за _____ півріччя _____ р.

1. Кількість тварин забитих на забійно-санітарних пунктах господарств і подвірні
та результати передзабійного огляду і післязабійної ветсанекспертизи тварин

Назва хвороби	Коди	Велика рогата худоба	Свині	Вівці і кози	Коні
А	Б	1	2	3	4
1. Оглянуто - всього:	01				
назабійно-санітарних пунктах	02				
подвірні	03				
2. Виявлені хвороби, випадків:					
сибірка	04				
туберкульоз	05				
бруцельоз	06				
лейкоз	07				
сальмонельоз	08				
цистицеркоз (фіноз)	09				
трихінельоз	10				
ехінококоз	11				
інші інфекційні хвороби	12				
інші інвазійні хвороби	13				
3. Направлено м'яса на: знешкодження (туш)	14				
знешкодження (тон)	15				
утилізацію (туш)	16				
утилізацію(тон)	17				
4. Направлено субпродуктів на: знешкодження (тон)	18				
утилізацію (тон)	19				
5. Вимушено забито тварин, голів	20				

II. Ветеринарно-санітарна експертиза м'яса та інших харчових продуктів в державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках

Найменування продуктів	Коди	Велика рогата худоба	Свині	Вівці і кози	Інші види тварин	Молоко і молочні продукти	Яйця (тис. шт)	Риба і рибопродукти	Мед	Овочі і фрукти	Готові харчові продукти промислового виготовлення	Інші харчові продукти
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Оглянуто (проведено експертиз), всього	23											
2. Проведено лабораторних досліджень, всього	24											
3. Виявлені хвороби, випадків												
сибірка	25											
туберкульоз	26											
сальмонельоз	27											
Цистицеркоз (фіноз)	28											
трихінельоз	29											
ехінококоз	30											
Інші інфекційні хвороби	31											
Інші інвазійні хвороби	32											
Незаразні хвороби	33											

4. Не допущено в реалізацію, всього (туш)	34											
всього (тон)	37											
у т.ч. направлено м'яса на: знешкодження (туш)	36											
знешкодження (тон)	37											
у т.ч. направлено м'яса на: утилізацію(туш)	38											
утилізацію (тон)	39											
у т.ч. направлено субпродуктів на: знешкодження (тон)	40											
утилізацію (тон)	41											

* - тис. штук.

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

_____ (посада)

_____ (підпис, № телефону)

(прізвище і № телефону виконавця)

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Мінагрополітики України
 30 грудня 2005 р. № 775
 за погодженням з Держкомстатом України

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ДОДАТОК 19

ФОРМА № 6-ВЕТ
 Піврічна
 Поштова

Подають:				Терміни подання		
Офіційні (уповноважені) лікарі ветеринарної медицини босць, м'ясоптахопереробних підприємств незалежно від форм власності або інші спеціалісти державної служби ветмедицини, які здійснюють державний нагляд та контроль				В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності		
Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації – складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	форми власності (КФВ)	організаційно-правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)	
1	2	3	4	5	6	7

* Тільки для підприємств державного сектору

ЗВІТ
про ветеринарно-санітарний нагляд та контроль на бойнях, м'ясоптахопереробних підприємствах
за ___ півріччя ___ р.

1. Кількість і стан тварин, які надійшли на забій

Найменування показника	Коди	Велика рогата худоба	Свині	Вівці і кози	Коні	Птиця	Інші види тварин
А	Б	1	2	3	4	5	6
1. Надійшло і оглянуто тварин	01						
2. Зареєстровано хвороб, випадків:							
бруцельоз	02					X	X
туберкульоз	03			X			X
ящур	04					X	X
чумасвиной	05	X		X	X	X	X
лейкоз	06						
Інші заразні хвороби	07						
Незаразні хвороби	08						
3. Загинуло при транспортуванні	09						
4. Загинуло на базах підприємств	10						
5. Направлено на санітарну бойню	11						

II. Ветеринарно-санітарна експертиза м'яса та інших харчових продуктів в державних лабораторіях ветеринарно-санітарної експертизи на ринках

Найменування продуктів	Коди	Велика рогата худоба	Свині	Вівці і кози	Інші види тварин	Молоко і молочні продукти	Яйця (тис. шт.)	Риба і рибопродукти	Мед	Овочі і фрукти	Готові харчові й продукти промислового виготовлення	Інші харчові продукти
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Оглянуто	23											
2. Проведено	24											
3. Виявлені хвороби, випадків												
сибірка	25					X	X	X	X	X	X	X
туберкульоз	26					X	X	X	X	X	X	X
сальмонельоз	27									X		
Цистицеркоз (фіноз)	28					X	X	X	X	X	X	X
трихінельоз	29	X		X		X	X	X	X	X	X	X
ехінококоз	30					X	X	X	X	X	X	X
Інші інфекційні хвороби	31									X		
Інші інвазійні хвороби	32					X	X			X	X	
Незаразні хвороби	33											
1 4. Не допущено в реалізацію, всього (тон)	34 37					X	X	X	X	X	X	X
у т.ч. направлено м'яса на:	36					X	X	X	X	X	X	X
1 знешкодження (тон)	37						*					
у т.ч. направлено м'яса на:	38					X	X	X	X	X	X	X
1 утилізацію (тон)	39						*					
1 у т.ч. направлено субпродуктів	40					X	X	X	X	X	X	X
(утилізацію (тон)	41					X	X	X	X	X	X	X

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ДОДАТОК 20 Форма № 8-ВЕТ

Подають:	Терміни подання
Керівники регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті та їх структурних підрозділів	В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Мінагрополітики України
 дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
 За погодженням з Держкомстатом
 України
 Річна
 Поштова

Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	організаційно- правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складачі інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

- Тільки для підприємств державного сектору

ЗВІТ
про ветеринарно-санітарний нагляд при перевезеннях продуктів тваринництва та заразних хвороб
тварин, виявлені при транспортуванні за 20__ р.

Продукти, сировина, вид тварин	Операції	Оглянуто тварин, продуктів та сировини				Затримано вагонів, суден, літаків, автомашин	Виявлено хворих			Не допущено до навантаження, виявлено при вивантаженні, знято в транзиті продуктів, сировини, хворих тварин	Надана лікувальна допомога (голів)	Знято трупів (голів)
		партій	вагонів, суден, літаків, автомашин	голів	тон		партій	голів	назва хвороб			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається
 (дата) (посада)

(підпис № телефону)

_____ (прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ДОДАТОК 21

Форма № 9-ВЕТ

Подають:	Терміни подання
Керівники регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті та їх структурних підрозділів	В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Мінагрополітики України
 (орган державної влади)
 дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
 за погодженням з Держкомстатом
 України

Поштова
Річна

Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	форми власності (КФВ)	організаційно- правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

- Тільки для підприємств державного сектору

ЗВІТ
про ветеринарно-санітарну обробку транспортних засобів за 20__ р.

Назва залізниці	Підлягало обробці на своїй дорозі (по категоріях)			Поступило з інших доріг (по категоріях)			Направлено на інші дороги (по категоріях)			Зроблено на своїй дорозі (по категоріях)		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

 (дата)

 (посада)

 (розшифровка підпису № телефону)

 (прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ДОДАТОК 22 Форма № 10-ВЕТ

Подають:			Терміни подання			
Керівники регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті та їх структурних підрозділів			В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності			
Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	Форми власності (КФВ)	організаційно- правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Мінагрополітики України
(орган державної влади)
дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
за погодженням з Держкомстатом України
Річна
Поштова

Тільки для підприємств державного сектору

**ЗВІТ про роботу пункту державного ветеринарно-санітарного контролю
та нагляду на державному кордоні та транспорті за 20__ р.**

Вид тварин	Партій	Голів	
1	2	3	4

I. Надійшло на державний кордон і оглянуто голів (при імпорті, експорті)

Всього:

а) оглянуто

б) не допущено до прослідкування

II. При імпорті (експорті) продуктів і сировини тваринного походження

Назва продуктів і сировини по видах тварин	Одиниця виміру: тонн, кг, тис. шт	Поступило і оглянуто	Не допущено до прослідкування через кордон	
1	2	3	4	5

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

(дата)
(підпис № телефону)

(посада)

(прізвище та № телефону виконавця)

ЗВІТНІСТЬ З ПИТАНЬ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ДОДАТОК 23 Форма № 11-ВЕТ

Подають:	Терміни подання
Керівники державних установ ветеринарної медицини, служб ветеринарно медицини господарств, м'ясоптахопереробних підприємств, підприємств по виготовленню та реалізації ветеринарних препаратів, що займаються підприємницькою ветеринарною практикою	В строки згідно з Інструкцією по ветеринарній звітності

ЗАТВЕРДЖЕНО
 Наказ Мінагрополітики України
 (орган державної влади)
 дата 30 місяць грудень рік 2006 № 775
 за погодженням з Держкомстатом
 України
 Річна
 Поштова

Найменування організації – складача інформації						
Поштова адреса						
Коди організації - складача						
за ЄДРПОУ	території (КОАТУУ)	виду економічної діяльності (КВЕД)	форми власності (КФВ)	організаційно- правової форми господарювання (КОПФГ)	міністерства іншого центрального органу, якому підпорядкована організація - складач інформації (КОДУ)*	
1	2	3	4	5	6	7

Тільки для підприємств державного сектору

ЗВІТ
про забезпечення кадрами ветеринарної медицини

№п/п	Найменування організацій, установ, фізичних та юридичних осіб, які працюють за ліцензіями	Кількість установ	Чисельність на 1 січня 20 _____ року				в тому числі з закінченою ветеринарною освітою
			лікарів ветмедицини		ветфельдшерів ветмедицини		
			По штату	наявність	По штату	наявність	
	2	3	4	5	6	7	8

Пояснювальна записка на _____ аркушах додається

_____ (дата)

_____ (посада)

_____ (підпис № телефону)

(прізвище та № телефону виконавця)

ДОДАТОК 24

А К Т на диспансеризацію

“ _____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Комісія у складі _____ (посада, прізвище та ініціали)

провела диспансеризацію _____ (вказати вид тварин, їх розміщення)

При обстеженні господарства (ферми) встановлено:

1. Утримання тварин (стан приміщень, вентиляція, каналізація, характер прив'язі тощо)

2. Догляд (розпорядок дня, чистота приміщення, моціон тощо) _____

3. Годівля і водопій _____

4. Характер використання тварин _____

Всього обстежено _____ голів.

При дослідженні тварин виявлено хворих _____ голів, або % _____ до загальної кількості оглянутих:

із них за видами хвороб:

– _____ (%)	інфекційні _____	голів
– _____ (%)	інвазійні _____	голів
– _____ (%)	внутрішні незаразні _____	голів
– _____ (%)	хірургічні _____	голів
– _____ (%)	акушерсько-гінекологічні _____	голів
– _____ (%).	хвороби вимені _____	голів

ВИСНОВКИ:

Із числа виділених хворих тварин підлягають згідно з описом:

- 1). негайній ізоляції _____ голів;
- 2). додатковому дослідженню і лікуванню _____ голів;
- 3). бракуванню _____ голів.

Пропозиції щодо оздоровлення господарства (по догляду, утриманню, годівлі тощо)

Підписи:

(Зворотна сторона акта на диспансеризацію)

О П И С

хворих тварин _____

(назва господарства, ферми)

виділених при диспансеризації “___” _____ 201__ р.

Кличка, інвент. №, стать, масть	Вік	Вгодованість	Продуктивність	Результати дослідження	Висновки
------------------------------------	-----	--------------	----------------	---------------------------	----------

Підписи:

ДОДАТОК 25 А К Т

на ректальне дослідження тварин щодо тільності

“ _____ ” _____ 201__ р.

_____ (назва господарства)

Ми, що нижче підписалися, головний лікар ветмедицини _____ (прізвище та ініціали)

гол. зоотехнік _____ (прізвище та ініціали), завфермою (бригадою) _____ (прізвище та ініціали)

технік із штучного осіменіння _____ (прізвище та ініціали) склали даний акт про те,

що цього числа проведено ректальне дослідження на тільність _____ корів і _____ нетелів.

У _____ результати _____ дослідження _____ виявлено:

№ п/п	Прізвище працівника, що обслуговує групу тварин	Результати дослідження тварин						
		досліджено корів і телиць	виявлено			із числа не тільних після отелу		
			тільних	сумнівних	не тільних	від 45 до 60	від 60 до 90	понад 90 днів

Підписи:

(Зворотна сторона акта ректального дослідження тварин на тільність)

На підставі проведеного ректального дослідження виявлено:

Кличка та інвентар. № корови, телиці	Дата первинного осіменіння	Число повторних осіменінь	Причини яловості або безпліддя	Пропозиції щодо подальшого використання	Прізвище працівника, що обслуговує тварин

ДОДАТОК 26

А К Т

на проведення туберкулізації

“ _____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Ми, що нижче підписалися, _____ (посада, прізвище та ініціали спеціалістів)

_____ (ветеринарної медицини і представника господарства)

склали даний акт про те, що з _____ по _____ 201__ р. проведено клінічний огляд і туберкулізацію великої рогатої худоби, що знаходиться на відділку (бригаді) №1.

На день дослідження на відділку було _____ голів ВРХ, у т.ч. _____ корів, телиць і нетелів _____, телят до 40 денного віку _____.

Досліджено _____ голів, у т.ч. корів _____ гол., телиць і нетелів _____ гол., телят старше 40 денного віку _____ гол.

Не досліджували _____ гол., у т.ч. корів _____ гол., телиць і нетелів _____ гол., (вказати кличку та інв. №, причину).

Клінічні ознаки туберкульозу у тварин (не) виявлені.

Дослідження проводили сухим (рідким) туберкуліном, виготовленим _____ біофабрикою _____ 201__ р., термін придатності _____ років, серія _____, держконтроль _____, розчинник: серії _____, держконтроль _____.

Туберкулін вводили внутрішньошкірно безголковим ін'єктором “Овод” у ділянці середньої третини ший зліва в дозі _____ мл. Шерсть на місці введення алергену вистригали, шкіру дезінфікували _____ етиловим спиртом.

Туберкулізацію проводили лікарі ветеринарної медицини

_____ (прізвище та ініціали)

Облік реакції проводили через _____ години після введення туберкуліну.

Результати дослідження: _____ (реагуючих на туберкулін тварин)

не виявлено або виявлено реагуючих _____ голів, вказати їх клички,

_____ інвентарні номери; якщо виявлено більше 5 реагуючих, додається їх опис)

Реагуючих тварин піддали діагностичному забою _____ гол. Приміщення, з якого виділені реагуючі тварини, піддали дезінфекції

_____ (вказати, яким деззасобом)

Витрачено: туберкуліну _____ доз, розчинника _____ мл, спирту _____ г, вати _____ г.

Залишок розведеного туберкуліну піддано кип'ятінню.

Додаток: 1. Опис тварин, яких не досліджували.

2. Опис реагуючих на туберкулін тварин.

Підписи:

ДОДАТОК 27

А К Т

на проведення щеплення

“ _____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Ми, що нижче підписалися, _____ (посада, прізвище та ініціали)

склали даний акт про те, що цього числа проведено щеплення _____

_____ (профілактичне, вимушене)

_____ (вид тварин, проти якої хвороби)

Із наявних гол. _____ щеплено _____ гол.
(вид тварин)

_____ (в т.ч. за віковими групами)

Не щеплювали _____ гол. _____ (вказати причину і термін вакцинації)

Вакцина (її назва) виготовлена _____ біофабрикою
“ _____ ” _____ 201__ р., термін придатності до _____ 201__ р.,
серія _____, держконтроль _____.

Вакцину вводили _____ в дозі первинно _____ мл,
(внутрішньом'язово, підшкірно)

повторно _____ мл.

Шкіру на місці введення препарату дезінфікували _____ (вказати чим)

Стерилізацію шприців, голок проводили кип'ятінням протягом _____ хв.

Використано вакцини _____ л (мл), вати _____ г., спирту _____ г.

Залишок вакцини в кількості _____ мл знешкодили кип'ятінням протягом _____ хв.

Контроль за щепленими тваринами покласти на _____ (посада, прізвище та ініціали)

Підписи:

Примітка: Якщо передбачено настановою, то до акта додається опис щеплених тварин.

Додаток

Опис _____ (вид тварин)

_____ (назва господарства)

підданих профілактичному щепленню проти _____ (назва хвороби)

“ _____ ” _____ 201__ р.

Кличка та інвентарний № тварини	Стать	Вік	Прізвище та ініціали доглядача чи власника тварин

ДОДАТОК 28
А К Т
на проведення дегельмінтизації

“ _____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Ми, що нижче підписалися, _____
(посада, прізвище та ініціали спеціалістів)

_____ (медичини і представників господарства)

склали даний акт про те, що цього числа проведена _____

_____ (первинно, повторно)

дегельмінтизація проти _____
(назва гельмінтозу, вид тварин (птиці))

розташованих _____

_____ (назва ферми, бригади)

Із наявних _____ гол., оброблено _____ гол. Лишилось необроблених _____ гол., (вказати причину) _____

Обробка проводилась _____
(назва препарату або пропис, метод застосування)

в дозі _____
(на одну голову або на 1 кг живої маси)

Всього використано препарату _____.

Клінічне спостереження за обробленими тваринами протягом _____
(днів, годин)

покладається на _____
(посада, прізвище та ініціали)

Оброблених тварин протягом _____ утримувати _____
(днів, годин)

_____ (вказати місце утримання)

Зібраний за цей час гній складати для біотермічного знезараження _____

_____ (вказати місце)

Провести механічну очистку і дезінвазію місць утримання тварин 5 %-м гарячим розчином їдкового луку _____.

_____ (дата)

Відповідальний _____
(посада, прізвище та ініціали)

Режим годівлі, водопою тварин _____
(вказати термін дієти)

_____ до і після обробки (найменування корму)

Відповідальний _____
(посада, прізвище та ініціали)

Від обробленої групи тварин _____ відібрати індивідуально від _____ голів
(вказати дату) (кількість)

проби калу (не менше 20% від поголів'я) і направити в лабораторію для контрольного дослідження.

Відповідальний _____
(прізвище та ініціали фельдшера ветеринарної медицини)

Повторну дегельмінтизацію провести _____.

ДОДАТОК 29

Затверджую:
Керівник господарства
“ _____ ” _____ 20__ р.

А К Т *про надіж тварини*

“ _____ ” _____ 20__ р.

(назва господарства)

Мною, _____
(посада, прізвище, ініціали лікаря ветеринарної медицини (фельдшера)

у присутності _____
(прізвище, ініціали завфермою, зоотехніка, доярки, свинарки)

складено даний акт про те, що цього числа проведено розтин трупа загиблої тварини

(вид, стать, порода, кличка, інвентар. номер, вік, вага)

Виявлено: _____

Висновок: _____
(причина смерті тварини)

(куди направлений труп, як поступили зі шкірою)

Поради щодо запобігання захворювання і загибелі тварин _____

Підписи:

ДОДАТОК 30

Затверджую:
Керівник господарства
“ _____ ” _____ 20__ р.

А К Т *на вимушений забій тварини*

“ _____ ” _____ 201__ р.

(назва господарства)

Ми, що нижче підписалися, _____
(посада, прізвище, ініціали лікаря ветеринарної медицини (фельдшера)

ветеринарної медицини, зоотехніка, завфермою)

склали даний акт про те, що цього числа проведено вимушений забій
_____, вік _____ інв. номер _____ кличка _____ при ректальній
температурі _____, жива маса _____ кг.

Клініко-анамнестичні дані і причина вимушеного забою тварини _____

Протягом останніх трьох днів перед забоем антибіотики застосовувались (да) (ні) – підкреслити необхідне.

Тушу і субпродукти зберігати в холодильній камері до одержання наслідків лабораторних досліджень, після чого вирішувати питання про їх реалізацію.

Примітка. Якщо м'ясо вимушено забитих тварин здається на промислову переробку, то обов'язково з тушею направляти голову і паренхіматозні органи (серце, легені, печінку, селезінку, нирки).

Підписи :

ДОДАТОК 31

Затверджую:
керівник господарства

(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

А К Т

про вибракування тварини

“ ____ ” _____ 20__ р.

(назва господарства)

Ми, що нижче підписалися _____
(прізвище, ініціали лікаря ветеринарної медицини (фельдшера)

медицини, зоотехніка, завфермою)

склали даний акт про те, що цього числа проведено клінічний огляд корови “ Майка ”, вік _____, інв .№ _____, жива вага _____ кг.

Клініко-анамнестичні дані і причина вибракування тварини: хронічна атонія передшлунків, яка не піддається лікуванню.

Заключення: корову вибракувати і направити на забій.

Підписи:

ДОДАТОК 32

Затверджую:
Керівник господарства

_____ (підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

А К Т про списання медикаментів

“ ____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Ми, що нижче підписалися _____
(прізвище, ініціали лікаря ветеринарної медицини (фельдшера)

_____ (лікар ветеринарної медицини, гол. Бухгалтер, зоотехнік, завфермою)

склали даний акт про те, що за _____ ц.р. для лікування хворих тварин
(місяць, квартал)

господарства використано наступні медикаменти на суму :

№ п/п	Назва препарату	Одиниця виміру	Ціна	Використано	Сума (грн.)
1					
2					
3				Разом:	

У т.ч. на лікування ВРХ _____ грн., свиней _____ грн., коней _____ грн.,

Просимо правління господарства списати з підзвіту лікаря ветеринарної медицини
_____ медикаменти на суму _____ грн.

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (прописом)

Підписи:

ДОДАТОК 33

А К Т

на проведення дезінфекції (дезінсекції, дератизації)

“ _____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Ми, що нижче підписалися _____ (посада, прізвище та ініціали спеціалістів ветмедичини,

_____ що проводили дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію)

у присутності _____ (представників господарства)

за період з _____ по _____ 201__ р. провели

_____ (профілактичну, поточну або заключну дезінфекцію, дератизацію, дезінсекцію)

у зв'язку з неблагополуччям щодо _____ (вказати захворювання)

приміщень : _____ (яких і скільки м² площі приміщень оброблено або території біля приміщень)

предметів догляду _____, ГНОЄСХОВИЩ ТОЩО _____ (яких, скільки) (якого об'єму)

Дезінфекція (дезінсекція, дератизація) проведена _____

_____ (вказати, яким методом, засобом)

при таких режимах:

концентрація дезрозчину _____

температура повітря в приміщенні _____

температура розчину _____

кількість розчину на 1 м² площі (аерозолію на 1 м³) _____

Після дезінфекції приміщення лишити закритим на _____ годин.

Після провітрювання приміщення, годівниці, перегородки промити водою.

Всього оброблено:

приміщень _____ м²

вигулів _____ м²

територій _____ м²

предметів догляду _____ шт.

Використано дезречовин _____ (яких і скільки)

Гній _____

_____ (вказати метод знезараження)

Підписи:

ДОДАТОК 34
А К Т
епізоотологічного обстеження

“ _____ ” _____ 20__ р.

(назва господарства

і населеного пункту)

Комісія у складі _____
(посада, прізвище, ініціали голови і членів комісії)

у присутності _____
склали цей акт про те, що цього числа було проведено епізоотологічне обстеження

(назва господарства)

Виявлено:

1. Поголів'я сільськогосподарських тварин:

велика рогата худоба, всього _____ ГОЛ.

у т.ч. молодняк _____ ГОЛ.

коні, всього _____ ГОЛ.

у т.ч. молодняк _____ ГОЛ.

вівці, всього _____ ГОЛ.

у т.ч. молодняк _____ ГОЛ.

птахи _____ ГОЛ.

2. Розташування тварин і ветеринарно-санітарний стан приміщень _____

(по видах тварин)

3. Годівля, водопій, догляд і утримання тварин _____

4. Комплектування господарства тваринами протягом останніх років проводилось _____

5. Господарство _____ неблагополучне _____ щодо _____ заразних _____ хвороб

(вказати з яких)

6. Зв'язок із сусідніми населеними пунктами і їх благополуччя _____

7. Обґрунтування діагнозу _____

8. Дата виявлення захворювання _____

(серед якого виду і віку тварин)

9. Перші клінічні ознаки, динаміка виділення хворих і наслідки патолого-анатомічного розтину та лабораторних досліджень, що є джерелом збудника інфекції _____

10. Які заходи проводились з ліквідації захворювання _____

11. Висновки: _____

12. Пропозиції: _____

(кому доручено розробити план заходів щодо ліквідації захворювання)

Підписи:

ДОДАТОК 35

АКТ

на приймання-здачу ветеринарного пункту

“ _____ ” _____ 20__ р.

_____ (назва господарства)

Даний акт складений про те, що цього числа лікар (фельдшер) ветеринарної медицини господарства _____ здав, а головний лікар

(прізвище, ініціали)

ветеринарної медицини господарства _____ призначений на посаду

(прізвище, ініціали),

рішенням правління “ _____ ” _____ 201__ р. протокол № _____ в присутності члена ревізійної комісії (бухгалтера) господарства _____

прізвище, ініціали)

прийняв справи, усе рухоме і нерухоме майно ветеринарного пункту.

На день передачі ветеринарного пункту виявлено:

1. Ветеринарно-санітарний стан ферм, їх благополуччя щодо заразних хвороб _____
2. На пункті ведуться такі документи (перерахувати журнали ветеринарного обліку, форми звітності, вказати в якому стані). _____
3. Опис ветеринарних товарів (медикаментів, інструментів, деззасобів тощо) додається в інвентаризаційній відомості _____
4. Наявність транспорту і його стан _____
5. Стан ветеринарного пункту (добрий, потребує поточного ремонту) _____

Підписи:

ДОДАТОК 36
СУПРОВІДНА

У _____ державну лабораторію ветеринарної медицини

направляється _____ проб крові (сироватки) _____,
(вид тварин)

що належать _____ згідно з описом, що додається, для дослідження
(назва господарства)

на _____
(назва захворювання)

Додаток: опис у двох примірниках.

Лікар(фельдшер) ветеринарної медицини _____
(прізвище та ініціали)

ДОДАТОК 37

ПРИКЛАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ ПО РОЗРАХУНКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ

Приклад 1.

Визначення економічної ефективності з незаразної патології.

Визначити економічну ефективність лікувальних заходів при бронхопневмонії телят.

Умова. У господарстві в зимовий період було 650 телят віком до 6-ти місяців, середньою живою масою 90 кг. Середньодобовий приріст живої маси здорових телят – 0,7 кг. Захворіло бронхопневмонією 90 телят, з яких 5 загинуло. Закупівельна ціна одного кг живої маси теляти 30 грн. Лікування проводили трьома способами з використанням препаратів:

- Енроксіл
- Енроксіл + новокаїнова блокада зірчастого вузла
- Інтратрахеальне введення норсульфазолу та біциліну 3

Вихідні дані для розрахунку економічної ефективності

Найменування показника	Одиниця виміру	Порівнювані варіанти		
		1	2	3
К-ть телят, яких лікували	Гол.	30	30	30
Одужало телят	Гол.	29	30	26
Загибло телят	Гол.	1	0	3
Тривалість лікування	Дні	8	8	9
Витрати на лікування	Грн.	2500	3000	1500
Середньодобовий приріст живої маси телят	Кг.	0,5	0,55	0,45

1. Розрахунок економічного збитку від бронхопневмонії по дослідних групах (3):

$$1 \text{ група } 31 = M \times Ж \times Ц - Вф = 1 \times 90 \times 30 - 0 = 2700 \text{ грн.}$$

$$32 = M \times (Вз - Вхв) \times Т \times Ц = 29 \times (0,7 - 0,5) \times 8 \times 30 = 1392 \text{ грн.}$$

$$3 = 31 + 32 = 2700 + 1392 = 4092 \text{ грн.}$$

$$2 \text{ група } 32 = M \times (Вз - Вхв) \times Т \times Ц - 30 \times (0,7 - 0,55) \times 8 \times 30 = 1080 \text{ грн.}$$

$$3 = 32 = 1080 \text{ грн.}$$

$$3 \text{ група } 31 = M \times Ж \times Ц \times Вф - 3 \times 90 \times 30 - 0 = 8100 \text{ грн.}$$

$$32 = M \times (Вз - Вхв) \times Т \times Ц = 27 \times (0,7 - 0,45) \times 9 \times 30 = 1822,5 \text{ грн.}$$

$$3 = 31 + 32 = 8100 + 1822,5 = 9922,5 \text{ грн.}$$

2. Розрахунок попередженого економічного збитку внаслідок лікувальних заходів:

$$1 \text{ гр. } Пз3 = Мл \times Кл \times Ж \times Ц - 3 = 30 \times 0,15 \times 90 \times 30 - 4092 = 8058 \text{ грн.}$$

$$2 \text{ гр. } Пз2 = Мл \times Кл \times Ж \times Ц - 3 = 30 \times 0,15 \times 90 \times 30 - 1080 = 10489,5 \text{ грн.}$$

$$3 \text{ гр. } Пз2 = Мл \times Кл \times Ж \times Ц - 3 - 30 \times 0,15 \times 90 \times 30 - 9922,5 = 2227,52 \text{ грн.}$$

3. Розрахунок економічного ефекту, отриманого як результат лікування хворих телят:

$$1 \text{ гр. } Ее = Пз - Вв - 8058 - 2500 = 5558 \text{ грн.}$$

$$2 \text{ гр. } Ее = Пз - Вв = 10489,5 - 3000 = 7489,5 \text{ грн.}$$

$$3 \text{ гр. } Ее = Пз - Вв = 2227,52 - 1500 = 727,52 \text{ грн.}$$

4. Розрахунок економічного ефекту від проведених лікувальних заходів на одну грн. витрат:

$$1 \text{ гр. } Егрн. = Ее : Вв = 5558 : 2500 = 2,22 \text{ грн.}$$

$$2 \text{ гр. } Егрн. = Ее : Вв = 7489,5 : 3000 = 2,5 \text{ грн.}$$

$$3 \text{ гр. } Егрн. = Ее : Вв = 727,52 : 1500 = 0,49 \text{ грн.}$$

Приклад 2.

Визначення економічної ефективності з інфекційної патології

Визначити економічну ефективність оздоровчих заходів при лейкозі.

Умова. У господарстві утримується 1327 голів ВРХ, ут.ч. 440 корів.

Виділено 200 корів реагуючих в РІД, з них вимушено забитих 60 гол., ут.ч. 28 тільних. Середньодобовий надій здорових корів – 13 кг молока, хворих – 8 кг.

Вихідні дані для розрахунку економічної ефективності

Найменування показника	Одиниця виміру	Сума
------------------------	----------------	------

Витрати на проведення діагностичних досліджень	Грн.	17000
Витрати на проведення дезінфекції	Грн.	30000
Витрати на проведення санітарних ремонтів	Грн.	25000
Всього ветеринарних витрат	Грн.	72000
Виручка від реалізації продуктів забою	Грн.	360000

- 1) $З1 = М \times Ж \times Ц - Вф = 60 \times 400 \times 30 - 360000 = 360000$ грн.
- 2) $З2 = М \times (Вз - Вхв) \times Т \times Ц = 60 \times (13-8) \times 30 \times 10 = 90000$ грн.
- 3) Від недоотримання приплоду $3,61 \times 1000 = 3610$ грн.
Забито 28 тільних корів $= 28 \times 3610 = 101080$ грн.
- 4) Загальна сума збитку $= 360000 + 90000 + 101080 = 551080$ грн.
- 5) $Кзб = З : Мз = 551080 : 200 = 2755,40$ грн.
- 6) $Пз1 = Мс \times Кз1 \times Кзб - З = 1327 \times 0,227 \times 2755,4 - 551080 = 278926,39$ грн.
- 7) $Ее = Пз - Вв = 278926,39 - 72000 = 206926,39$ грн.
- 8) $Егрн = Ее : Вв, = 206926,39 : 72000 = 2,87$ грн.

Приклад 3.

Визначення економічної ефективності при проведенні протиепізоотичних заходів

Для розрахунку економічної ефективності проведення протиепізоотичних заходів ми обрали профілактику такого захворювання як колібактеріоз. Тому що дане захворювання періодично реєструється у поросят.

Вихідні дані для розрахунку економічної ефективності

У господарстві утримується 2750 поросят. Захворіло на колібактеріоз 21 порося. Середньодобовий приріст живої маси здорових поросят складає 350 г на добу, хворих – 200 г. Закупівельна ціна одного кг живої маси свиней – 40 грн. Тривалість лікування – 9 днів. Вартість однієї дози складає 1,46 грн. Вартість одноразового шприца 1,80 грн.

Розрахунок економічного збитку.

1. Збиток від загибелі хворих на колібактеріоз свиней визначається за формулою:

$$З1 = М \times Ж \times Ц, \text{ де}$$

М - кількість загиблих поросят, гол.;

Ж - середня жива маса однієї тварини, кг.;

Ц - закупівельна ціна одиниці продукції, грн.;

$$З1 = 7 \times 15 \times 40 = 4200 \text{ грн.}$$

2. Збиток внаслідок зниження приросту живої маси тварин, при їх захворювання на колібактеріоз (З2):

$$З2 = М \times (Вз - Вхв) \times Т \times Ц, \text{ де}$$

М – кількість тварин, хворих на колібактеріоз, гол.;

Вз і Вхв – середньодобовий приріст живої маси який отримували від здорових та хворих тварин в розрахунку на одну голову, кг;

Т – середній час спостереження за змінами продуктивності тварин (під час перебігу хвороби), дні;

Ц – закупівельна ціна одиниці продукції, грн.

$$З1 = 21 \times (0,35 - 0,2) \times 9 \times 40 = 1134 \text{ грн.}$$

3. Загальна сума економічного збитку, зумовленого колібактеріозом свиней (З):

$$З = З1 + З2$$

$$З = 4200 + 378 = 5334 \text{ грн.}$$

Розрахунок питомої величини економічного збитку (Кзб). Це грошове вираження економічного збитку на одну хвору тварину або ту що загинула.

$$Кзб = З : Мз, \text{ де}$$

З – загальна сума збитку, грн.,

Мз – кількість тварин що захворіли

$$Кзб = 5334 : 28 = 190,5 \text{ грн.}$$

Визначення витрат на проведення ветеринарних заходів.

Витрати на ветеринарні заходи поділяються на прямі та непрямі (загальновиробничі та загальногосподарські). Вони формуються з трудових та матеріальних ресурсів переведених у грошовий вираз та необхідні для здійснення лікувально-профілактичних заходів за колібактеріозу свиней.

Ветеринарні витрати: на підприємстві для профілактики колібактеріозу використовується вакцина Коліеризін Нео, вартість однієї дози складає 1,46 грн. Вартість одноразового шприца 1,80 грн. Таким чином вартість одного

щеплення дорівнює 3,26 грн. Всього було щеплено 2750 тварин. Загальна сума ветеринарних витрат склала – 8965 грн.

Розраховуємо попереджений економічний збиток, внаслідок проведення профілактичних заходів за формулою:

$$Пз = Мс \times Кз \times Кзб \times Ц - З, \text{ де}$$

Мс – кількість сприйнятливих тварин, гол.;

Кз – коефіцієнт захворюваності;

Кзб – питома величина економічного збитку в розрахунку на одну тварину, грн.;

З – фактичний економічний збиток в господарстві, грн.

$$Пз1 = 2750 \times 0,16 \times 190,5 - 5334 = 78486 \text{ грн.}$$

Економічний ефект одержаний внаслідок проведення профілактичних заходів при колібактеріозі свиней у господарстві (Ее):

$$Ее = Пз - Вв, \text{ де}$$

Пз – попереджений економічний збиток, грн.;

Вв – витрати на ветеринарні заходи, грн.

$$Ее = 78486 - 8965 = 69521 \text{ грн.}$$

Економічний ефект від проведення лікувальних заходів в розрахунку на одну гривню ветеринарних витрат (Е грн.):

$$Егрн = Ее : Вв$$

$$Егрн = 69521 : 8965 = 7,75 \text{ грн.}$$

В результаті проведених розрахунків нами було отримано результат, що доводить тезу про економічну доцільність та рентабельність проведення протиепізоотичних заходів. Економічний ефект на одну гривню ветеринарних витрат при проведенні профілактичних щеплень проти колібактеріозу свиней у господарстві складає 7,75 грн, що є досить рентабельним показником.

ДОДАТОК 38

(найменування органу ліцензування)

ЗАЯВА про отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з ветеринарної практики

Здобувач ліцензії: _____
(повне найменування,
_____ місцезнаходження
_____ ідентифікаційний код, контактний телефон - для юридичної особи)
_____ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дані про місце проживання,
_____ реєстраційний номер облікової картки платника податків (не зазначається для осіб, які через
_____ свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки
_____ платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають
_____ відмітку у паспорті), серія та номер паспорта, ким і коли виданий - для фізичних осіб)

Прошу видати ліцензію на провадження господарської діяльності з ветеринарної практики.

Місце провадження діяльності _____
(повна адреса)

У разі наявності у заявника - юридичної особи філій, інших відокремлених підрозділів, за місцем розташування яких провадитиметься заявлений вид господарської діяльності, а у заявника - фізичної особи - підприємця - місць провадження заявленого виду господарської діяльності у заяві зазначається їх місцезнаходження.

_____ (бажаний спосіб отримання документів)

З порядком отримання ліцензії, Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з ветеринарної практики ознайомлений і зобов'язуюся їх виконувати.

Даю згоду на обробку персональних даних _____.

_____ 20__ р.
(підпис) (прізвище та ініціали)

М.П.

Дата і номер реєстрації цієї заяви в органі ліцензування _____ 20__ р. № _____

Примітка. Печатка ставиться у разі її наявності у здобувача ліцензії.

ДОДАТОК 39

ВІДОМОСТІ суб'єкта господарювання щодо наявності матеріально-технічної бази, необхідної для провадження господарської діяльності з ветеринарної практики

1. Загальні відомості про суб'єкта господарювання:

Повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові - для фізичної особи - підприємця	_____ _____ _____
Ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ юридичної особи або для фізичних осіб - реєстраційний номер облікової картки платника податків (не зазначається для осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті)	_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Місцезнаходження юридичної особи або місце проживання фізичної особи - підприємця	_____ _____
Посада, прізвище, ім'я, по батькові керівника юридичної особи	_____
Контактний телефон, факс	_____

2. Вид господарської діяльності _____
(зазначається згідно із статтею 7

Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності")

3. Місце провадження господарської діяльності з ветеринарної практики

Місце провадження діяльності, контактний телефон, факс, електронна адреса	_____ _____ _____
Найменування установи	_____ _____
Наявність філій (місцезнаходження)	_____ _____

4. Матеріально-технічна база*:

(зазначаються реквізити документа, що посвідчує право користування приміщенням

(договору оренди, свідоцтва про право власності тощо), та його характеристика)

Наявність устаткування (приладів, апаратури): _____

5. Наявність документів, необхідних для провадження господарської діяльності з ветеринарної практики**:

Порядковий номер	Назва документа	Дата затвердження документа (за необхідності)	Показники, що реєструються
------------------	-----------------	---	----------------------------

6. Суб'єкт господарювання ознайомлений з вимогами законодавства про ліцензування господарської діяльності з ветеринарної практики і відповідає за достовірність даних, що зазначені в цих відомостях на _____ арк.

(словами)

Ці відомості складені станом на _____ 20__ р.

Керівник юридичної особи

фізична особа - підприємець

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

М.П.

Примітка. Печатка ставиться у разі її наявності у здобувача ліцензії.

* У пункті 2 зазначається інформація про тип матеріально-технічної бази (клініка ветеринарної медицини; амбулаторія ветеринарної медицини; пункт ветеринарної медицини); наявність приміщень із зазначенням їх площі; перелік устаткування (приладів, апаратури), необхідного для провадження діяльності з ветеринарної практики.

** У пункті 3 зазначається перелік документації (амбулаторний журнал; журнал обліку викликів; журнали профілактичних заходів, журнали надходження, використання та залишків біопрепаратів, журнал утилізації біопрепаратів, журнал обліку видачі ветеринарних документів).

ДОДАТОК 40

ВІДОМОСТІ

**суб'єкта господарювання щодо наявності спеціалістів,
що мають освітній і кваліфікаційний рівень, необхідний для
провадження господарської діяльності з ветеринарної практики**

1. Загальні відомості про суб'єкта господарювання:

Повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові - для фізичної особи - підприємця	_____
Ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ юридичної особи або для фізичних осіб - реєстраційний номер облікової картки платника податків (не зазначається для осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті)	_____
Місцезнаходження юридичної особи або місце проживання фізичної особи - підприємця	_____
Посада, прізвище, ім'я, по батькові керівника юридичної особи	_____
Контактний телефон, факс	_____

2. Рівень освіти та кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини, які провадять діяльність з ветеринарної практики:

Порядковий номер	Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування навчального закладу, рік його закінчення	Номер та серія диплома	Спеціальність	Кваліфікація, дата проходження курсів підвищення кваліфікації, серія і номер свідоцтва	Посада	Дата і номер наказу про призначення (трудового договору)
------------------	-----------------------------	---	------------------------	---------------	--	--------	--

Ці відомості складені станом на _____ 20__ р.

Керівник юридичної особи

фізична особа - підприємець _____

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

М.П.

Примітка. Печатка ставиться у разі її наявності у здобувача ліцензії.

ДОДАТОК 41

_____ (найменування органу ліцензування)

ОПИС документів, що подаються для отримання ліцензії на провадження господарської діяльності з ветеринарної практики

Порядковий номер	Найменування документа	Кількість аркушів	Відмітка про наявність документа*
------------------	------------------------	-------------------	-----------------------------------

(підпис здобувача ліцензії)

прізвище та ініціали)

_____ 20__ р.

(посада відповідальної особи
органу ліцензування, яка провела
перевірку зазначених у цьому
описі документів)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Дата і номер реєстрації заяви в органі ліцензування
№ _____

_____ 20__ р.

* Графа заповнюється відповідальною особою органу ліцензування.